

Powszechny Spis Rolny 2020

Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie zachodniopomorskim w 2020 r.

The Agricultural Census 2020
Characteristics of agricultural holdings in Zachodniopomorskie Voivodship in 2020

Powszechny Spis Rolny 2020

Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie zachodniopomorskim w 2020 r.

The Agricultural Census 2020

Characteristics of agricultural holdings in Zachodniopomorskie Voivodship in 2020

Urząd Statystyczny w Szczecinie Statistical Office in Szczecin

Szczecin 2022

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Szczecinie

Statistical Office in Szczecin

Pod kierunkiem

Supervised by

Magdaleny Wegner

Zespół autorski

Editorial team

Marzena Kamińska, Mariola Kaszubowska, Iwona Majewska

Prace redakcyjne

Editorial work

Elżbieta Klimaszewska

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Żaklina Chudzińska, Jerzy Rożek

ISBN 978-83-89567-01-7

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

<http://szczecin.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/rolnictwo-lesnictwo/>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

ZAKŁAD WYDAWNICTW STATYSTYCZNYCH, 00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208

Informacje w sprawach sprzedaży publikacji – tel.: (22) 608 32 10, 608 38 10

Przedmowa

Niniejsza publikacja prezentuje wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2020 (PSR 2020), badania przeprowadzonego przez GUS w okresie od 1 września do 30 listopada 2020 r. PSR 2020 spełnia potrzeby informacyjne zarówno krajowe, jak i Unii Europejskiej. Podstawowym celem spisu było dostarczenie informacji o strukturze gospodarstw rolnych na potrzeby Wspólnej Polityki Rolnej oraz innych polityk unijnych i krajowych. Realizacja PSR 2020, w którym zebrano szeroki zakres informacji o polskim rolnictwie, była możliwa dzięki wykorzystaniu środków z budżetu państwa oraz dofinansowaniu ze środków unijnych.

Opracowanie stanowi kontynuację publikacji „Charakterystyka gospodarstw rolnych” wydanych po Powszechnych Spisach Rolnych (PSR) 2002 i 2010 oraz reprezentacyjnych badaniach struktury gospodarstw rolnych przeprowadzonych w latach 2005, 2007, 2013 i 2016. Prezentuje grupowanie i charakterystykę gospodarstw rolnych według różnorodnych kryteriów z wykorzystaniem zbioru danych uzyskanych w PSR 2020.

Publikacja składa się z uwag metodologicznych, części analitycznej i części tabelarycznej. W uwagach metodologicznych omówiono podstawowe zasady, definicje i pojęcia obowiązujące w spisie. Część tabelaryczna, która jest dostępna na stronie internetowej Urzędu Statystycznego w Szczecinie, prezentuje szeroką gamę danych liczbowych zebranych w zakresach tematycznych PSR 2020, co pozwala na dokonywanie wieloprzekrojowych analiz i dobór takich kryteriów grupowania gospodarstw, aby w jak największym stopniu zaspokoić potrzeby informacyjne odbiorców.

W opracowaniu przedstawiono klasyfikację polskich gospodarstw rolnych również według kryteriów stosowanych w Eurostacie (tzw. typologia gospodarstw rolnych). Wzbogaca to prezentowaną charakterystykę gospodarstw rolnych i pozwala na ich porównywanie z gospodarstwami pozostałych krajów członkowskich Unii Europejskiej.

Przekazując Państwu niniejsze opracowanie składam serdeczne podziękowanie respondentom, którzy wzięli udział w badaniu oraz wszystkim osobom i instytucjom zaangażowanym w przeprowadzenie Powszechnego Spisu Rolnego 2020 w województwie zachodniopomorskim.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Szczecinie

Magdalena Wegner

Szczecin, listopad 2022 r.

Preface

This publication presents the results of the 2020 Agricultural Census (AC 2020), a survey conducted by the Statistics Poland in the period from September 1 to November 30, 2020. AC 2020 meets the information needs of both the national and the European Union purposes. The main purpose of the Census was to provide information on the structure of agricultural holdings for the purposes of the Common Agricultural Policy and other EU and national policies. The implementation of AC 2020, in which a wide range of information about Polish agriculture was collected, was possible thanks to the use of funds from the state budget and co-financing from EU funds.

The study is a continuation of the publication „Characteristics of agricultural holdings” published after the 2002 and 2010 Agricultural Censuses (AC) and representative surveys of the structure of agricultural holdings carried out in 2005, 2007, 2013 and 2016, and presents the grouping and characteristics of agricultural holdings according to various criteria using a data set obtained in AC 2020.

The publication consists of methodological notes, an analytical part and a tabular part. In the methodological notes, the basic principles, definitions and concepts used in the Census were discussed. The tabular part, which is available on the website of the Statistical Office in Szczecin, presents a wide range of numerical data collected in the thematic scopes of AC 2020, which allows for multi-sectional analyses and selection of such criteria for grouping agricultural holdings to meet the information needs of users to the greatest possible extent.

The study presents the classification of Polish agricultural holdings also according to the criteria used in Eurostat (the so-called typology of agricultural holdings). This enriches the presented characteristics of agricultural holdings and allows them to be compared with agricultural holdings of other EU member states.

Handing over the following publication, I would like to thank respondents who took part in the Census and all persons and institutions involved in conducting the Agricultural Census 2020 in Zachodniopomorskie Voivodship.

Director
of the Statistical Office in Szczecin

Magdalena Wegner

Szczecin, November 2022

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Spis tablic	8
List of tables	8
Spis wykresów	9
List of charts	9
Spis map	13
List of maps	13
Spis tablic w Aneksie tabelaryczny	17
List of tables in Annex.	17
Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty	19
Symbols and main abbreviations	19
Synteza	20
Executive summary	23
Rozdział I. Ogólna charakterystyka gospodarstw rolnych	26
Chapter I. General characterisation of agricultural holdings	26
Rozdział II. Użytkowanie gruntów	31
Chapter II. Land use	31
Rozdział III. Powierzchnia zasiewów	36
Chapter III. Sown area	36
1. Zboża	37
1. Cereals	37
2. Kukurydza na ziarno	41
2. Grain maize	41
3. Strączkowe jadalne	41
3. Edible pulses.	41
4. Strączkowe pastewne na ziarno	42
4. Fodder pulses for grain	42
5. Ziemniaki	43
5. Potatoes	43
6. Buraki cukrowe	45
6. Sugar beets	45
7. Rzepak i rzepik	46
7. Rape and turnip rape	46
8. Kukurydza na zielonkę	47
8. Maize for green forage	47

Spis treści (cd.)

Contents (cont.)

	Str. Page
9. Okopowe pastewne	47
9. Fodder root crops	47
10. Strączkowe pastewne na zielonkę	48
10. Forage pulses for green forage	48
11. Motylkowe pastewne na zielonkę	48
11. Fodder legumes for green forage	48
12. Trawy polowe na zielonkę	49
12. Field grasses for green forage	49
Rozdział IV. Zwierzęta gospodarskie	50
Chapter IV. Livestock	50
1. Bydło	53
1. Cattle	53
2. Świnie	56
2. Pigs	56
3. Owce	61
3. Sheep	61
4. Drób kurzy	62
4. Chickens	62
Rozdział V. Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze	66
Chapter V. Tractors, agricultural machinery and equipment	66
Rozdział VI. Nawożenie	73
Chapter VI. Fertilization.	73
Rozdział VII. Zabiegi środkami ochrony roślin	77
Chapter VII. Treatments with plant protection products	77
Rozdział VIII. Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego	78
Chapter VIII. Income sources of households with the holder of an agricultural holding	78
Rozdział IX. Pracujący i nakłady pracy w gospodarstwach rolnych	84
Chapter IX. Labour force and labour input in agricultural holdings	84
Rozdział X. Typologia gospodarstw rolnych	94
Chapter X. Typology of agricultural holdings.	94
1. Wielkość ekonomiczna	94
1. Economic size	94
2. Typy rolnicze	98
2. Farm types	98
Rozdział XI. Analiza gospodarstw rolnych według siedziby gospodarstwa w przekrojach gminnych	105
Chapter XI. Analysis of agricultural holdings by residence of the agricultural holding in gminas cross-sections	105

Spis treści (dok.)

Contents (cont.)

	Str. Page
Uwagi metodologiczne	140
Methodological notes.	154
1. Wprowadzenie	140
1. Introduction	154
2. Uwaga	140
2. Note	154
3. Ważniejsze pojęcia, definicje i zasady spisywania	141
3. Major concepts, definitions and enumeration rules	155
4. Użytkowanie gruntów	143
4. Land use	157
5. Powierzchnia zasiewów	145
5. Sown area	158
6. Zwierzęta gospodarskie	146
6. Livestock	160
7. Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze	147
7. Tractors, agricultural machinery and equipment	161
8. Nawożenie	147
8. Fertilization	161
9. Zabiegi środkami ochrony roślin	148
9. Treatments with plant protection products	161
10. Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego	148
10. Income sources of households with the holder of an agricultural holding	161
11. Pracujący i nakłady pracy w gospodarstwach rolnych	148
11. Labour force and labour input in agricultural holdings	162
12. Typologia gospodarstw rolnych	150
12. Typology of agricultural holdings	164
13. Ważniejsze grupowania i zakres publikowanych danych	153
13. The more important groupings and the scope of published data	166

Spis tablic

List of tables

	Str. Page
Tablica 1. Liczba gospodarstw rolnych w latach 2010 i 2020	26
Table 1. Number of agricultural holdings in 2010 and 2020	
Tablica 2. Liczba gospodarstw rolnych prowadzących uprawę zbóż ogółem oraz średnia powierzchnia zasiewów zbóż w gospodarstwach rolnych w 2020 r.	38
Table 2. Number of agricultural holdings cultivating cereals and average sown area of cereals in agricultural holdings in 2020	
Tablica 3. Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych/gruntów ornych w latach 2010 i 2020	50
Table 3. Number of livestock per 100 ha of agricultural land/arable land in 2010 and 2020	
Tablica 4. Ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	67
Table 4. Tractors by area groups of agricultural land in 2020	
Tablica 5. Wyposażenie gospodarstw rolnych w wybrane maszyny w 2020 r.	71
Table 5. Equipment of agricultural holdings with selected machines in 2020	
Tablica 6. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w latach 2010 i 2020	73
Table 6. Consumption of mineral and lime fertilizers in 2010 and 2020	
Tablica 7. Wybrane wskaźniki dla gospodarstw indywidualnych według głównego źródła dochodu gospodarstwa domowego w 2020 r.	79
Table 7. Selected indicators for natural person's agricultural holdings (private farms) by main source of household income in 2020	
Tablica 8. Rodzinna siła robocza w gospodarstwach indywidualnych według czasu pracy i płci w 2020 r.	85
Table 8. Family labour force in natural person's agricultural holdings (private farms) by working time and sex in 2020	
Tablica 9. Wybrane wskaźniki dla gospodarstw indywidualnych według klas wielkości ekonomicznej w 2020 r.	95
Table 9. Selected indicators for natural person's agricultural holdings (private farms) by economic size classes in 2020	
Tablica 10. Wybrane wskaźniki dla gospodarstw indywidualnych według typów rolniczych w 2020 r.	100
Table 10. Selected indicators for natural person's agricultural holdings (private farms) by farm types in 2020	

Spis wykresów

List of charts

	Str. Page
Wykres 1. Gospodarstwa rolne według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej w latach 2010 i 2020	28
Chart 1. Agricultural holdings by type of agricultural production in 2010 and 2020	
Wykres 2. Struktura użytkowania użytków rolnych w dobrej kulturze w gospodarstwach rolnych w 2020 r.	31
Chart 2. Structure of the use of agricultural land in good condition in agricultural holdings in 2020	
Wykres 3. Liczba gospodarstw rolnych z użytkami rolnymi w dobrej kulturze i powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	32
Chart 3. Number of agricultural holdings with agricultural land in good condition and the area of agricultural land in good condition by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 4. Udział powierzchni uprawy drzew owocowych, krzewów owocowych oraz szkółek drzew i krzewów owocowych w ogólnej powierzchni sadów w 2020 r.	35
Chart 4. Share of area under fruit trees, bushes and fruit trees and bushes nurseries in the total area of orchards in 2020	
Wykres 5. Powierzchnia zasiewów ogółem i liczba gospodarstw rolnych posiadających zasiewy według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	36
Chart 5. Total sown area and number of agricultural holdings with sown crops by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 6. Udział powierzchni poszczególnych grup upraw w ogólnej powierzchni zasiewów w 2020 r.	37
Chart 6. Share of the area of individual crop groups in the total sown area in 2020	
Wykres 7. Gospodarstwa rolne prowadzące uprawę zbóż i powierzchnia uprawy zbóż według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	39
Chart 7. Agricultural holdings cultivating cereals and area under cereals by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 8. Udział powierzchni uprawy zbóż oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę zbóż według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	40
Chart 8. Share of area under cereals and the number of agricultural holdings cultivating cereals by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 9. Udział powierzchni uprawy kukurydzy na ziarno oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę kukurydzy na ziarno według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	41
Chart 9. Share of area under grain maize and number of agricultural holdings cultivating grain maize by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 10. Udział powierzchni uprawy strączkowych jadalnych oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę strączkowych jadalnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	42
Chart 10. Share of area under edible pulses and number of agricultural holdings cultivating edible pulses by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 11. Udział powierzchni uprawy strączkowych pastewnych na ziarno oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę strączkowych pastewnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	43
Chart 11. Share of area under fodder pulses and number of agricultural holdings cultivating fodder pulses by area groups of agricultural land in 2020	

Spis wykresów (cd.)

List of charts (cont.)

	Str. Page
Wykres 12. Udział powierzchni uprawy ziemniaków oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę ziemniaków według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	44
Chart 12. Share of area under potatoes and number of agricultural holdings cultivating potatoes by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 13. Udział powierzchni uprawy buraków cukrowych oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę buraków cukrowych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	45
Chart 13. Share of area under sugar beet and number of agricultural holdings cultivating sugar beet by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 14. Udział powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę rzepaku i rzepiku według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	46
Chart 14. Share of area under rape and turnip rape and number of agricultural holdings cultivating rape and turnip rape by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 15. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu bydła i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	54
Chart 15. Structure of agricultural holdings by the cattle breeding scale and area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 16. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia bydła według skali chowu bydła w 2020 r.	54
Chart 16. Structure of the number of agricultural holdings and cattle stock by the cattle breeding scale in 2020	
Wykres 17. Struktura pogłowia bydła według skali chowu bydła i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	55
Chart 17. Structure of the cattle stock by the cattle breeding scale and area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 18. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia krów według skali chowu krów w 2020 r.	55
Chart 18. Structure of the number of agricultural holdings and the cow stock by the cow breeding scale in 2020	
Wykres 19. Struktura pogłowia krów według skali chowu krów i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	56
Chart 19. Structure of the cow stock by the cow breeding scale and groups of agricultural land area in 2020	
Wykres 20. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia świń według skali chowu świń w 2020 r.	57
Chart 20. Structure of the number of agricultural holdings and the pig stock by the pig breeding scale in 2020	
Wykres 21. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu świń i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	57
Chart 21. Structure of agricultural holdings by the pig breeding scale and area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 22. Struktura pogłowia świń według skali chowu świń i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	59
Chart 22. Structure of the pig stock by the pig breeding scale and area groups of agricultural land in 2020	

Spis wykresów (cd.)

List of charts (cont.)

	Str. Page
Wykres 23. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia loch według skali chowu loch w 2020 r. Chart 23. Structure of the number of agricultural holdings and the sow stock by the sow breeding scale in 2020	59
Wykres 24. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu loch i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. Chart 24. Structure of agricultural holdings by the sow breeding scale and area groups of agricultural land in 2020	60
Wykres 25. Struktura pogłowia loch według skali chowu loch i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. Chart 25. Structure of the sow stock by the sow breeding scale and area groups of agricultural land in 2020	61
Wykres 26. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia owiec według skali chowu owiec w 2020 r. Chart 26. Structure of the number of agricultural holdings and the sheep stock by the sheep breeding scale in 2020	62
Wykres 27. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia kur niosek według skali chowu niosek w 2020 r. Chart 27. Structure of the number of agricultural holdings and the laying hen stock by the laying hen breeding scale in 2020	63
Wykres 28. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia brojlerów kurzych według skali chowu brojlerów w 2020 r. Chart 28. Structure of the number of agricultural holdings and the broiler stock by the broiler breeding scale in 2020	65
Wykres 29. Struktura liczby ciągników według mocy silnika w latach 2010 i 2020 Chart 29. Structure of the number of tractors by engine power in 2010 and 2020	66
Wykres 30. Ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w latach 2010 i 2020 Chart 30. Tractors by area groups of agricultural land in 2010 and 2020	67
Wykres 31. Wybrane maszyny i urządzenia rolnicze przypadające na 100 gospodarstw rolnych w latach 2010 i 2020 Wykres 31. Selected machines and agricultural equipment per 100 agricultural holdings in 2010 and 2020	72
Wykres 32. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w czystym składniku w latach 2010 i 2020 Wykres 32. Consumption of mineral and lime fertilizers in terms of pure ingredient in 2010 and 2020	75
Wykres 33. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. Wykres 33. Consumption of mineral and lime fertilizers in terms of pure ingredient by area groups of agricultural land in 2020	76
Wykres 34. Struktura liczby gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według głównego źródła dochodów w latach 2010 i 2020. Chart 34. Structure of the number of households with holder of an agricultural holding by the main source of income in 2010 and 2020	78
Wykres 35. Nakłady pracy nierodzinnej siły roboczej (tys. AWU) według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. Chart 35. Non-family labour input (in thousand AWUs) by area groups of agricultural land in 2020	87

Spis wykresów (dok.)

List of charts (cont.)

	Str. Page
Wykres 36. Struktura poszczególnych kategorii pracujących i nakładów pracy w ciągu badanego roku według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	88
Chart 36. Structure of particular categories of employed persons and labour input during the surveyed year by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 37. Nakłady pracy w rodzinie użytkownika (AWU) według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	89
Chart 37. Labour input in the holder's family (in AWUs) by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 38. Przeciętna liczba AWU przypadająca na jedną osobę pracującą z rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	89
Chart 38. Average number of AWUs per one employed person of the agricultural holding holder's family by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 39. Struktura użytkowników gospodarstw indywidualnych według płci i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	91
Chart 39. Structure of holders of natural person's agricultural holdings (private farms) by sex and area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 40. Użytkownicy gospodarstw indywidualnych pracujący w gospodarstwie rolnym według płci i wieku w 2020 r.	92
Chart 40. Holders of natural person's agricultural holdings (private farms) employed on their own agricultural holdings by sex and age in 2020	
Wykres 41. Struktura rodzinnej siły roboczej w gospodarstwach indywidualnych według wieku i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	93
Chart 41. Structure of the family labour force in natural person's agricultural holdings (private farms) by age and area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 42. Struktura gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej w 2020 r.	94
Chart 42. Structure of agricultural holdings by economic size classes in 2020	
Wykres 43. Struktura gospodarstw rolnych według typu rolniczego w 2020 r.	99
Chart 43. Structure of agricultural holdings by farm types in 2020	
Wykres 44. Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego według typów rolniczych w 2020 r.	100
Chart 44. Average economic size of an agricultural holding by farm types in 2020	
Wykres 45. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych w 2020 r.	102
Chart 45. Average area of agricultural land in agricultural holdings by farm types in 2020	

Spis map

List of maps

	Str. Page
Mapa 1. Średnia powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne według powiatów w 2020 r.	27
Map 1. Average area of agricultural land per 1 agricultural holding by powiats in 2020	
Mapa 2. Udział osób kierujących gospodarstwem rolnym z wykształceniem rolniczym w ogólnej liczbie osób kierujących gospodarstwem rolnym według powiatów w 2020 r.	30
Map 2. Share of managers with agricultural education in total managers on agricultural holdings by powiat in 2020	
Mapa 3. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych o powierzchni powyżej 1 ha UR według powiatów w 2020 r.	32
Map 3. Average area of agricultural land on natural persons' holdings with area over 1 ha of agricultural land by powiats in 2020	
Mapa 4. Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze według powiatów w 2020 r.	33
Map 4. Share of sown area in the area of agricultural land in good condition by powiats in 2020	
Mapa 5. Udział powierzchni zasiewów zbóż w powierzchni zasiewów ogółem według powiatów w 2020 r.	38
Map 5. Share of sown area under cereals in total sown area by powiats in 2020	
Mapa 6. Udział powierzchni uprawy ziemniaków w powierzchni zasiewów ogółem według powiatów w 2020 r.	44
Map 6. Share of area under potatoes in total sown area by powiats in 2020	
Mapa 7. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych według powiatów w 2020 r.	51
Map 7. Number of cattle per 100 ha of agricultural land by powiats in 2020	
Mapa 8. Obsada świń na 100 ha użytków rolnych według powiatów w 2020 r.	52
Map 8. Number of pigs per 100 ha of agricultural land by powiats in 2020	
Mapa 9. Obsada świń na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę świń według powiatów w 2020 r.	58
Map 9. Number of pigs per 1 agricultural holding breeding/rearing pigs by powiats in 2020	
Mapa 10. Obsada drobiu kurzego na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę drobiu kurzego oraz obsada kur niosek na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę kur niosek według powiatów w 2020 r.	64
Map 10. Number of chickens per 1 agricultural holding breeding/rearing chickens and the number of laying hen per 1 agricultural holding breeding/rearing laying hens by powiats in 2020	
Mapa 11. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik według powiatów w 2020 r. . . .	68
Map 11. Area of agricultural land per 1 tractor in by powiats in 2020	
Mapa 12. Liczba ciągników rolniczych przypadająca na 100 gospodarstw według powiatów w 2020 r.	69
Map 12. Number of tractors per 100 agricultural holdings by powiats in 2020	
Mapa 13. Zużycie nawozów mineralnych w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze według powiatów w 2020 r.	74
Map 13. Consumption of mineral fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land in good agricultural condition by powiats in 2020	
Mapa 14. Nakłady pracy ogółem poniesione na produkcję rolniczą na 100 ha użytków rolnych według powiatów w 2020 r.	90
Map 14. Total labour input on agricultural production per 100 ha of agricultural land by powiats in 2020	

Spis map (cd.)

List of maps (cont.)

	Str. Page
Mapa 15. Nakłady pracy ogółem poniesione na produkcję rolniczą na 1 gospodarstwo rolne według powiatów w 2020 r.	91
Map 15. Total labour input on agricultural production per 1 agricultural holding by powiats in 2020	
Mapa 16. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według gmin w 2020 r.	105
Map 16. Average agricultural land area in agricultural holdings by gminas in 2020	
Mapa 17. Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze według gmin w 2020 r.	106
Map 17. Share of sown area in the area of agricultural land in good condition by gminas in 2020	
Mapa 18. Udział powierzchni łąk trwałych w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze według gmin w 2020 r.	107
Map 18. Share of permanent meadows in the area of agricultural land in good condition by gminas in 2020	
Mapa 19. Powierzchnia łąk trwałych przypadająca na 1 gospodarstwo według gmin w 2020 r. . . .	108
Map 19. Area of permanent meadows per 1 agricultural holding by gminas in 2020	
Mapa 20. Powierzchnia pastwisk trwałych przypadająca na 1 gospodarstwo według gmin w 2020 r.	109
Map 20. Area of permanent pastures per 1 agricultural holding by gminas in 2020	
Mapa 21. Udział gospodarstw zajmujących się uprawą drzew owocowych według gmin w 2020 r. .	110
Map 21. Share of agricultural holdings cultivating fruit trees by gminas in 2020	
Mapa 22. Udział gospodarstw zajmujących się uprawą krzewów owocowych według gmin w 2020 r.	110
Map 22. Share of agricultural holdings cultivating fruit bushes by gminas in 2020	
Mapa 23. Średnia powierzchnia zasiewów przypadająca na 1 gospodarstwo rolne posiadające zasiewy według gmin w 2020 r.	112
Map 23. Average area of sown area per 1 agricultural holding by gminas in 2020	
Mapa 24. Udział powierzchni zasiewów zbóż w powierzchni zasiewów ogółem według gmin w 2020 r.	113
Map 24. Share of sown area under cereals in total sown area by gminas in 2020	
Mapa 25. Udział powierzchni uprawy kukurydzy na ziarno w powierzchni zasiewów ogółem według gmin w 2020 r.	114
Map 25. Share of area under grain maize in total sown area by gminas in 2020	
Mapa 26. Udział powierzchni uprawy ziemniaków w powierzchni zasiewów ogółem według gmin w 2020 r.	115
Map 26. Share of area under potatoes in total sown area by gminas in 2020	
Mapa 27. Udział powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku w powierzchni zasiewów ogółem według gmin w 2020 r.	116
Map 27. Share of area under rape and turnip rape in total sown area by gminas in 2020	
Mapa 28. Udział gospodarstw rolnych prowadzących chów/hodowlę bydła według gmin w 2020 r. .	117
Map 28. Share of agricultural conducting breeding/rearing of cattle by gminas in 2020	
Mapa 29. Obsada bydła na 100 ha UR według gmin w 2020 r.	118
Map 29. Number of cattle per 100 ha of agricultural land by gminas in 2020	
Mapa 30. Obsada bydła na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę bydła według gmin w 2020 r.	119
Map 30. Number of cattle per 1 agricultural holding conducting breeding/rearing of cattle by gminas in 2020	

Spis map (cd.)

List of maps (cont.)

	Str. Page
Mapa 31. Udział gospodarstw rolnych prowadzących chów/hodowlę świń według gmin w 2020 r.	120
Map 31. Share of agricultural conducting breeding/rearing of pigs by gminas in 2020	
Mapa 32. Obsada świń na 100 ha UR według gmin w 2020 r.	121
Map 32. Number of pigs per 100 ha of agricultural land by gminas in 2020	
Mapa 33. Obsada świń na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę świń w 2020 r.	122
Map 33. Number of pigs per 1 agricultural holding conducting breeding/rearing of pigs by gminas in 2020	
Mapa 34. Udział gospodarstw rolnych prowadzących chów/hodowlę drobiu ogółem według gmin w 2020 r.	123
Map 34. Share of agricultural conducting breeding/rearing of poultry by gminas in 2020	
Mapa 35. Obsada drobiu ogółem na 100 ha UR według gmin w 2020 r.	124
Map 35. Number of poultry per 100 ha of agricultural land by gminas in 2020	
Mapa 36. Obsada drobiu ogółem na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę drobiu ogółem w 2020 r.	125
Map 36. Number of poultry per 1 agricultural holding conducting breeding/rearing of poultry by gminas in 2020	
Mapa 37. Liczba ciągników rolniczych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne wyposażone w ciągniki według gmin w 2020 r.	126
Map 37. Number of tractors per 1 agricultural holding with tractors by gminas in 2020	
Mapa 38. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik według gmin w 2020 r.	127
Map 38. Area of agricultural land per 1 tractor by gminas in 2020	
Mapa 39. Udział gospodarstw z ciągnikami w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych według gmin w 2020 r.	128
Map 39. Share of agricultural holdings with tractors by gminas in 2020	
Mapa 40. Udział gospodarstw wyposażonych w ciągniki o mocy 60 kW i więcej w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych z ciągnikami według gmin w 2020 r.	129
Map 40. Share of agricultural holding with tractors with engine power 60 kW and more in agricultural holdings with tractors by gminas in 2020	
Mapa 41. Udział gospodarstw wyposażonych w kombajny zbożowe w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych według gmin w 2020 r.	130
Map 41. Share of agricultural holdings with combine harvesters by gminas in 2020	
Mapa 42. Zużycie nawozów mineralnych w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze według gmin w 2020 r.	131
Map 42. Consumption of mineral fertilizers (in terms of pure ingredient) per ha of agricultural land in good agricultural condition by gminas in 2020	
Mapa 43. Zużycie nawozów wapniowych i wapniowo-magnezowych w kg na 1 ha UR w dobrej kulturze według gmin w 2020 r.	132
Map 43. Consumption of lime and lime-magnesium fertilizers in kg per 1 ha of agricultural land in good agricultural condition by gminas in 2020	
Mapa 44. Udział gospodarstw stosujących nawozy naturalne pochodzenia zwierzęcego według gmin w 2020 r.	133
Map 44. Share of agricultural holdings applying organic fertilizers of animal origin by gminas in 2020	

Spis map (dok.)

List of maps (cont.)

	Str. Page
Mapa 45. Odsetek gospodarstw rolnych stosujących zabiegi środkami ochrony roślin według gmin w 2020 r.134
Map 45. Percentage of agricultural holdings conducting treatments with plant protection products by gminas in 2020	
Mapa 46. Odsetek gospodarstwa, w których użytkownik korzystał ze wsparcia w podejmowaniu decyzji w zakresie stosowania środków ochrony roślin według gmin w 2020 r.135
Map 46. Percentage of agricultural holdings using assistance in decision-making in the field of plant protection treatments by gminas in 2020	
Mapa 47. Udział rodzinnej siły roboczej w nakładach pracy gospodarstw indywidualnych według gmin w 2020 r.137
Map 47. Share of family labour force in natural person's agricultural holdings (private farms) by gminas in 2020	
Mapa 48. Udział pracowników najemnych stałych w nakładach pracy gospodarstw indywidualnych według gmin w 2020 r.138
Map 48. Share of permanent employees in natural person's agricultural holdings (private farms) by gminas in 2020	
Mapa 49. Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego według gmin w 2020 r.139
Map 49. Average economic size of an agricultural holding by gminas in 2020	

Spis tablic w Aneksie tabelarycznym

Tablice dostępne w formacie plików MS Excel

List of tables in Annex

Tables available in MS Excel file format

- Tablica 1. Gospodarstwa rolne w latach 2010 i 2020 według grup obszarowych użytków rolnych
Table 1. Agricultural holdings in 2010 and 2020 by area groups of agricultural land
- Tablica 2. Podstawowe dane o gospodarstwach rolnych w latach 2010 i 2020
Table 2. Basic data on agricultural holdings in 2010 and 2020
- Tablica 3. Charakterystyka gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych
Table 3. Characteristics of agricultural holdings by area groups of agricultural land
- Tablica 4. Charakterystyka gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych według grup obszarowych użytków rolnych
Table 4. Characteristics of agricultural holdings with an area over 1 ha of agricultural land by area groups of agricultural land
- Tablica 5. Charakterystyka gospodarstw rolnych według rodzaju prowadzonej działalności
Table 5. Characteristics of agricultural holdings by type of economic activity
- Tablica 6. Charakterystyka gospodarstw ekologicznych według grup obszarowych użytków rolnych
Table 6. Characteristics of organic agricultural holdings by area groups of agricultural land
- Tablica 7. Charakterystyka gospodarstw indywidualnych według głównego źródła dochodu gospodarstwa domowego z użytkownikiem gospodarstwa rolnego
Table 7. Characteristics of natural person's agricultural holdings by the main income source of household with a holder of an agricultural holding
- Tablica 8. Charakterystyka gospodarstw indywidualnych według przeznaczenia końcowej produkcji rolniczej
Table 8. Characteristics of natural person's agricultural holdings by destination of final agricultural production
- Tablica 9. Charakterystyka gospodarstw rolnych według płci i wieku osoby kierującej
Table 9. Characteristics of agricultural holdings by sex and age of the manager
- Tablica 10. Pracujący w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych
Table 10. Employed persons in agricultural holdings by area groups of agricultural land
- Tablica 11. Charakterystyka gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej
Table 11. Characteristics of agricultural holdings by economic size classes
- Tablica 12. Charakterystyka gospodarstw rolnych według typów rolniczych
Table 12. Characteristics of agricultural holdings by farm types
- Tablica 13. Gospodarstwa rolne w latach 2010 i 2020
Table 13. Agricultural holdings in 2010 and 2020
- Tablica 14. Gospodarstwa rolne według poziomu wykształcenia ogólnego osoby kierującej
Table 14. Agricultural holdings by the manager's general education level
- Tablica 15. Gospodarstwa rolne według poziomu wykształcenia rolniczego osoby kierującej
Table 15. Agricultural holdings by the manager's agricultural education level
- Tablica 16. Gospodarstwa indywidualne według osoby kierującej
Table 16. Natural person's agricultural holdings by farm managers
- Tablica 17. Gospodarstwa rolne według użytkowania gruntów
Table 17. Agricultural holdings by land use
- Tablica 18. Użytkowanie gruntów
Table 18. Land use
- Tablica 19. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych
Table 19. Agricultural holdings by area groups of agricultural land

Spis tablic w Aneksie tabelarycznym (dok.)

Tablice dostępne w formacie plików MS Excel

List of tables in Annex (cont.)

Tables available in MS Excel file format

- Tablica 20. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych
Table 20. Average area of agricultural land in agricultural holdings by area groups of agricultural land
- Tablica 21. Gospodarstwa rolne z powierzchnią zasiewów wybranych upraw
Table 21. Agricultural holdings with the sown area of selected crops
- Tablica 22. Powierzchnia zasiewów wybranych upraw
Table 22. Sown area of selected crops
- Tablica 23. Gospodarstwa rolne utrzymujące zwierzęta gospodarskie
Table 23. Agricultural holdings keeping livestock
- Tablica 24. Pogłowie zwierząt gospodarskich
Table 24. Livestock
- Tablica 25. Gospodarstwa rolne posiadające ciągniki według mocy silnika
Table 25. Agricultural holdings with tractors by engine power
- Tablica 26. Ciągniki według mocy silnika
Table 26. Tractors by engine power
- Tablica 27. Gospodarstwa rolne stosujące nawozy mineralne, wapniowe i naturalne
Table 27. Agricultural holdings using mineral, lime and manure
- Tablica 28. Gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według dochodów
Table 28. Households with a holder of an agricultural holding by income
- Tablica 29. Gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według głównego źródła dochodu
Table 29. Households with a holder of an agricultural holding by main source of income
- Tablica 30. Gospodarstwa rolne według płci i wieku osoby kierującej
Table 30. Agricultural holdings by sex and age of the manager
- Tablica 31. Pracujący w gospodarstwach rolnych
Table 31. Employed persons in agricultural holdings
- Tablica 32. Członkowie rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według grup obszarowych użytków rolnych
Table 32. Members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings by area groups of agricultural land
- Tablica 33. Członkowie rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według wieku
Table 33. Members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings by age
- Tablica 34. Członkowie rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według czasu pracy
Table 34. Members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings by working time
- Tablica 35. Gospodarstwa rolne według klas wielkości ekonomicznej
Table 35. Agricultural holdings by economic size classes
- Tablica 36. Gospodarstwa rolne według typów rolniczych
Table 36. Agricultural holdings by farm types

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit.
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.
Kropka (.)	brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe. data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless.
„W tym” Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. indicates that not all elements of the sum are given.

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning	Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
PSR AC	Powszechny Spis Rolny Agricultural Census	kg	kilogram kilogramme
UR AL	użytki rolne agricultural land	tys.	tysiąc
SD LSU	sztuki duże livestock units	mln	milion
AWU	nakłady pracy wyrażone w umownych rocznych jednostkach pracy labour input expressed in conventional annual work units	t	tona tonne
ha	hektar hectare	p. proc. pp.	punkt procentowy percentage point
szt. hd. pcs	sztuka head piece	kW	kilowat kilowatt

Synteza

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2020 (PSR 2020) wskazują na dalsze przemiany sektora rolnictwa, jak również kontynuację, czy wręcz nasilenie większości tendencji obserwowanych w latach 2002–2010.

Wśród głównych czynników, które wpływają na przeobrażanie się polskiego rolnictwa, należy wymienić: wprowadzanie instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej UE, zmiany nawyków żywieniowych społeczeństwa, przechodzenie na inne metody chowu zwierząt gospodarskich, poszukiwanie nowych źródeł energii oraz coraz bardziej widoczne zmiany klimatyczne.

W porównaniu z wynikami PSR 2010, dane uzyskane w PSR 2020 wskazują na:

- utrzymującą się tendencję zmniejszania się liczby gospodarstw rolnych, przy jednoczesnym wzroście ich średniej powierzchni ogólnej oraz użytków rolnych (odpowiednio z 33,04 ha do 34,57 ha oraz z 29,81 ha do 32,54 ha);
- zmiany w strukturze gospodarstw rolnych, gdzie wzrósł odsetek gospodarstw należących do grup obszarowych 2–3 ha UR oraz 20 ha i więcej UR. Zmniejszeniu uległ udział w grupach obszarowych do 2 ha UR i 3–20 ha UR, przy czym największy spadek dotyczył gospodarstw o powierzchni 1–2 ha użytków rolnych. Nadal ponad połowę ogółu gospodarstw stanowią gospodarstwa o powierzchni do 10 ha UR;
- utrzymanie się zróżnicowania regionalnego struktury gospodarstw rolnych. Najwyższy udział gospodarstw o powierzchni do 2 ha UR w ogólnej liczbie gospodarstw danego powiatu odnotowano w: m. Szczecin (21,1%) i m. Koszalin (19,0%) oraz w powiatach myśliborskim (16,8%) i polickim (16,3%). Odsetek gospodarstw o powierzchni 50 ha i więcej UR w województwie zachodniopomorskim ukształtował się na poziomie 15,5% i był najwyższy wśród województw, a niemal co trzecie takie gospodarstwo znajdowało się w powiecie łobeskim (28,3%);
- zwiększenie niemal o jedną czwartą liczby gospodarstw ekologicznych. W województwie zachodniopomorskim ich odsetek był najwyższy w kraju i wynosił 7,4%. Produkcję ekologiczną prowadziły przede wszystkim gospodarstwa duże o średniej wielkości użytków rolnych wynoszącej ponad 83 ha (wobec 52 ha w Polsce);
- utrzymującą się tendencję spadkową w liczbie gospodarstw rolnych prowadzących działalność inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym, przy jednoczesnym wzroście ich przeciętnej powierzchni. Średnia powierzchnia użytków rolnych w tych gospodarstwach była trzykrotnie wyższa niż dla ogółu gospodarstw rolnych i wynosiła 97,35 ha;
- wzrost udziału gospodarstw rolnych prowadzących wyłącznie produkcję roślinną kosztem gospodarstw z produkcją mieszaną (roślinną i zwierzęcą), przy utrzymaniu się odsetka gospodarstw prowadzących wyłącznie produkcję zwierzęcą – co potwierdzają obserwowane od lat procesy specjalizacji produkcji;
- utrzymującą się na zbliżonym poziomie (9,3%) liczbę gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego przeznaczających wytworzone produkty rolnicze głównie na samozaopatrzenie żywnościowe gospodarstwa domowego. Wśród gospodarstw rolnych nie wykazujących sprzedaży znalazły się m.in. takie, w których działalność rolnicza ograniczona była tylko i wyłącznie do utrzymywania gruntów w dobrej kulturze rolnej. Co dwudzieste gospodarstwo domowe z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego przeznaczało wytworzone produkty rolne wyłącznie na samozaopatrzenie żywieniowe. W okresie dziesięciolecia 2010–2020 zmieniły się również przyczyny prowadzenia nietowarowej produkcji z częstej potrzeby uzupełnienia niskich dochodów ludności wiejskiej (szczególnie gospodarstw domowych emerytów) na coraz popularniejsze powody natury ekologicznej, zdrowotnej lub hobbyistycznej;
- efektywniejsze wykorzystanie gruntów w gospodarstwach rolnych polegające na zwiększeniu się powierzchni użytków rolnych kosztem powierzchni użytków rolnych pozostałych;
- znaczny spadek liczby gospodarstw użytkujących sady (o 36,3%) wraz ze zmniejszeniem się średniej powierzchni gospodarstw sadowniczych (z 5,90 ha w 2010 r. do 3,96 ha w 2020 r.);

- wzrost powierzchni trwałych użytków zielonych (o 20,9%), przy jednoczesnym wzroście powierzchni łąk i zmniejszeniu areału pastwisk, co jest efektem zmian w sposobie żywienia zwierząt gospodarskich i ograniczeniu wypasu pastwiskowego w gospodarstwach rolnych;
- wzrost powierzchni zasiewów z 660873 ha w 2010 r. do 704522 ha w 2020 r., przy zmniejszeniu o ponad 70% powierzchni pozostałych użytków rolnych (do 11466 ha) oraz jej udziału w ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych (o 2,6 p. proc.);
- zmiany w strukturze zasiewów, które w dużym stopniu uzależnione są od polityki rolnej i dopłat do upraw rolniczych. W ogólnej powierzchni zasiewów wzrósł udział buraków cukrowych i warzyw, a zmniejszył się udział zbóż ogółem, ziemniaków, rzepaku i rzepiku ogółem;
- zmiany nawyków żywieniowych i większe zainteresowanie dietą wegetariańską, co wpłynęło na ponad dwudziestokrotny wzrost powierzchni uprawy roślin strączkowych jadalnych na ziarno;
- prawie trzykrotny wzrost powierzchni uprawy roślin strączkowych pastewnych na ziarno i zielonkę wynikający z większego zapotrzebowania na rośliny wysokobiałkowe wykorzystywane na paszę oraz dopłat (w ramach systemów wsparcia bezpośredniego) do tych upraw;
- duży spadek powierzchni uprawy ziemniaków wynikający ze zmian w żywieniu zwierząt gospodarskich. Jednocześnie uprawy ziemniaków skoncentrowały się w gospodarstwach rolnych specjalizujących się w ich uprawie, wyposażonych w specjalistyczny sprzęt do uprawy i zbiorów, realizujących dostawy do sieci handlowych i zakładów przemysłu skrobiowego;
- istotny wzrost zainteresowania rolników uprawą buraków cukrowych. Powierzchnia buraków cukrowych zwiększyła się w porównaniu do 2010 r. o ok. 30%;
- ponad sześciokrotny wzrost powierzchni zasiewów kukurydzy uprawianej na ziarno i prawie dwukrotny na zielonkę – co wynika z rosnącego wykorzystania kukurydzy do produkcji pasz;
- znaczne zmniejszenie (o 36,4%) liczby gospodarstw prowadzących chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, których udział w ogólnej liczbie gospodarstw obniżył się do poziomu 29,4%;
- spadek liczby gospodarstw rolnych utrzymujących bydło, co przy zwiększeniu stanu pogłowia skutkowało znacznym wzrostem przeciętnej obsady przypadającej na 1 gospodarstwo prowadzące chów tego gatunku do poziomu 35 sztuk;
- wyraźne zmniejszenie odsetka gospodarstw rolnych utrzymujących krowy (o 39,5%), przy jednoczesnym spadku stada krów mlecznych (o 23,0%);
- wzrost zainteresowania rolników produkcją bydła rzeźnego. Udział tego rodzaju krów w strukturze stada wzrósł o 8,2 p. proc.;
- zmniejszenie pogłowia świń (o 17,3%), przy dużym spadku liczby gospodarstw rolnych, które je utrzymywały. Obsada świń na 1 gospodarstwo utrzymujące ten gatunek wzrosła do 354 sztuk;
- wzrost pogłowia drobiu (o 35,4%), przy jednoczesnym spadku liczby gospodarstw zajmujących się tą produkcją, co oznacza większą skalę chowu drobiu w gospodarstwach rolnych;
- zwiększenie pogłowia owiec w gospodarstwach rolnych (o 70,2%) oraz spadku pogłowia kóz (o 49,3%);
- wzrost liczby gospodarstw rolnych o powierzchni 50 ha i więcej użytków rolnych) wyposażonych w ciągniki, jak również liczby ciągników w tych gospodarstwach. Największy wzrost dotyczył ciągników o mocy 100 kW i więcej (o 85,6%) oraz o mocy 60–100 kW (o 15,0%);
- nieznaczne zwiększenie średniej powierzchni użytków rolnych przypadających na 1 ciągnik (z 29,33 ha w 2010 r. do 31,01 ha w 2020 r.). Wskaźnik ten rósł wraz ze wzrostem powierzchni gospodarstwa rolnego osiągając dla gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej UR wartość 92,13 ha;
- częstsze korzystanie w gospodarstwach rolnych z 2 ciągników i więcej, co zdecydowanie usprawniało pracę w gospodarstwach rolnych, będąc efektem racjonalizacji i optymalizacji wyposażenia użytkowanego parku maszynowego. Więcej gospodarstw rolnych użytkowało od 2 do 4 ciągników, natomiast mniejszy odsetek zanotowano dla gospodarstw z 1 ciągnikiem, 5 oraz 6 i więcej ciągnikami;

- zmniejszenie się liczby maszyn używanych do produkcji rolniczej (poza kombajnami zbożowymi i kosiarkami polowymi), a szczególnie kombajnów buraczanych oraz silosokombajnów głównie na skutek zmian zachodzących w strukturze użytkowania gruntów i powierzchni zasiewów, jak również częstszego korzystania z maszyn będących własnością innych gospodarstw, spółdzielni lub firm usługowych;
- spadek zużycia nawozów mineralnych NPK na 1 ha UR w dobrej kulturze (o 11,1%), na który wpłynęło niższe zużycie nawozów azotowych i fosforowych (odpowiednio o 17,5% i 18,5%). Odnotowano wyższe zużycie nawozów potasowych (o 10,6%);
- wzrost zużycia nawozów wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha UR z 69,2 kg do 108,7 kg. Pomimo wzrostu nawożenia wapniowego jest ono nadal niewystarczające z uwagi na utrzymujący się od wielu lat znaczny udział (w powierzchni użytków rolnych ogółem) gleb o odczynie kwaśnym i bardzo kwaśnym wymagających wapnowania, jak również areału upraw, na którym wapnowanie jest wskazane;
- spadek liczby gospodarstw rolnych stosujących nawożenie naturalne (o 27,9%), co związane jest bezpośrednio ze zmniejszeniem się liczby gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie;
- korzystanie przez 15,9% użytkowników gospodarstw rolnych przy podejmowaniu decyzji o stosowaniu środków ochrony roślin z różnego rodzaju wsparcia, najczęściej dotyczącego progów ekonomicznej szkodliwości oraz z porad wykwalifikowanych doradców;
- wzrost liczby zabiegów środkami ochrony roślin. Wraz ze wzrostem wielkości powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach rolnych wykazywano większą liczbę zabiegów: ok. 2 zabiegi w grupie gospodarstw rolnych o powierzchni 1–2 ha UR i do 4 zabiegów w grupie gospodarstw rolnych 100 ha i więcej użytków rolnych. Większą częstotliwość odnotowano wśród gospodarstw rolnych z grupy obszarowej 50–100 ha UR w przypadku zabiegów w uprawach trwałych, gdzie przeciętnie wykonano 8 zabiegów;
- utrzymujący się niski udział gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania jest działalność rolnicza. Odsetek ten wśród gospodarstw o powierzchni użytków rolnych do 10 ha wyniósł 15,3%, a wśród gospodarstw o powierzchni 30 ha i więcej przekraczał 66%. Średnia wielkość użytków rolnych w omawianych gospodarstwach była dwukrotnie wyższa niż dla ogółu gospodarstw indywidualnych i charakteryzowała się znacznie większą dynamiką wzrostu;
- poza prowadzoną działalnością rolniczą głównym źródłem dochodów gospodarstw domowych były również: praca najemna (27,8% gospodarstw), emerytury i renty (13,6%), prowadzona działalność pozarolnicza (10,7%) i inne niezarobkowe (poza emeryturą i rentą) źródła utrzymania (2,3%);
- zmniejszenie (o 24,5%) wielkości nakładów pracy rodzinnej siły roboczej w gospodarstwach indywidualnych po przeliczeniu na pełnozatrudnionych w ciągu 12 miesięcy przed dniem referencyjnym badania;
- wzrost średniej wielkości ekonomicznej gospodarstwa rolnego z 31,0 tys. euro w 2010 r. do 40,3 tys. euro w 2020 r., w tym gospodarstwa indywidualnego – z 11,9 tys. euro do 31,5 tys. euro;
- utrzymywanie się najwyższej średniej wartości ekonomicznej wśród gospodarstw rolnych „specjalizujących się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi”, „mieszane – różne zwierzęta” oraz „specjalizujących się w uprawach ogrodniczych”.

Executive summary

The results of the Agricultural Census 2020 indicate further changes in the agricultural sector, as well as a continuation or even intensification of the majority of trends observed in the years 2002–2010.

The main factors affecting the transformation of Polish agriculture include: introducing the measures of the EU Common Agricultural Policy, changing eating habits of the society, switching to other methods of rearing livestock, searching for new energy sources and increasingly visible climate changes.

Compared to the results of the Agricultural Census 2010, data obtained in the Agricultural Census 2020 indicate:

- a continued downward trend in the number of agricultural holdings, with a simultaneous increase in their average total area and agricultural land (from 33.04 ha to 34.57 ha and from 29.81 ha to 32.54 ha, respectively);
- changes in the structure of agricultural holdings – the share of the holdings included in area groups 2–3 ha of agricultural land as well as 20 ha and more increased. The share in area groups up to 2 ha of agricultural land and 3–20 ha of agricultural land decreased with the biggest drop concerning holdings with 1–2 ha of agricultural land. Still, holdings with area up to 10 ha of agricultural land constituted over a half of the total number of holdings;
- maintenance of regional differentiation in the structure of agricultural holdings. The highest share of agricultural holdings with area up to 2 ha of agricultural land in total number of holdings in a given powiat was found in: the city of Szczecin (21.1%), the city of Koszalin (19.0%) as well as Myśliborski Powiat (16.8%) and Policki Powiat (16.3%). In Zachodniopomorskie Voivodship the share of agricultural holdings with area over 50 ha of agricultural land amounted to 15.5% and was the highest among all voivodships. Almost every third such agricultural holding was located in Łobeski Powiat (28.3%);
- an increase by almost one fourth of the number of organic agricultural holdings. In Zachodniopomorskie Voivodship their share was the highest in Poland and amounted to 7.4%. Ecological production was carried out mainly by holdings with the average size of agricultural land amounting to over 83 ha (compared to 52 ha in Poland);
- a continued downward trend in the number of agricultural holdings conducting the other gainful activity directly related to an agricultural holding, with a simultaneous increase in their average area. The average area of agricultural land in these holdings was three times larger than in the total number of agricultural holdings and amounted to 97.35 hectares;
- an increase in the share of agricultural holdings conducting only crop production, at the expense of holdings with mixed production (crop and animal), while maintaining the percentage of farms conducting only animal production, which is confirmed by the production specialisation processes observed for years;
- the number of households with a holder of a natural person's agricultural holding (private farm) which allocate their agricultural products mainly for household self-consumption remained on a similar level (9.3%). Among agricultural holdings not showing sale, there were, among others, those in which agricultural activity was limited only and exclusively to maintaining the land in good agricultural condition. Every twentieth household with a holder of a private farm used its agricultural products exclusively for self-consumption. In the decade 2010–2020, the reasons for subsistence production also changed – from the need to supplement low income of the rural population (especially households of retirees) to increasingly popular reasons related to ecology, health or hobby;
- more effective use of land in the agricultural holding consisting in increasing the area of agricultural land at the expense of the other agricultural area;
- a significant decrease in the number of agricultural holdings using orchards (by 36.3%), together with a decrease in the average area of fruit-growing holdings from 5.90 ha in 2010 to 3.96 ha in 2020;
- an increase in the area of permanent grasslands (by 20.9%), with a simultaneous increase in the area of meadows and a decrease in the area of pastures, which is a result of changes in the way livestock is fed and a reduction in grazing in agricultural holdings;

- an increase in the sown area from 660 873 ha in 2010 to 704 522 ha in 2020, with a reduction by more 70% of the area of other agricultural land (to 11 466 ha) and its share in the total area of agricultural holdings (by 2.6 percentage points);
- changes in the structure of crops which to a large extent depend on the agricultural policy and subsidies to agricultural crops. In the total sown area, the share of sugar beets and vegetables increased, and the share of total cereals, potatoes, total rape and turnip rape decreased;
- changes in the eating habits of Poles and greater interest in a vegetarian diet, which resulted in an over 20-fold increase in the area of edible pulse cultivation for grain;
- almost a threefold increase in the area of fodder pulses cultivation for grain and green fodder resulting from the greater demand for protein crops used for fodder and subsidies (under direct support schemes) for these crops;
- a large decrease in the area of potatoes cultivation related to changes in the nutrition of livestock. At the same time, there is a concentration of potatoes cultivation in agricultural holdings specialising in their cultivation, equipped with specialised cultivation and harvesting equipment, delivering to commercial networks and starch industry crops;
- a significant increase in the interest of farmers in the cultivation of sugar beet. The area of sugar beet increased in comparison to 2010 by approximately 30%;
- over a sixfold increase in the sown area of maize cultivated for grain and almost a twofold for green maize – which results from a growing use of maize for feed production;
- a significant decrease (by 36.4%) in the number of holdings keeping and breeding livestock, the share of which in the total number of agricultural holdings decreased to 29.4%;
- a decrease in the number of holdings keeping cattle, which, with an increase in the number of cattle, resulted in a significant increase in the average cattle density per 1 holding keeping this species to 35 heads;
- a significant decrease in the percentage of agricultural holdings keeping cows (by 39.5%), with a simultaneous decrease in the number of dairy cows (by 23.0%);
- increased interest of farmers in the production of cattle for slaughter. The share of these cows in the herd structure increased by 8.2 pp;
- a decrease in the number of pigs (by 17.3%), with a significant decrease in the number of agricultural holdings keeping them. The number of pigs per holding keeping this species increased to 354 heads;
- an increase in the number of poultry (by 35.4%), with a simultaneous decrease in the number of holdings involved in this production, which means a greater scale of poultry rearing on farms;
- increasing the sheep stock in agricultural holdings (by 70.2%) and a decrease in the number of goats (by 49.3%);
- an increase in the number of agricultural holdings with an area of 50 ha and more of agricultural land equipped with tractors, as well as the number of tractors in these holdings. The largest increase was related to tractors with the power 100 and more kW (by 85.6%) and power 60–100 kW (by 15.0%);
- a slight increase in the average area of agricultural land per 1 tractor (from 29.33 ha in 2010 to 31.01 ha in 2020). This indicator rose together with an increase in the area of an agricultural holding reaching the value of 92.13 ha for agricultural holdings with an area of 100 ha and more;
- more frequent use of 2 and more tractors in agricultural holdings, which significantly improved work in agricultural holdings, resulting from rationalisation and optimisation of the equipment of the machinery park used. More agricultural holdings used 2 to 4 tractors, while a smaller percentage was recorded for farms with 1 tractor, 5 and 6 or more tractors;
- a decrease in the number of machines used for agricultural production (except for combine harvesters and field mowers), especially beet harvesters and forage harvesters as a result, among others, of changes in the structure of land use and sown area, as well as more frequent use of machines owned by other holdings, cooperatives or service companies;

- a decrease in the consumption of NPK mineral fertilizers per 1 ha of agricultural land in good condition (by 11.1%) which was mainly influenced by a decrease in consumption of nitrogenous and phosphatic fertilizers (by 17.5% and 18.5%, respectively). The use of potassic fertilizers increased (by 10.6%);
- an increase in the consumption of lime fertilizers as pure ingredient per 1 ha of agricultural land from 69.2 kg to 108.7 kg. Despite an increase in lime fertilization, it is still insufficient due to the significant share (in the total agricultural area) of acidic and very acidic soils requiring liming, as well as the area of crops where liming is recommended;
- a decrease in the number of agricultural holdings applying manure (by 27.9%), which is directly related to a decrease in the number of holdings keeping livestock;
- use by 15.9% of holders of agricultural holdings of various types of support when deciding to use crop protection products, most often related to the thresholds of economic harmfulness, and advice from qualified advisors;
- an increase in the number of treatments with crop protection products. Along with the increasing area of agricultural land in agricultural holdings more treatments were used: about 2 treatments in the group of holdings with an area of 1–2 ha of agricultural land and up to 4 treatments in farms with an area of 100 ha and more of agricultural land. Higher frequency in treatments for permanent crops was observed among agricultural holdings belonging to the area group 50–100 ha of agricultural land where on average 8 treatments were used;
- persistently low share of households for which agricultural activity was the main source of income. This share among agricultural holdings with up to 10 ha of agricultural land amounted to 15.3% and among holdings with an area of 30 ha and more it exceeded 66%. The average size of agricultural land in the holdings in question was twice higher than for all private farms and was characterised by much higher growth dynamics;
- apart from agricultural activity, the main source of household income included also: contract work (27.8% of households), retirement and disability pensions (13.6%), other gainful activity (10.7%) and other non-profit (apart from retirement and disability pensions) sources of maintenance (2.3%);
- a decrease (by 24.5%) in the volume of family labour input in private farms after conversion to full-time employees during the 12 months before the reference date of the survey;
- an increase in the average economic size of an agricultural holding from 31.0 thousand euro in 2010 to 40.3 thousand euro in 2020, including natural person's agricultural holdings from 11.9 thousand euro up to 31.5 thousand euro;
- maintaining the highest average economic value among agricultural holdings "specialising in rearing animals fed with concentrated feeding stuff's", "mixed – different livestock" and "specialising in horticultural crops".

Rozdział I.

Chapter I.

Ogólna charakterystyka gospodarstw rolnych

General characterisation of agricultural holdings

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego (PSR 2020) liczba gospodarstw rolnych w czerwcu 2020 r. wynosiła 28521, w tym 97,5% (27810) stanowiły gospodarstwa indywidualne, które posiadały 77,2% ogółu użytków rolnych oraz 71,3% ogółu przeliczeniowych sztuk dużych zwierząt gospodarskich znajdujących się w gospodarstwach rolnych. W gospodarstwach indywidualnych w badanym roku pracowało 83,9% ogółu pełnozatrudnionych (liczonych w AWU) w gospodarstwach rolnych.

W 2020 r. utrzymała się notowana od wielu lat tendencja spadku liczby gospodarstw rolnych przy jednoczesnym wzroście ich średniej powierzchni. W porównaniu do 2010 r. liczba gospodarstw rolnych zmniejszyła się o 2004 (o 6,6%). Było to spowodowane spadkiem liczby gospodarstw najmniejszych o powierzchni do 2 ha UR włącznie (o 25,2%) oraz w grupach obszarowych 3–50 ha UR (o 10,9%). Najgłębszy spadek dotyczył grupy obszarowej 1–2 ha UR (o 26,6%) oraz 10–15 ha UR (o 18,7%). Najmniej gospodarstw ubyło w grupie 20–50 ha użytków rolnych (o 3,2%).

Tablica 1. Liczba gospodarstw rolnych w latach 2010 i 2020

Table 1. Number of agricultural holdings in 2010 and 2020

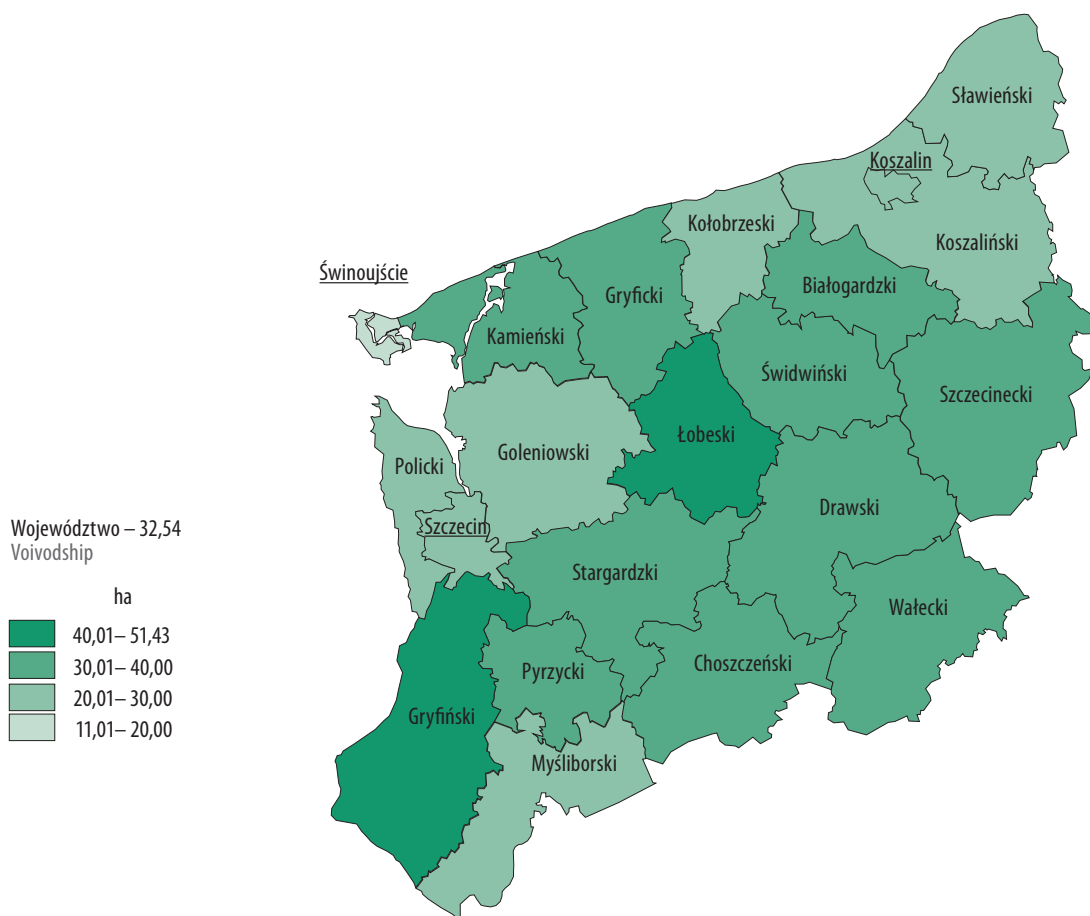
Lata Years	Ogółem Total	Gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych w ha Agricultural holdings with the area of agricultural land in ha								
		≤ 1	1–2	2–3	3–5	5–10	10–15	15–20	20–50	≥ 50
Ogółem Total										
2010	30525	579	4601	3185	3747	5446	3688	2080	4084	3115
2020	28521	498	3377	3253	3437	4875	2998	1707	3955	4421
2010 = 100										
2020	93,4	86,0	73,4	102,1	91,7	89,5	81,3	82,1	96,8	141,9
W tym gospodarstwa indywidualne o powierzchni powyżej 1 ha UR Of which natural person's agricultural holdings (private farms) with an area over 1 ha of agricultural land in ha										
2010	29498	-	4601	3180	3739	5434	3680	2076	4046	2742
2020	27323	-	3372	3238	3424	4838	2940	1678	3876	3957
2010 = 100										
2020	92,6	-	73,3	101,8	91,6	89,0	79,9	80,8	95,8	144,3

W okresie dziesięciolecia 2010–2020 wzrosła liczba gospodarstw o powierzchni należących do grup obszarowych 2–3 ha UR i 50 ha i więcej (odpowiednio o 2,1% i 41,9%).

Obserwowany trend spadku liczby gospodarstw znalazł swoje odzwierciedlenie we wzroście **średniej powierzchni użytków rolnych przypadającej na 1 gospodarstwo** – z 29,81 ha w 2010 r. do 32,54 ha w 2020 r.

Mapa 1. Średnia powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne według powiatów w 2020 r.

Map 1. Average area of agricultural land per 1 agricultural holding by powiats in 2020

W porównaniu z wynikami PSR 2010 nastąpiły zmiany w **strukturze gospodarstw rolnych**. Wzrósł odsetek gospodarstw należących do grup obszarowych 2–3 ha UR oraz 20 ha i więcej UR. Zmniejszeniu uległ natomiast udział w grupach obszarowych do 2 ha UR i 3–20 ha UR, przy czym największy spadek dotyczył gospodarstw o powierzchni 1–2 ha użytków rolnych. Nadal ponad połowę ogółu gospodarstw stanowią gospodarstwa o powierzchni do 10 ha UR.

Należy podkreślić, że gospodarstwa najmniejsze (do 2 ha UR) stanowiły 13,6% ogółu gospodarstw rolnych, użytkowały tylko 0,6% ogólnej powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze i posiadały niewiele ponad 15% ogółu sztuk dużych (SD) zwierząt gospodarskich. Prawie 90% ogólnej powierzchni UR w dobrej kulturze i 76,0% ogółu SD zwierząt gospodarskich znajdowało się w gospodarstwach o powierzchni 15 ha i więcej UR, które stanowiły ok. 35% ogółu gospodarstw rolnych.

W 2020 r. najwięcej gospodarstw rolnych odnotowano w następujących powiatach: goleniowskim (7,2% ogółu gospodarstw w województwie), stargardzkim (7,0%) i sławieńskim (6,8%), a najmniej w powiatach: m. Świnoujście (0,4%), m. Koszalin (2,0%) i polickim (2,4%).

Nadal utrzymuje się **regionalne zróżnicowanie** struktury gospodarstw rolnych. Najwyższy udział gospodarstw o powierzchni do 2 ha UR w ogólnej liczbie gospodarstw powiatu odnotowano w: m. Szczecin (21,1%) i m. Koszalin (19,0%) oraz w powiatach myśliborskim (16,8%) i polickim (16,3%). Omawiany udział był najmniejszy w powiatach: gryfickim (8,8%) oraz łobeskim i m. Świnoujście (po 9,9%).

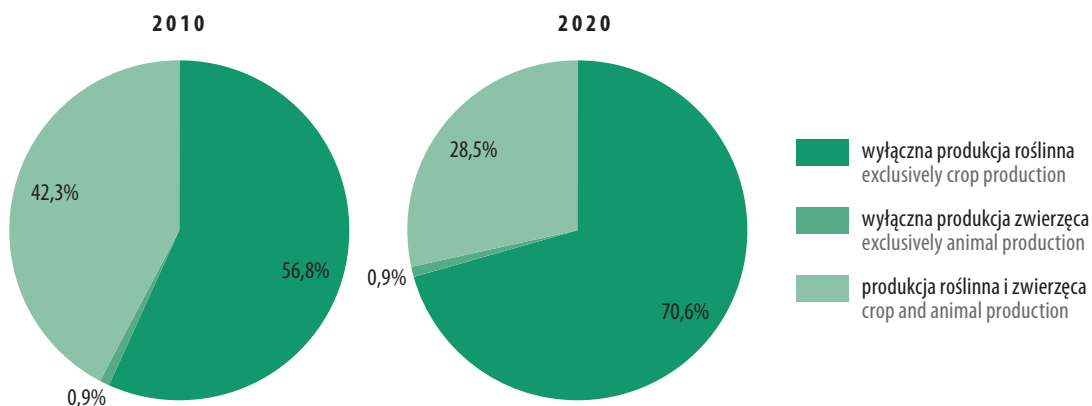
Najwyższy udział gospodarstw o powierzchni 50 ha i więcej UR w ogólnej liczbie gospodarstw powiatu odnotowano w powiatach: łobeskim – 28,3%, wałeckim – 20,8%, choszczeńskim – 19,4%, gryfickim – 18,2%, natomiast odsetek omawianej wielkości gospodarstw najniższy był w powiatach: szczecineckim, goleniowskim i koszalińskim – po 1,0% oraz gryfińskim i stargardzkim – po 1,2%. W województwie zachodniopomorskim odsetek gospodarstw od 50 ha i więcej UR ukształtował się na poziomie 15,5% i był najwyższy wśród województw.

Wśród ogółu gospodarstw 28318 (99,4%) posiadała **użytki rolne**, 28236 (99,0%) – **użytki rolne w dobrej kulturze rolnej**, a 8388 (29,4%) utrzymywało **zwierzęta gospodarskie**.

Powierzchnię pod zasiewami posiadało 76,7% ogółu gospodarstw rolnych. Wśród upraw najbardziej popularne były zboża, które były produkowane przez 64,2% gospodarstw rolnych. Bydło utrzymywało 3391 gospodarstw rolnych, 889 gospodarstw posiadało świnie, a 4771 gospodarstw prowadziło chów drobiu.

Wyłącznie produkcja roślinna prowadzona była przez 70,6% gospodarstw rolnych, w 28,5% – zarówno produkcja roślinna jak i zwierzęca (produkcja mieszana), a w zaledwie 0,9% – wyłącznie produkcja zwierzęca. W porównaniu do 2010 r. o 16,2% wzrosła liczba gospodarstw rolnych prowadzących tylko produkcję roślinną, przy jednoczesnym spadku o 37,1% gospodarstw mieszanych. Liczba gospodarstw prowadzących tylko produkcję zwierzęcą utrzymała się na prawie niezmiennym poziomie. Wzrosła również średnia powierzchnia gospodarstw rolnych prowadzących produkcję roślinną (wyłącznie – o 1,00 ha lub razem z produkcją zwierzęcą – o 6,50 ha), a prowadzących tylko produkcję zwierzęcą zmniejszyła się o 1,10 ha.

Wykres 1. Gospodarstwa rolne według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej w latach 2010 i 2020
Chart 1. Agricultural holdings by type of agricultural production in 2010 and 2020

W 2020 r. 962 gospodarstwa rolne (3,4% ogółu gospodarstw) **prowadziły działalność inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym**. Należy podkreślić, że średnia powierzchnia tych gospodarstw była trzykrotnie większa niż średnia dla ogółu gospodarstw rolnych i wynosiła 97,30 ha użytków rolnych (wobec 32,54 ha).

Odsetek gospodarstw prowadzących działalność inną niż rolnicza w gospodarstwach do 1 ha UR włącznie wynosił 3,0%, a wśród gospodarstw największych, tj. o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych – 20,6%.

Najwyższy odsetek gospodarstw prowadzących działalność inną niż rolnicza odnotowano w przypadku:

- działalności usługowej z wykorzystaniem własnego sprzętu (usługi rolnicze i nierolnicze) – w grupie obszarowej 100 ha i więcej UR (84,8% ogółu gospodarstw tej grupy prowadzących działalność inną niż rolnicza),
- agroturystyki – w grupie obszarowej 5–10 ha UR (52,6%),
- przetwórstwa produktów rolnych – w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie (44,8%),
- rękodziela – w grupie obszarowej 1–2 ha UR (1,4%),
- świadczenia usług zdrowotnych, socjalnych i edukacyjnych – w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie (6,9%),

- akwakultury – w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie (6,9%),
- przetwarzania drewna – w grupie obszarowej 20–30 ha UR (3,2%),
- wytwarzania energii odnawialnej na rynek – w grupie obszarowej 30–50 ha UR (2,6%),
- innych działalności (np. prowadzenie sklepu, w którym są sprzedawane produkty gospodarstwa rolnego) – w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie (34,5% ogółu gospodarstw tej grupy prowadzących działalność inną niż rolnicza).

Udział przychodów ze sprzedaży wyrobów i usług z działalności innej niż rolnicza bezpośrednio związanej z gospodarstwem rolnym w ogólnej sprzedaży gospodarstwa rolnego:

- nie przekraczał 10% w przypadku 40,4% ogółu gospodarstw prowadzących działalność inną niż rolnicza,
- mieścił się w przedziale 11–50% dla 30,8% omawianych gospodarstw,
- wynosił ponad 50% w przypadku 28,8% gospodarstw prowadzących działalność inną niż rolnicza.

Przychody z działalności innej niż rolnicza były większe niż z działalności rolniczej przede wszystkim w gospodarstwach do 15 ha UR (42,4% ogółu omawianych gospodarstw). Dla porównania, sytuacja ta dotyczyła 16,9% gospodarstw rolnych o powierzchni użytków rolnych 15 ha i więcej.

Według wyników PSR 2020 – 2120 gospodarstw rolnych (7,4% ogółu gospodarstw) posiadało certyfikat **rolnictwa ekologicznego** nadany przez jednostkę certyfikującą lub było w trakcie konwersji na ekologiczne metody produkcji rolniczej. W województwie zachodniopomorskim omawiany odsetek był najwyższy w kraju i wynosił 7,4%.

Wśród gospodarstw ekologicznych prowadzących działalność rolniczą (bez gospodarstw prowadzących zarobkową działalność inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym) prawie 65% prowadziło produkcję roślinną, a ok. 35% produkcję roślinną, jak i zwierzęcą. Nie odnotowano gospodarstw ekologicznych prowadzących wyłącznie produkcję zwierzęcą.

Odsetek gospodarstw ekologicznych wzrastał wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych od 0,1% w grupie do 2 ha UR do 24,9% w grupie obszarowej 50 ha i więcej użytków rolnych. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w średniej powierzchni UR w gospodarstwie ekologicznym, która wynosiła 83,10 ha (była 2,5-krotnie wyższa niż średnia gospodarstw rolnych ogółem).

W przekroju terytorialnym największy udział gospodarstw ekologicznych w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w województwie odnotowano w powiatach: szczecińskim (25,7%), drawskim (19,6%), wałeckim (19,0%) i świdwińskim (11,1%).

Prawie 76% użytkowników gospodarstw rolnych w okresie ostatnich 3 lat, tj. w latach 2018-2020, korzystała ze środków wsparcia (ujętych w spisie) w ramach **Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)**. Odsetek gospodarstw korzystających z PROW wzrastał wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych od ok. 24% w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie do ponad 93% w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych.

W przekroju terytorialnym największy udział gospodarstw korzystających z PROW w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w województwie odnotowano w powiatach: szczecińskim (94,1%) i łobeskim (93,7%), a najniższy – w powiecie pyrzyckim (19,1%).

Wyniki PSR 2020 wykazały, że 68,4% (19509) ogółu gospodarstw rolnych **produkowało na rynek**, a 94,1% (18366) – głównie na sprzedaż. W przypadku gospodarstw indywidualnych ok. 64% produkowało głównie na sprzedaż, a ok. 9% – **głównie na samozaopatrzenie** żywniowe gospodarstwa domowego (w tym ok. 5% wyłącznie na samozaopatrzenie). Dla 27,0% gospodarstw rolnych nie odnotowano sprzedaży ani zużycia na samozaopatrzenie ze względu na to, że działalność rolnicza ograniczona była tylko do utrzymywania gruntów w dobrej kulturze rolnej lub produkcja rolnicza była w toku.

Według danych uzyskanych w 2020 r. w spisie 46,6% **osób kierujących** gospodarstwem rolnym posiadało **wykształcenie rolnicze lub kurs rolniczy**. W miarę wzrostu powierzchni użytków rolnych odsetek ten wyraźnie wzrastał z 26,8% w grupie obszarowej 2–3 ha UR do ok. 67% dla gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych. Wśród najmniejszych gospodarstw rolnych, tj. do 1 ha UR włącznie i w grupie 1–2 ha UR omawiany odsetek wynosił odpowiednio 40,0% i 35,6%. W województwie zachodniopomorskim omawiany odsetek był najwyższy w kraju i wynosił 7,4%.

Ukończeniem kursu rolniczego (jako najwyższym poziomem wykształcenia rolniczego) legitymowało się 14,5% ogółu osób kierujących gospodarstwami rolnymi. Udział osób kierujących z wyższym wykształceniem rolniczym w ogólnej liczbie kierujących wynosił 7,9%. Najniższy był w grupie obszarowej 2–3 ha UR (4,5%), a najwyższy – w grupie 100 ha i więcej UR (26,1%).

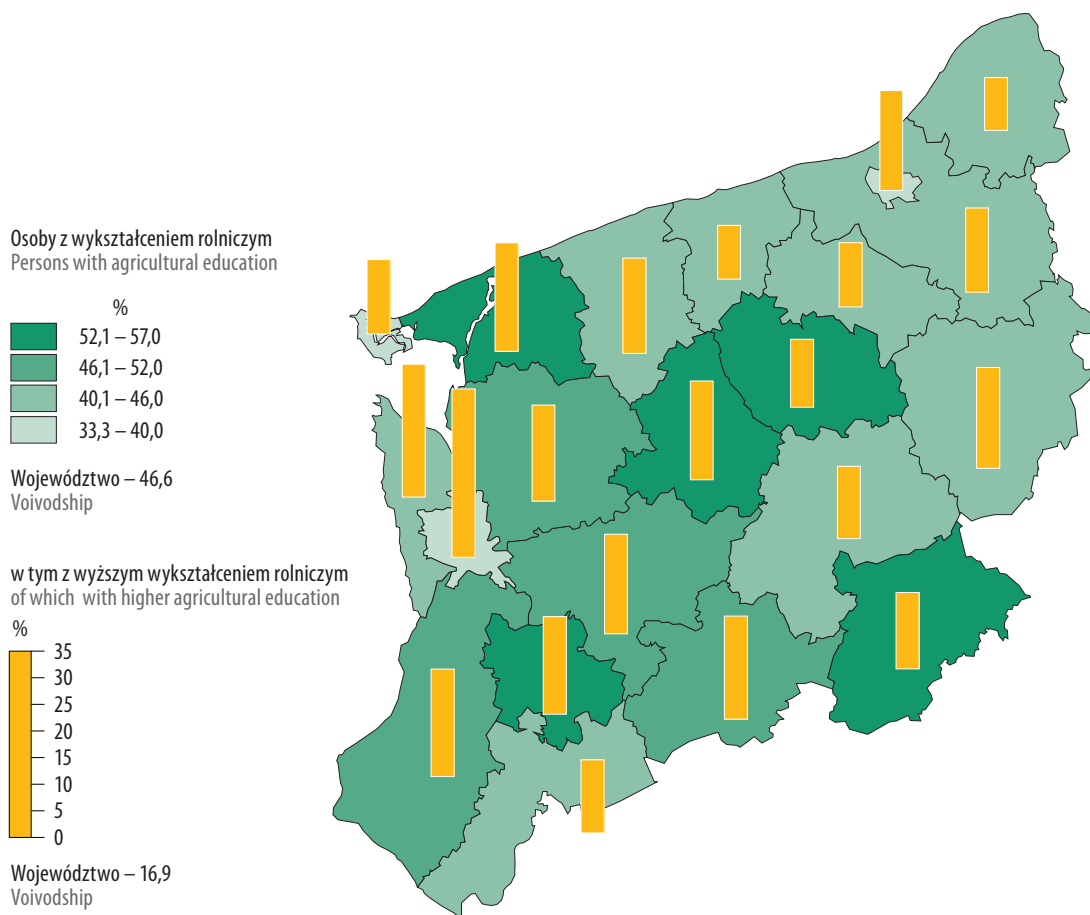
Osobami kierującymi gospodarstwami rolnymi byli przede wszystkim mężczyźni, którzy stanowili ponad 67% ogółu kierujących. Co piąty kierujący nie przekroczył 40 lat, a wiek większości (64,6% ogółu kierujących) mieścił się w przedziale 40–64 lata.

Najwięcej młodych kierujących gospodarstwami rolnymi odnotowano wśród gospodarstw o powierzchni 30–100 ha UR (ponad 32% ogółu kierujących w tej grupie obszarowej). Co czwarty kierujący gospodarstwem o powierzchni 1–2 ha UR miał 65 i więcej lat. Gospodarstwa rolne o powierzchni 20 ha i więcej UR prowadzone były głównie przez mężczyzn (74%). Najwyższy odsetek kierujących kobiet odnotowano w grupie obszarowej 1–3 ha UR (ponad 39%).

W zdecydowanej większości gospodarstw indywidualnych (82,9% ogółu) **użytkownik był jednocześnie osobą kierującą gospodarstwem rolnym**. W większości byli to mężczyźni (70,8%). Jeśli osobą kierującą był współmałżonek użytkownika (3802 gospodarstw) – była to częściej kobieta, a jeśli inny członek rodziny (3,2% gospodarstw) – najczęściej był to mężczyzna. Tylko nieco ponad 0,2% gospodarstw była kierowana przez pracownika najemnego.

Mapa 2. Udział osób kierujących gospodarstwem rolnym z wykształceniem rolniczym w ogólnej liczbie osób kierujących gospodarstwem rolnym według powiatów w 2020 r.

Map 2. Share of managers with agricultural education in total managers on agricultural holdings by powiats in 2020

Rozdział II.

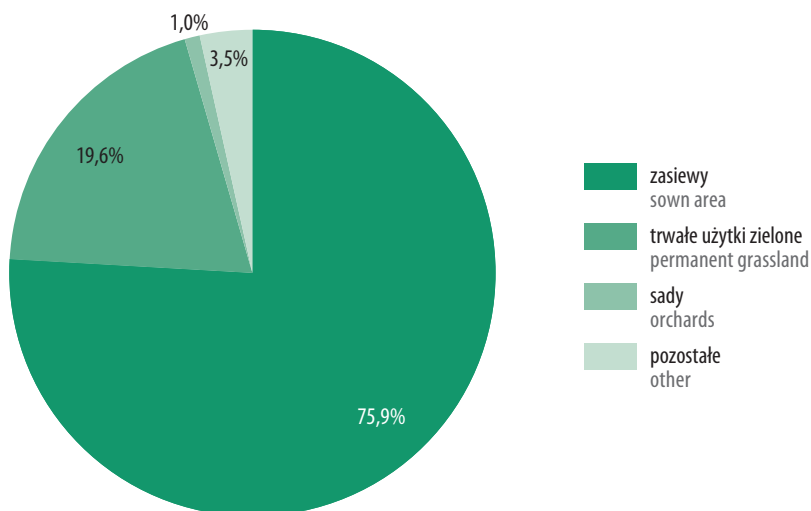
Chapter II.

Użytkowanie gruntów

Land use

W 2020 r. ogólna powierzchnia gruntów w użytkowaniu gospodarstw rolnych wyniosła 985856 ha i zmniejszyła się w porównaniu do 2010 r. o 22753 ha, tj. o 2,3%.

Wykres 2. Struktura użytkowania użytków rolnych w dobrej kulturze w gospodarstwach rolnych w 2020 r.
Chart 2. Structure of the use of agricultural land in good condition in agricultural holdings in 2020

W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu rolnego przeprowadzonego w 2010 r. zmieniła się struktura użytkowania gruntów. Zwiększył się udział powierzchni użytków rolnych w powierzchni ogólnej (o 3,9 p. proc.), natomiast zmniejszył się udział pozostałych gruntów (o 3,7 p. proc.) i lasów (o 0,3 p. proc.).

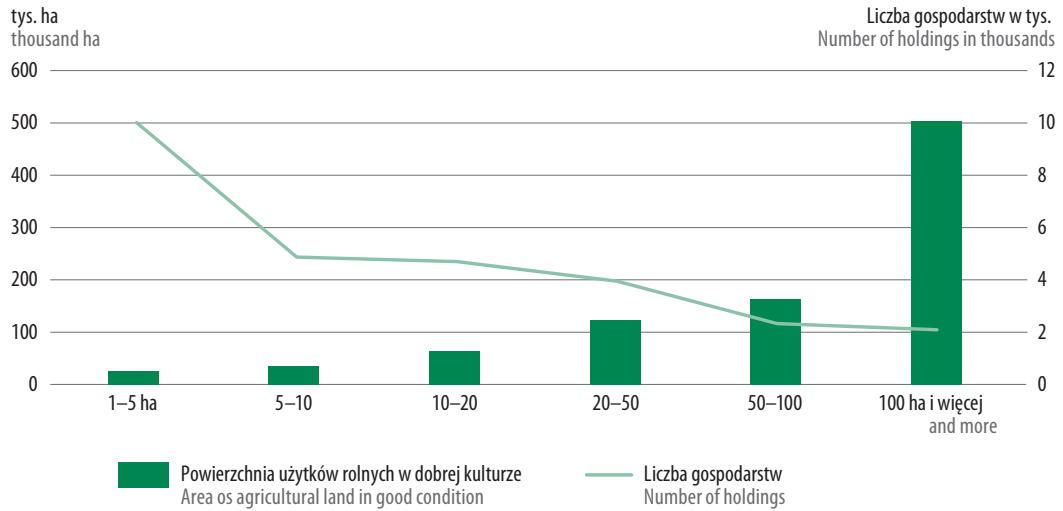
Średnia powierzchnia ogólna gospodarstwa rolnego w gospodarstwach z powierzchnią ogólną wyniosła 34,62 ha (wobec 12,66 ha w Polsce) i była wyższa w stosunku do średniej z 2010 r. (33,06 ha) o 4,7%. Średnia powierzchnia ogólna w gospodarstwach o powierzchni powyżej 1 ha UR w 2020 r. była wyższa niż w kraju o 22,27 ha i wyniosła 35,14 ha (w 2010 r. – 30,37 ha).

Areał użytków rolnych w gospodarstwach rolnych wynosił 928067 ha, a liczba gospodarstw użytkujących użytki rolne wyniosła 28318, w tym 28023 gospodarstw posiadało powierzchnię użytków rolnych powyżej 1 ha UR, a 295 gospodarstw – do 1 ha włącznie. W ciągu 10 lat, tj. od Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 r., powierzchnia użytków rolnych zwiększyła się o 18224 ha (o 2,0%), natomiast liczba gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne zmniejszyła się o 2055 (o 6,8%). Średnia powierzchnia użytków rolnych ogółem w gospodarstwach rolnych posiadających użytki rolne zwiększyła się z 29,96 ha w 2010 r. do 32,77 ha w 2020 r. (w Polsce odpowiednio z 9,86 ha do 11,40 ha), a średnia powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej w gospodarstwach rolnych posiadających użytki rolne w dobrej kulturze rolnej – z 28,83 ha do 32,46 ha.

Z ogólnej powierzchni użytków rolnych ponad połowa (54,9%) znajdowała się w gospodarstwach rolnych o powierzchni 100 ha i więcej UR, choć gospodarstwa te stanowiły zaledwie 7,4% ogólnej liczby gospodarstw użytkujących użytki rolne. W grupie obszarowej 50–100 ha UR znajdowało się 17,8% ogólnej powierzchni użytków rolnych, co stanowiło 8,2% ogólnej liczby gospodarstw z użytkami rolnymi.

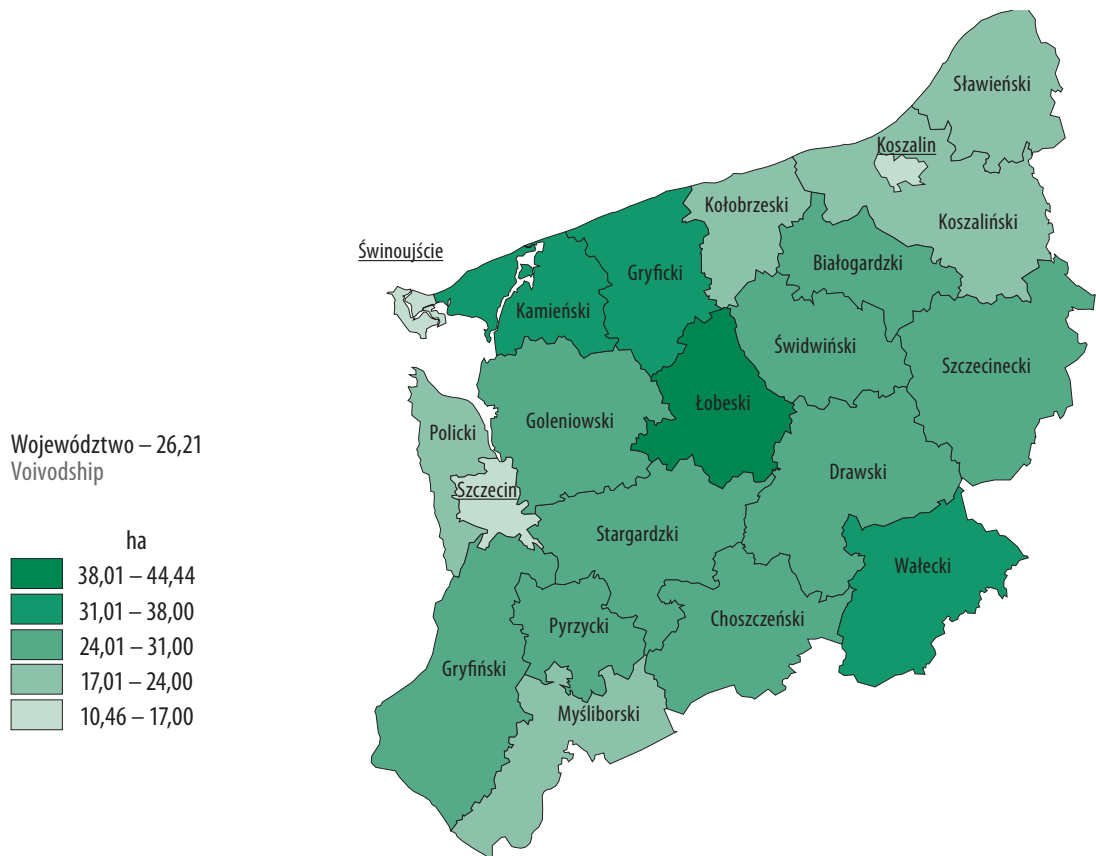
Wykres 3. Liczba gospodarstw rolnych z użytkami rolnymi w dobrej kulturze i powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 3. Number of agricultural holdings with agricultural land in good condition and the area of agricultural land in good condition by area groups of agricultural land in 2020

Mapa 3. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych o powierzchni powyżej 1 ha UR według powiatów w 2020 r.

Map 3. Average area of agricultural land on natural persons' holdings with area over 1 ha of agricultural land by powiats in 2020

Największą powierzchnię użytków rolnych ogółem w gospodarstwach rolnych posiadających użytki rolne odnotowano w powiatach: stargardzkim (78502 ha), gryfińskim (77392 ha), szczecineckim (58776 ha) i goleniowskim (58236 ha).

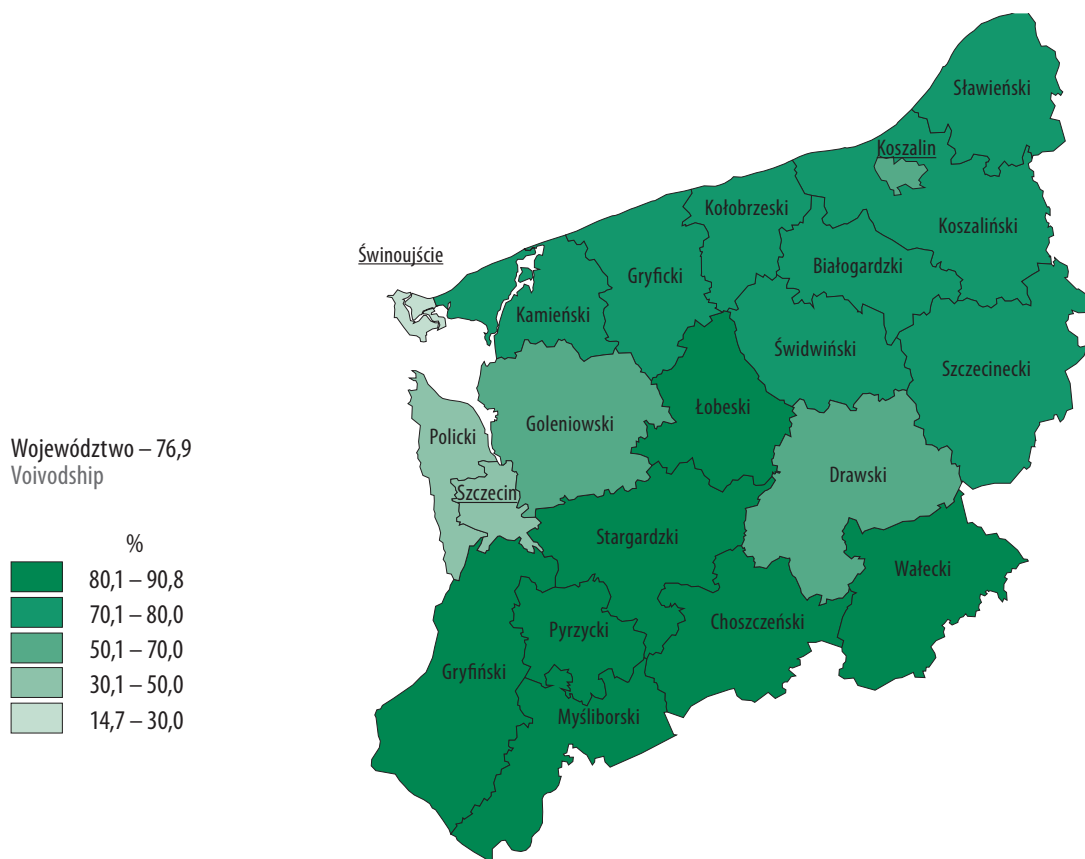
Powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze wzrosła w ciągu ostatnich 10 lat o 5,2%, a jej udział w strukturze powierzchni ogólnej gospodarstwa zwiększył się o 6,6 p. proc. Wzrost ten możliwy był dzięki zmniejszeniu powierzchni pozostałych użytków rolnych, których powierzchnia obniżyła się o 70,1% do 11466 ha.

W strukturze użytkowania gruntów dominowała powierzchnia zasiewów, która stanowiła 76,9% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze i wyniosła 704522 ha.

Zróżnicowanie wielkości udziału powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze w poszczególnych powiatach było dość znaczne. W powiecie pyrzyckim powierzchnia zasiewów stanowiła 90,8% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze i tylko 7,7% stanowiły trwałe użytki zielone, natomiast w powiecie m. Świnoujście pod zasiewami było 14,7% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze, ale trwałe użytki zielone zajmowały łącznie 83,4% powierzchni omawianych użytków rolnych.

Mapa 4. Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze według powiatów w 2020 r.

Map 4. Share of sown area in the area of agricultural land in good condition by powiats in 2020

Wyniki PSR 2020 wykazały, że 2972 (10,4%) gospodarstw rolnych z użytkami rolnymi w dobrej kulturze posiadało grunty ugorowane, łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych w plonie głównym, a powierzchnia tych gruntów stanowiła 1,7% ogólnej powierzchni użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej.

W strukturze użytków rolnych powierzchnia trwałych użytków zielonych stanowiła 19,6% i wyniosła 181872 ha, w tym udział łąk stanowił 85,7% i był wyższy od notowanego w 2010 r. o 8,0 p. proc. Wzrost powierzchni łąk wynikał z proporcjonalnego zmniejszenia powierzchni pastwisk.

Powierzchnia łąk trwałych w gospodarstwach rolnych wyniosła 155786 ha i w porównaniu do 2010 r. zwiększyła się o 33,0%. Łąki trwale znajdowały się w 16691 gospodarstwach rolnych. W gospodarstwach rolnych użytkujących 30 ha i więcej UR znajdowało się 70,1% ogólnej powierzchni łąk trwałych.

W strukturze użytkowania gruntów łąki trwale stanowiły 17,0% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze. Nadal obserwuje się duże zróżnicowanie regionalne omawianego odsetka. Jego wartość przekroczyła 70% w powiecie m. Świnoujście (78,2%), 40% – w powiatach m. Szczecin (45,5%) i polickim (41,1%), a najniższy poziom (6,6%) osiągnęła w powiecie pyrzyckim (gdzie najwyższy w skali województwa udział w użytkowaniu gruntów ma powierzchnia zasiewów (90,2%).

Średnia powierzchnia łąk trwałych w gospodarstwach rolnych je utrzymujących wynosiła 9,33 ha (w Polsce 3,38 ha), przy czym największy areal łąk trwałych przypadła na 1 gospodarstwo w powiatach: m. Szczecin (16,79 ha), kamieńskim (13,19 ha), polickim (12,53 ha) oraz goleniowskim (12,03 ha).

Powierzchnia pastwisk trwałych wyniosła 26086 ha (2,8% ogólnej powierzchni użytków rolnych) i była o 22,3% mniejsza niż w 2010 r. Pastwiska trwale znajdowały się w 3168 gospodarstwach rolnych, gdzie ich średnia powierzchnia wynosiła 8,23 ha (w Polsce 3,76 ha). Największy areal pastwisk trwałych przypadła na 1 gospodarstwo w powiatach: m. Szczecin (14,71 ha), drawskim (12,92 ha) oraz polickim (10,97 ha), natomiast najmniejszy – w powiatach: m. Świnoujście (3,83 ha), wałeckim (5,13 ha), kołobrzeskim (6,16 ha) oraz gryfińskim (6,23 ha).

Najwięcej gospodarstw rolnych użytkujących pastwiska odnotowano w grupie obszarowej 1–5 ha UR (18,8%) oraz wśród gospodarstw w grupie obszarowej 5–10 ha UR (15,3%), a największy odsetek powierzchni pastwisk w ogólnej powierzchni pastwisk przypadł na gospodarstwa użytkujące 100 ha i więcej UR (44,8%).

W strukturze użytkowania gruntów najwyższy udział powierzchni pastwisk trwałych do użytków rolnych w dobrej kulturze miały powiaty: policki – 6,6%, drawski – 5,5% i koszaliński – 4,8% oraz m. Świnoujście – 5,2%, a najniższy – tak jak dla łąk trwałych – powiat pyrzycki – 1,1%.

Łączna powierzchnia upraw trwałych w gospodarstwach rolnych wyniosła 14217 ha, co stanowiło 1,6% użytków rolnych w dobrej kulturze, z czego powierzchnia sadów wyniosła 9324 ha, tj. 1,0% omawianych użytków rolnych. Uprawy trwale posiadało 2693 gospodarstw. Średnia powierzchnia upraw trwałych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne z uprawami trwałymi wynosiła 5,28 ha (w Polsce 2,30 ha).

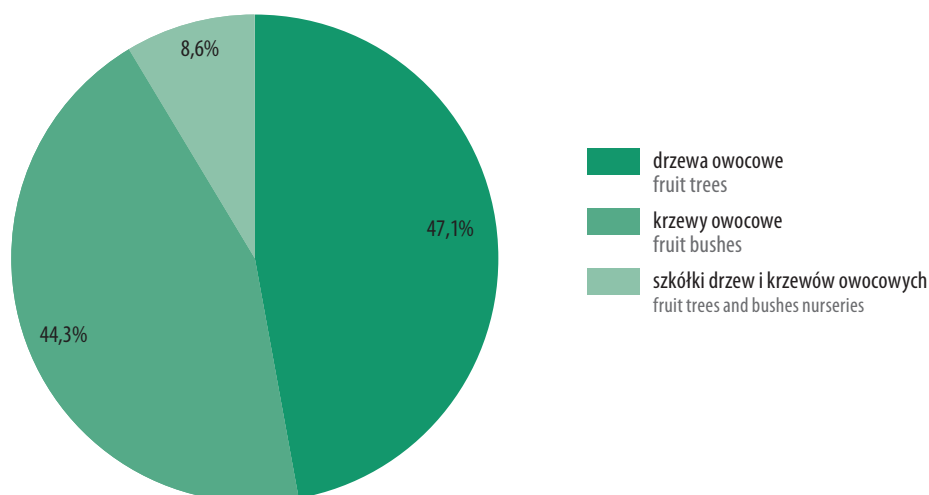
Należy podkreślić, że dominująca w powierzchni upraw trwałych powierzchnia sadów w porównaniu do 2010 r. zmniejszyła się o 62,0% i wyniosła 9324 ha, a liczba gospodarstw użytkujących sady zmniejszyła się o 43,5% i wyniosła 2352.

W strukturze upraw w sadach największy udział miały drzewa owocowe (47,1% łącznej powierzchni sadów), których powierzchnia wynosiła 4394 ha. Powierzchnia krzewów owocowych wyniosła 4126 ha, tj. 44,3% powierzchni sadów, natomiast powierzchnia szkółek drzew i krzewów owocowych – 805 ha, co stanowiło 8,6% łącznej powierzchni sadów. Średnia powierzchnia sadów przypadająca na 1 gospodarstwo z sadami zmniejszyła się w porównaniu do 2010 r. i wyniosła 3,96 ha (w 2010 r. – 5,90 ha).

W 2020 r. drzewa owocowe w sadach uprawiano w 1274 gospodarstwach rolnych na powierzchni 4394 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa sadowniczego z uprawą drzew owocowych wynosiła 3,45 ha (w Polsce 2,39 ha).

Wykres 4. Udział powierzchni uprawy drzew owocowych, krzewów owocowych oraz szkółek drzew i krzewów owocowych w ogólnej powierzchni sadów w 2020 r.

Chart 4. Share of area under fruit trees, bushes and fruit trees and bushes nurseries in the total area of orchards in 2020

Najwięcej gospodarstw w skali województwa, które zajmowały się uprawą drzew owocowych w sadach, zanotowano w powiatach: myśliborskim (11,3%), świdwińskim (9,7%) i gryfińskim (7,8%), a najmniej – w powiatach: m. Świnoujście (0,2%) oraz polickim (1,3%) i m. Koszalin (2,1%).

Krzewy owocowe w sadach uprawiało 849 gospodarstw rolnych. W 2020 r. średnia powierzchnia gospodarstwa sadowniczego z uprawą krzewów owocowych wynosiła 4,86 ha (w Polsce 1,64 ha).

Szkółki drzew i krzewów owocowych uprawiało 591 gospodarstw rolnych. Średnia powierzchnia gospodarstwa sadowniczego z uprawą szkółek drzew i krzewów owocowych wynosiła 1,36 ha (w kraju 0,97 ha).

Lasy i grunty leśne w gospodarstwach rolnych zajmowały w 2020 r. 17890 ha i w ciągu 10 lat ich powierzchnia zmniejszyła się o 3155 ha. Średnia powierzchnia lasów i gruntów leśnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne z lasami wynosiła 3,08 ha (w Polsce 1,74 ha).

Pozostałe grunty stanowiły 4,0% ogólnej powierzchni gruntów znajdujących się w użytkowaniu gospodarstw rolnych i zajmowały 39899 ha. W porównaniu do 2010 r. powierzchnia gruntów pozostałych zmniejszyła się o 37822 ha (o 48,7%). Zmniejszyła się również liczba gospodarstw rolnych posiadających grunty pozostałe (o 2,9%).

Średnia powierzchnia pozostałych gruntów w gospodarstwach rolnych je posiadających wynosiła 1,82 ha (w Polsce 0,64 ha), przy czym w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej UR średnia powierzchnia gruntów pozostałych wynosiła 10,85 ha.

Rozdział III.

Chapter III.

Powierzchnia zasiewów

Sown area

W 2020 r. w porównaniu z 2010 r. ogólna powierzchnia zasiewów zwiększyła się z 660873 ha do 704522 ha, tj. o 43649 ha (o 6,6%).

Największy wzrost powierzchni zasiewów wystąpił w gospodarstwach rolnych należących do grupy obszarowej 50–100 ha UR (o 38,8%). Powierzchnia zasiewów zwiększyła się także w gospodarstwach rolnych posiadających 100 i więcej ha UR (o 7,5%) oraz 2–3 ha UR (o 6,3%). W pozostałych grupach obszarowych powierzchnia zasiewów zmniejszyła się.

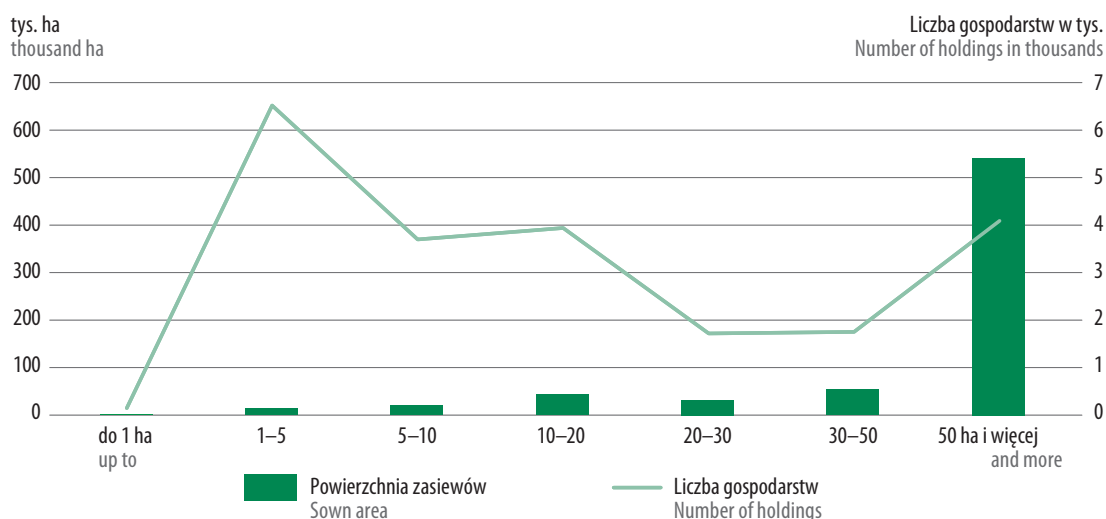
Zwiększenie ogólnej powierzchni pod zasiewami wynika przede wszystkim ze znacznie większej liczby gospodarstw rolnych zajmujących się produkcją roślinną w grupach obszarowych: 30–50 ha UR, 50–100 ha UR oraz 100 ha i więcej użytków rolnych. Liczba omawianych gospodarstw zwiększyła się w porównaniu do 2010 r. o 51,9% w grupie obszarowej 100 ha i więcej UR i wynosiła 1990 (w 2010 r. 1310), o 37,4% w grupie obszarowej 50–100 ha UR do 2099 (wobec 1528) oraz o 0,2% w grupie obszarowej 30–50 ha UR do 1750 (wobec 1747).

Liczba gospodarstw rolnych posiadających powierzchnię zasiewów wyniosła 21855, tj. 76,7% ogólnej liczby gospodarstw posiadających powierzchnię gruntów ogółem w gospodarstwie rolnym. Analiza liczby gospodarstw posiadających powierzchnię zasiewów w poszczególnych grupach obszarowych użytków rolnych wykazała, że najniższy odsetek gospodarstw posiadających zasiewy wystąpił wśród gospodarstw w grupie obszarowej UR do 1 ha włącznie (0,7% ogółu gospodarstw tej grupy), a najwyższy w grupie 1–5 ha (29,8%). W grupie obszarowej 30 ha i więcej UR odsetek gospodarstw z zasiewami wynosił 26,7%.

W gospodarstwach rolnych posiadających 100 ha i więcej UR z pod zasiewami znajdowało się 59,5% ogólnej powierzchni zasiewów, a gospodarstwa te stanowiły 9,1% ogółu gospodarstw posiadających powierzchnię zasiewów ogółem. W gospodarstwach rolnych posiadających 20–100 ha UR – odpowiedni 29,6% i 25,5%, a do 20 ha UR – 11,0% i 65,4% ogółu gospodarstw posiadających powierzchnię zasiewów.

Wykres 5. Powierzchnia zasiewów ogółem i liczba gospodarstw rolnych posiadających zasiewy według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 5. Total sown area and number of agricultural holdings with sown crops by area groups of agricultural land in 2020

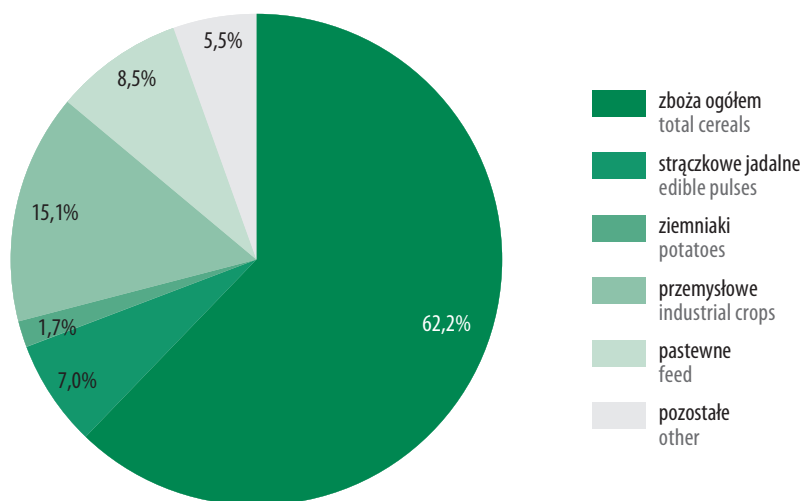

Średnia powierzchnia zasiewów ogółem w 1 gospodarstwie rolnym posiadającym zasiewy wyniosła 32,24 ha (w Polsce 10,06 ha).

Struktura zasiewów w 2020 r. przedstawiała się następująco:

- zboża ogółem (zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi oraz gryka, proso i inne zbożowe łącznie z kukurydzą na ziarno) zajmowały powierzchnię 438242 ha (62,2% ogólnej powierzchni zasiewów),
- grupa roślin przemysłowych – 106469 ha (15,1%),
- rośliny pastewne łącznie z kukurydzą na zielonkę – 59501 ha (8,4%),
- ziemniaki – 12247 ha (1,7%),
- rośliny strączkowe na ziarno – 49453 ha (7,0%),
- pozostałe uprawy – 38610 ha (5,5%).

Wykres 6. Udział powierzchni poszczególnych grup upraw w ogólnej powierzchni zasiewów w 2020 r.
Chart 6. Share of the area of individual crop groups in the total sown area in 2020

1. Zboża

1. Cereals

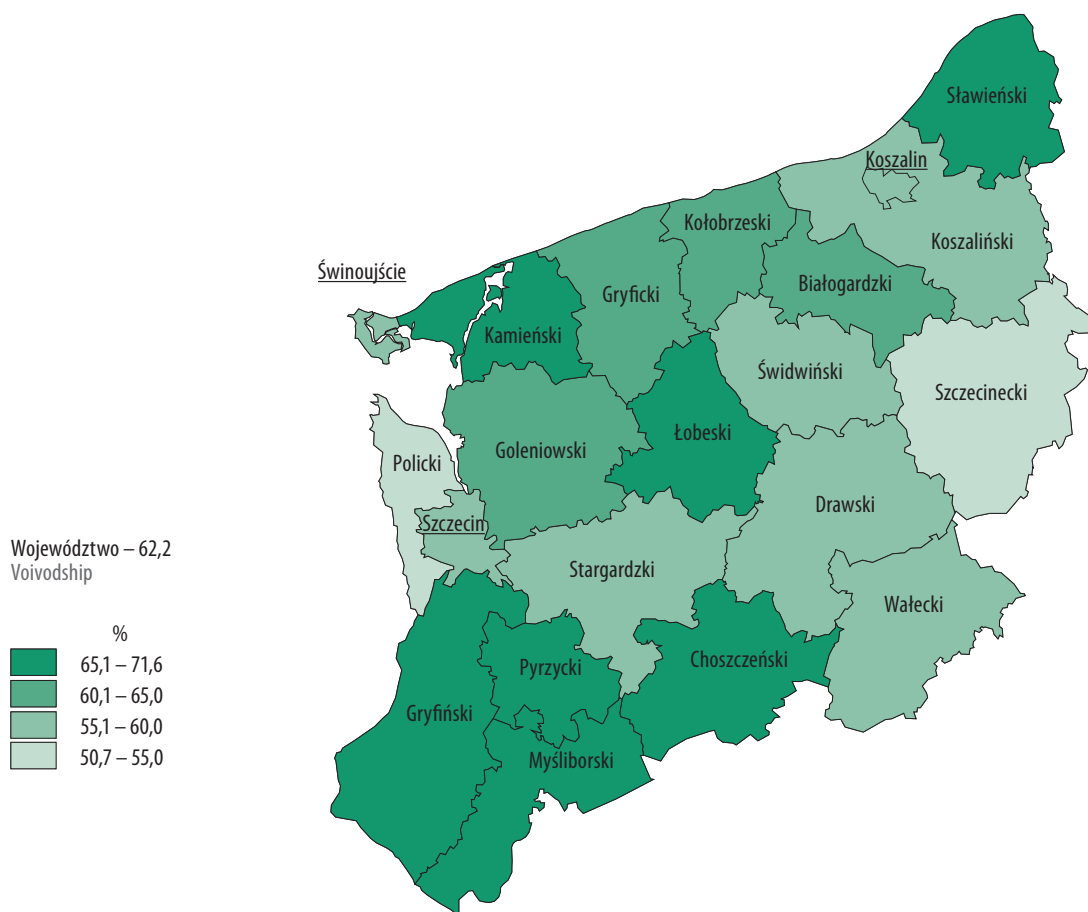
W 2020 r. powierzchnia zasiewów zbóż ogółem wyniosła 438242 ha, tj. 62,2% ogólnej powierzchni zasiewów, natomiast powierzchnia uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi – 384600 ha. Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą zbóż wyniosła 18274, tj. 83,6% ogółu gospodarstw rolnych, które zajmowały się uprawą ziemiopłodów. W porównaniu z 2010 r. odnotowano spadek liczby gospodarstw uprawiających zboża o 14,4%. Spadek nastąpił we wszystkich grupach obszarowych do 50 ha UR, a największy w grupie 10–15 ha użytków rolnych (o 31,4%), natomiast w gospodarstwach o największej powierzchni UR, tj. 50 ha więcej odnotowano wzrost liczby gospodarstw zajmujących się uprawą zbóż o 38,6%.

Udział powierzchni zbóż w ogólnej powierzchni zasiewów w poszczególnych grupach obszarowych UR wahał się od 59,4% w grupie 100 ha i więcej do 75,0% w grupie 1–5 ha użytków rolnych.

Średnia powierzchnia zbóż ogółem w 1 gospodarstwie rolnym zajmującym się ich uprawą wyniosła 23,98 ha (w Polsce 7,76 ha).

W gospodarstwach rolnych posiadających 100 ha i więcej UR znajdowało się 56,8% całego areалу uprawy zbóż, a gospodarstwa te stanowiły 9,7% ogółu gospodarstw prowadzących uprawę zbóż. Najwięcej gospodarstw uprawiających zboża, tj. 55,9% wszystkich gospodarstw uprawiających zboża posiadało 1–15 ha UR, jednak w gospodarstwach tych znajdowało się tylko 9,8% zasiewów zbóż ogółem.

Mapa 5. Udział powierzchni zasiewów zbóż w powierzchni zasiewów ogółem według powiatów w 2020 r.
Map 5. Share of sown area under cereals in total sown area by powiats in 2020

Tablica 2. Liczba gospodarstw rolnych prowadzących uprawę zbóż ogółem oraz średnia powierzchnia zasiewów zbóż w gospodarstwach rolnych w 2020 r.

Table 2. Number of agricultural holdings cultivating cereals and average sown area of cereals in agricultural holdings in 2020

Grupy obszarowe użytków rolnych w ha Area groups of agricultural land in ha	Liczba gospodarstw prowadzących uprawę zbóż Number of agricultural holdings cultivating cereals	Udział w ogólnej liczbie gospodarstw prowadzących uprawę zbóż Share in total number of agricultural holdings cultivating cereals	Średnia powierzchnia uprawy zbóż w 1 gospodarstwie Average cultivation area of cereals in 1 agricultural holding
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	w ha in ha
OGÓŁEM TOTAL	18274	100,0	23,98
do 1 włącznie up to 1 inclusive	73	0,4	0,91
1–2	1513	8,3	1,19
2–3	1667	9,1	2,00
3–5	1867	10,2	2,89
5–7	1335	7,3	4,19

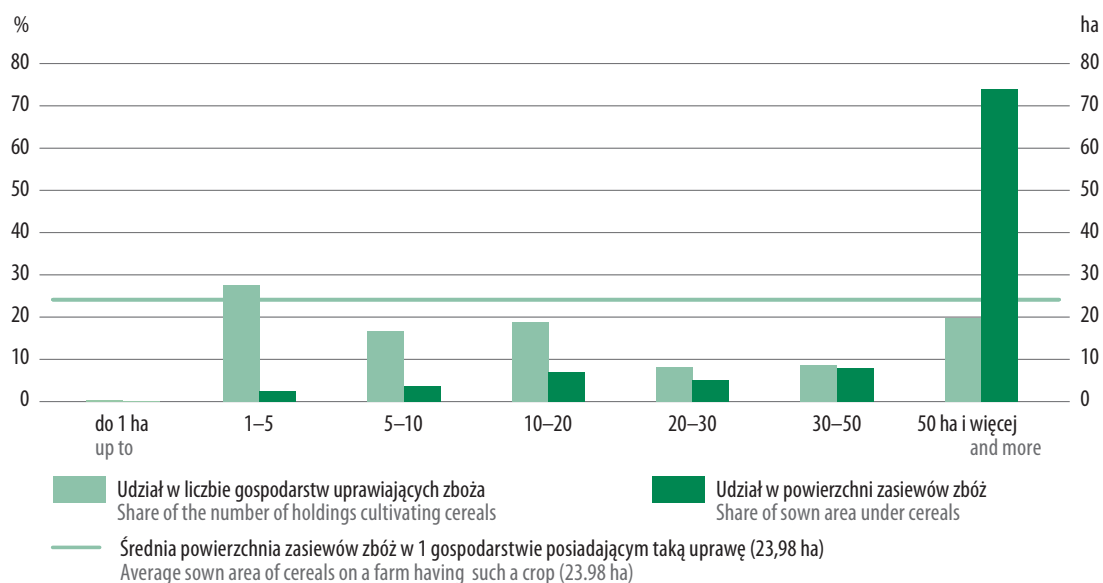
Tablica 2. Liczba gospodarstw rolnych prowadzących uprawę zbóż ogółem oraz średnia powierzchnia zasiewów zbóż w gospodarstwach rolnych w 2020 r. (dok.)

Table 2. Number of agricultural holdings cultivating cereals and average sown area of cereals in agricultural holdings in 2020 (cont.)

Grupy obszarowe użytków rolnych w ha Area groups of agricultural land in ha	Liczba gospodarstw prowadzących uprawę zbóż Number of agricultural holdings cultivating cereals	Udział w ogólnej liczbie gospodarstw prowadzących uprawę zbóż Share in total number of agricultural holdings cultivating cereals	Średnia powierzchnia uprawy zbóż w 1 gospodarstwie Average cultivation area of cereals in 1 agricultural holding
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	w ha in ha
7–10	1700	9,3	5,85
10–15	2136	11,7	7,88
15–20	1282	7,0	10,75
20–50	3074	16,8	18,49
50–100	1850	10,1	41,05
100 i więcej	1777	9,7	139,96

Wykres 7. Gospodarstwa rolne prowadzące uprawę zbóż i powierzchnia uprawy zbóż według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 7. Agricultural holdings cultivating cereals and area under cereals by area groups of agricultural land in 2020

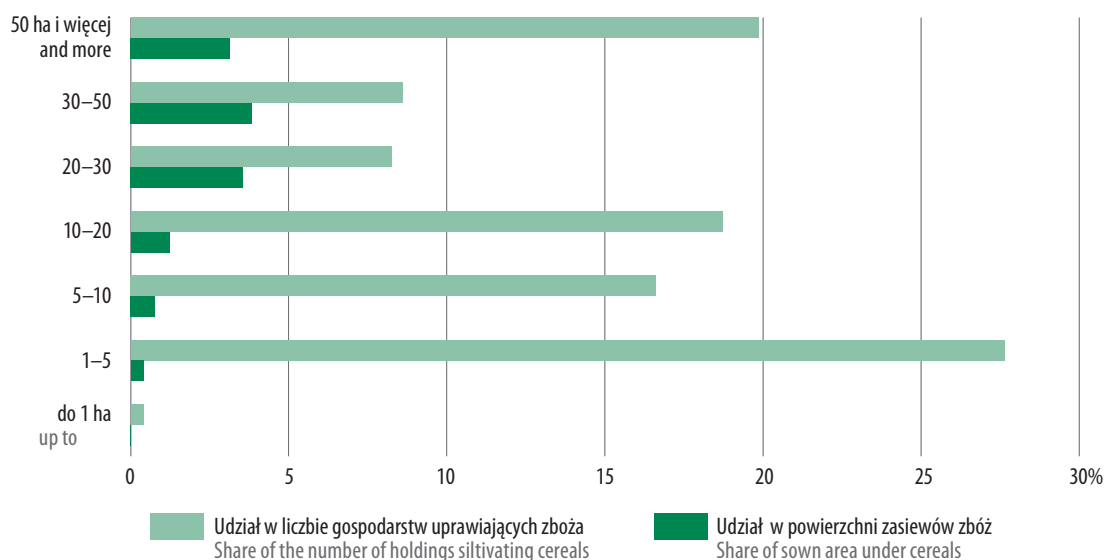
W porównaniu z 2010 r. wzrosła o 564 (o 46,5%) liczba wielkoobszarowych gospodarstw (posiadających 100 ha i więcej UR) uprawiających zboża, a w grupie obszarowej 50–100 ha UR o 446 (o 31,8%). W pozostałych grupach obszarowych UR, tj. w gospodarstwach do 1 ha włącznie i w grupie 1–50 ha UR odnotowano spadek liczby gospodarstw uprawiających zboża ogółem o 4089 (o 21,8%).

W ogólnej liczbie gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą zbóż liczba gospodarstw prowadzących poszczególne uprawy przedstawiała się następująco:

- pszenicę ozimą uprawiało 7508 gospodarstw rolnych (41,1% ogólnej liczby gospodarstw rolnych uprawiających zboża),
- pszenicę jara – 1696 (9,3%),
- żyto – 5738 (31,4%),
- jęczmień ozimy – 1753 (9,6%),
- jęczmień jary – 2309 (12,6%),
- owies – 4440 (24,3%),
- pszenżyto ozime – 6933 (37,9%),
- pszenżyto jare – 865 (4,7%),
- mieszanki zbożowe ozime – 401 (2,2%),
- mieszanki zbożowe jare – 1200 (6,6%),
- grykę – 1151 (6,3%),
- proso – 68 (0,4%),
- pozostałe zbożowe – 12 (0,1%),
- kukurydzę na ziarno – 1133 (6,2%).

Wykres 8. Udział powierzchni uprawy zbóż oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę zbóż według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 8. Share of area under cereals and the number of agricultural holdings cultivating cereals by area groups of agricultural land in 2020

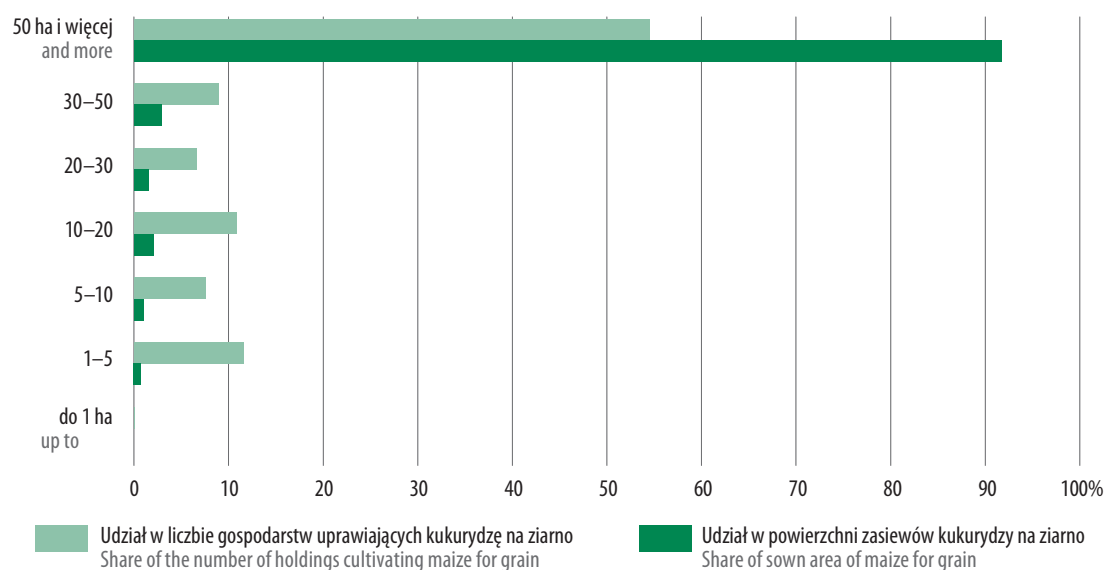
2. Kukurydza na ziarno

2. Grain maize

Uprawa kukurydzy na ziarno zajmowała powierzchnię 35668 ha, tj. 5,1% ogólnej powierzchni zasiewów. Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą kukurydzy na ziarno wyniosła 1133, tj. 5,2% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami. Analiza liczby gospodarstw uprawiających kukurydzę na ziarno w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że 54,5% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 50 ha i więcej UR, 11,6% w grupie obszarowej 1–5 ha UR, 10,9% w grupie obszarowej 10–20 ha UR, natomiast najmniej gospodarstw uprawiających kukurydzę na ziarno odnotowano w grupie obszarowej do 1 ha UR łącznie – 0,1% oraz w grupie obszarowej 20–30 ha UR – 6,6%.

Wykres 9. Udział powierzchni uprawy kukurydzy na ziarno oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę kukurydzy na ziarno według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 9. Share of area under grain maize and number of agricultural holdings cultivating grain maize by area groups of agricultural land in 2020

Na 1 gospodarstwo rolne posiadające uprawę kukurydzy na ziarno przypadało średnio 31,48 ha powierzchni tej uprawy (w Polsce 7,31 ha).

Największy udział gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą kukurydzy na ziarno zanotowano w powiatach: choszczeńskim – 16,2%, gryfińskim – 13,3% i pyrzyckim – 11,3%.

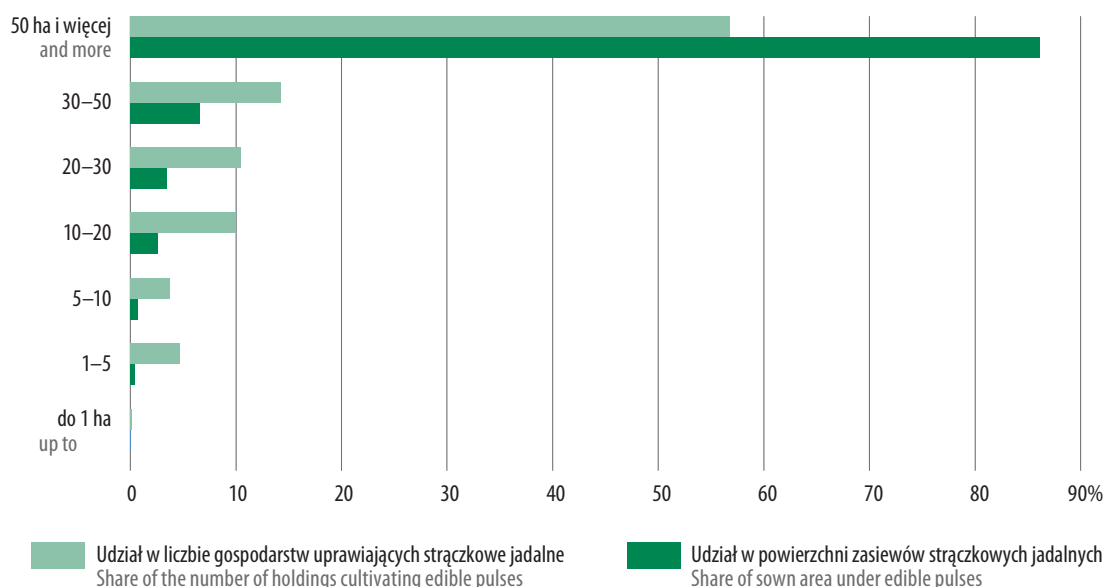
3. Strączkowe jadalne

3. Edible pulses

Rośliny strączkowe jadalne zajmowały powierzchnię 17856 ha, tj. 2,5% ogólnej powierzchni zasiewów. Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą roślin strączkowych jadalnych wyniosła 1194, tj. 5,5% ogólnej liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawy. W porównaniu z 2010 r. zwiększyła się ona o 970 gospodarstw (ponad 5-krotnie). Udział gospodarstw rolnych uprawiających rośliny strączkowe jadalne w ogólnej liczbie gospodarstw z uprawami strączkowych jadalnych wzrastał od 0,1% w grupie do 1 ha UR łącznie do 56,8% w grupie 50 ha i więcej UR, natomiast w grupie gospodarstw uprawiających rośliny strączkowe jadalne o powierzchni 5–10 ha UR stanowił 3,8%.

Wykres 10. Udział powierzchni uprawy strączkowych jadalnych oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę strączkowych jadalnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 10. Share of area under edible pulses and number of agricultural holdings cultivating edible pulses by area groups of agricultural land in 2020

W gospodarstwach rolnych posiadających 50 ha i więcej UR znajdowało się 86,2% całego areálu uprawy roślin strączkowych jadalnych, a gospodarstwa te stanowiły 56,8% ogółu gospodarstw prowadzących tę uprawę. Najmniej gospodarstw uprawiających strączkowe jadalne (18,5%) posiadały gospodarstwa w grupach obszarowych UR do 20 ha, przy czym w gospodarstwach tych znajdowało się tylko 3,8% zasiewów.

W porównaniu z 2010 r. wzrosła z 35 do 678 (ponad 19-krotnie) liczba gospodarstw posiadających od 50 do 100 ha i więcej UR uprawiających rośliny strączkowe jadalne.

Na 1 gospodarstwo posiadające strączkowe jadalne przypadało średnio 14,96 ha tych upraw (w Polsce 5,04 ha).

Największy udział gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą strączkowych jadalnych zanotowano w powiatach: szczecińskim – 12,9%, choszczeńskim – 8,0%, drawskim – 7,7%, stargardzkim – 7,5%.

4. Strączkowe pastewne na ziarno

4. Fodder pulses for grain

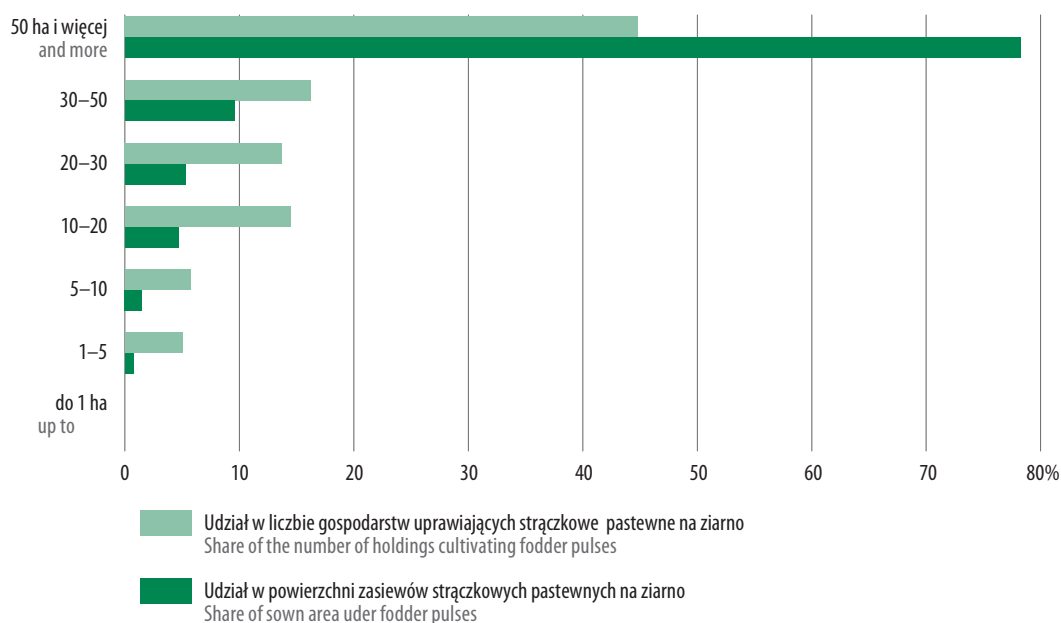
W 2020 r. rośliny strączkowe pastewne na ziarno zajmowały powierzchnię 29988 ha, tj. 4,3% ogólnej powierzchni zasiewów. Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą roślin strączkowych pastewnych na ziarno wyniosła 2633, tj. 12,0% ogólnej liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę.

Najniższy udział gospodarstw uprawiających rośliny strączkowe pastewne na ziarno w ogólnej liczbie gospodarstw z tymi uprawami odnotowano w grupach obszarowych do 10 ha UR – 10,8%. W grupie obszarowej 10–20 ha UR udział ten wynosił 14,5%, a najwyższe wartości wśród gospodarstw uprawiających rośliny strączkowe pastewne na ziarno zanotowano w grupach obszarowych o powierzchni od 50 ha UR – 44,8%.

W gospodarstwach rolnych posiadających od 50 ha UR znajdowało się 78,2% całego areálu uprawy roślin strączkowych pastewnych na ziarno, a gospodarstwa te stanowiły 44,8% ogółu gospodarstw prowadzących tę uprawę.

Wykres 11. Udział powierzchni uprawy strączkowych pastewnych na ziarno oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę strączkowych pastewnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 11. Share of area under fodder pulses and number of agricultural holdings cultivating fodder pulses by area groups of agricultural land in 2020

W 2020 r. w porównaniu z 2010 r. zwiększyła się o 137,2% liczba gospodarstw zajmujących się uprawą roślin strączkowych pastewnych na ziarno, a liczba wielkoobszarowych gospodarstw (posiadających 100 ha i więcej UR) uprawiających te rośliny wzrosła z 166 do 612 (o 268,7%).

Na 1 gospodarstwo uprawiające strączkowe pastewne na ziarno przypadało średnio 11,39 ha powierzchni tych upraw (w Polsce 4,11 ha).

Największy udział gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą kukurydzy na ziarno zanotowano w powiatach: kołobrzeskim – 8,5%, kamieńskim – 8,2%, sławieńskim – 8,1%, m. Koszalin – 7,0%.

5. Ziemiaki

5. Potatoes

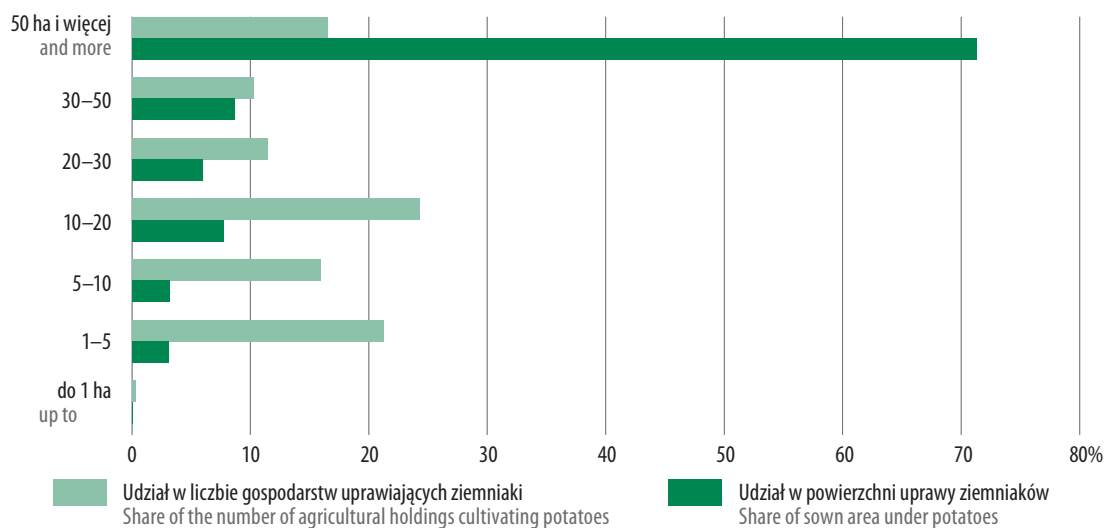
Powierzchnia uprawy ziemniaków (bez upraw w ogrodach przydomowych) wyniosła 12247 ha, co stanowiło 1,7% ogólnej powierzchni zasiewów.

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą ziemniaków wyniosła 3673 tj. 16,8% ogólnej liczby gospodarstw posiadających grunty pod zasiewami. Przegląd liczby gospodarstw uprawiających ziemniaki w porównaniu z ogólną liczbą gospodarstw w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazał, że 24,3% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 10–20 ha UR, 21,3% – w grupie obszarowej 1–5 ha UR, 16,6% – w grupie obszarowej 50 ha i więcej UR, natomiast najmniej gospodarstw uprawiających ziemniaki odnotowano w grupie obszarowej do 1 ha UR łącznie – 0,3%.

Średnia powierzchnia uprawy ziemniaków w 1 gospodarstwie rolnym zajmującym się ich uprawą wyniosła 3,33 ha (w Polsce 0,86 ha).

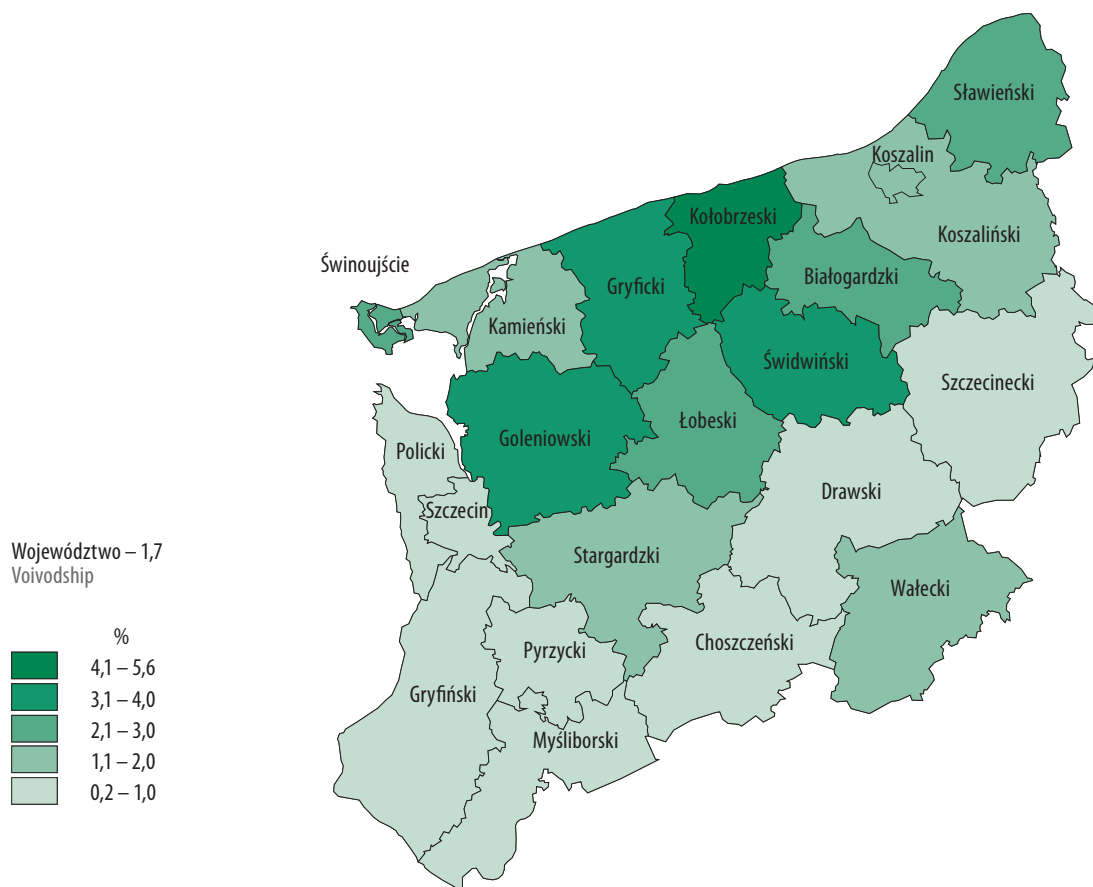
Wykres 12. Udział powierzchni uprawy ziemniaków oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę ziemniaków według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 12. Share of area under potatoes and number of agricultural holdings cultivating potatoes by area groups of agricultural land in 2020

Mapa 6. Udział powierzchni uprawy ziemniaków w powierzchni zasiewów ogółem według powiatów w 2020 r.

Map 6. Share of area under potatoes in total sown area by powiats in 2020

W gospodarstwach rolnych posiadających 50 ha i więcej UR znajdowało się 71,3% całego areалу uprawy ziemniaków. Gospodarstwa te stanowiły 16,6% ogółu gospodarstw z tą uprawą. Najmniejsze arealy uprawy ziemniaków odnotowano w gospodarstwach w grupach obszarowych do 1 ha UR włącznie oraz 1–5 ha UR; w gospodarstwach tych znajdowało się 3,1% ogólnej powierzchni uprawy ziemniaków.

W 2020 r. w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 61,4% liczba gospodarstw zajmujących się uprawą ziemniaków, w tym gospodarstw o powierzchni do 20 ha UR – o 67,1%, a gospodarstw wielkoobszarowych (posiadających 100 ha i więcej UR) – o 3,5%.

Największy udział gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą ziemniaków zanotowano w powiatach: goleniowskim – 8,1%, świdwińskim – 7,9%, koszalińskim – 7,4%, kołobrzeskim – 6,9%.

6. Buraki cukrowe

6. Sugar beet

Uprawa buraków cukrowych w 2020 r. zajmowała 15350 ha, co stanowiło 2,2% ogólnej powierzchni zasiewów.

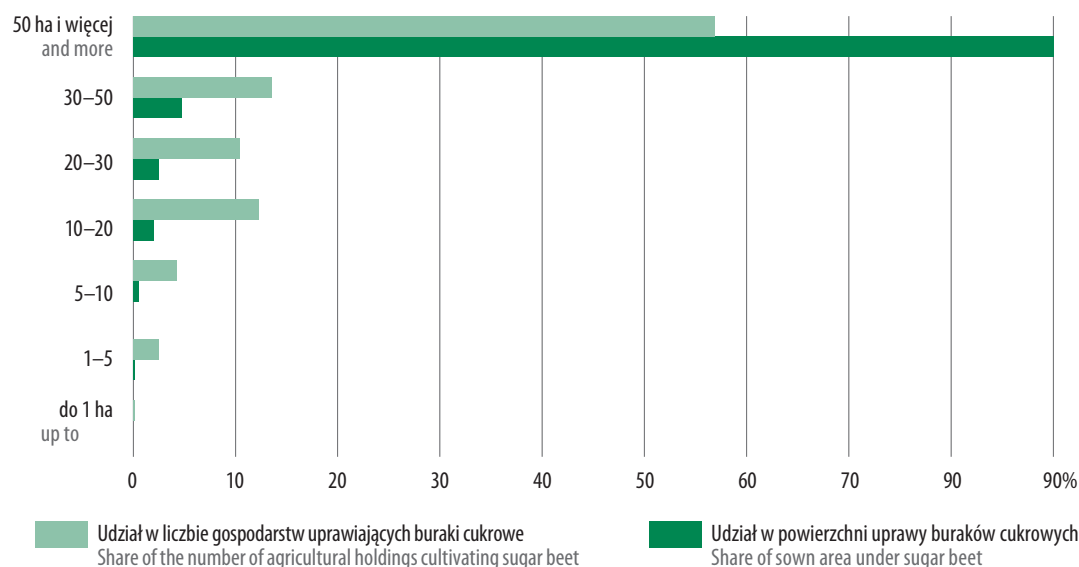
Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą buraków cukrowych w 2020 r. wyniosła 768, stanowiąc 3,5% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami.

Uprawą buraków cukrowych zajmowały się przede wszystkim gospodarstwa o dużym areale. Udział gospodarstw uprawiających buraki cukrowe w ogólnej liczbie gospodarstw z zasiewami buraków cukrowych wynosił: w grupie obszarowej 50 ha i więcej UR – 56,9%, w grupie obszarowej 30–50 ha UR – 13,5% i w grupie obszarowej 20–30 ha UR – 10,4%.

Średnia powierzchnia uprawy buraków cukrowych w 1 gospodarstwie rolnym zajmującym się ich uprawą wyniosła 19,99 ha (w Polsce 8,23 ha).

Wykres 13. Udział powierzchni uprawy buraków cukrowych oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę buraków cukrowych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 13. Share of area under sugar beet and number of agricultural holdings cultivating sugar beet by area groups of agricultural land in 2020

W 2020 r. 90,0% całego areálu uprawy buraków cukrowych znajdowało się w gospodarstwach rolnych posiadających 50 ha i więcej UR, a gospodarstwa te stanowiły 56,9% ogółu gospodarstw uprawiających buraki cukrowe.

W 2020 r. w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 24,3% liczba gospodarstw zajmujących się uprawą buraków cukrowych, przy czym zwiększyła się o 116 (o 81,7%) liczba wielkoobszarowych gospodarstw (posiadających 100 ha i więcej UR) uprawiających buraki cukrowe.

Największy udział gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą buraków cukrowych zanotowano w powiatach: pyrzyckim – 31,3%, stargardzkim – 24,9%, gryfickim – 13,3% i gryfińskim – 11,5%.

7. Rzepak i rzepik

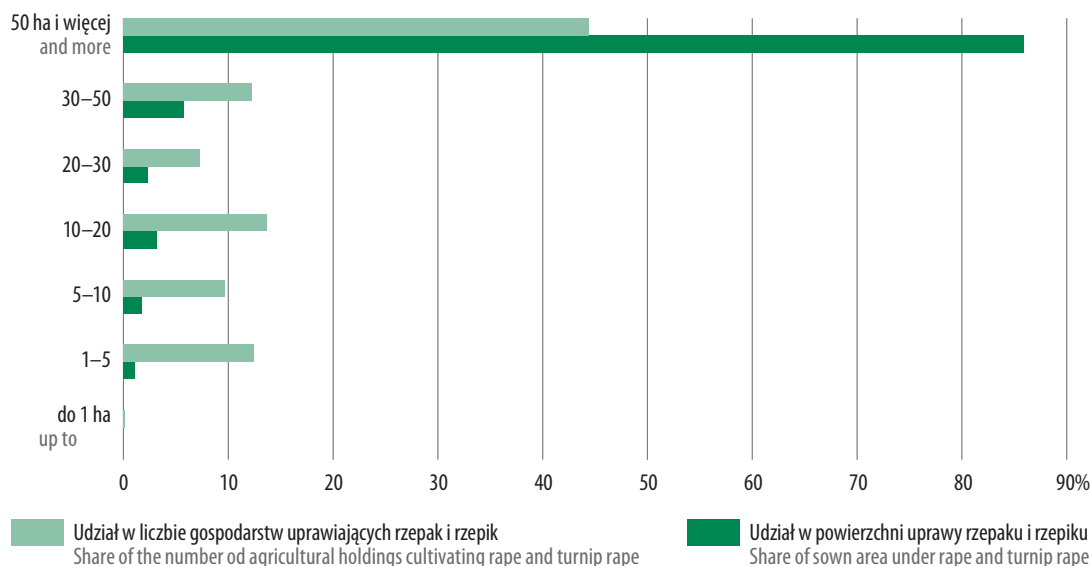
7. Rape and turnip rape

Powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku wynosiła 85912 ha, tj. 12,2% ogólnej powierzchni zasiewów.

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą rzepaku i rzepiku wynosiła 3881 i była mniejsza o 420, tj. o 9,8% od liczby gospodarstw rolnych uprawiających rzepak i rzepik w 2010 r.

Wykres 14. Udział powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę rzepaku i rzepiku według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 14. Share of area under rape and turnip rape and number of agricultural holdings cultivating rape and turnip rape by area groups of agricultural land in 2020

Średnia powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku w 1 gospodarstwie rolnym zajmującym się omawianą uprawą wyniosła 22,14 ha (w Polsce 9,67 ha).

W gospodarstwach wielkoobszarowych (posiadających 50 ha i więcej UR) znajdowało się 85,9% całego areálu uprawy rzepaku i rzepiku, a gospodarstwa te stanowiły 44,4% ogółu gospodarstw zajmujących się tą uprawą. W grupie obszarowej 10–20 ha UR znajdowało się 3,2% powierzchni zasiewów rzepaku i rzepiku, a gospodarstwa te stanowiły 13,7% wszystkich gospodarstw z tą uprawą. W gospodarstwach w grupach obszarowych od 1 do 20 ha UR znajdowało się 6,1% ogólnej powierzchni uprawy rzepaku ogółem, co stanowiło 35,8% ogółu gospodarstw prowadzących uprawę tej rośliny.

W porównaniu z 2010 r. zwiększyła się o 197 (o 25,3%) liczba wielkoobszarowych gospodarstw (posiadających 100 ha i więcej UR) uprawiających rzepak i rzepik.

Największy udział gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą rzepaku i rzepiku zanotowano w powiatach: gryfińskim – 11,7%, pyrzyckim – 11,3%, myśliborskim – 8,3%, gryfickim – 8,2%.

8. Kukurydza na zielonkę

8. Maize for green forage

Powierzchnia uprawy kukurydzy na zielonkę wynosiła 17812 ha, co stanowiło 2,5% ogólnej powierzchni zasiewów.

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą kukurydzy na zielonkę wyniosła 691, co stanowiło 3,2% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami i była większa o 312, tj. o 82,3% od liczby gospodarstw rolnych uprawiających kukurydzę na zielonkę w 2010 r.

Analiza liczby gospodarstw uprawiających kukurydzę na zielonkę w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że 27,5% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 100 ha i więcej, 21,4% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 50–100 ha UR, a 13,5% – w grupie obszarowej 30–50 ha UR. Najmniej gospodarstw uprawiających kukurydzę na zielonkę odnotowano w grupie obszarowej 1–5 ha UR – 6,9%, natomiast w grupie obszarowej do 1 ha włącznie nie odnotowano gospodarstw uprawiających te rośliny.

W gospodarstwach rolnych posiadających 100 ha i więcej UR znajdowało się 82,1% całego arealu uprawy kukurydzy na zielonkę. Gospodarstwa te stanowiły 27,5% ogółu gospodarstw uprawiających kukurydzę na zielonkę. W gospodarstwach rolnych posiadających od 1 ha do 30 ha UR znajdowało się 4,8% ogólnej powierzchni omawianej uprawy, a gospodarstwa te stanowiły 37,6% wszystkich gospodarstw z uprawą tej rośliny.

Na 1 gospodarstwo posiadające uprawę kukurydzy na zielonkę przypadało średnio 25,78 ha powierzchni tych upraw (w Polsce 4,88 ha).

W porównaniu z 2010 r. zwiększyła się liczba gospodarstw uprawiających kukurydzę na zielonkę we wszystkich grupach obszarowych UR, przy czym liczba wielkoobszarowych gospodarstw (posiadających 100 ha i więcej UR) wzrosła o 103 (o 118,4%).

Największy udział gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą kukurydzy na zielonkę zanotowano w powiatach: stargardzkim – 11,1%, kamieńskim – 8,5%, goleniowskim – 7,4%, gryfińskim – 7,2%.

9. Okopowe pastewne

9. Fodder root crops

W 2020 r. powierzchnia uprawy okopowych pastewnych wynosiła 149 ha, a liczba gospodarstw rolnych zajmujących się tą uprawą wyniosła 146 (co stanowiło 0,7% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami) i była mniejsza o 332, tj. o 69,5% od liczby gospodarstw rolnych uprawiających okopowe pastewne w 2010 r.

Przegląd liczby gospodarstw uprawiających okopowe pastewne w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazał, że 50,0% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 1–15 ha UR, a 39,7% – w grupie obszarowej 20–100 ha UR. Najmniej gospodarstw uprawiających okopowe pastewne odnotowano w grupie obszarowej 100 ha i więcej UR – 3,4%, a w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie nie odnotowano gospodarstw zajmujących się uprawą tych roślin.

W gospodarstwach rolnych posiadających od 50 do 100 ha i więcej UR znajdowało się 62,7% całego arealu uprawy okopowych pastewnych. Gospodarstwa te stanowiły 15,8% ogółu gospodarstw uprawiających okopowe pastewne.

Na 1 gospodarstwo posiadające uprawę okopowych pastewnych przypadało średnio 1,02 ha powierzchni tych upraw (w Polsce 0,32 ha).

W porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się liczba gospodarstw uprawiających rośliny okopowe pastewne we wszystkich grupach obszarowych UR, przy czym największy spadek dotyczył gospodarstw posiadających 10–15 ha UR (o 102, tj. o 85,0%).

Największy udział gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą okopowych pastewnych zanotowano w powiatach: gryfińskim – 18,5%, myśliborskim – 13,0%, choszczeńskim – 11,6%, stargardzkim – 8,2%.

10. Strączkowe pastewne na zielonkę

10. Forage pulses for green forage

W 2020 r. powierzchnia uprawy strączkowych pastewnych na zielonkę wynosiła 3046 ha, co stanowiło 0,4% ogólnej powierzchni zasiewów.

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą strączkowych pastewnych na zielonkę wyniosła 289, co stanowiło 1,3% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami i była większa o 95, tj. o 49,0% od liczby gospodarstw rolnych uprawiających strączkowe pastewne na zielonkę w 2010 r.

Analiza liczby gospodarstw uprawiających strączkowe pastewne na zielonkę w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że 44,6% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 50 ha i więcej UR, 17,0% – w grupie obszarowej 1–5 ha UR. Najmniej gospodarstw uprawiających strączkowe pastewne na zielonkę odnotowano w grupie obszarowej do 1 ha UR łącznie – 0,3%.

Ponad połowa całego areалу uprawy strączkowych pastewnych na zielonkę (69,4%) znajdowała się w gospodarstwach rolnych posiadających 100 ha i więcej UR, a gospodarstwa te stanowiły 27,0% ogółu gospodarstw z tą uprawą.

Na 1 gospodarstwo posiadające uprawę strączkowych pastewnych na zielonkę przypadało średnio 10,54 ha powierzchni tych upraw (w Polsce 2,80 ha).

W porównaniu z 2010 r. zwiększyła się o 62 (o 387,5%) liczba wielkoobszarowych gospodarstw (posiadających 100 ha i więcej UR) zajmujących się uprawą tych roślin.

Największy udział gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą strączkowych pastewnych na zielonkę zanotowano w powiatach: szczecineckim – 14,9%, koszalińskim – 13,1%, sławieńskim – 7,3% i goleniowskim – 6,9%.

11. Motylkowe pastewne na zielonkę

11. Fodder legumes for green forage

W 2020 r. powierzchnia uprawy motylkowych pastewnych na zielonkę wynosiła 19593 ha i stanowiła 2,8% ogólnej powierzchni zasiewów.

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą motylkowych pastewnych na zielonkę wyniosła 1286, co stanowiło 5,9% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami i w porównaniu z liczbą gospodarstw rolnych uprawiających motylkowe pastewne na zielonkę w 2010 r. była większa o 53, tj. o 4,3%.

Przegląd liczby gospodarstw uprawiających motylkowe pastewne w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazał, że 51,4% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 30 ha i więcej UR, a 12,1% w grupie obszarowej 1–5 ha użytków rolnych. Najmniej gospodarstw uprawiających motylkowe pastewne na zielonkę odnotowano w grupie obszarowej do 1 ha UR łącznie – 0,2%.

Największy areal uprawy motylkowych pastewnych na zielonkę znajdował się w gospodarstwach posiadających 100 ha i więcej UR (10651 ha, tj. 54,4%) oraz w grupie obszarowej 50–100 ha UR (4021 ha, tj. 20,5%). Gospodarstwa w grupie obszarowej powyżej 20 ha UR stanowiły 90,3% ogółu gospodarstw z uprawą motylkowych pastewnych na zielonkę.

Na 1 gospodarstwo posiadające uprawę motylkowych pastewnych na zielonkę przypadało średnio 15,24 ha powierzchni tych upraw (w Polsce 4,85 ha).

W porównaniu z 2010 r. zwiększyła się o 108 (o 72,0%) liczba wielkoobszarowych gospodarstw (posiadających 100 ha i więcej UR) uprawiających rośliny motylkowe pastewnych na zielonkę.

W przekroju terytorialnym największy udział gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą tych roślin zanotowano w powiatach: szczecineckim – 18,6%, koszalińskim – 10,3%, drawskim – 8,6% i goleniowskim – 7,2%.

12. Trawy polowe na zielonkę

12. Field grasses for green forage

Powierzchnia uprawy traw polowych na zielonkę w 2020 r. wynosiła 14733 ha i stanowiła 2,1% ogólnej powierzchni zasiewów.

Liczba gospodarstw rolnych uprawiających trawy polowe na zielonkę uległa zwiększeniu z 1027 w 2010 r. do 1505 w 2020 r. (o 46,5%). Liczba gospodarstw z zasiewami traw polowych na zielonkę w 2020 r. stanowiła 6,9% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami.

Analiza liczby gospodarstw uprawiających trawy polowe na zielonkę w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że 45,0% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 30–100 ha i więcej UR, 37,3% – w grupie obszarowej 1–15 ha użytków rolnych. Najmniej gospodarstw uprawiających trawy polowe na zielonkę odnotowano w grupie obszarowej do 1 ha UR łącznie – 0,3%.

Największy areał traw polowych na zielonkę odnotowano w grupie obszarowej 100 ha i więcej ha UR (5895 ha, tj. 40,0%) oraz w grupie obszarowej 50–100 ha UR (3849 ha, tj. 26,1%).

Na 1 gospodarstwo posiadające uprawę traw polowych na zielonkę przypadało średnio 9,79 ha powierzchni tych upraw (w Polsce 4,05 ha).

W przekroju terytorialnym największy udział gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą traw polowych na zielonkę zanotowano w powiatach: szczecińskim – 14,7%, drawskim – 13,6%, świdwińskim 13,0% i koszalińskim – 8,5%.

Rozdział IV.

Chapter IV.

Zwierzęta gospodarskie

Livestock

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego w 2020 r. odnotowano 8388 gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie, tj. o 36,4% mniej niż w 2010 r. Stanowiły one 29,4% gospodarstw prowadzących działalność rolniczą. Wśród ogółu gospodarstw posiadających zwierzęta gospodarstwa indywidualne stanowiły 98,9%.

Pogłowie poszczególnych gatunków zwierząt (w tysiącach sztuk) w czerwcu 2020 r. wynosiło:

- bydła – 119,9 tys. szt. (w 2010 r. – 104,3 tys. szt.),
 - w tym krów – 46,9 tys. szt. (w 2010 r. – 43,2 tys. szt.),
- świń – 314,7 tys. szt. (w 2010 r. – 380,7 tys. szt.),
 - w tym loch – 33,2 tys. szt. (w 2010 r. – 39,3 tys. szt.),
- owiec – 13,1 tys. szt. (w 2010 r. – 7,7 tys. szt.),
- koni – 6,2 tys. szt. (w 2010 r. – 8,6 tys. szt.),
- kóz – 1,5 tys. szt. (w 2010 r. – 3,0 tys. szt.),
- drobiu ogółem – 14004,1 tys. szt. (w 2010 r. – 10342,2 tys. szt.),
- królików ogółem (utrzymywanych na mięso) – 7,7 tys. szt.,
- zwierząt futerkowych pozostałych (łącznie z królikami na futra) – 1213,6 tys. szt.

Ponadto zarejestrowano 30,7 tys. pni pszczelich (w 2010 r. – 21,6 tys.).

W porównaniu z informacjami uzyskanymi ze spisu w 2010 r. spadła populacja następujących gatunków zwierząt gospodarskich: świń – o 17,3%, w tym loch na chów – o 15,5%, kóz – o 49,3%, koni – o 27,8%. Wzrost pogłowia w ciągu minionych 10 lat dotyczył: bydła ogółem – o 15,0% (w tym liczby krów o 8,7%), drobiu ogółem – o 35,4%, owiec – o 70,2% oraz pni pszczelich – o 42,0%.

W **strukturze pogłowia bydła** ogółem, w porównaniu z 2010 r. wzrósł odsetek cieląt w wieku poniżej 1 roku (o 1,0 p. proc.) i młodego bydła w wieku 1–2 lata (o 0,5 p. proc.), natomiast zmniejszył się odsetek bydła powyżej 2 lat zmniejszył się o 1,5 p. proc. (w tym krów mlecznych o 10,4 p. proc.). Notowana w 2020 r. struktura stada bydła wskazuje na stopniowy wzrost znaczenia chowu bydła w kierunku produkcji żywca wołowego. Potwierdzeniem tego jest również wzrost (o 8,2 p. proc.) pogłowia krów pozostałych.

W **stadzie świń**, w porównaniu z 2010 r., odnotowano wzrost udziału grupy prosiąt (o 4,2 p. proc.), warchlaków (o 3,4 p. proc.) i loch na chów (o 0,2 p. proc.), natomiast spadek udziału tuczników (o 7,6 p. proc.).

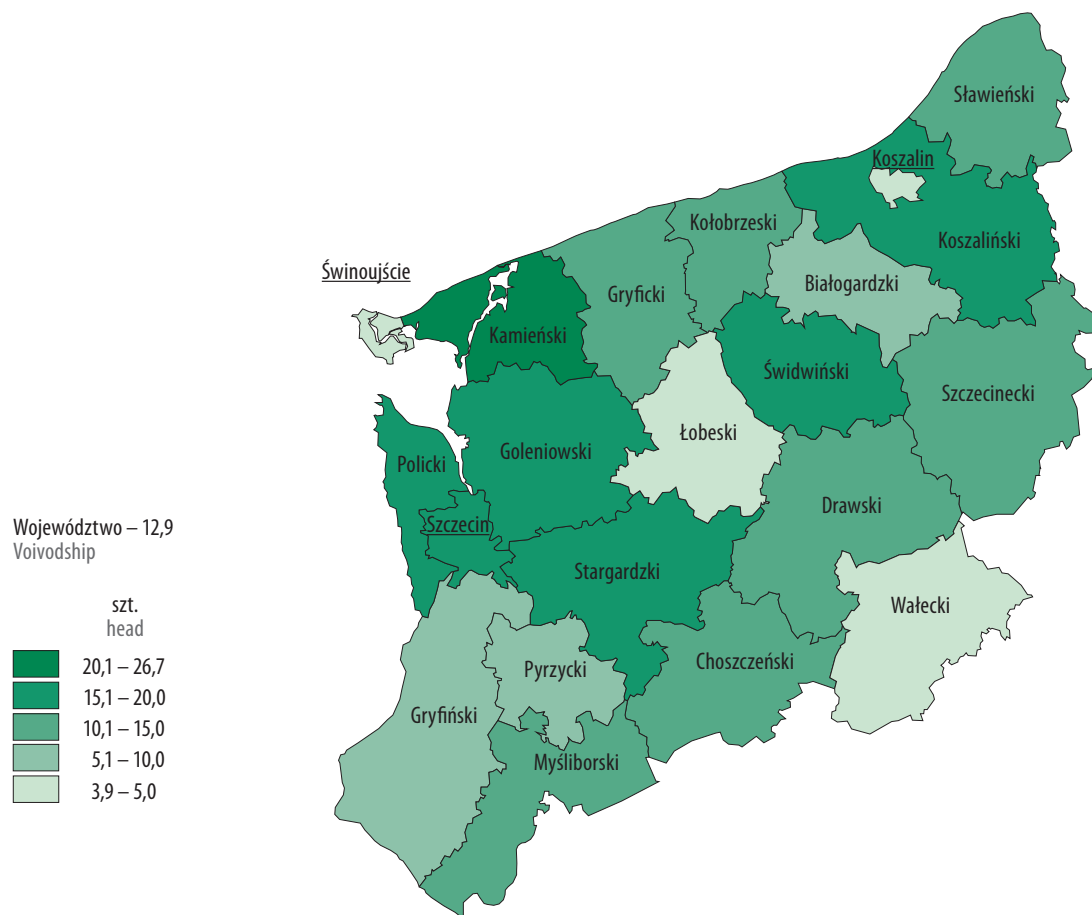
Tablica 3. Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych/gruntów ornych^a w latach 2010 i 2020
Table 3. Number of livestock per 100 ha of agricultural land/arable land^a in 2010 and 2020

Lata Years	Bydło Cattle	Owce Sheep	Konie Horses	Kozy Goats	Świnie Pigs	
	w sztukach na 100 ha użytków rolnych in heads per 100 ha of agricultural land					w sztukach na 100 ha gruntów ornych in heads per 100 ha of arable land
2010	11,5	0,8	0,9	0,3	41,8	55,0
2020	12,9	1,4	0,7	0,2	33,9	43,7

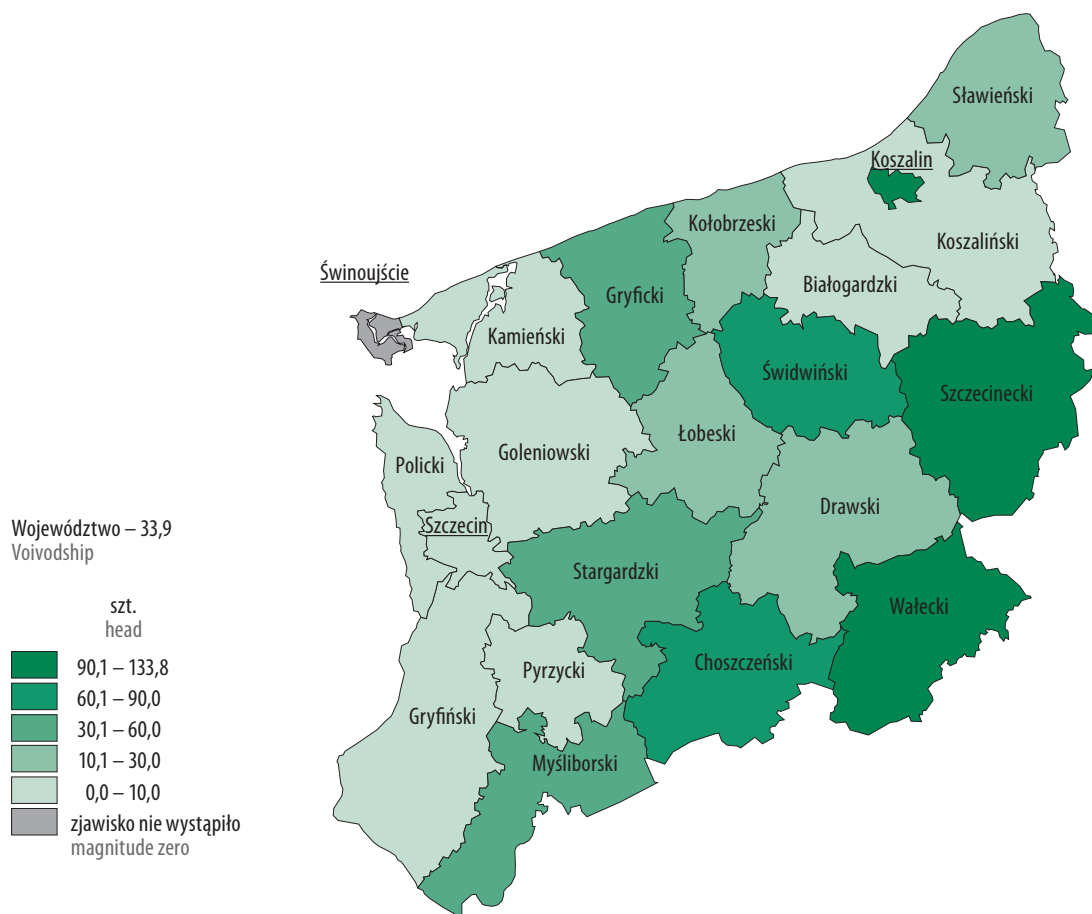
^a Obejmują powierzchnię zasiewów i gruntów ugorowanych.
^a Include sown area and fallow land.

Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wynosiła 12,9 szt. i była większa o 1,4 szt. (o 12,2%) od notowanej w 2010 r. **Obsada świń na 100 ha gruntów ornych** wynosiła 43,7 szt., wykazując tym samym spadek w stosunku do 2010 r. o 11,3 szt. (o 20,5%).

Mapa 7. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych według powiatów w 2020 r.
Map 7. Number of cattle per 100 ha of agricultural land by powiats in 2020

Mapa 8. Obsada świń na 100 ha użytków rolnych według powiatów w 2020 r.
 Map 8. Number of pigs per 100 ha of agricultural land by powiats in 2020

Średnio w województwie **na 1 gospodarstwo rolne** utrzymujące poszczególne gatunki zwierząt przypadało:

- bydła – 35,4 szt. (w 2010 r. – 19,4 szt.),
- świń – 354,0 szt. (w 2010 r. – 69,4 szt.),
- koni – 7,5 szt. (w 2010 r. – 5,6 szt.),
- kóz – 7,1 szt. (w 2010 r. – 8,2 szt.),
- owiec – 44,7 szt. (w 2010 r. – 32,3 szt.),
- drobiu ogółem – 2863,2 szt. (w 2010 r. – 1062,5 szt.).

Gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha utrzymywały na stanie większość wojewódzkiej populacji zwierząt gospodarskich poszczególnych gatunków.

Najwyższy udział pogłowia w omawianej populacji odnotowano w przypadku:

- bydła, świń, owiec, koni oraz drobiu ogółem (odpowiednio 45,6%, 45,5%, 52,0%, 21,3% i 39,5%) – w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej UR,
- kóz (16,9%) – w gospodarstwach należących do grupy obszarowej 20–30 ha UR,
- zwierząt futerkowych pozostałych łącznie z królikami na futra (78,3%) – w gospodarstwach posiadających 50–100 ha UR.

Obsada zwierząt gospodarskich w sztukach na 1 gospodarstwo rolne według grup obszarowych użytków rolnych kształtowała się następująco:

- do 5 ha:
 - bydło – 0,2,
 - świnie – 5,8,
 - owce – 0,1,
 - konie – 0,1,
 - kozy – 0,03,
 - drób ogółem – 430,0,
- 5–10 ha:
 - bydło – 0,8,
 - świnie – 0,5,
 - owce – 0,1,
 - konie – 0,1,
 - kozy – 0,04,
 - drób ogółem – 88,5,
- 10 ha i więcej:
 - bydło – 8,7,
 - świnie – 19,2,
 - owce – 0,9,
 - konie – 0,3,
 - kozy – 0,08,
 - drób ogółem – 690,3.

W 2020 r. pogłowie zwierząt gospodarskich (bydło, świnie, owce, kozy, drób ogółem oraz króliki) w **przeliczeniowych sztukach dużych** (SD) wynosiło 277,5 tys. sztuk.

Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych wynosiła 30 SD. Zarówno na 1 gospodarstwo rolne ogółem, jak i na 1 gospodarstwo prowadzące chów zwierząt gospodarskich przypadało 9,7 SD.

1. Bydło

1. Cattle

Chów i hodowlę bydła prowadziło 3391 gospodarstw rolnych, tj. 11,9% ogółu badanych jednostek (w 2010 r. odpowiednio 5387 gospodarstw, tj. 17,6%), w tym gospodarstwa o powierzchni powyżej 1 ha UR stanowiły 99,5%.

W skali województwa 40,4% gospodarstw prowadzących produkcję zwierzęcą posiadało bydło (w 2010 r. – 40,8%). Wśród gospodarstw posiadających zwierzęta gospodarskie najwyższy odsetek gospodarstw posiadających bydło (70,7%) odnotowano w grupie obszarowej 50–100 ha UR, zaś najniższy był w gospodarstwach najmniejszych do 1 ha UR włącznie oraz 1–2 ha UR i wynosił odpowiednio 6,1% oraz 7,9%.

Przeciętnie w województwie, wśród gospodarstw utrzymujących bydło:

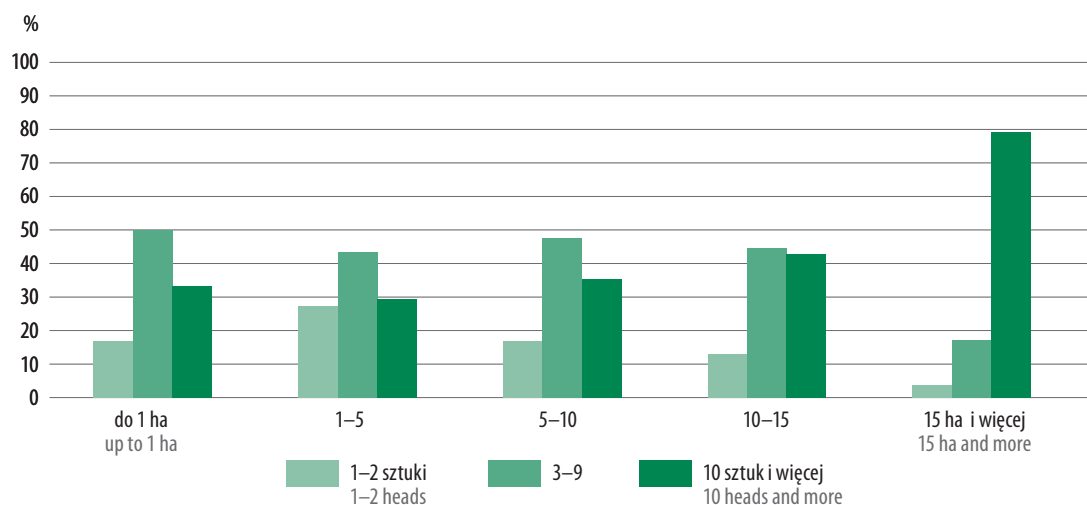
- 8,1% posiadało 1–2 szt.,
- 26,2% posiadało 3–9 szt.,
- 65,7% posiadało 10 i więcej sztuk.

Wśród gospodarstw najmniejszych, tj. o powierzchni UR do 1 ha włącznie 50,0% posiadało 3–9 szt. bydła.

Wśród gospodarstw o powierzchni UR powyżej 1 ha największy odsetek w grupach obszarowych 1–5 ha UR, 5–10 ha oraz 10–15 ha stanowiły gospodarstwa utrzymujące 3–9 szt. bydła (odpowiednio 43,4%, 47,7% i 44,6%), a w grupie obszarowej 15 ha i więcej UR – gospodarstwa utrzymujące 10 i więcej szt. bydła (79,1%).

Wykres 15. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu bydła i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

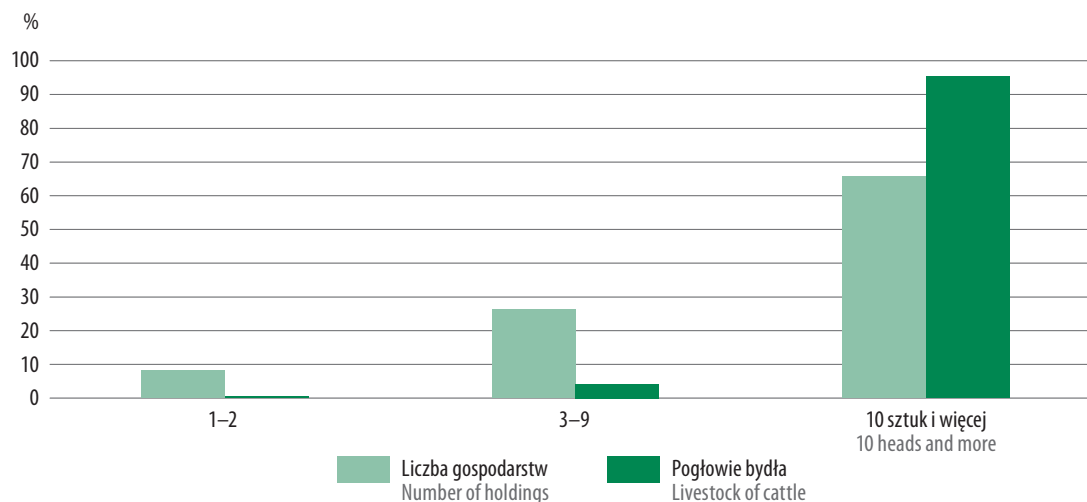
Chart 15. Structure of agricultural holdings by the cattle breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

Wyniki spisu ponadto wykazały, że 0,4% wojewódzkiego pogłowia bydła znajdowało się w gospodarstwach posiadających 1–2 szt. bydła, 4,2% – w gospodarstwach posiadających 3–9 szt., a 95,4% – w gospodarstwach utrzymujących 10 i więcej sztuk bydła.

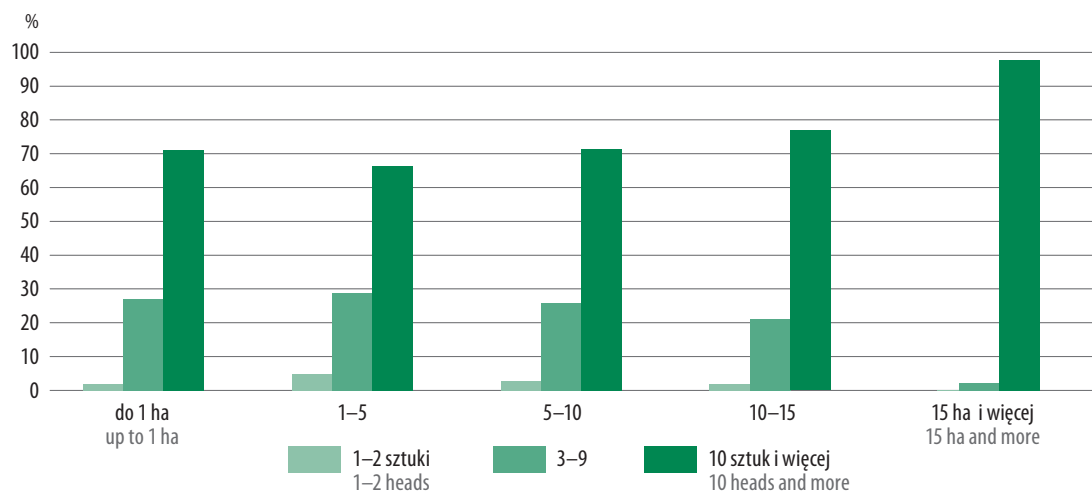
Wykres 16. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia bydła według skali chowu bydła w 2020 r.

Chart 16. Structure of the number of agricultural holdings and cattle stock by the cattle breeding scale in 2020

Odsetek pogłowia bydła utrzymywanego w gospodarstwach o najmniejszej skali chowu, tj. posiadających tylko 1–2 szt. bydła, wyraźnie malał wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych, od 5,0% w gospodarstwach o powierzchni 1–5 ha UR do 0,1% w gospodarstwach o powierzchni 15 ha i więcej użytków rolnych.

Wykres 17. Struktura pogłowia bydła według skali chowu bydła i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.
Chart 17. Structure of the cattle stock by the cattle breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

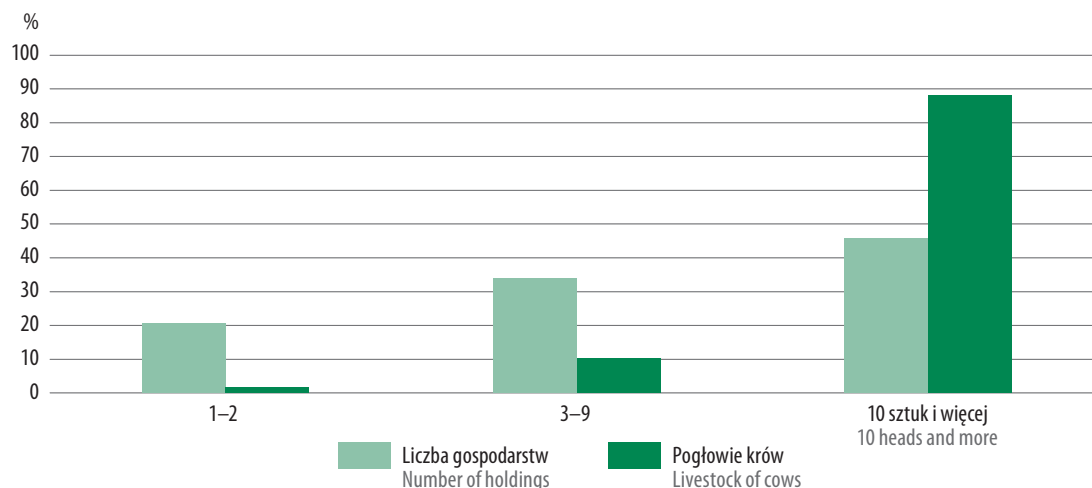
W gospodarstwach rolnych z bydłem niezależnie od powierzchni UR dominowała największa skala chowu bydła, tj. utrzymująca 10 i więcej sztuk. Odsetek pogłowia bydła kształtował się na poziomie 71,1% w gospodarstwach najmniejszych obszarowo (tj. do 1 ha UR włącznie), 66,3% i 74,6% odpowiednio w gospodarstwach o powierzchni 1–5 ha UR i 5–15 ha UR, a w gospodarstwach o powierzchni 15 ha i więcej UR wynosił 97,7%.

W gospodarstwach rolnych utrzymujących bydło obsada tego gatunku zwierząt na 100 ha UR wynosiła 60 szt. Na 1 gospodarstwo prowadzące chów zwierząt średnio przypadło 14,3 szt. bydła (w 2010 r. – 7,9 szt.), w tym na 1 gospodarstwo utrzymujące bydło przypadło średnio 35,4 szt. bydła (w 2010 r. – 19,4 szt.).

W 2020 r. chowem i hodowlą krów zajmowało się 2676 gospodarstw rolnych (w 2010 r. – 4420). Przeciętnie w województwie wśród gospodarstw utrzymujących krowy:

- 20,4% posiadało 1–2 szt.,
- 33,8% posiadało 3–9 szt.,
- 45,8% posiadało 10 i więcej sztuk.

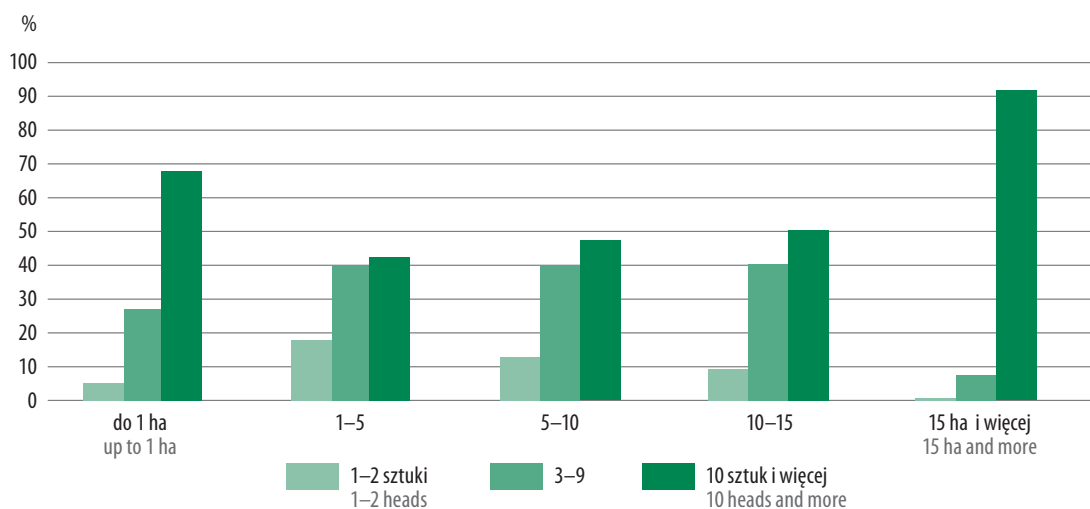
Wykres 18. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia krów według skali chowu krów w 2020 r.
Chart 18. Structure of the number of agricultural holdings and the cow stock by the cow breeding scale in 2020

Wśród gospodarstw o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha największy odsetek gospodarstw utrzymujących 1–2 krowy odnotowano w grupie obszarowej 1–5 ha UR (53,1%). W grupie obszarowej 15 ha i więcej UR największy odsetek stanowiły gospodarstwa utrzymujące 10 i więcej krow (58,2%).

Wyniki spisu wykazały, że 1,7% wojewódzkiego pogłowia krow znajdowało się w gospodarstwach rolnych posiadających 1–2 krowy, 10,3% – w gospodarstwach posiadających 3–9 krow, a 88,0% – w gospodarstwach utrzymujących 10 i więcej krow.

Wykres 19. Struktura pogłowia krow według skali chowu krow i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.
Chart 19. Structure of the cow stock by the cow breeding scale and groups of agricultural land area in 2020

Odsetek pogłowia krow utrzymywanych w gospodarstwach rolnych o najmniejszej skali chowu, tj. posiadających tylko 1–2 krowy oraz powyżej 1 ha użytków rolnych wyraźnie zmniejszała się wraz ze wzrostem powierzchni UR – od 17,8% w gospodarstwach o powierzchni 1–5 ha UR do 0,8% o powierzchni użytków rolnych 15 ha i więcej.

W gospodarstwach rolnych o największej skali chowu krow, tj. utrzymujących 10 i więcej sztuk oraz powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych odsetek pogłowia krow sukcesywnie zwiększała się wraz ze wzrostem powierzchni UR, tj. z 42,4% w gospodarstwach o powierzchni 1–5 ha UR, 47,3% i 50,4% w gospodarstwach o powierzchni 5–10 ha UR oraz 10–15 ha UR, do 91,7% w gospodarstwach o powierzchni 15 ha i więcej użytków rolnych.

Obsada krow na 100 ha UR wynosiła 5,1 szt. (w 2010 r. – 4,7 szt.). Na 1 gospodarstwo rolne posiadające bydło przypadało 13,8 krow (w 2010 r. – 8 szt.), a na 1 gospodarstwo utrzymujące krowy przypadało ich 17,5 szt. (w 2010 r. – 9,8 szt.).

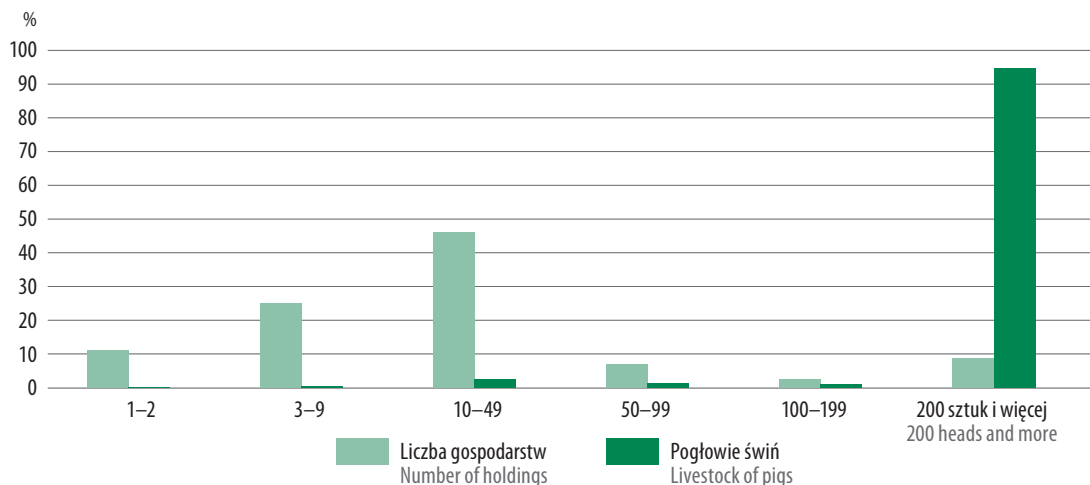
2. Świnie

2. Pigs

W czerwcu 2020 r. chowem i hodowlą świń zajmowało się 889 gospodarstw, tj. 3,1% ogółu gospodarstw rolnych (w 2010 r. odpowiednio 5485 gospodarstw, tj. 18,0% ogółu badanych jednostek), w tym gospodarstwa o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych stanowiły 97,9%. Gospodarstwa indywidualne stanowiły 98,4% liczby gospodarstw rolnych utrzymujących ten gatunek.

Wśród gospodarstw rolnych utrzymujących zwierzęta gospodarskie 10,6% prowadziło produkcję świń (w 2010 r. – 41,6%). Najwyższy odsetek gospodarstw posiadających świnie odnotowano w grupie obszarowej 10–15 ha UR (16,5% ogółu gospodarstw posiadających świnie). Chów świń był najmniej popularny wśród najmniejszych gospodarstw utrzymujących te zwierzęta, gdzie omawiany odsetek wynosił w grupie do 1 ha UR włącznie 2,1%, a w grupie 1–2 ha UR – 2,2% oraz w grupie 2–3 ha UR – 1,9%.

Wykres 20. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia świń według skali chowu świń w 2020 r.
Chart 20. Structure of the number of agricultural holdings and the pig stock by the pig breeding scale in 2020

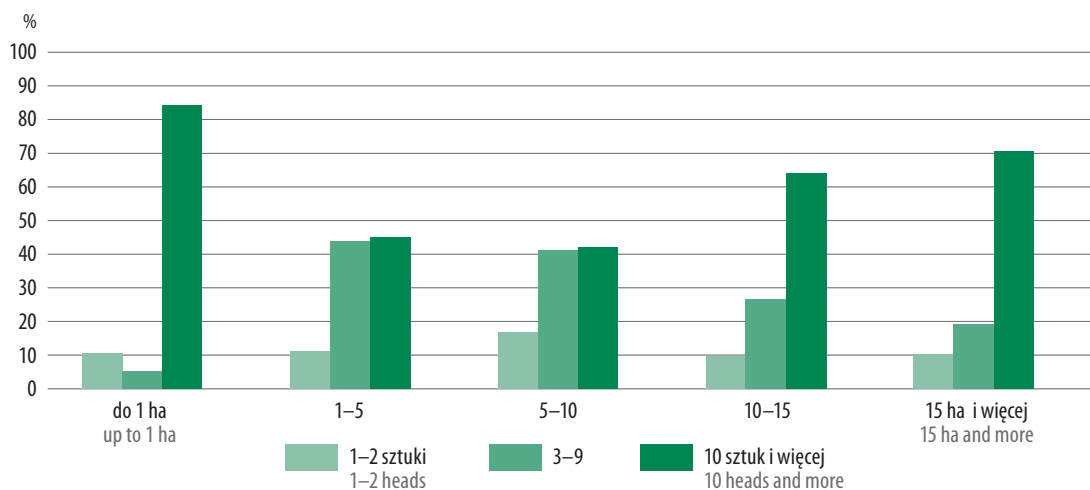

Przeciętnie w województwie, wśród gospodarstw utrzymujących świnie:

- 11,0% posiadało 1–2 szt.,
- 24,8% posiadało 3–9 szt.,
- 46,0% posiadało 10–49 szt.,
- 6,9% posiadało 50–99 szt.,
- 2,6% posiadało 100–199 szt.,
- 8,7% posiadało 200 i więcej sztuk.

W grupie gospodarstw rolnych najmniejszych, tj. o powierzchni do 1 ha UR włącznie, 57,9% posiadało 10–49 szt. świń. Wśród gospodarstw o powierzchni UR powyżej 1 ha, w grupie obszarowej 1–10 ha UR największy odsetek stanowiły gospodarstwa utrzymujące 3–9 szt. świń (42,2%). W gospodarstwach rolnych o powierzchni 10–100 ha UR największy odsetek stanowiły gospodarstwa o skali chowu 10–49 szt. świń (51,5%), a o powierzchni 100 ha i więcej UR – 200 szt. i więcej (50,0%).

Wykres 21. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu świń i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.
Chart 21. Structure of agricultural holdings by the pig breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

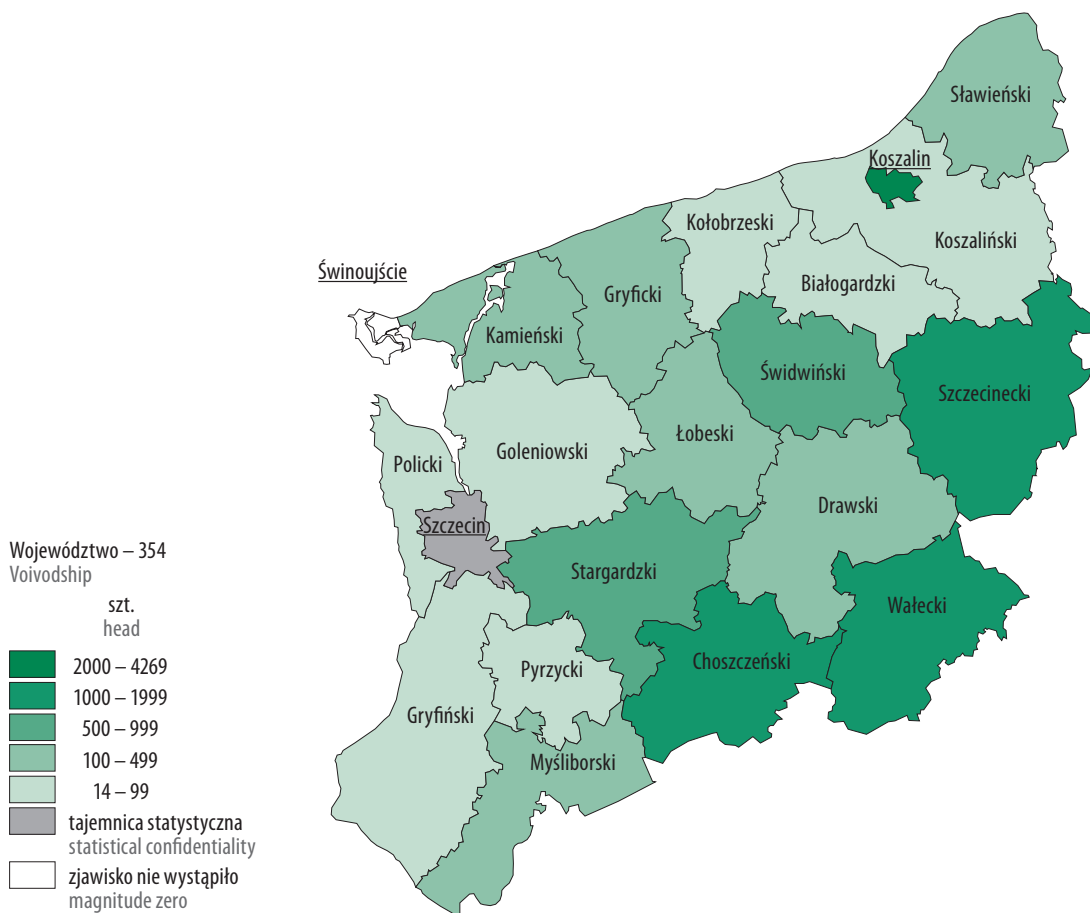
W 2020 r. 87,6% ogólnego stanu świń znajdowało się w gospodarstwach rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych.

Wyniki spisu wykazały, że 0,1% wojewódzkiego pogłowia świń znajdowało się w gospodarstwach posiadających 1–2 sztuki. W gospodarstwach posiadających 3–9 szt. świń – 0,4%, w gospodarstwach z 10–49 szt. świń – 2,6%, w gospodarstwach utrzymujących 50–99 szt. świń – 1,2%, w gospodarstwach posiadających 100–199 sztuk świń – 1,0%, a najwięcej pogłowia świń – 94,7% znajdowało się w gospodarstwach utrzymujących 200 i więcej sztuk.

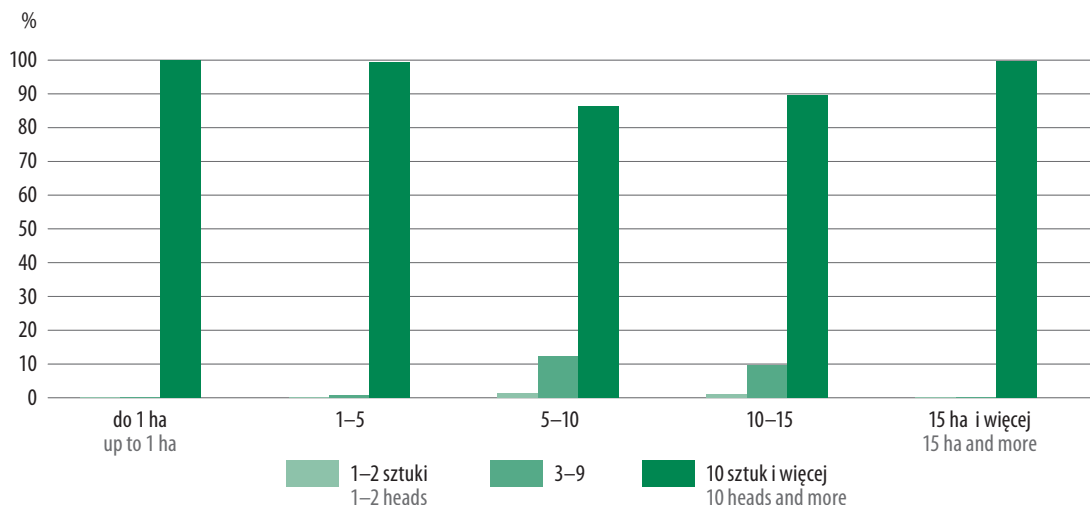
Udział pogłowia świń utrzymwanego w gospodarstwach rolnych o najmniejszej skali chowu, tj. posiadających tylko 1–2 świne w poszczególnych grupach obszarowych użytków rolnych, był niewielki. W gospodarstwach o wielkości 1–2 ha UR wyniósł 0,1%, najwyższy był w gospodarstwach rolnych o powierzchni 5–10 ha UR i wynosił 1,3%, po czym stopniowo spadał do wartości 0,003% w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej UR.

Odsetek pogłowia świń wśród gospodarstw utrzymujących 200 i więcej szt. tego gatunku w grupach obszarowych UR kształtował się następująco: 99,1% w gospodarstwach do 1 ha łącznie UR, 1–5 ha UR wynosił powyżej 90%, w grupie obszarowej 5–50 ha UR odnotowano spadek odsetka świń (poniżej 40%). Odsetek pogłowia świń ponownie wzrósł do 97,5% w gospodarstwach o wielkości 50–100 ha UR i stopniowo zwiększał się osiągając poziom 99,1% w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych.

Mapa 9. Obsada świń na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę świń według powiatów w 2020 r.
Map 9. Number of pigs per 1 agricultural holding breeding/rearing pigs by powiats in 2020

Wykres 22. Struktura pogłowia świń według skali chowu świń i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.
Chart 22. Structure of the pig stock by the pig breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

Na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów zwierząt średnio przypadało 37,5 szt. świń (w 2010 r. – 28,8 szt.), w tym na 1 gospodarstwo utrzymujące świnie przypadało 354,0 szt. tego gatunku (w 2010 r. – 69,4 szt.).

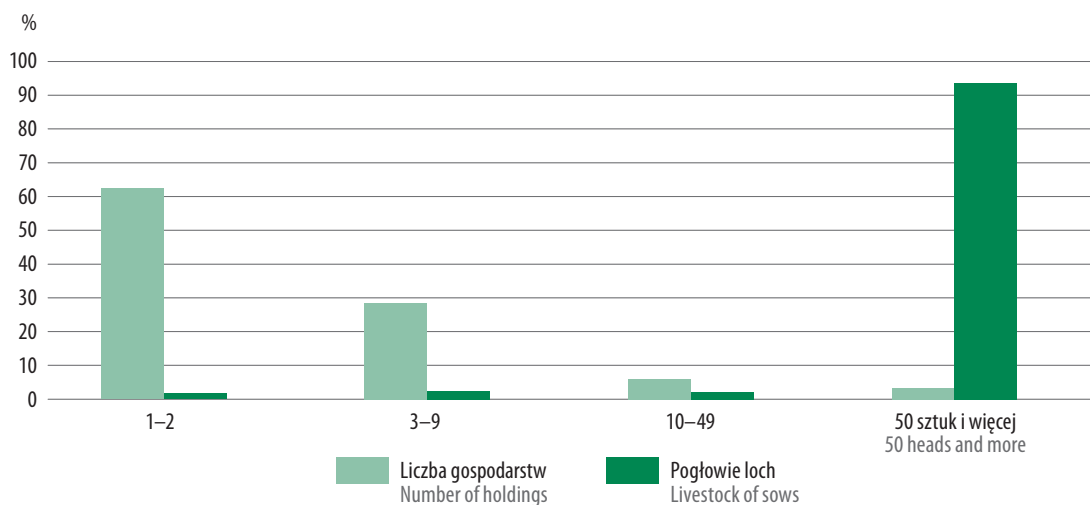
Chowem loch zajmowało się 640 gospodarstw rolnych (w 2010 r. – 4047), tj. 72,0% gospodarstw utrzymujących świnie (w 2010 r. – 73,8%).

Przeciętnie w województwie, wśród gospodarstw utrzymujących lochy:

- 62,3% posiadało 1–2 szt.,
- 28,5% posiadało 3–9 szt.,
- 5,9% posiadało 10–49 szt.,
- 3,3% posiadało 50 i więcej sztuk.

Największy odsetek gospodarstw rolnych utrzymujących lochy (17,7%) znajdował się w grupie obszarowej 10–15 ha użytków rolnych. W gospodarstwach tych utrzymywano 0,8% wojewódzkiego pogłowia loch.

Wykres 23. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia loch według skali chowu loch w 2020 r.
Chart 23. Structure of the number of agricultural holdings and the sow stock by the sow breeding scale in 2020

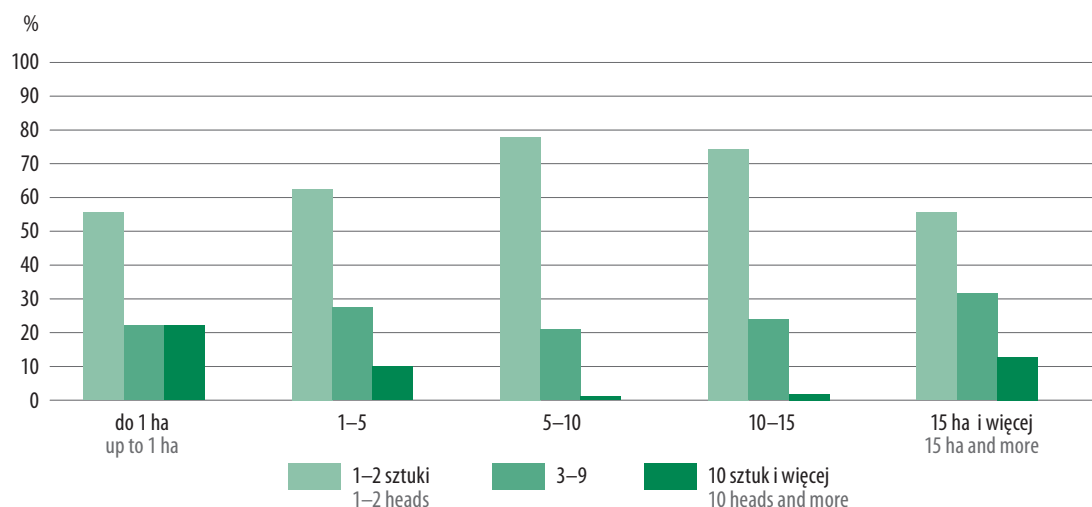
Wyniki spisu wykazały, że 1,7% wojewódzkiego pogłowia loch znajdowało się w gospodarstwach rolnych posiadających 1–2 lochy, 2,5% pozostawało w posiadaniu gospodarstw z 3–9 lochami, 2,2% – w gospodarstwach posiadających 10–49 loch, a 93,7% – w gospodarstwach utrzymujących 50 i więcej loch.

Odsetek pogłowia loch na chów utrzymywanego w gospodarstwach o najmniejszej skali chowu, tj. posiadających 1–2 lochy, wynosił: 0,1% w gospodarstwach o powierzchni do 1 ha UR włącznie, w grupach obszarowych powyżej 1 ha UR największy był w grupie 5–10 ha (51,1%), po czym stopniowo zmniejszał się do wielkości 0,1% w grupie obszarowej 100 ha i więcej użytków rolnych.

Odesetek pogłowia loch w grupie gospodarstw rolnych o największej skali chowu, tj. utrzymujących 50 i więcej sztuk, w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie wynosił 99,8%, a w gospodarstwach o powierzchni powyżej 1 ha UR najwyższe wartości odnotowano w grupach obszarowych 3–5 ha, 50–100 ha oraz 100 ha i więcej (odpowiednio: 98,5%, 90,3% i 99,0%).

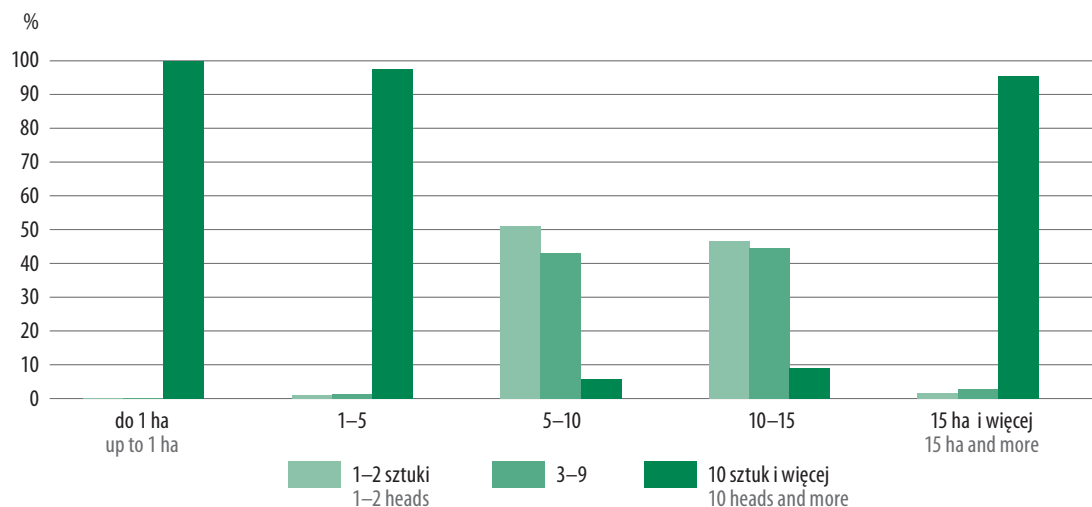
Wykres 24. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu loch i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 24. Structure of agricultural holdings by the sow breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

Obsada loch na 100 ha UR wynosiła 3,6 szt. (w 2010 r. – 4,3 szt.). Na 1 gospodarstwo rolne posiadające świnie przypadało 37,3 loch (w 2010 r. – 7,2 szt.), a na 1 gospodarstwo utrzymujące maciory przypadało ich 51,8 szt. (w 2010 r. – 9,7 szt.).

Wykres 25. Struktura pogłowia loch według skali chowu loch i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.
 Chart 25. Structure of the sow stock by the sow breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

3. Owce

3. Sheep

W 2020 r. chów i hodowlę owiec prowadziły 293 gospodarstwa rolne, tj. 1,0% ogółu jednostek (w 2010 r. odpowiednio 238 gospodarstw, tj. 0,8% ogółu spisanych jednostek). W ogólnej liczbie gospodarstw utrzymujących owce gospodarstwa o powierzchni powyżej 1 ha UR stanowiły 95,9%.

W skali województwa 3,5% gospodarstw prowadzących produkcję zwierzęcą posiadało owce. Analiza liczby gospodarstw rolnych utrzymujących owce w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych posiadających zwierzęta w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że ich udział był najwyższy w gospodarstwach największych o powierzchni UR 100 ha i więcej, gdzie wyniósł 7,3%, a najniższy (2,4%) w gospodarstwach o powierzchni 3–5 ha użytków rolnych.

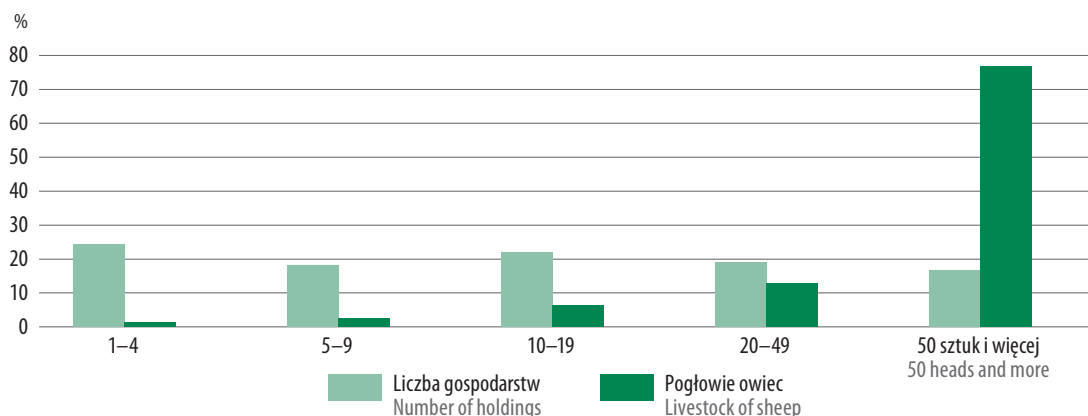
Przeciętnie w województwie, wśród gospodarstw utrzymujących owce:

- 24,2% posiadało 1–4 szt.,
- 18,1% posiadało 5–9 szt.,
- 57,7% posiadało 10 i więcej sztuk.

Gospodarstwa rolne o najmniejszej skali chowu owiec (1–4 sztuki) najczęściej zajmowały powierzchnię 5–10 ha UR oraz 20–30 ha UR (15,5%). Natomiast gospodarstwa o największej skali chowu owiec (50 i więcej sztuk) stanowiły 16,7% gospodarstw utrzymujących owce i 32,7% gospodarstw w tej grupie posiadało 100 ha i więcej użytków rolnych.

Wyniki spisu wykazały, że 1,4% wojewódzkiego pogłowia owiec znajdowało się w gospodarstwach rolnych posiadających tylko 1–4 szt., 21,9% pozostawało w posiadaniu gospodarstw rolnych z 5–49 owcami, 76,7% – w gospodarstwach posiadających 50 i więcej owiec.

Wykres 26. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia owiec według skali chowu owiec w 2020 r.
 Chart 26. Structure of the number of agricultural holdings and the sheep stock by the sheep breeding scale in 2020

Odsetek pogłowia owiec utrzymywanego w gospodarstwach rolnych o najmniejszej skali chowu, tj. posiadających tylko 1–4 szt. owiec zmniejszał się wraz ze wzrostem powierzchni UR gospodarstw – z 14,0% w gospodarstwach najmniejszych obszarowo do 1 ha UR włącznie do 0,3% w gospodarstwach największych, tj. o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych. W gospodarstwach rolnych o największej skali chowu owiec, tj. utrzymujących 50 i więcej sztuk, odsetek pogłowia owiec sukcesywnie zwiększał się wraz ze wzrostem areалу UR – z 19,3% w gospodarstwach o powierzchni 2–3 ha do 95,0% w gospodarstwach największych – o powierzchni UR 100 ha i więcej.

Obsada owiec na 100 ha UR wynosiła 1,4 szt. (w 2010 r. – 0,8 szt.). Na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów zwierząt średnio przypadało 1,6 szt. owiec (w 2010 r. – 0,6 szt.), a na 1 gospodarstwo prowadzące chów i hodowlę owiec przypadało ich 44,7 szt. (w 2010 r. – 32,3 szt.).

4. Drób kurzy

4. Chicken poultry

W 2020 r. 56,9% gospodarstw rolnych prowadzących produkcję zwierzęcą posiadało **drób kurzy**. Wśród 4771 gospodarstw utrzymujących drób kurzy największy udział miały gospodarstwa posiadające do 15 ha UR (67,5%), a najmniejszy – gospodarstwa największe o powierzchni 100 ha i więcej UR (2,6% gospodarstw).

Pogłowie drobiu kurzego wzrosło w stosunku do 2010 r. o 34,7% i wynosiło 13,5 mln sztuk. Według wyników spisu 28,2% pogłowia drobiu kurzego znajdowało się w gospodarstwach do 1 ha UR, a 71,8% w jednostkach o areale UR powyżej 1 ha.

Obsada drobiu kurzego na 100 ha UR wyniosła 1450,7 szt. (w 2010 r. – 1098,5 szt.). Przeciętnie w województwie na 1 gospodarstwo rolne utrzymujące pogłowie drobiu kurzego przypadało 2822,0 szt. tego gatunku (w 2010 r. – 1063,5 szt.)

Chowem i hodowlą **niosek kurzych** (utrzymywanych w celu pozyskania jaj konsumpcyjnych i wylęgowych) zajmowało się 4656 gospodarstw (w 2010 r. – 8769), tj. 16,3% ogółu gospodarstw rolnych oraz 55,5% podmiotów utrzymujących zwierzęta gospodarskie (w 2010 r. odpowiednio 28,7% oraz 66,5%).

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych utrzymujących nioski kurze odnotowano w grupach obszarowych UR do 15 ha (67,5%), a najniższy – w grupie 100 ha i więcej UR (2,4% w ogólnej liczbie gospodarstw posiadających nioski).

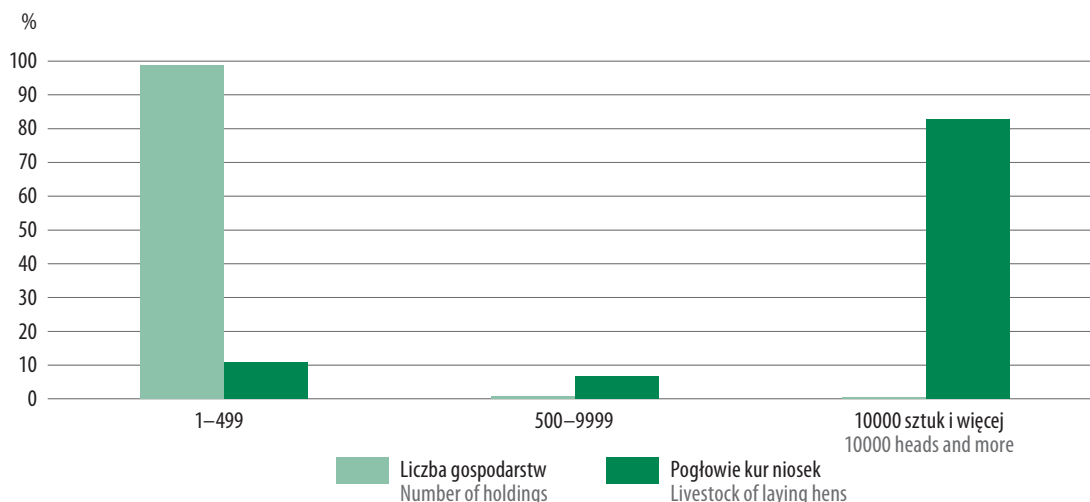
W ogólnej liczbie gospodarstw rolnych utrzymujących nioski kurze podmioty o powierzchni powyżej 1 ha UR stanowiły 98,3%.

Przeciętnie w województwie, wśród gospodarstw rolnych utrzymujących kury nioски:

- 98,7% posiadało 1–499 szt.,
- 0,5% posiadało 500–4999 szt.,
- 0,3% posiadało 5000–9999 szt.,
- 0,5% posiadało 10000 i więcej sztuk.

Wśród gospodarstw utrzymujących nioски kurze, niezależnie od arealu użytków rolnych w tych gospodarstwach, zdecydowanie największy odsetek stanowiły gospodarstwa z najmniejszą skalą chowu, tj. 1–499 kur niosek.

Wykres 27. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia kur niosek według skali chowu niosek w 2020 r.
Chart 27. Structure of the number of agricultural holdings and the laying hen stock by the laying hen breeding scale in 2020

W 2020 r. 78,4% wojewódzkiego stanu niosek kurzych znajdowało się w gospodarstwach o areale użytków rolnych powyżej 1 ha.

Z ogólnego pogłowia kur niosek 10,7% znajdowało się w gospodarstwach posiadających tylko 1–499 niosek, 2,1% pozostawało w gospodarstwach o skali chowu 500–4999 szt., 4,6% utrzymywały gospodarstwa o skali chowu 5000–9999 niosek kurzych, a 82,7% – w gospodarstwach utrzymujących 10000 szt. i więcej niosek kurzych.

W gospodarstwach rolnych o najmniejszej skali chowu kur niosek, tj. posiadających tylko 1–499 szt., największy udział pogłowia niosek (92,1%) wystąpił w gospodarstwach o powierzchni UR 15–20 ha, a najmniejszy (0,7%) w gospodarstwach rolnych o areale UR do 1 ha włącznie.

W gospodarstwach rolnych o skali chowu niosek kurzych 10000 i więcej szt. największy udział pogłowia niosek (90,9%) odnotowano w gospodarstwach rolnych o powierzchni 15 ha i więcej UR, a w gospodarstwach rolnych o najmniejszym areale (do 1 ha UR włącznie) 86,4%.

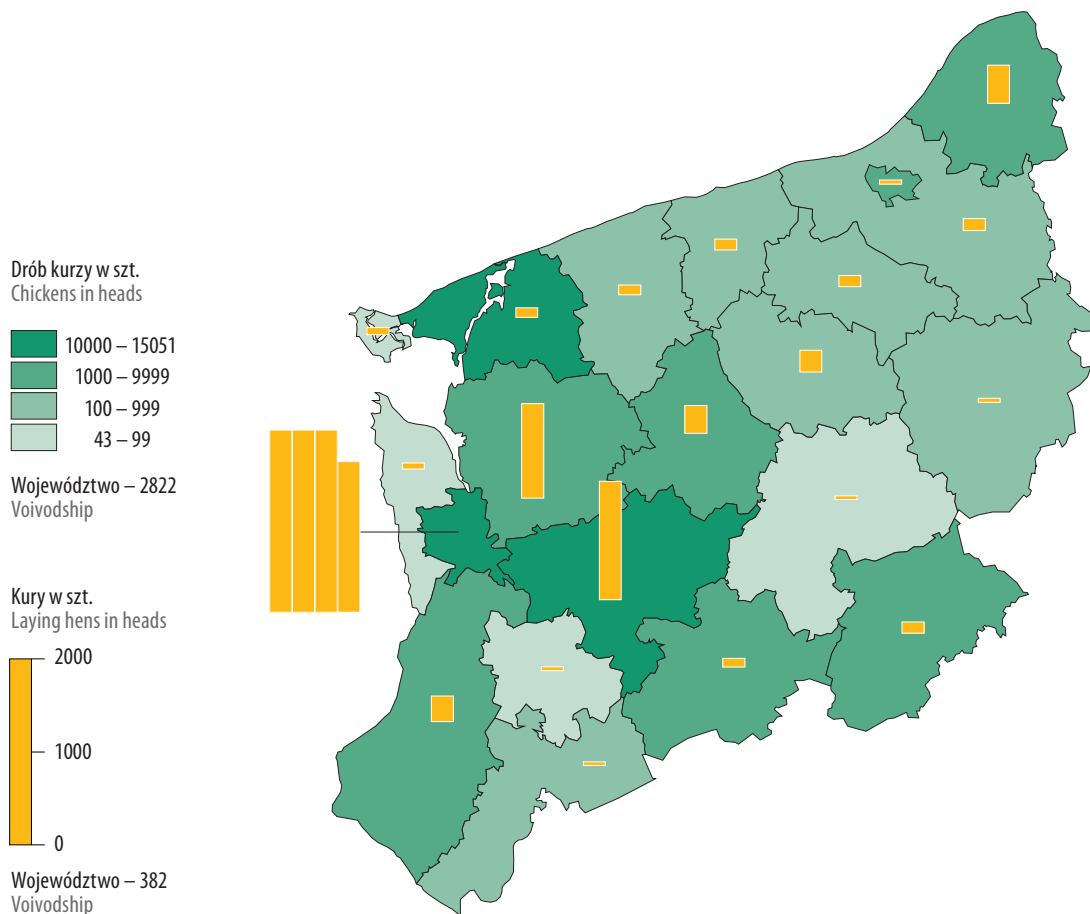
Przeciętnie w województwie, na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów i hodowlę niosek kurzych przypadało ich 381,6 szt. (w 2010 r. – 216,2 szt.).

W 2020 r. chowem **brojlerów kurzych** zajmowało się 990 gospodarstw rolnych, tj. 11,8% ogółu gospodarstw rolnych posiadających zwierzęta gospodarskie.

W ogólnej liczbie gospodarstw utrzymujących brojlery kurze gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych stanowiły 95,6%.

Mapa 10. Obsada drobiu kurzego na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę drobiu kurzego oraz obsada kur niosek na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę kur niosek według powiatów w 2020 r.

Map 10. Number of chickens per 1 agricultural holding breeding/rearing chickens and the number of laying hen per 1 agricultural holding breeding/rearing laying hens by powiats in 2020

Przeciętnie w województwie, wśród gospodarstw rolnych utrzymujących brojlery:

- 91,1% posiadało 1–499 szt.,
- 0,6% posiadało 500–4999 szt.,
- 8,3% posiadało 5000 i więcej sztuk.

Wśród gospodarstw rolnych utrzymujących brojlery kurze, niezależnie od areálu użytków rolnych w tych gospodarstwach, zdecydowanie największy odsetek stanowiły gospodarstwa z najmniejszą skalą chowu, tj. posiadające na stanie tylko 1–499 brojlerów kurzych.

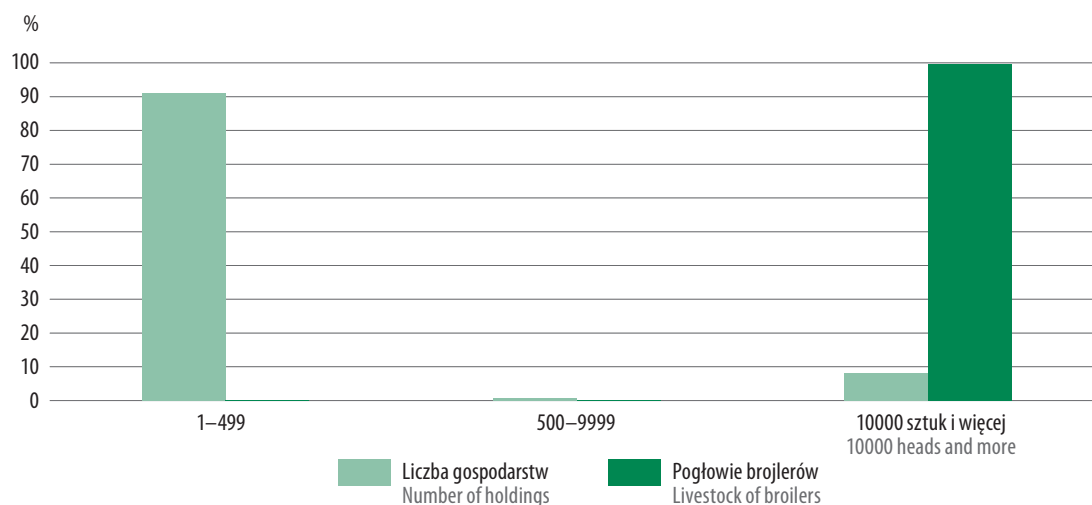
W 2020 r. 29,2% wojewódzkiego stanu brojlerów kurzych znajdowało się w gospodarstwach do 1 ha UR włącznie, a 70,8% w gospodarstwach o areale użytków rolnych powyżej 1 ha.

Z ogólnego pogłowia brojlerów kurzych 0,1% znajdowało się w gospodarstwach rolnych posiadających tylko 1–499 brojlerów, 0,1% pozostawało w gospodarstwach o skali chowu 500–4999 szt., 0,1% utrzymywały gospodarstwa rolne o skali chowu 5000–9999 brojlerów, a 99,7% pozostawało w gospodarstwach rolnych utrzymujących 10000 szt. i więcej brojlerów kurzych.

W gospodarstwach rolnych o najmniejszej skali chowu brojlerów kurzych, tj. posiadających tylko 1–499 szt., największy odsetek pogłowia brojlerów kurzych (16,5%) znajdował się w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych 10–15 ha, a najmniejszy (3,4%) w gospodarstwach o areale użytków rolnych 100 ha i więcej.

Wykres 28. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia brojlerów kurzych według skali chowu brojlerów w 2020 r.

Chart 28. Structure of the number of agricultural holdings and the broiler stock by the broiler breeding scale in 2020

Gospodarstwa rolne o skali chowu brojlerów kurzych 10000 i więcej szt., niezależnie od posiadanej powierzchni użytków rolnych, utrzymywały największy odsetek pogłowia brojlerów. W tej grupie gospodarstw, w gospodarstwach rolnych o powierzchni użytków rolnych 15 ha i więcej, odsetek pogłowia kształtował się na poziomie 99,6%, a w gospodarstwach rolnych o najmniejszym areale użytków rolnych (do 1 ha UR włącznie) wynosił 99,9%.

Przeciętnie w województwie na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów brojlerów kurzych przypadało 11805 szt. tego gatunku.

Rozdział V.

Chapter V.

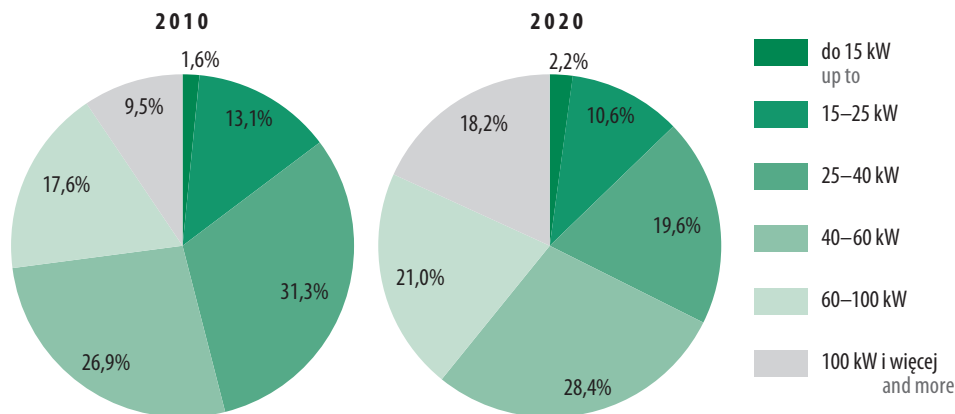
Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze

Tractors, agricultural machinery and equipment

W 2020 r. w **ciągniki** wyposażonych było 16485 gospodarstw rolnych (ok. 58% wobec ok. 59% w 2010 r.). W gospodarstwach tych znajdowało się 29926 ciągników, w tym w gospodarstwach indywidualnych – 28431 szt., tj. 95,0% ogólnej liczby ciągników.

W porównaniu z wynikami PSR 2010 – w 2020 r. odnotowano wzrost liczby ciągników o największej mocy, tj. 100 kW i więcej (o 85,6%), o najmniejszej mocy, tj. do 15 kW (o 31,7%), a także o mocy 60–100 kW (o 15,0%) i 40–60 kW (o ok. 2%), przy jednoczesnym spadku liczby ciągników o mocy 15–25 kW (o 22,0%) i 25–40 kW (o 39,6%).

Wykres 29. Struktura liczby ciągników według mocy silnika w latach 2010 i 2020
Chart 29. Structure of the number of tractors by engine power in 2010 and 2020

W **strukturze ciągników** według mocy silnika dominowały ciągniki o mocy: 40–60 kW (28,4%), 60–100 kW (21,0%) i 25–40 kW (19,6%). Razem stanowiły one w ogólnej liczbie ciągników 69,0% (75,8% – w 2010 r.). W tej grupie ciągników, w porównaniu z 2010 r., wystąpił wzrost udziału ciągników o wyższej mocy: 60–100 kW i 40–60 kW – odpowiednio o 15,0 p. proc. i 1,9 p. proc. i jednocześnie spadek udziału ciągników o niższej mocy 25–40 kW o 39,6 p. proc. Udział ciągników o dużej mocy, tj. 60 kW i więcej zwiększył się do 39,2% (z 27,1% w 2010 r.). Wzrost wyposażenia gospodarstw w ciągniki rolnicze o dużej mocy (w szczególności o mocy 60 kW i więcej) wiąże się z postępującą modernizacją i intensyfikacją produkcji rolniczej.

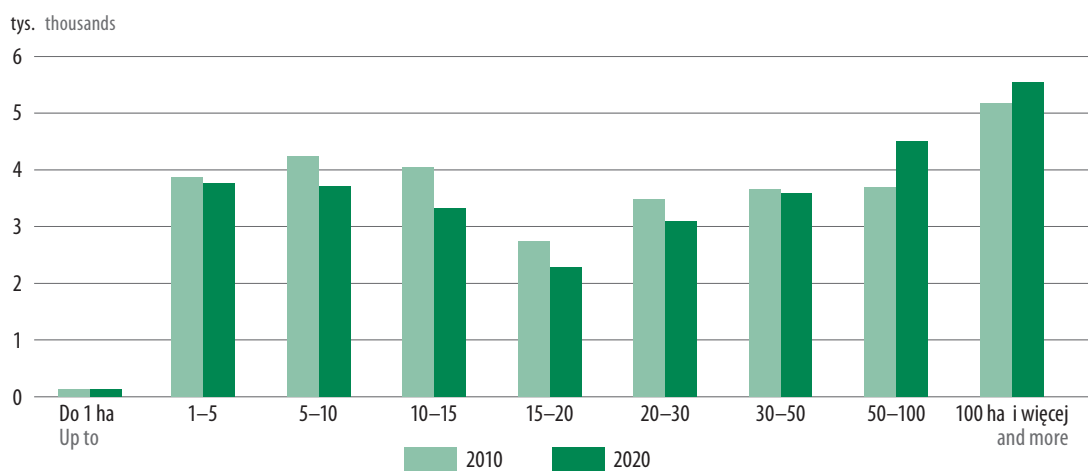
Zróżnicowanie w gospodarstwach rolnych liczby posiadanych ciągników, jak również ich mocy, zależy przede wszystkim od powierzchni użytkowanych gruntów oraz związanej z tym specjalizacji i racjonalizacji produkcji. Rozpatrując efektywność wykorzystania ciągników pod względem ich parametrów technicznych, udział ciągników o mocy 100 kW i więcej w ogólnej liczbie ciągników wynosił 18,2% i wzrastał proporcjonalnie do wzrostu powierzchni użytkowanych gruntów od 2,2% w grupie gospodarstw o powierzchni 1–2 ha UR do 50,9% w gospodarstwach użytkujących 100 ha i więcej użytków rolnych. Natomiast w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie kształtował się na poziomie 8,8%.

Ciągniki o mocy do 15 kW najczęściej występowały w gospodarstwach najmniejszych indywidualnych. Najwyższy ich udział (8,8%) odnotowano w gospodarstwach o powierzchni 1–2 ha użytków rolnych. W tej grupie największy odsetek wystąpił również dla ciągników o mocy 15–25 kW – 22,7%. Natomiast ciągniki o mocy 25–40 kW, 40–60 kW i 60–100 kW najliczniej wystąpiły w grupach gospodarstw rolnych o powierzchni UR odpowiednio: 3–5 ha, 10–15 ha i 50–100 ha. Ich udział w liczbie ciągników w w/w grupach obszarowych gospodarstw wynosił odpowiednio: 31,9%, 36,2% i 31,9%.

Tablica 4. Ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.
 Table 4. Tractors by area groups of agricultural land in 2020

Grupy obszarowe użytków rolnych w ha Area groups of agricultural land in ha	Gospodarstwa z ciągnikami Agricultural holdings with tractors		Liczba ciągników Number of tractors	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	2010=100	w sztukach in units	2010=100
OGÓŁEM TOTAL	16485	92,0	29926	96,5
w tym: of which:				
1–5	3307	97,1	3761	97,2
5–10	2860	83,2	3711	87,6
10–15	2197	74,6	3314	81,9
15–20	1295	74,1	2277	82,9
20–50	3133	87,2	6688	93,7
50–100	1871	129,1	4505	122,2
100 i więcej and more	1716	138,9	5533	107,2

Wykres 30. Ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w latach 2010 i 2020
 Chart 30. Tractors by area groups of agricultural land in 2010 and 2020

W porównaniu do 2010 r. w 2020 r. odnotowano spadek liczby ciągników w gospodarstwach o powierzchni 1–50 ha UR (o 10,4%) i jednocześnie wzrost liczby ciągników w gospodarstwach o powierzchni 50 ha i więcej UR (o 13,4%).

Średnio w województwie na 1 gospodarstwo wyposażone w ciągniki przypadało 1,8 szt. ciągnika (w Polsce 1,6 szt.). Wskaźnik ten wzrastał systematycznie od 1,1 szt. w grupach gospodarstw o powierzchni 1–2 ha UR do 3,2 szt. w grupie gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej UR. Natomiast w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie kształtował się na poziomie 1,3 szt.

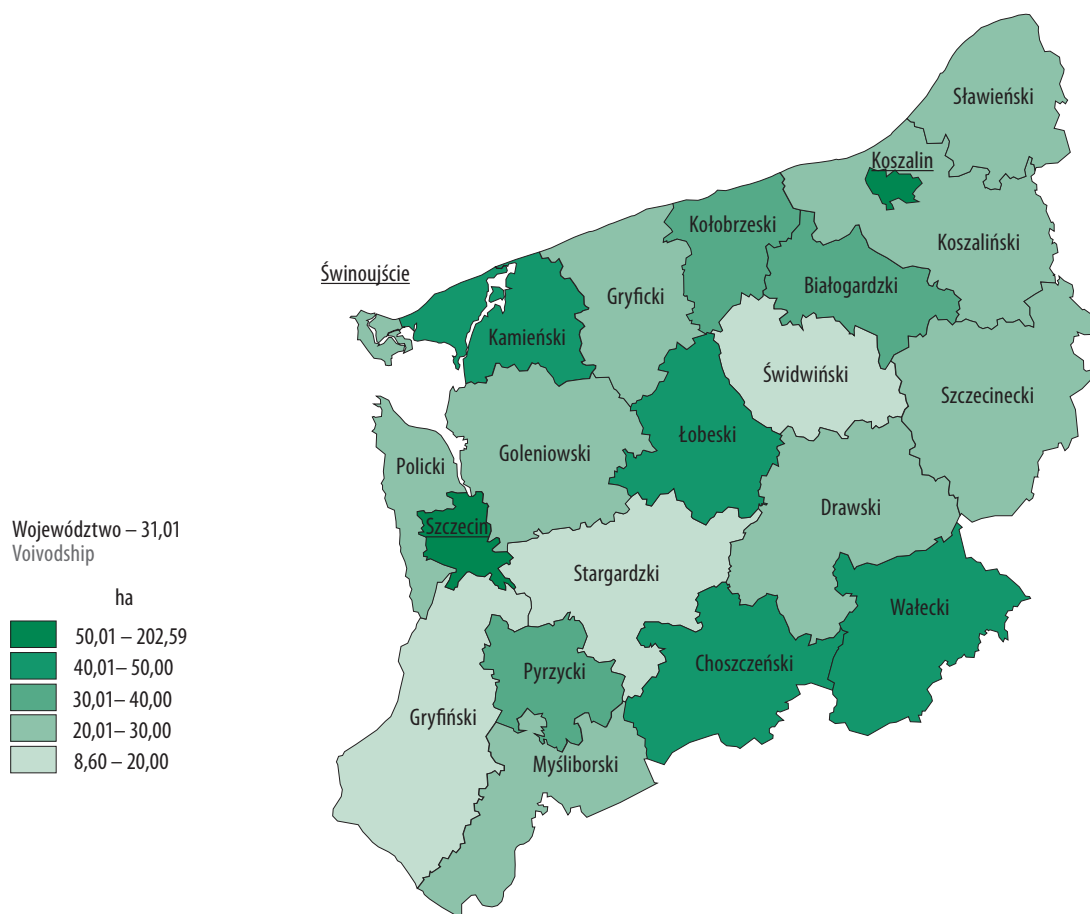
Przeobrażenia zachodzące w strukturze gospodarstw rolnych, jak również zmiany w zakresie specjalizacji produkcji znajdują odzwierciedlenie w przemianach dążących do racjonalizacji i optymalizacji w wyposażeniu gospodarstw rolnych m.in. w ciągniki rolnicze. Około 54% użytkowników gospodarstw rolnych wyposażonych w ciągniki posiadało 1 środek transportowy tego typu. Dwa ciągniki spisano w ponad 26% gospodarstw rolnych, trzy – w ponad 12%, cztery – w 4,4%. Pięć ciągników na wyposażeniu odnotowano najliczniej w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej UR, których udział w ogólnej liczbie gospodarstw wyposażonych w ciągniki wynosił 0,8%. Ponad 6 ciągników odnotowano głównie w większych gospodarstwach o powierzchni 50 ha i więcej UR, gdzie ich udział w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych z ciągnikami wyniósł 1,2%.

W 2020 r. udział gospodarstw z ciągnikami w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych wyniósł 57,8% i zmniejszył się o 0,9 p. proc. w porównaniu z 2010 r. Odsetek tych gospodarstw zwiększał się wraz ze wzrostem powierzchni użytkowanych gruntów. W grupie gospodarstw do 1 ha UR włącznie wynosił 21,3%, podczas gdy w gospodarstwach powyżej 1 ha UR stanowił 58,4%. W grupie gospodarstw o powierzchni 1–5 ha UR 32,8% gospodarstw rolnych wyposażona była w ciągniki, ale już w grupie obszarowej 5–10 ha UR było to 58,7% gospodarstw rolnych. W gospodarstwach o powierzchni 10 ha i więcej UR ok. 78% gospodarstw rolnych zadeklarowało posiadanie ciągników.

W ogólnej liczbie gospodarstw z ciągnikami najwięcej gospodarstw wyposażonych było w ciągniki o mocy: 40–60 kW, 25–40 kW i 60–100 kW. Gospodarstwa rolne, w których spisano środki transportowe w/w mocy, stanowiły odpowiednio ok. 42%, ok. 31% i ok. 29%. Najmniej odnotowano gospodarstw rolnych z ciągnikami o mocach: do 15 kW i 15–25 kW; ich udział w ogólnej liczbie gospodarstw wyposażonych w ciągniki wynosił odpowiednio ok. 4% i ok. 18%. Odsetek gospodarstw rolnych z ciągnikami o mocy najwyższej mocy (100 kW i więcej) kształtował się na poziomie ok. 21%.

Średnia powierzchnia przypadająca na 1 ciągnik zwiększyła się w stosunku do wyników poprzedniego spisu i wyniosła 31,01 ha użytków rolnych (wobec 29,33 ha UR w 2010 r.). Zauważalnym trendem jest wzrost wartości wskaźnika wraz ze wzrostem powierzchni UR od 5,19 ha dla gospodarstw z grupy 1–2 ha UR do 92,13 ha dla gospodarstw największych, liczących 100 ha i więcej użytków UR. Natomiast w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie kształtował on się na poziomie 1,72 ha. Najwyższą powierzchnią użytków rolnych przypadającą na 1 ciągnik w 2020 r. odnotowano w miastach na prawach powiatu Koszalinie (202,59 ha) i Szczecinie (162,53 ha).

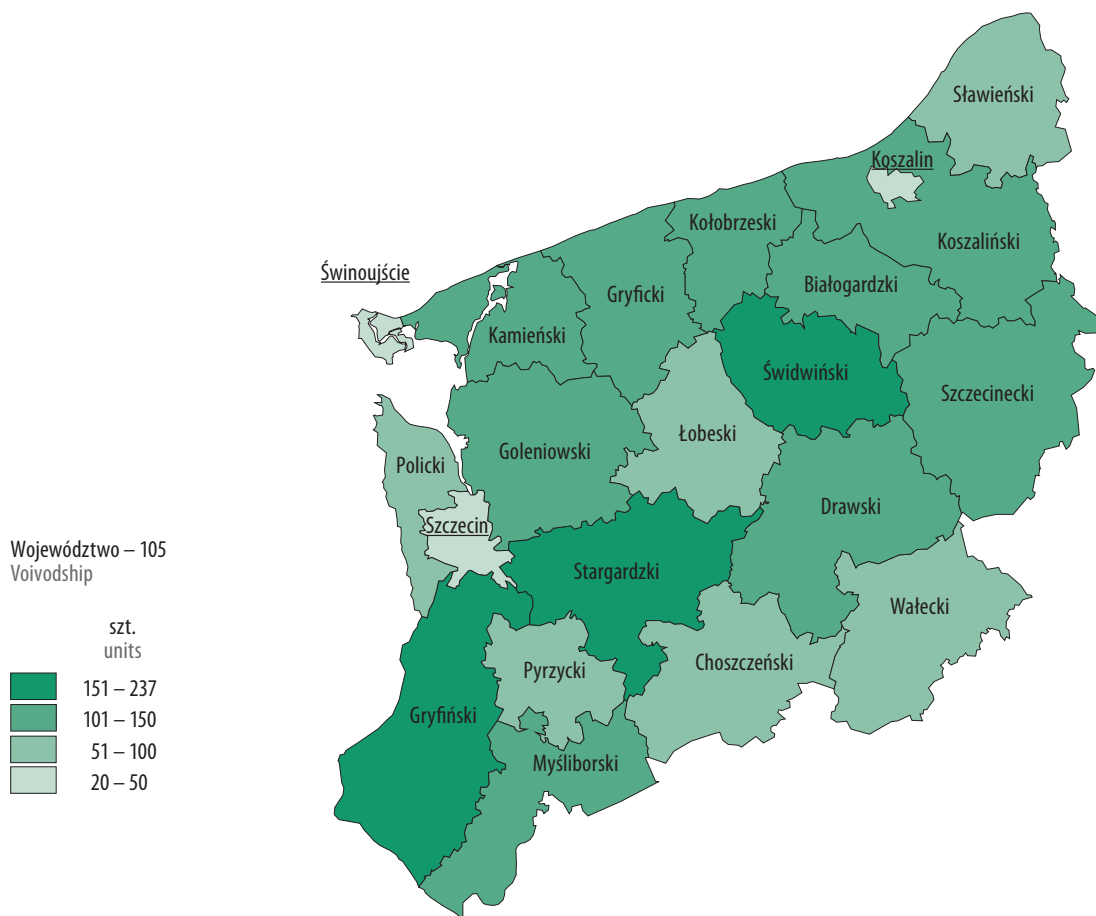
Mapa 11. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik według powiatów w 2020 r.
Map 11. Area of agricultural land per 1 tractor in by powiats in 2020

Wyniki PSR 2020 wskazują na duże zróżnicowanie wyposażenia gospodarstw rolnych w ciągniki rolnicze w ujęciu terytorialnym. Najwięcej ciągników spisano w powiatach: goleniowskim (2270 szt.), gryfińskim (2249 szt.), koszalińskim (2170 szt.) i stargardzkim (2151 szt.). Najwyższą liczbą ciągników przypadających na 100 gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą charakteryzowały się powiaty: świdwiński (237 szt.), gryfiński (214 szt.) i stargardzki (155 szt.).

Mapa 12. Liczba ciągników rolniczych przypadająca na 100 gospodarstw według powiatów w 2020 r.

Mapa 12. Number of tractors per 100 agricultural holdings by powiats in 2020

Udział gospodarstw rolnych z ciągnikami w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w województwie kształtował się od ok. 69% do ok. 22% i najwyższy był w powiatach: pyrzyckim, gryfickim, łobeskim i choszczeńskim, natomiast najniższy – w miastach na prawach powiatu: Szczecinie, Koszalinie, Świnoujściu i powiecie polickim.

W stosunku do wyników PSR 2010, w 2020 r. przy utrzymującej się od lat przewadze zbóż w strukturze powierzchni zasiewów i jednoczesnym wzroście powierzchni uprawy rzepaku, liczba kombajnów do zbioru tych ziemiopłodów zwiększyła się o 5,3%. W 2020 r. w 5480 gospodarstwach znajdowało się 5861 kombajnów do zbioru ziarna. Gospodarstwa rolne wyposażone w **kombajny zbożowe** stanowiły ok. 19% ogólnej liczby gospodarstw. W tego typu maszyny do zbioru najlepiej wyposażone były gospodarstwa o powierzchni 30 ha i więcej UR, których udział w ogólnej liczbie gospodarstw zaliczonych do tej grupy wynosił ok. 48%. Średnio w województwie na 100 gospodarstw rolnych przypadało ok. 21 kombajnów, przy czym najlepiej wyposażone w kombajny były gospodarstwa wielkoobszarowe (100 ha i więcej UR). Przeciętnie w 100 takich gospodarstwach znajdowały się ok. 64 kombajny. W 2020 r. przeciętnie na 100 ha powierzchni zasiewów zbóż i rzepaku przypadała 1 maszyna tego typu (w Polsce 2 kombajny na 100 ha zasiewów zbóż i rzepaku).

Przy utrzymującej się na zbliżonym poziomie powierzchni buraków cukrowych i ziemniaków w porównaniu do 2010 r. odnotowano zmniejszenie liczby kombajnów do zbioru tych ziemiopłodów odpowiednio o ok. 78% i o ok. 28%. W 2020 r. **kombajny ziemniaczane** w liczbie 1581 szt. odnotowano w 1509 gospodarstwach rolnych, tj. w 5,3% ogólnej liczby gospodarstw. Najwięcej gospodarstw z kombajnami tego rodzaju było w grupach gospodarstw o powierzchni 50–100 ha UR i 20–50 ha UR (odpowiednio ok. 19% i ok. 34%). W gospodarstwach tych znajdowało się łącznie ok. 53% kombajnów, przy czym udział powierzchni ziemniaków w ogólnej powierzchni ich uprawy wynosił w powyższych gospodarstwach odpowiednio 17,1% i 14,7%. W 2020 r. przeciętnie na 100 gospodarstw przypadało ponad 5 kombajnów, przy czym najwięcej – 14 szt. w grupie gospodarstw o powierzchni 30–50 ha UR. Średnio na 100 ha uprawy ziemniaków przypadało 13 kombajnów (wobec 18 szt. w 2010 r.). **Kombajny buraczane** w liczbie 89 odnotowano w 2020 r. w 86 gospodarstwach rolnych. Najwięcej gospodarstw z kombajnami buraczanymi spisano w grupach gospodarstw o powierzchni 50–100 ha UR i 100 ha i więcej UR (odpowiednio 27,9% i 25,6%). W gospodarstwach tych znajdowało się łącznie ok. 54% kombajnów, przy czym udział powierzchni buraków cukrowych w ogólnej powierzchni ich uprawy wynosił w powyższych gospodarstwach odpowiednio 14,0% i 76,0%. W 2020 r. średnio na 100 ha uprawy buraków cukrowych przypadało 0,6 kombajnu (wobec 2,6 szt. w 2010 r.).

Według danych PSR 2020, 12,5% użytkowników gospodarstw (3579) wykorzystywało 3625 **kopaczek** do zbioru ziemniaków i innych roślin korzeniowych. Najwięcej kopaczek wykazano w gospodarstwach rolnych o powierzchni 5–10 ha UR (ok. 20% tych maszyn). Przeciętnie na 100 gospodarstw przypadało ok. 13 kopaczek (w Polsce 19), przy czym najwięcej – ok. 23 szt. odnotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 10–15 ha użytków rolnych.

Znaczące zmiany odnotowano w liczbie gospodarstw wyposażonych w **silosokombajny**, jak również w liczbie maszyn tego typu, których liczebność zmniejszyła się w porównaniu z 2010 r. o 69,5%. Silosokombajny – w liczbie 61 szt. znajdowały się na stanie 57 gospodarstw rolnych. Tylko 0,2% gospodarstw rolnych wyposażonych było w tego typu sprzęt. Najwięcej gospodarstw z silosokombajnami odnotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 20 ha i więcej UR – tj. po 0,4% w grupie 20–30 ha UR i 50–100 ha UR do 1,1% w grupie gospodarstw największych. Zdecydowana większość tych maszyn znajdowała się w grupie gospodarstw 100 ha i więcej UR, co stanowiło razem ok. 44% ogólnej liczby silosokombajnów. W gospodarstwach tych utrzymywano ok. 46% bydła. Przeciętnie w województwie na 100 gospodarstw przypadało ok. 0,2 (w Polsce 0,3) silosokombajnu. Wskaźnik ten osiągnął najwyższą wartość wśród gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej UR – 1,3 szt.

Opryskiwacze polowe w liczbie 8125 odnotowano w 7766 gospodarstwach (ok. 28% ogółu gospodarstw rolnych). Ogólna liczba opryskiwaczy, obejmowała nie tylko maszyny stosowane w ochronie roślin (opryskiwacze w użyciu), ale również do nawożenia, nawadniania i innych celów gospodarczych. W grupach obszarowych 30–100 ha i więcej UR ponad 50% gospodarstw wyposażonych było w opryskiwacze polowe, przy czym najwyższy odsetek wystąpił w grupie o powierzchni 100 ha i więcej UR (56,1%). Ponadto w gospodarstwach o grupach obszarowych 30–100 ha i więcej UR znajdowało się blisko 46% ogółu omawianych maszyn. W przeliczeniu na 100 gospodarstw rolnych średnia obsada tych maszyn wyniosła 28,5 szt. (w 2010 r. – 29,7 szt.), zaś najwięcej opryskiwaczy – 64 szt. charakteryzowało grupę gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych. W ujęciu powierzchniowym wskaźnik ten wyniósł średnio 1 szt./100 ha UR, przy czym maksymalne wartości odnotowano dla grupy gospodarstw o powierzchni 2–3 ha UR (3 szt.).

Tablica 5. Wyposażenie gospodarstw rolnych w wybrane maszyny w 2020 r.
 Table 5. Equipment of agricultural holdings with selected machines in 2020

Wyszczególnienie Specification	Gospodarstwa posiadające maszyny Agricultural holdings with machines		Liczba maszyn Number of machines	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	2010=100	w sztukach in units	2010=100
Kombajny zbożowe Combine harvesters	5480	107,8	5861	105,2
Kombajny ziemniaczane Potato harvesters	1509	70,6	1581	71,8
Kombajny buraczane Beet harvesters	86	22,2	89	21,8
Silosokombajny Forage harvesters	57	31,7	61	30,5
Rozsiewacze nawozów i wapna Fertilizer and lime spreaders	9521	83,8	10556	83,3
Rozrzutniki obornika Manure spreaders	4611	72,1	4799	71,6
Kosiarki polowe Field mowers	7653	101,0	8683	103,6
Ładowacze chwytakowe Grab loaders	4084	83,6	4554	84,1
Sadzarki do ziemniaków Potato planters	3965	70,8	4017	70,7
Przyczepy zbierające Collection trailers	759	61,3	798	60,3
Prasy zbierające Collecting pressers	2772	82,3	3036	82,8
Polowe opryskiwacze Field sprayers	7766	93,2	8125	89,6
Sadownicze opryskiwacze Orchard sprayers	211	68,3	236	69,2

W 211 gospodarstwach rolnych (0,7% ogółu) odnotowano 236 szt. **opryskiwaczy sadowniczych** (o 30,8% mniej niż w 2010 r.). W 2020 r. 2714 gospodarstw rolnych wykazało powierzchnię sadu. Prawie 9% tych gospodarstw wyposażona była w specjalistyczny sprzęt do wykonywania zabiegów środkami ochrony roślin w sadach, przy czym ponad 41% tego sprzętu odnotowano w gospodarstwach o powierzchni 3–15 ha użytków rolnych. Powierzchnia sadów w tych gospodarstwach stanowiła ok. 15% powierzchni sadów w województwie.

Kosiarki polowe, rozsiewacze nawozów i wapna oraz rozrzutniki obornika, z uwagi na potrzebę przeprowadzania w procesie produkcji określonych zabiegów, znajdują się w znacznej liczbie gospodarstw rolnych (omawiane maszyny posiadało odpowiednio 26,8%, 33,4% i 16,2% ogółu gospodarstw). Ponad 50% gospodarstw w grupach obszarowych 15–100 ha i więcej UR wyposażone w rozsiewacze nawozów i wapna oraz w ponad 25% w rozrzutniki obornika. W tych gospodarstwach spisano ponad 90% pogłowia bydła i zużyto 89,4% obornika do użyźniania gleby. Ponadto w tych grupach gospodarstw rolnych zużyto łącznie 95,6% nawozów wapniowych, co stawiało je pod względem nawożenia na 1 ha UR (116,2 kg) powyżej średniej wojewódzkiej (108,7 kg). Gospodarstwa z kosiarkami polowymi najliczniej wystąpiły w grupach obszarowych: 15–20 ha UR – 43,4% gospodarstw rolnych w danej grupie, 20–30 ha UR – ok. 47% oraz 30–50 ha UR – 45,3%. Najwięcej rozrzutników obornika spisano w gospodarstwach o powierzchni 10–15 ha UR – stanowiły one w ogólnej liczbie 15,1%, rozsiewaczy nawozów i wapna w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej UR (15,7%), a kosiarek – w gospodarstwach o powierzchni 50–100 ha UR (14,3%).

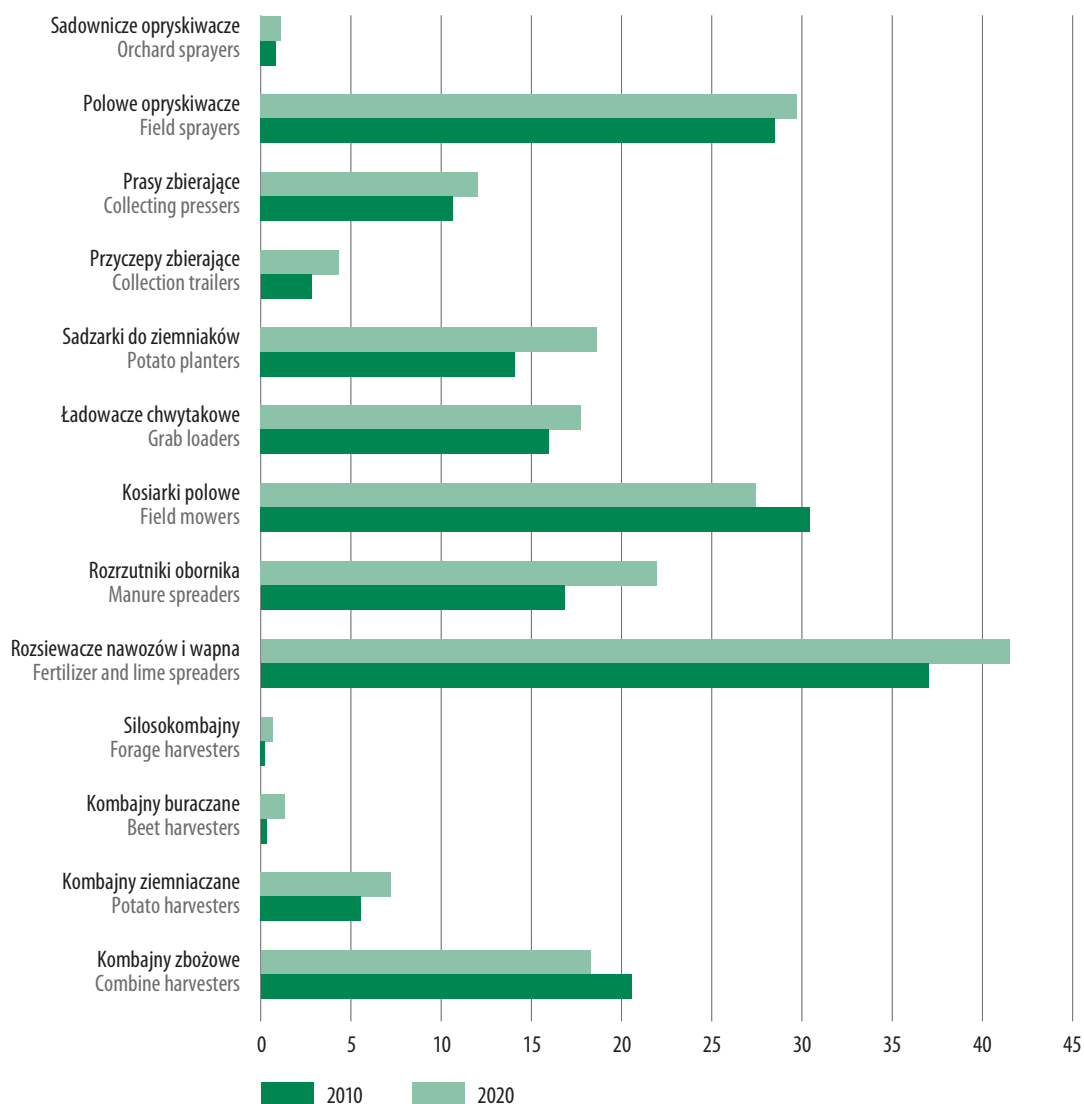
Na 100 gospodarstw rolnych przypadało średnio w województwie:

- 30,4 kosiarek polowych, najwięcej w grupie obszarowej 100 ha i więcej UR – 58,0 szt.,
- 37,0 rozsiewaczy nawozów i wapna, najwięcej w grupie obszarowej 100 ha i więcej UR – 79,4 szt.,
- 16,8 rozrzutników obornika, najwięcej w grupie obszarowej 20–30 ha UR – 34,1 sztuk.

Według wyników PSR 2020 ok. 70% użytkowników gospodarstw rolnych zadeklarowało korzystanie przy pracach rolniczych w gospodarstwie z maszyn lub urządzeń będących własnością innych gospodarstw, spółdzielni lub firm usługowych.

Wykres 31. Wybrane maszyny i urządzenia rolnicze przypadające na 100 gospodarstw rolnych w latach 2010 i 2020

Wykres 31. Selected machines and agricultural equipment per 100 agricultural holdings in 2010 and 2020

Rozdział VI.

Chapter VI.

Nawożenie

Fertilization

Wyniki PSR 2020 wykazały, że w okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. 19008 (66,6%) użytkowników gospodarstw rolnych (w 2010 r. – 20899) stosowało nawozy mineralne, wapniowe lub naturalne. W ogólnej liczbie gospodarstw rolnych udział gospodarstw stosujących nawozy mineralne wynosił 57,8%, a 18,7% gospodarstw rolnych stosowało nawozy wapniowe.

Nawozy azotowe, jako podstawowy czynnik plonotwórczy, stosowało 46,0% gospodarstw rolnych. Równie często, z uwagi na szersze działanie, użytkownicy wykorzystywali nawozy wieloskładnikowe, tj. w 40,1% gospodarstw rolnych. Znacznie mniej rolników wzbogacało zawartość gleby nawozami zawierającymi fosfor i potas. Nawozy fosforowe i potasowe stosowane były odpowiednio w 2,3% i 4,9% gospodarstw rolnych.

Udział gospodarstw stosujących nawożenie mineralne w stosunku do ogólnej liczby gospodarstw wynosił 57,8% (od 9,5% w gospodarstwach o powierzchni do 2 ha UR do 48,6% w gospodarstwach o powierzchni UR 2–15 ha, po czym zmalał do 41,9% wśród gospodarstw o powierzchni UR 15 ha i więcej), natomiast stosujących nawożenie wapniowe – 18,7% (4,7% – w grupie do 1 ha UR, 25,6% – w grupie 2–10 ha UR, 25,7% – w grupie 10–30 ha UR i 44,0% w gospodarstwach największych o powierzchniach 30 ha i więcej UR).

Wśród gospodarstw stosujących nawozy mineralne największy odsetek gospodarstw rolnych stosujących poszczególne rodzaje nawozów wystąpił w następujących grupach obszarowych użytków rolnych:

- nawozy azotowe – 44,9% w gospodarstwach o powierzchni 2–15 ha UR,
- nawozy fosforowe – 40,5% w gospodarstwach o powierzchni 2–15 ha UR i 30,8% w gospodarstwach od 50 ha i więcej UR,
- nawozy potasowe – ponad 65% w gospodarstwach o powierzchni 30 ha i więcej UR,
- nawozy wieloskładnikowe – ok. 47% w gospodarstwach o powierzchni 2–15 ha użytków rolnych.

Tablica 6. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w latach 2010 i 2020

Table 6. Consumption of mineral and lime fertilizers in 2010 and 2020

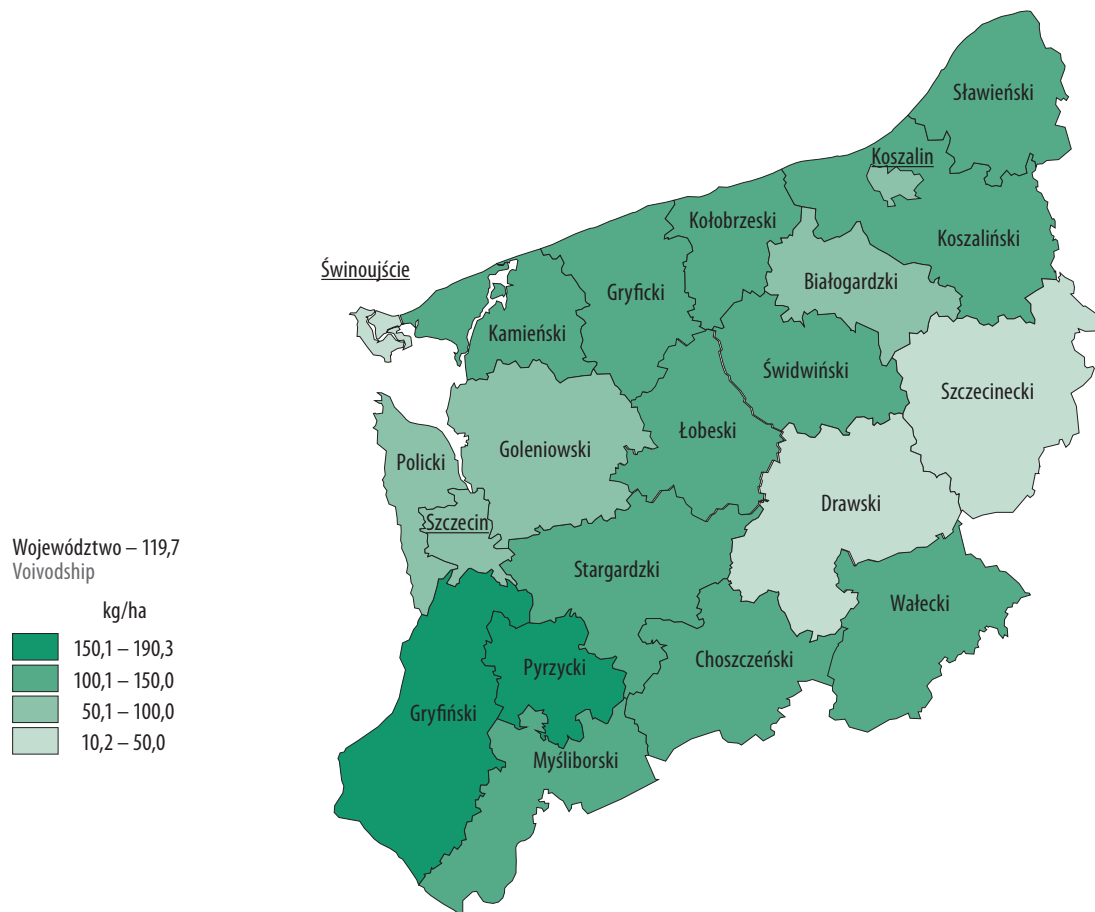
Lata Years	Nawozy w przeliczeniu na czysty składnik Fertilizers in terms of pure ingredient				
	mineralne mineral				wapniowe lime
	ogółem total	azotowe nitrogenous	fosforowe phosphatic	potasowe potassic	
W tonach In thousand tonnes					
2010	117368	68814	21571	26983	62997
2020	109705	59751	18552	31402	100889
2010=100					
2020	93,5	86,8	86,0	116,4	160,1
Na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej w kg Per 1 ha of agricultural land in good agricultural condition in kg					
2010	134,7	79,0	24,8	31,0	72,3
2020	119,7	65,2	20,2	34,3	110,1

Zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik, łącznie azotowych, fosforowych i potasowych (NPK), w badanym okresie było o 6,5% mniejsze niż w 2010 r. i wyniosło 109705 ton. W 2020 r. na 1 ha użytków rolnych zużyto przeciętnie 118,2 kg (w Polsce 130,5 kg/ha), w tym w gospodarstwach indywidualnych 110,4 kg/ha NPK. W stosunku do 2010 r. zwiększyło się zużycie nawozów potasowych (K₂O) – o 16,4% i wyniosło 31402 ton, co w przeliczeniu na 1 ha UR dało wynik 33,8 kg. Pod uprawy zastosowano 68814 ton nawozów azotowych (N) i 18552 ton nawozów fosforowych (P₂O₅), tj. mniej niż w 2010 r. odpowiednio o 13,2% i o 14,0%.

Zużycie nawozów mineralnych pod zbiory 2020 r. w przeliczeniu na 1 ha UR w dobrej kulturze osiągnęło poziom 119,7 kg (w Polsce 132,2 kg/ha) czystego składnika. Wraz ze wzrostem powierzchni użytkowanych gruntów wzrastało zużycie nawozów – od 49,8 kg na 1 ha UR w dobrej kulturze w grupie gospodarstw o powierzchni do 1 ha UR do 139,0 kg w gospodarstwach największych (100 ha i więcej UR). Intensywne nawożenie – wyższe od średniej wojewódzkiej – odnotowano w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych.

Mapa 13. Zużycie nawozów mineralnych w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze według powiatów w 2020 r.

Map 13. Consumption of mineral fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land in good agricultural condition by powiats in 2020

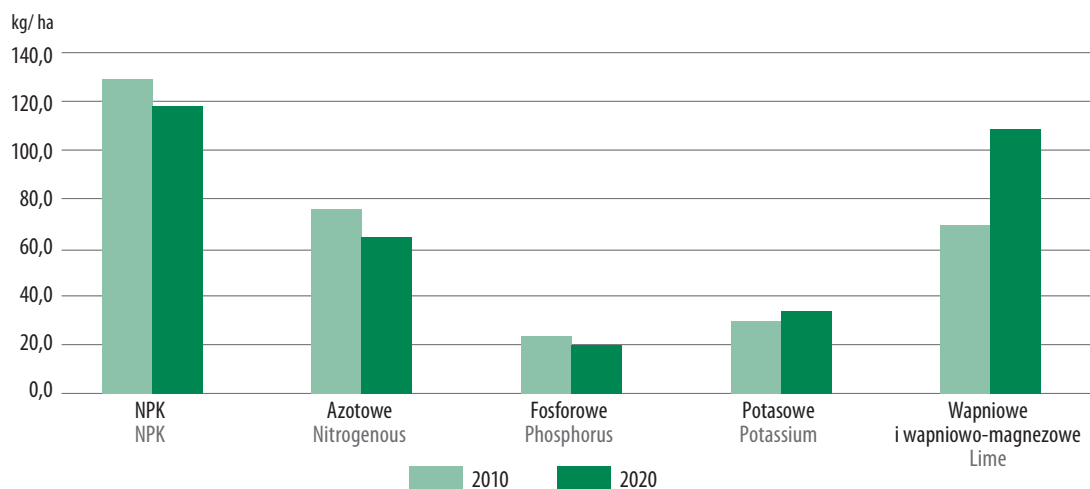
Z uwagi na duże regionalne zróżnicowanie intensywności produkcji roślinnej wystąpiły znaczne różnice terytorialne w zużyciu nawozów mineralnych. W ponad połowie powiatów (pyrzyckim, gryfińskim, sławieńskim, łobeskim, stargardzkim, myśliborskim, gryfickim, choszczeńskim, kołobrzeskim, kamieńskim i świdwińskim) nawożenie było wyższe od średniego zużycia w województwie. Największe zużycie odnotowano w powiecie pyrzyckim – 190,3 kg NPK/ha, a najmniejsze w m. Świnoujście – 10,2 kg NPK/ha UR w dobrej kulturze rolnej.

Zużycie nawozów wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik w porównaniu z 2010 r. wzrosło ponad 60% i wyniosło 100889 ton (62997 ton w 2010 r.).

Wyniki PSR 2020 wykazały, że 5334 gospodarstwa rolne stosowały nawozy wapniowe bez magnezu lub wapniowo-magnezowe (3782 w 2010 r.). Najczęściej wapnowanie gleb stosowali rolnicy użytkujący 100 ha i więcej UR – 16,9% ogólnej liczby gospodarstw stosujących nawozy wapniowe bez magnezu lub wapniowo-magnezowe. Zużycie nawozów wapniowych w czystym składniku (CaO) w tych gospodarstwach rolnych wyniosło 133,5 kg/ha użytków rolnych w dobrej kulturze. Przeciętnie w województwie kształtowało się na poziomie 110,1 kg/ha (w kraju 90,8 kg/ha) UR w dobrej kulturze. W gospodarstwach rolnych należących do pozostałych grup obszarowych nie odnotowano zużycia nawozów wapniowych na 1 ha UR w dobrej kulturze w ilości ponad 110,1 kg.

W zużyciu nawozów wapniowych, podobnie jak nawozów mineralnych, również wystąpiło zróżnicowane terytorialne. W 2020 r. największe jednostkowe zużycie wapna nawozowego w kg na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze odnotowano w powiatach: łobeskim (149,7), kołobrzeskim (142,1), stargardzkim (141,9) i gryfińskim (140,0). Niski poziom wapnowania gleb wystąpił natomiast w m. Świnoujście i powiecie polickim (odpowiednio 1,1 kg/ha i 18,3 kg/ha UR w dobrej kulturze rolnej).

Wykres 32. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w czystym składniku w latach 2010 i 2020
Wykres 32. Consumption of mineral and lime fertilizers in terms of pure ingredient in 2010 and 2020

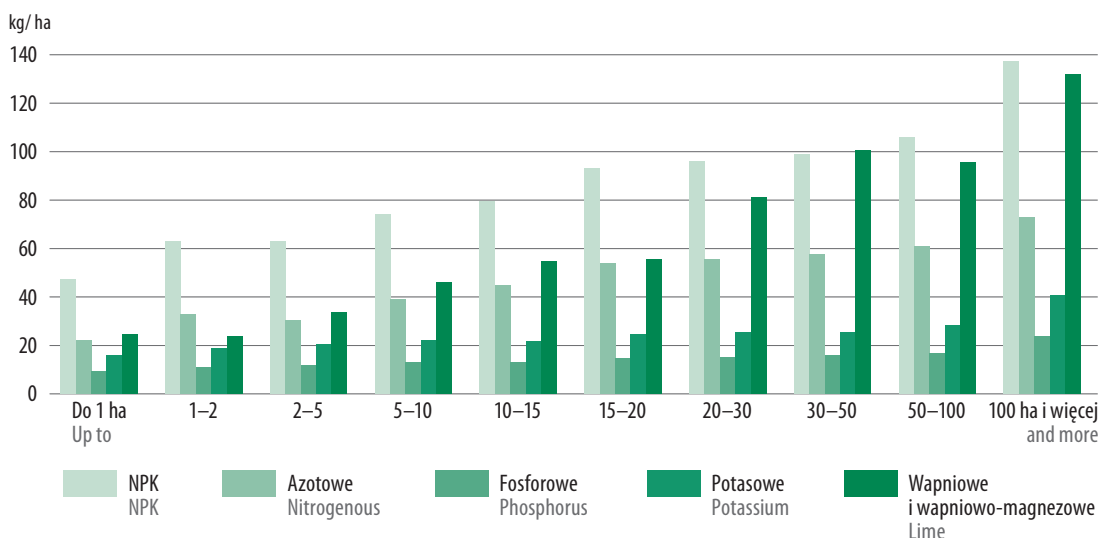

W porównaniu z 2010 r. nastąpił znaczący spadek (o ok. 28%) użytkowników gospodarstw rolnych stosujących nawozy naturalne. W sezonie 2019/2020 było ich 6579 wobec 9123 w sezonie 2009/2010.

Badanie PSR w 2020 r. wykazało, że 6579 użytkowników gospodarstw rolnych (23,1% ogólnej liczby gospodarstw) stosowało nawozy naturalne pochodzenia zwierzęcego (w 2010 r. – 29,9%), przy czym obornik stosowało 5399 gospodarstw rolnych (82,1%), 1395 – pomiot ptasi (21,2%), a 422 – gnojówkę (6,4%) i 351 – gnojowicę (5,3%). Nawożenie obornikiem i pomiotem ptasim stosowały głównie gospodarstwa rolne specjalizujące się w uprawach polowych, natomiast gnojówkę i gnojowicę – gospodarstwa rolne specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi.

Wykres 33. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Wykres 33. Consumption of mineral and lime fertilizers in terms of pure ingredient by area groups of agricultural land in 2020

Zdecydowana większość gospodarstw rolnych stosuje nawozy naturalne rozrzutowo. W blisko 45% gospodarstw stosujących nawozy naturalne (2930) zostały one przyorane po 4 godzinach, ale przed upływem 24 godzin od aplikacji, a w ponad 40% (2648) gospodarstw nawozy zostały przyorane w ciągu 4 godzin. W 1240 gospodarstwach (18,8%) po rozrzutowym zastosowaniu nawozów nie zostały one przyorane (np. na użytkach zielonych) lub przyorane po 24 godzinach od aplikacji. Pasmową i doglebową metodę aplikacji nawozów naturalnych ograniczającą emisję amoniaku stosuje znacznie mniej gospodarstw. Metodę pasmową z użyciem węży wleczonych wykorzystało 47 gospodarstw, a z użyciem redlicy lub płozy – 49 gospodarstw rolnych. Aplikację doglebową przez dozowanie płytkie nawozów naturalnych zastosowały 84 gospodarstwa rolne. Jedynie w 13 gospodarstwach rolnych zastosowano nawozy naturalne przez dozowanie głębokie.

Do nawożenia zużyto 562328,5 ton obornika (o 30,3% mniej niż w 2010 r.) i 34565,9 ton pomiotu ptasiego. Gnojówki zużyto 196164 m³, a gnojowicy – 262098 m³ (więcej niż w 2010 r. odpowiednio o 22,8% i 20,4%).

Gospodarstwa rolne (1522) stosujące nawożenie naturalne pod zbiory w 2020 r. wykorzystały 81280,5 ton obornika, 21722,9 ton pomiotu ptasiego, 1500 m³ gnojówki i 106916 m³ gnojowicy spoza gospodarstwa rolnego. Wywóz (eksport) wyprodukowanych w gospodarstwie nawozów naturalnych: 105758,3 ton obornika, 14851,6 ton pomiotu ptasiego, 90033 m³ gnojówki i 278356 m³ gnojowicy zadeklarowało 651 gospodarstw rolnych.

Według wyników PSR w 2020 r. 6,9% ogólnej liczby gospodarstw rolnych przechowywało nawozy naturalne na pryzmach z płytą obornikową, 6,2% – na pryzmach bez płyty obornikowej, 3,7% – na pryzmach kompostowych, 0,3% – pod podłogą rusztową, a 3,3% – na głębokiej ściółce.

W zbiornikach służących do przechowywania nawozów płynnych powierzchnia nawozów płynnych nie była nakryta w ok. 1,5% gospodarstw, była nakryta przepuszczalnym przykryciem, np. ze słomy, z gliny lub z granulatów (z keramzytu) w 1,4% gospodarstw, natomiast była nakryta nieprzepuszczalnym przykryciem, np. betonowym, PCV lub z blachy w 0,7% gospodarstw. W innych obiektach (np. workowych zbiornikach elastycznych) nawozy przechowywało 0,6% gospodarstw.

Rozdział VII.

Chapter VII.

Zabiegi środkami ochrony roślin

Treatments with plant protection products

W 2020 r. zabiegi środkami ochrony roślin stosowało 53,6% (15298) użytkowników gospodarstw rolnych. Najwięcej zabiegów wykonano w celu ochrony zbóż – 37604 (udział powierzchni objętej tymi zabiegami w powierzchni zasiewów był dominujący i wynosił ok. 62%), na warzywa – 3920 oraz plantacje upraw trwałych – 1985, co związane jest z większą niż w innych uprawach częstotliwością i różnorodnością występowania patogenów. Ilość zabiegów wykonana na pozostałą powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze wynosiła 6111, a na powierzchnię magazynową – 642.

W okresie wegetacji, przeciętnie w gospodarstwie rolnym wykonano 4 zabiegi w uprawach trwałych i po 3 zabiegi na zboża i warzywa. Ponadto w badanym okresie wykonano przeciętnie 1 zabieg środkami ochrony roślin w zamkniętej przestrzeni magazynowej. Wraz ze wzrostem wielkości powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach rolnych wykazywano przeciętnie większą liczbę zabiegów, tj. ok. 2 zabiegi w grupie gospodarstw rolnych o powierzchni 1–2 ha UR i do 4 zabiegów w grupie gospodarstw rolnych 100 ha i więcej użytków rolnych. Jedynie w przypadku zabiegów w uprawach trwałych przeciętnie największą liczbę zabiegów wykonano w gospodarstwach rolnych w grupie obszarowej 50–100 ha UR, tj. 8 zabiegów.

Co szósty użytkownik gospodarstwa rolnego korzystał ze wsparcia w podejmowaniu decyzji w zakresie stosowania środków ochrony roślin. Najczęściej wykorzystywano w tym celu progi ekonomicznej szkodliwości (80,1%) oraz personalne doradztwo rolnicze (69,5%). Udział gospodarstw rolnych korzystających z tych dwóch rodzajów wsparcia wzrastał proporcjonalnie do wzrostu powierzchni użytkowanych gruntów od ok. 3% w grupie gospodarstw rolnych 1–2 ha UR do ponad 20% w gospodarstwach rolnych użytkujących 100 ha i więcej UR. Z tego rodzaju wsparcia najczęściej korzystały gospodarstwa rolne specjalizujące się w uprawach polowych.

Znajomość zasad integrowanej ochrony rolnicy najczęściej ocenili na poziomie średnim (16302 rolników) lub wysokim (6484).

Rozdział VIII.

Chapter VIII.

Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego

Income sources of households with the holder of an agricultural holding

W okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. 27810 gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego uzyskiwało dochody z prowadzonej działalności rolniczej. Oprócz działalności rolniczej źródłami dochodów były także:

- praca najemna – dla 38,6% ogółu omawianych gospodarstw domowych (w 2010 r. – 43,5%),
- emerytury i renty – dla 25,8% (w 2010 r. – 22,8%),
- działalność pozarolnicza – dla 18,6% (w 2010 r. – 23,5%),
- inne niezarobkowe źródła utrzymania (poza emeryturą i rentą) – dla 10,1% (w 2010 r. – 6,5%).

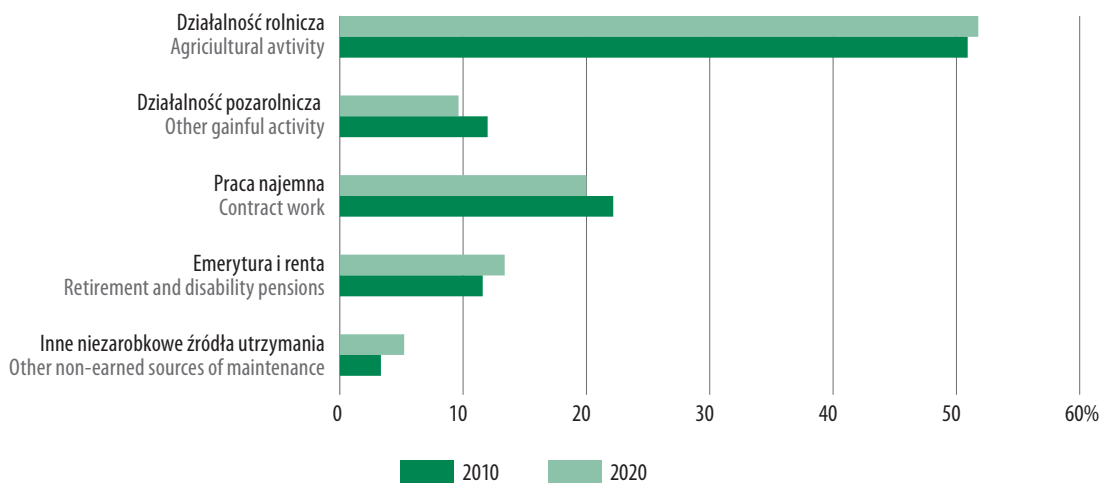
Przy spadku odsetka gospodarstw domowych uzyskujących dochody z pracy najemnej i działalności pozarolniczej należy zauważyć znaczny wzrost odsetka gospodarstw pobierających emerytury i renty, a szczególnie gospodarstw domowych utrzymujących się z innych niezarobkowych źródeł, do czego przyczynił się w znacznym stopniu m.in. program Rodzina 500 Plus.

Działalność rolnicza stanowiła **główne źródło utrzymania**, czyli źródło dochodów przekraczające 50% dochodów ogółem, zaledwie dla ponad jednej trzeciej gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego. Odsetek gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z rolnictwa zmalał na przestrzeni lat 2010–2020 z 36,1% do 35,7%.

Ponad co czwarte gospodarstwo domowe z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego o powierzchni do 1 ha UR włącznie uzyskiwało główne dochody z działalności rolniczej. Odsetek ten był większy niż dla gospodarstw indywidualnych należących do grup obszarowych od 1 do 10 ha użytków rolnych.

Wykres 34. Struktura liczby gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według głównego źródła dochodów w latach 2010 i 2020

Chart 34. Structure of the number of households with holder of an agricultural holding by the main source of income in 2010 and 2020

W przypadku pozostałych gospodarstw domowych użytkujących gospodarstwa rolne **głównymi źródłami dochodów** były:

- praca najemna – dla 27,8% omawianych gospodarstw domowych (w 2010 r. – 27,2%),
- emerytury i renty – dla 13,6% (w 2010 r. – 11,7%),
- działalność pozarolnicza – dla 10,7% (w 2010 r. – 11,9%),
- inne niezarobkowe źródła utrzymania (poza emeryturą i rentą) – dla 2,3% (w 2010 r. – 3,3%).

W 2020 r., analogicznie jak 10 lat temu, odsetek gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego uzyskujących główne dochody z działalności rolniczej przewyższył odsetek gospodarstw uzyskujących główne dochody z pracy najemnej. Jednocześnie nastąpił spadek odsetka gospodarstw domowych uzyskujących główne dochody z działalności pozarolniczej, natomiast wzrósł odsetek gospodarstw uzyskujących główne dochody z emerytur i rent.

Wśród omawianych gospodarstw domowych wyodrębniono również gospodarstwa uzyskujące główne dochody z dwóch rodzajów, tj. **źródła mieszane**. Odsetek gospodarstw domowych, dla których łączne dochody z **działalności rolniczej i pracy najemnej** (z przewagą dochodów z działalności rolniczej) przekraczały 50% dochodów ogółem, wyniósł 0,7%. Odsetek gospodarstw domowych, dla których łączne dochody z **pracy najemnej i działalności rolniczej** (z przewagą dochodów z pracy najemnej) przekraczały 50% dochodów ogółem, wyniósł 1,7%.

Tablica 7. Wybrane wskaźniki dla gospodarstw indywidualnych według głównego źródła dochodu gospodarstwa domowego w 2020 r.

Table 7. Selected indicators for natural person's agricultural holdings (private farms) by main source of household income in 2020

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym z głównym źródłem dochodów gospodarstwa domowego z Of which with the main source of household income from			
		działalności activity		pracy najemnej contract work	emerytury i renty retire- ment and disability pensions
		rolniczej agricultural activity	poza- rolniczej other gain- ful activity		
Struktura liczby gospodarstw w % Structure of the number of agricultural holdings in %	100,0	35,7	10,7	27,8	13,6
Odsetek kierujących w wieku do 40 lat Percentage of managers up to 40 years old	20,3	26,5	18,0	22,4	2,3
Odsetek kierujących kobiet Percentage of women managers	33,1	28,4	30,4	34,6	43,6
Odsetek kierujących z wykształceniem rolniczym Percentage of managers with agricultural education	46,1	57,7	34,2	36,2	43,8
Odsetek gospodarstw domowych produkujących głównie na samozaopatrzenie Percentage of households producing mainly for self-consumption	9,3	4,4	10,0	12,2	15,6
Odsetek gospodarstw z działalnością inną niż rolnicza Percentage of agricultural holdings conducting other gainful activity	3,2	3,0	8,7	1,2	1,2
Wielkość ekonomiczna gospodarstwa w tys. euro Economic size of an agricultural holding in thousands euro	31,8	65,0	24,7	8,1	5,0
Powierzchnia UR na 1 gospodarstwo w ha Area of agricultural land per 1 agricultural holding in ha	25,76	51,44	14,96	8,83	5,80

Tablica 7. Wybrane wskaźniki dla gospodarstw indywidualnych według głównego źródła dochodu gospodarstwa domowego w 2020 r. (dok.)

Table 7. Selected indicators for natural person's agricultural holdings (private farms) by main source of household income in 2020 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym z głównym źródłem dochodów gospodarstwa domowego z: Of which with the main source of household income from:			
		działalności activity		pracy najemnej contract work	emerytury i renty retire- ment and disability pensions
		rolniczej agricultural activity	poza- rolniczej other gain- ful activity		
Obsada zwierząt na 1 gospodarstwo w SD Number of livestock per 1 agricultural holding in LSU	7,1	15,1	7,0	0,6	0,7
Obsada zwierząt na 100 ha UR w SD Number of livestock per 100 ha of agricultural land in LSU	27,6	29,4	47,0	7,3	11,6
Liczba ciągników na 1 gospodarstwo w szt. Number of tractors per 1 agricultural holding in units	1,0	1,7	0,6	0,6	0,4
Powierzchnia UR na 1 ciągnik w ha Area of agricultural land per 1 tractor in ha	25,20	30,18	24,04	14,44	13,06
Zużycie NPK w kg na 1 ha UR w dobrej kulturze NPK consumption in kg per 1 ha of agricultural land in good condition	111,7	127,4	59,9	68,6	66,0

Dla 7,4% ogółu gospodarstw domowych użytkujących gospodarstwo indywidualne **żadne z wyżej wymienionych źródeł dochodów** nie przekroczyło 50% dochodów ogółem.

Analizując główne źródła utrzymania gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego należy zauważyć, że wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych:

- wzrastał odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z działalności rolniczej przekraczały 50% ogółu dochodów – z 9,0% ogółu gospodarstw należących do grupy obszarowej 1–2 ha UR do 85,8% wśród gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych. W gospodarstwach najmniejszych (do 1 ha UR włącznie) omawiany odsetek wyniósł 27,5%,
- odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z pracy najemnej przekraczały 50% ogółu dochodów – wzrastał z 28,5% w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie, osiągając najwyższą wartość (40,6%) w grupie 1–2 ha UR, a następnie malał do 1,9% w grupie obszarowej 100 ha i więcej użytków rolnych,
- odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z emerytur i rent przekraczały 50% ogółu dochodów – wzrastał z 21,1% w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie, osiągając najwyższą wartość (28,3%) w grupie 1–2 ha UR, a następnie malał do 0,4% w grupie obszarowej 100 ha i więcej użytków rolnych,
- odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z działalności pozarolniczej przekraczały 50% ogółu dochodów, był najwyższy w grupie gospodarstw rolnych o powierzchni 3–5 ha UR (15,7%), a najniższy – w grupie gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej UR (4,4%).

Wśród ogółu gospodarstw rolnych, których gospodarstwa domowe uzyskiwały ponad 50% dochodów z działalności rolniczej, dominowały gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych 50–100 ha (17,9%) oraz 100 ha i więcej (14,8%). Gospodarstwa domowe, gdzie głównym źródłem utrzymania były praca najemna, działalność pozarolnicza oraz emerytury i renty, użytkowały przede wszystkim gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych odpowiednio: 5–10 ha, 5–10 ha, 1–2 ha.

Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego, gdzie głównym źródłem utrzymania gospodarstwa domowego była działalność rolnicza, wynosiła 65,0 tys. euro standardowej produkcji. Oznacza to, że była ponad 2 razy wyższa od średniej wielkości ekonomicznej gospodarstwa indywidualnego ogółem i 13 razy wyższa od gospodarstw rolnych, w których gospodarstwo domowe utrzymywało się głównie z emerytur i rent.

Ekologiczne metody produkcji były najczęściej stosowane w grupie gospodarstw domowych z głównym mieszanym źródłem dochodu – działalność rolnicza i praca najemna (12,7% ogółu gospodarstw tej grupy), a najrzadziej wśród gospodarstw rolnych, gdzie główne dochody gospodarstwa domowego pochodziły z emerytur i rent (1,5%).

W grupie gospodarstw indywidualnych, dla których głównym źródłem dochodów gospodarstwa domowego była działalność rolnicza, odnotowano najwyższy odsetek osób kierujących gospodarstwem rolnym posiadających **wykształcenie rolnicze** (57,7%). Najmniej kierujących posiadało wykształcenie rolnicze wśród gospodarstw, gdzie głównym źródłem utrzymania gospodarstwa domowego była działalność pozarolnicza (34,2%). Najwyższy odsetek osób kierujących z wykształceniem wyższym rolniczym (12,2%) wystąpił w grupie gospodarstw indywidualnych z mieszanym głównym źródłem utrzymania gospodarstwa domowego (działalność rolnicza i praca najemna), a najniższy (4,9%) wśród gospodarstw utrzymujących się głównie z emerytur i rent.

Wśród gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania były dochody z działalności rolniczej, odnotowano najniższy odsetek tych gospodarstw, które zużywały więcej niż **50% wartości końcowej produkcji rolniczej** wytworzonej w gospodarstwie rolnym na potrzeby żywieniowe (4,4%). Omawiany odsetek osiągnął najwyższą wartość (15,6%) w grupie gospodarstw domowych, które utrzymywały się głównie z emerytur i rent.

Prawie wszystkie (ponad 99%) omawiane gospodarstwa domowe posiadały gospodarstwa rolne z **użytkami rolnymi ogółem i w dobrej kulturze rolnej**. Najwyższy odsetek gospodarstw bez użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej odnotowano w grupach gospodarstw domowych, gdzie głównym źródłem utrzymania były inne niezarobkowe źródła utrzymania (1,3%). Grupę gospodarstw domowych utrzymującą się głównie z działalności pozarolniczej oraz gospodarstwa domowe z głównym mieszanym źródłem dochodów (działalność rolnicza i praca najemna) charakteryzował najwyższy odsetek gospodarstw rolnych z powierzchnią ugorów (od 10,6% do 10,9%). Wśród gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza, omawiany odsetek był niższy i wynosił 10,5%.

Gospodarstwa domowe z mieszanymi głównymi źródłami dochodów (działalność rolnicza i praca najemna oraz praca najemna i działalność rolnicza), a także z głównym dochodem z działalności rolniczej charakteryzował najwyższy odsetek gospodarstw rolnych z powierzchnią pod zasiewami (od 81,1% do 91,5%).

Gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza, posiadały największe obszarowo gospodarstwa rolne. **Średnia powierzchnia użytków rolnych** w tych gospodarstwach wynosiła 51,44 ha. Najmniejsze obszarowo gospodarstwa rolne były użytkowane przez gospodarstwa domowe, gdzie głównym źródłem utrzymania były emerytury i renty (5,80 ha).

Omawiana średnia powierzchnia w gospodarstwach z głównym źródłem utrzymania z działalności rolniczej była dwukrotnie wyższa od średniej wojewódzkiej.

Najpowszechniejszą **uprawą** były zboża, których powierzchnię wykazało 77,7% gospodarstw utrzymujących się głównie z działalności rolniczej oraz 79,4% gospodarstw domowych z głównym mieszanym źródłem dochodu (działalność rolnicza i praca najemna). W gospodarstwach rolnych użytkowanych przez rolników, których gospodarstwa domowe uzyskiwały ponad 50% dochodów z działalności rolniczej, odnotowano wynoszący niespełna 62% udział zbóż w powierzchni zasiewów ogółem. Udział ten był najwyższy w gospodarstwach domowych z głównym mieszanym źródłem dochodu (praca najemna i działalność rolnicza) – 71,4% oraz z emerytur i rent – 69,4%, a najniższy w gospodarstwach rolnych, których gospodarstwo domowe użytkownika uzyskiwało główne dochody z niezarobkowych źródeł utrzymania poza emeryturą i rentą – 57,8%.

Gospodarstwa domowe, gdzie głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza, charakteryzował najwyższy odsetek gospodarstw rolnych uprawiających strączkowe jadalne na ziarno (8,0% ogółu omawianych gospodarstw domowych), rośliny przemysłowe (27,9%) oraz warzywa pod osłonami (0,6%). Gospodarstwa rolne z gospodarstwami domowymi, w których ponad 50% stanowiły dochody z emerytur i rent, oprócz tego że były najmniejsze, charakteryzowały się najniższym odsetkiem gospodarstw uprawiających omawiane wcześniej uprawy.

Wśród gospodarstw domowych z głównym mieszanym źródłem dochodu (działalność rolnicza i praca najemna) odnotowano najwyższy odsetek gospodarstw rolnych uprawiających ziemniaki (25,9%), warzywa gruntowe (4,8%) oraz truskawki (2,1%).

Prawie 30% ogółu gospodarstw indywidualnych posiadało w 2020 r. **zwierzęta gospodarskie**, z tego 41,3% gospodarstw rolnych z grupy gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza oraz 45,5% gospodarstw, gdzie głównym źródłem było źródło mieszane – działalność rolnicza i praca najemna. Najniższy odsetek gospodarstw rolnych (16,3%) prowadzących chów zwierząt odnotowano wśród gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność pozarolnicza oraz niezarobkowe źródła utrzymania poza emeryturą i rentą.

W grupie gospodarstw domowych, dla których 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z działalności rolniczej, odnotowano najwyższy odsetek gospodarstw rolnych posiadających bydło (24,1% ogółu gospodarstw posiadających zwierzęta w omawianej grupie gospodarstw domowych) oraz świnie (6,4%). Omawiany odsetek był najniższy w przypadku gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z działalności pozarolniczej i wynosił dla bydła 3,4% oraz dla świń 0,3%.

Gospodarstwa utrzymujące się głównie z działalności rolniczej rzadziej niż pozostałe grupy gospodarstw domowych zajmowały się chowem kóz, drobiu i pszczół.

Zdecydowanie najwyższą **obsadą zwierząt na 1 gospodarstwo** utrzymujące zwierzęta cechowały się gospodarstwa rolne, gdzie gospodarstwa domowe utrzymywały się głównie z działalności rolniczej (36,7 SD). Omawiany wskaźnik był najniższy w grupie gospodarstw rolnych, których gospodarstwa domowe uzyskiwały główne dochody z emerytur i rent oraz wśród gospodarstw z głównym mieszanym źródłem dochodu (praca najemna i działalność rolnicza) – 2,5 SD.

Wyniki PSR 2020 pokazały, że 58,0% ogółu gospodarstw indywidualnych wyposażona była w ciągniki. Wskaźnik ten był znacznie wyższy (79,3%) w przypadku gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza oraz źródło mieszane (działalność rolnicza i praca najemna). Dla porównania najmniej ciągników posiadały gospodarstwa domowe uzyskujące ponad 50% dochodów z niezarobkowych źródeł utrzymania oraz emerytur i rent (po ok. 36%).

W 2020 r. ok. 60% ogółu gospodarstw indywidualnych stosowało **nawozy mineralne** lub wapniowe i ponad 23% – nawozy naturalne. Najwyższe odsetki gospodarstw stosujących nawożenie mineralne i wapniowe oraz naturalne odnotowano w grupie gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza i praca najemna – odpowiednio 75,1% i 28,6% oraz działalność rolnicza – odpowiednio 73,3% i 32,9%, a najniższe wśród gospodarstw, gdzie głównym źródłem dochodów były niezarobkowe źródła utrzymania – odpowiednio 40,6% i 13,1%.

Zużycie NPK na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze było najwyższe wśród gospodarstw, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza – 127,4 kg, a najniższe wśród gospodarstw, gdzie głównym źródłem dochodów była działalność pozarolnicza – ok. 60 kg.

W **przekroju terytorialnym**, najwyższy odsetek gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania były dochody z działalności rolniczej, wystąpił w powiatach: łobeskim (53,6% ogółu gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego w powiecie), gryfickim (45,3%) i pyrzyckim (43,1%), natomiast najniższy w miastach na prawach powiatu: Świnoujściu (12,8%), Koszalinie (14,1%) i Szczecinie (18,3%).

Należy zauważyć, że powiat łobeski charakteryzował się najniższymi odsetkami gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z pracy najemnej oraz z emerytur i rent. W tym drugim przypadku omawiany odsetek był szczególnie niski, bo wynosił niecałe 9%.

W m. Świnoujście przy najniższym odsetku gospodarstw domowych z głównymi dochodami z działalności rolniczej odnotowano najwyższe odsetki gospodarstw, dla których głównym źródłem dochodów były emerytury i renty (28,4%) oraz inne niezarobkowe źródła (7,3%).

Najwyższy udział wśród ogółu gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego, które uzyskiwały ponad 50% dochodów z działalności pozarolniczej, odnotowano w m. Koszalin (19,9%) i m. Świnoujście (16,5%), zaś najniższy w powiatach pyrzyckim (8,3%) i sławieńskim (8,4%).

Odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z pracy najemnej przekraczały 50% dochodów ogółem, był najwyższy w powiatach m. Koszalin (34,2%) i białogardzkim (31,4%), natomiast najniższy w powiatach łobeskim (18,4%) i gryfickim (23,3%).

Najwyższy odsetek gospodarstw domowych, dla których dochód z emerytur i rent stanowił główne źródło utrzymania, wystąpił w m. Świnoujście (28,4%) i m. Szczecin (22,1%), a najniższy – w powiecie łobeskim (8,6%).

Rozdział IX.

Chapter IX.

Pracujący i nakłady pracy w gospodarstwach rolnych

Labour force and labour input in agricultural holdings

Działalność rolnicza prowadzona w gospodarstwach rolnych wymaga udziału i wkładu pracy człowieka. W gospodarstwach indywidualnych jest to zazwyczaj pracujący użytkownik i członkowie jego rodziny (tworzący wspólne gospodarstwo domowe z użytkownikiem lub utrzymujący się oddzielnie), wspomagani przez opłacanych pracowników najemnych lub pracowników kontraktowych (tj. osoby zatrudnione przy świadczeniu zakontraktowanych usług), a czasem także bezpłatną pomoc sąsiedzką. W pozostałych gospodarstwach rolnych, w zależności od formy własności, trzon siły roboczej stanowią pracownicy najemni lub inne osoby pracujące bez wynagrodzenia (członkowie spółdzielni, zakonów, uczniowie szkół, etc.), wspomagani pracownikami najemnymi i kontraktowymi. Osobą zarządzającą, podejmującą decyzje co do kierunku i rozmiarów prowadzonej w gospodarstwie produkcji, jest osoba kierująca gospodarstwem rolnym. W gospodarstwach indywidualnych w przeważającej części jest to sam użytkownik, w gospodarstwach pozostałych – najczęściej zatrudniony do tego celu pracownik najemny.

W niniejszej publikacji skoncentrowano się na charakterystyce gospodarstw rolnych i prowadzonej w nich produkcji rolnej, a więc i temat dotyczący pracujących wymaga takiego ujęcia, które pozwoli na pokazanie wielkości **nakładów pracy ludzkiej poniesionych na działalność rolniczą w gospodarstwach rolnych w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny PSR 2020**. Uwzględniono zatem nawet minimalny wkład pracy każdej z osób pracujących w gospodarstwie rolnym przy produkcji rolniczej w każdym z 12 miesięcy w okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. włącznie, niezależnie od tego czy praca w gospodarstwie rolnym była dla tych osób pracą wyłączną, główną czy dodatkową.

Bardzo ważnym zagadnieniem przy ocenie nakładów pracy w rolnictwie w ciągu roku jest wymiar czasu pracy, w jakim pracują poszczególne osoby – zarówno rodzinna siła robocza, jak i pozostali pracownicy. Duży udział pracujących w niepełnym wymiarze czasu zniekształca w pewnym stopniu obraz z punktu widzenia pracochłonności poszczególnych rodzajów gospodarstw. Ponadto m.in. w przypadku pracowników dorywczych, kontraktowych, pomocy sąsiedzkiej – bardziej istotny jest łączny wkład pracy mierzony w godzinach, niż sama liczba osób pracujących (tym bardziej, że najczęściej jest to praca zadaniowa, poszczególne osoby wymieniają się w ciągu roku, a wkład pracy każdej z tych osób może być różny). W związku z powyższym podstawą prowadzonej analizy są **nakłady pracy wyrażone w umownych rocznych jednostkach pracy** (z ang. **Annual Work Unit – AWU**), będących **odpowiednikiem rocznego wkładu pracy osoby zatrudnionej w pełnym wymiarze czasu pracy** (tj. po przeliczeniu pracujących w niepełnym wymiarze na pełne etaty).

Opisane wyżej podejście, stosowane w spisie rolnym, jak i w cyklicznych badaniach struktury gospodarstw rolnych, znacząco różni się od metodologii rekomendowanej dla badań rynku pracy przez Międzynarodową Organizację Pracy i wykorzystywanej m.in. do zbilansowania pracujących w całej Gospodarce Narodowej. W tym drugim ujęciu ważne jest uwzględnienie tylko tej części pracujących, dla których praca w rolnictwie – przede wszystkim w rodzinnych gospodarstwach rolnych – jest wyłącznym lub głównym zajęciem użytkownika i osób z nim mieszkających. Założeniem jest, aby w ogólnej liczbie pracujących w gospodarce narodowej nie uwzględniać podwójnie osób mających więcej niż jedno miejsce pracy. Z tego względu stosuje się kryterium bieżącej aktywności ekonomicznej poszczególnych osób w określonym odcinku czasu – w spisie rolnym dotyczyło to sytuacji w tygodniu od 26 maja do 1 czerwca 2020 r. Podstawowe wyniki zaprezentowano na końcu niniejszego rozdziału.

Wyniki powszechnego spisu rolnego z 2020 r. wskazują, że liczba **gospodarstw indywidualnych**, w których pracowali użytkownicy, wyniosła 27426, w 14821 gospodarstwach pracowała rodzina użytkownika, 4171 gospodarstw indywidualnych zatrudniało pracowników najemnych, głównie dorywczych/sezonowych. Ponadto 5780 gospodarstw indywidualnych korzystało z usług rolniczych, a 10052 gospodarstwa – z po-

mocy sąsiedzkiej. Należy jednak tu zaznaczyć, że w obu tych ostatnich przypadkach była to praca raczej okazjonalna (wykonywana sporadycznie). Wyłącznie siłami użytkownika i jego rodziny było prowadzonych 11347 gospodarstw indywidualnych.

W trakcie 12 miesięcy poprzedzających 1 czerwca 2020 r. w gospodarstwach indywidualnych pracowało w różnym wymiarze czasu 48503 osób stanowiących rodzinną siłę roboczą, w tym ponad połowę (56,5%) stanowili użytkownicy (27426). Byli oni wspierani przez 3516 stałych pracowników najemnych oraz pozostałe grupy pracowników angażowanych do pracy w gospodarstwie rolnym dorywczo w miarę potrzeb.

W gospodarstwach osób prawnych przy produkcji rolniczej pracowało 4872 stałych pracowników najemnych (nakład pracy pozostałych osób podawany jest tylko po przeliczeniu na pełnozatrudnionych).

Co do zasady, informacje o osobach fizycznych pracujących w gospodarstwach przy działalności rolniczej omówione zostały szerzej jedynie w przypadku wybranych charakterystyk, istotnych dla prowadzonej analizy. Większość wyników zaprezentowano w umownych rocznych jednostkach pracy (także na schemacie).

W przypadku rodzinnej siły roboczej więcej niż połowa osób (60,4%) pracowała przy produkcji rolniczej w wymiarze mniejszym niż ½ etatu.

Tablica 8. Rodzinna siła robocza w gospodarstwach indywidualnych według czasu pracy i płci w 2020 r.
 Table 8. Family labour force in natural person's agricultural holdings (private farms) by working time and sex in 2020

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Wymiar rocznego czasu pracy w godzinach The volume of annual working time in hours				
		0–530	531–1060	1061–1590	1591–2119	2120 i więcej and more
W osobach In persons						
Ogółem Total	48503	21531	7770	4171	2322	12709
Mężczyźni Men	29659	11957	4885	2712	1543	8562
Kobiety Females	18844	9574	2885	1459	779	4147

Po przeliczeniu na pełne etaty w roku, **nakłady pracy na prowadzenie działalności rolniczej** we wszystkich gospodarstwach rolnych w województwie zachodniopomorskim wyniosły 32603 AWU (w tym w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha – 31960 AWU), z tego zdecydowana większość – w gospodarstwach indywidualnych (27365 wobec 5239 AWU w pozostałych gospodarstwach), co jest w dużej mierze konsekwencją struktury własnościowej polskiego rolnictwa.

Schemat Pracujący i nakłady pracy przy działalności rolniczej w gospodarstwach rolnych

Scheme Employed persons and labour input in agricultural activity on agricultural farms

W GOSPODARSTWACH ROLNYCH OGÓŁEM ON AGRICULTURAL HOLDINGS IN TOTAL					Osób Persons AWU	X 32603
W tym w GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH Of which on NATURAL PERSON'S AGRICULTURAL HOLDINGS (PRIVATE FARMS)						X 27365
CZŁONKOWIE RODZINY UŻYTKOWNIKA: FARM HOLDER'S FAMILY MEMBERS:		48503 22953	PRACOWNICY NAJEMNI: PAID EMPLOYEES:	X 3711	PRACOWNICY KONTRAK- TOWI CONTRACTED WORKERS	POMOC SĄSIEDZKA NEIGHBOURLY ASSISTANCE
UŻYTKOWNICY FARM HOLDERS	WSPÓŁMAŁŻON- KOWIE/PARTNERZY HOLDER'S SPOU- SES/PARTNERS	INNI CZŁONKOWIE RODZINY OTHER FAMILY MEMBERS	STALI PERMANENT	DORYWCZY TEMPORARY		
27426 14576	10789 5032	10288 3344	3516 2939	X 779	X 299	X 401
GOSPODARSTWA OSÓB PRAWNYCH I JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH NIEMAJĄCYCH OSOBOWOŚCI PRAWNEJ AGRICULTURAL HOLDINGS OF LEGAL PERSONS AND ORGANIZATIONAL UNITS WITHOUT LEGAL PERSONALITY						X 5239
PRACOWNICY NAJEMNI PAID EMPLOYEES		X 4937	PRACOWNICY KONTRAKTOWI CONTRACTED WORKERS		POZOSTAŁE OSOBY OTHERS PERSONS	
STALI PERMA- NENT	4872 4495	DORYWCZY TEMPORARY	X 442	X 182	X 120	

PRACUJĄCY – osoby wnoszące jakikolwiek wkład pracy w działalność gospodarstwa rolnego w ciągu 12 miesięcy poprzedzających 1.06.2020 r.

THE EMPLOYED – persons providing any labour input in the activity of agricultural farm during the 12 months preceding 1 June 2020.

NAKLĄDY PRACY – dane o pracujących wyrażone w Rocznych Jednostkach Pracy (Annual Work Unit – AWU), tj. pracujący w trakcie 12 miesięcy w różnym wymiarze czasu w przeliczeniu na „pełnozatrudnionych w roku” (min. 2120 godzin pracy w roku).

LABOUR INPUT – data on employed persons expressed in Annual Work Units – AWU, i.e. persons employed during the 12 months working different working time recalculated into “full-time employees in a year” (a minimum of 2120 hours per year).

X – brak danych w osobach (dane dostępne tylko w AWU).

X – lack of data in persons (data available only in AWU).

Przeważającą część (83,9% ogółu nakładów pracy ponoszonych na prowadzenie działalności rolniczej stanowiła **rodzinna siła robocza** (22953 AWU)¹.

W 2020 r. liczba gospodarstw indywidualnych wyniosła 27810, a liczba osób stanowiących rodzinną siłę roboczą, zaangażowanych w prace przy produkcji rolniczej w tych gospodarstwach w ciągu 12 miesięcy przed dniem referencyjnym badania, wyniosła 48503. Ze względu na fakt, że część z tych osób pracowała w niepełnym wymiarze, to ostateczna wielkość nakładów pracy po przeliczeniu na pełnozatrudnionych była niższa (22953 AWU) i jednocześnie był to również spadek w stosunku do 2010 r. o 24,5%.

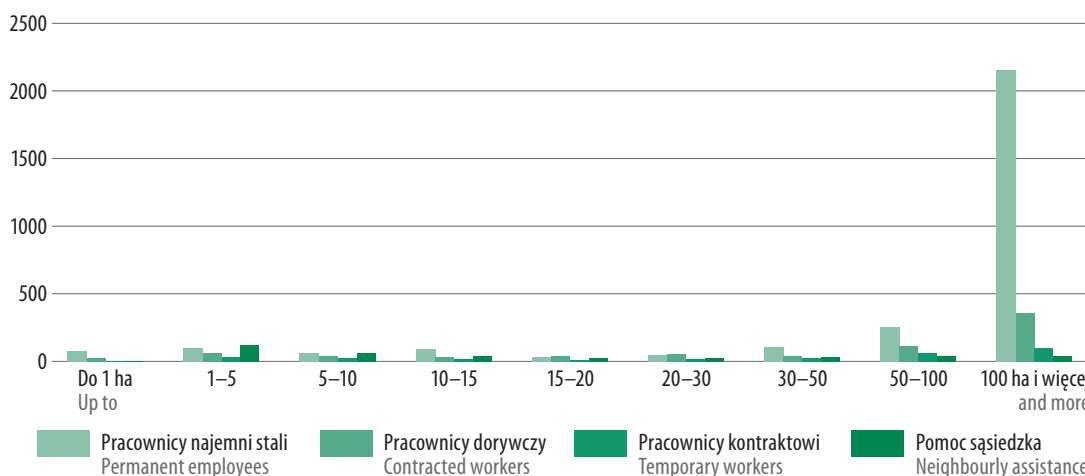
¹ Warto w tym miejscu nadmienić, że liczba osób stanowiących rodzinną siłę roboczą (użytkowników i członków ich rodzin) zaangażowanych w prace w gospodarstwie rolnym w ciągu 12 miesięcy przed dniem referencyjnym badania, jest wyższa niż wielkość nakładów pracy po przeliczeniu na pełnozatrudnionych ze względu na fakt, że część z tych osób pracowała w niepełnym wymiarze. Oczywiście jest jednak, że w każdym gospodarstwie rolnym jest użytkownik, niezależnie od tego, w jakim wymiarze czasu pracuje, a zatem – z punktu widzenia pracochłonności produkcji – zasadnicza ocena powinna polegać na łączeniu informacji o nakładach pracy poszczególnych grup pracujących (użytkownik, współmałżonek, pozostałe osoby) – w ramach gospodarstwa lub rodzajów gospodarstw. To zróżnicowanie wymiaru faktycznego czasu pracy jest widoczne jeszcze bardziej przy uwzględnieniu cech opisujących gospodarstwo rolne, takich jak m.in. powierzchnia użytków rolnych, rodzaj prowadzonej produkcji (roślinna, zwierzęca i stopień specjalizacji), stopień zmechanizowania gospodarstwa i wyposażenia w maszyny, ale także – czy praca wykonywana w gospodarstwach była dla tych osób jedyną, czy też poszczególne osoby łączyły ją z inną pracą wykonywaną poza gospodarstwem rolnym lub też w gospodarstwie ale na rzecz działalności innej niż rolnicza.

Nakłady pracy osób spoza rodziny użytkownika pracujących w gospodarstwach indywidualnych według rodzaju umowy o pracę w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny w 2020 r. w skali województwa obejmowały 2939 pełnozatrudnionych pracowników najemnych stałych, 772 pełnozatrudnionych pracowników dorywczych, 299 – kontraktowych i 401 pełnoetatowej wymiany pracy w ramach usług sąsiedzkich.

Zatrudnianie osób spoza rodziny do pracy w gospodarstwie indywidualnym jest wyraźnie widoczne w gospodarstwach największych – o areale 100 ha i więcej UR (2657 AWU, w tym 81-procentowy udział nakładów pracowników stałych). W gospodarstwach najmniejszych, do 1 ha użytków rolnych włącznie, które w dużej części prowadziły intensywną produkcję roślinną i zwierzęcą, wymagającą także stosunkowo dużych nakładów pracy, udział nakładów pracowników stałych stanowił 71%. Udział najmniejszych obszarowo gospodarstw w ogólnej liczbie gospodarstw indywidualnych nie był duży, stąd też i ogólna liczba AWU w tych gospodarstwach wyniosła 112.

Wykres 35. Nakłady pracy nierodzinnej siły roboczej (tys. AWU) według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 35. Non-family labour input (in thousand AWUs) by area groups of agricultural land in 2020

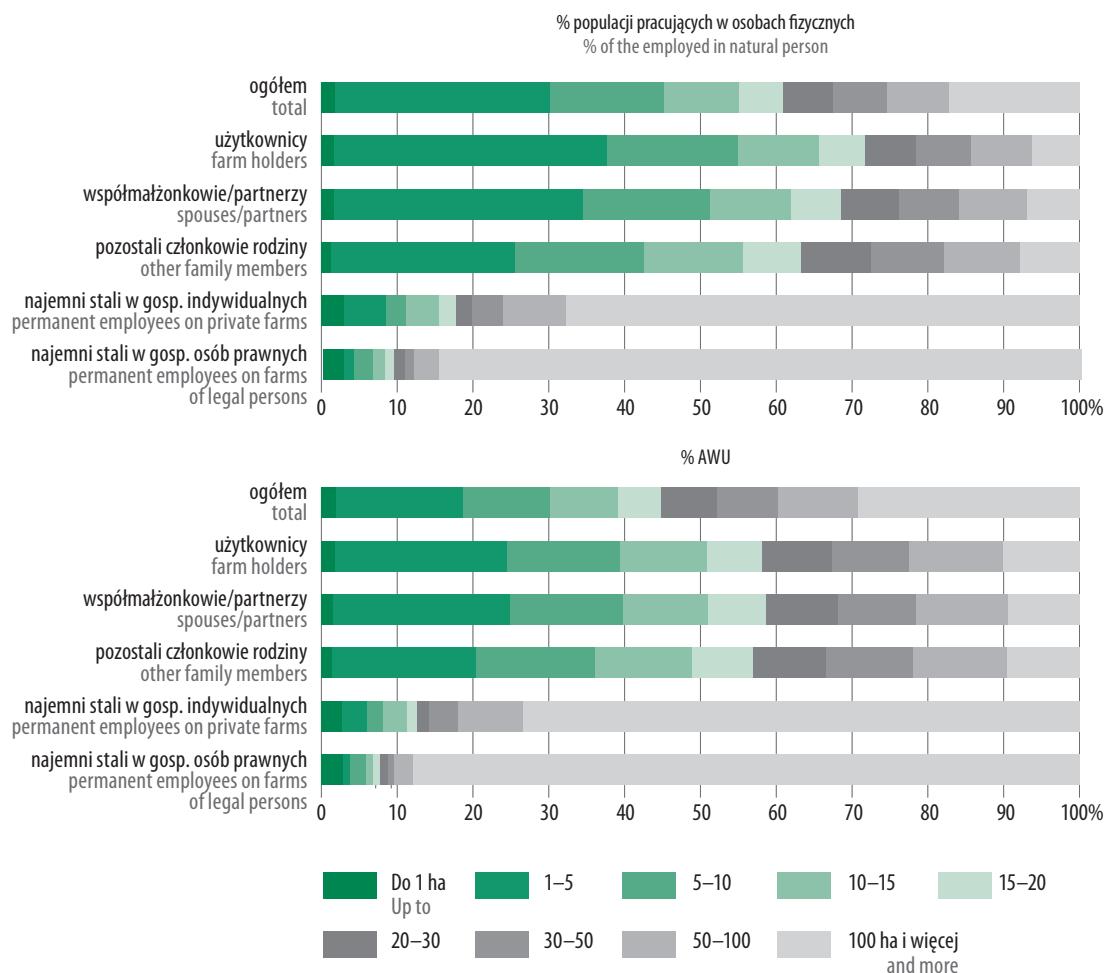
Prowadzenie produkcji rolniczej w **gospodarstwach osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej** wymagało zaangażowania 5239 osób w przeliczeniu na pełnozatrudnionych, z czego 85,8% stanowili pracownicy najemni stali (4495 AWU).

W gospodarstwach osób prawnych zmniejszyło się zaangażowanie **stałych pracowników najemnych** w produkcję rolniczą – **nakłady pracy** tej kategorii pracowników w przeliczeniu na pełnozatrudnionych w 2020 r. wyniosły 4495 AWU wobec 4316 AWU w 2010 r. W efekcie łączne nakłady pracy w tej grupie gospodarstw wyniosły 5239 AWU.

Struktura gospodarstw rolnych według powierzchni użytków rolnych, ich rozdrobnienie agrarne – szczególnie gospodarstw indywidualnych (rodzinnych) oraz sytuacja na lokalnym rynku pracy przekłada się wyraźnie na strukturę ludności wnoszącej jakikolwiek wkład pracy w gospodarstwo rolne w ciągu roku. Zgodnie z wynikami PSR 2020 ok. 37% gospodarstw indywidualnych miało powierzchnię użytków rolnych nieprzekraczającą 5 ha, a odsetek gospodarstw o powierzchni 15 ha i więcej UR wynosił 34,4%. We wszystkich gospodarstwach o **powierzchni do 5 ha UR** ulokowana była **blisko jedna trzecia** (30,2%) **ogólnej liczby pracujących w ciągu roku**, liczonych w osobach fizycznych (18,8% w odniesieniu do ogólnych nakładów w przeliczeniu na pełnozatrudnionych). Była to praca przede wszystkim użytkownika, współmałżonka, ale także innych członków rodziny użytkownika.

Wykres 36. Struktura poszczególnych kategorii pracujących i nakładów pracy w ciągu badanego roku według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

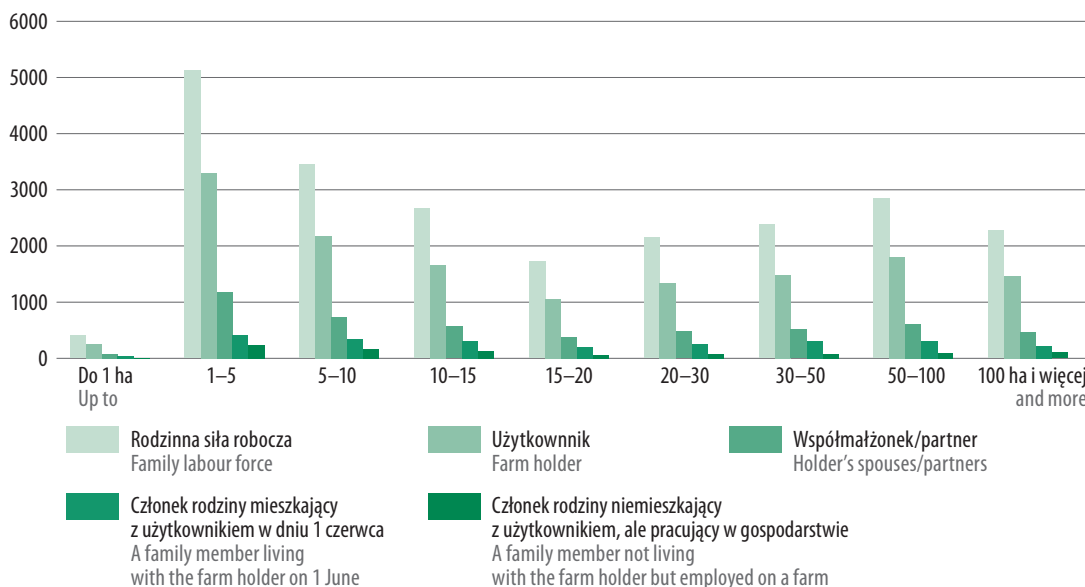
Chart 36. Structure of particular categories of employed persons and labour input during the surveyed year by area groups of agricultural land in 2020

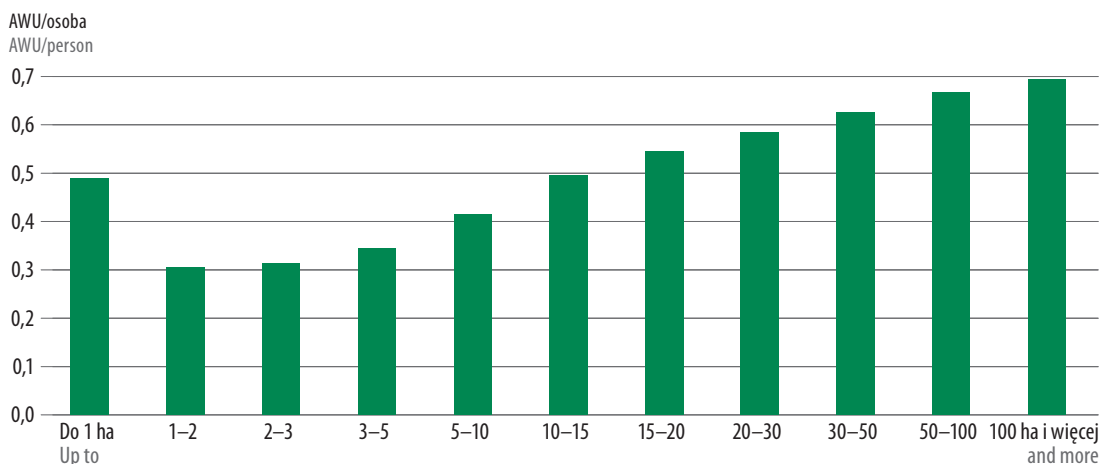
Generalnie jednak, niezależnie od powierzchni użytków rolnych, największy wkład pracy w działalność rolniczą był wnoszony przez użytkowników (63,5% ogólnych nakładów), w drugiej kolejności istotne nakłady pracy (choć o ok. jedną trzecią mniejsze niż użytkownika) były wnoszone przez ich współmałżonków. Stosunkowo najmniejszy wkład pracy, niezależnie od areálu gospodarstwa, wnosili członkowie rodziny mieszkający z użytkownikiem.

W przypadku rodzinnych gospodarstw rolnych (**gospodarstw indywidualnych**) – im większe gospodarstwo, tym większy był godzinowy wkład pracy w prowadzenie działalności rolniczej samych użytkowników i ich współmałżonków, zwiększały się także nakłady pracy pozostałych członków rodziny.

Wykres 37. Nakłady pracy w rodzinie użytkownika (AWU) według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.
 Chart 37. Labour input in the holder's family (in AWUs) by area groups of agricultural land in 2020

Wykres 38. Przeciętna liczba AWU przypadająca na jedną osobę pracującą z rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.
 Chart 38. Average number of AWUs per one employed person of the agricultural holding holder's family by area groups of agricultural land in 2020

W gospodarstwach indywidualnych o powierzchni UR do 1 ha włącznie (stanowiącymi 1,6% ogólnej liczby gospodarstw) zatrudniano 3,0% wszystkich pracowników najemnych stałych.

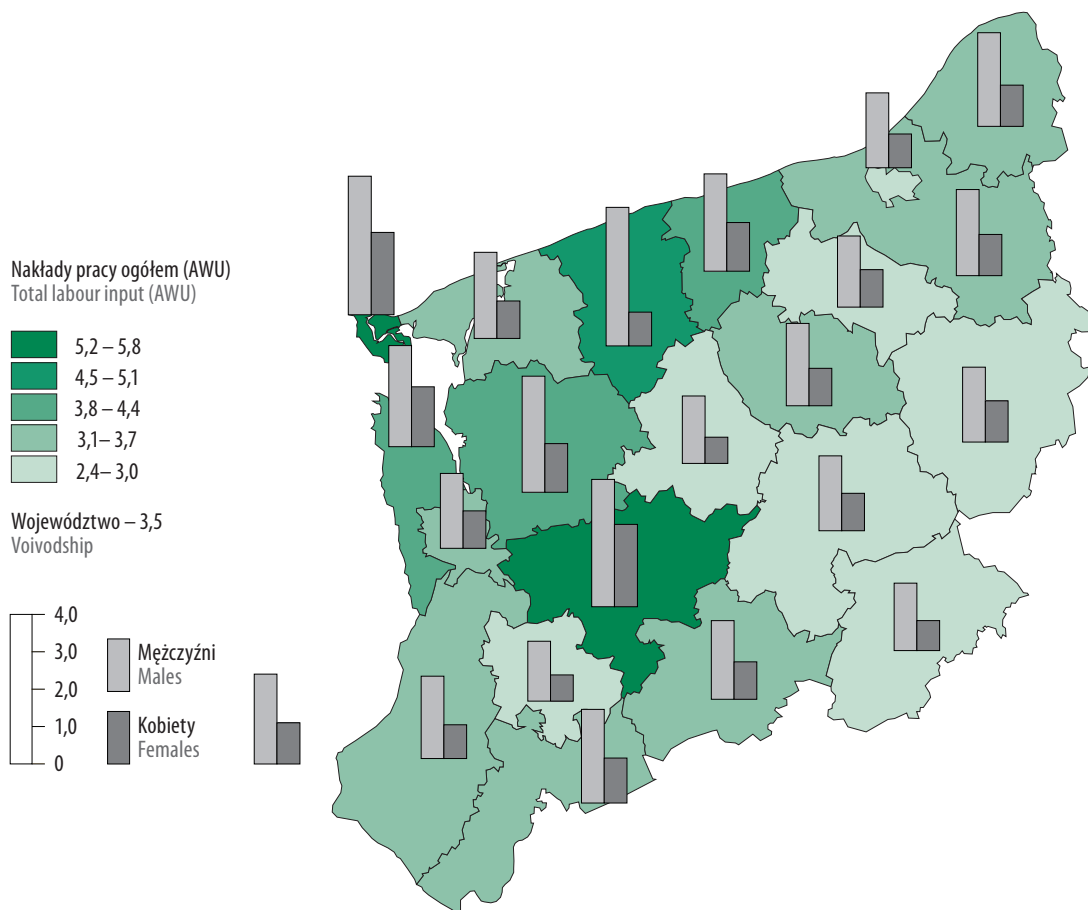
W powiatach o bardzo rozdrobnionej strukturze agrarnej gospodarstwa indywidualne prowadzone były najczęściej przez rodzinną siłę roboczą (w powiatach kołobrzeskim, pyrzyckim, choszczeńskim, myśliborskim, świdwińskim i wałęckim rodzinna siła robocza stanowiła 91–94% ogółu wnoszących wkład pracy w gospodarstwo rolne).

W gospodarstwach indywidualnych o powierzchni 30 ha i więcej UR największy udział najemnej siły roboczej (32–50%) zaznaczył się szczególnie w powiatach: stargardzkim, kamieńskim, gryfińskim, gryfickim, goleniowskim oraz w miastach na prawach powiatu Koszalinie i Szczecinie (co oznaczać może, że zasoby w ramach własnej rodzinnej siły roboczej były niewystarczające).

Rozkład nakładów pracy (AWU) w przeliczeniu na 100 hektarów użytków rolnych przedstawia zróżnicowanie powiatów z wyraźną koncentracją w północno-zachodniej części województwa, kształtującą się podobnie jak rozkład terytorialny liczby gospodarstw rolnych według powiatów.

Mapa 14. Nakłady pracy ogółem poniesione na produkcję rolniczą na 100 ha użytków rolnych według powiatów w 2020 r.

Map 14. Total labour input on agricultural production per 100 ha of agricultural land by powiats in 2020

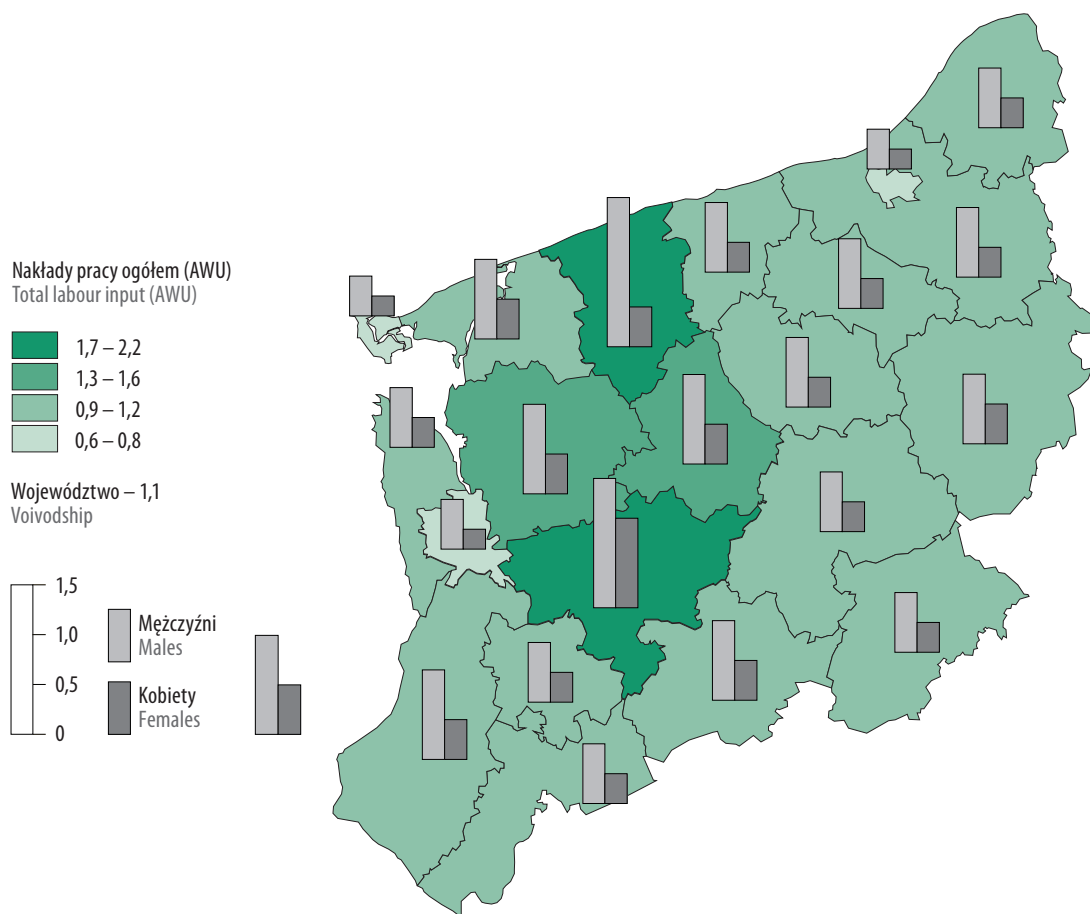
Kolejna mapa przedstawiająca nakłady pracy (AWU) w przeliczeniu na 1 gospodarstwo rolne obrazuje wyraźną koncentrację nakładów pracy w powiatach: stargardzkim, gryfickim, goleniowskim i łobeskim.

Zdecydowana większość **użytkowników gospodarstw indywidualnych** zadeklarowała pracę przy produkcji rolnej w ciągu roku, chociaż praca ta może być wykonywana także przez innego z członków rodziny. Również większość użytkowników (82,9%) pełniła jednocześnie rolę kierujących w gospodarstwach rolnych.

Niemal 70% ogółu pracujących użytkowników gospodarstw indywidualnych to **mężczyźni**. **Kobiety** w porównaniu z mężczyznami użytkowały mniejsze obszarowo gospodarstwa rolne. Na ogólną liczbę 8517 gospodarstw, w których pracującym użytkownikiem była kobieta, 4019 to gospodarstwa do 5 ha powierzchni użytków rolnych, tj. 47,2%. Wśród gospodarstw użytkowanych przez mężczyzn (18909) wartości te wynosiły odpowiednio 6309, tj. 33,4%.

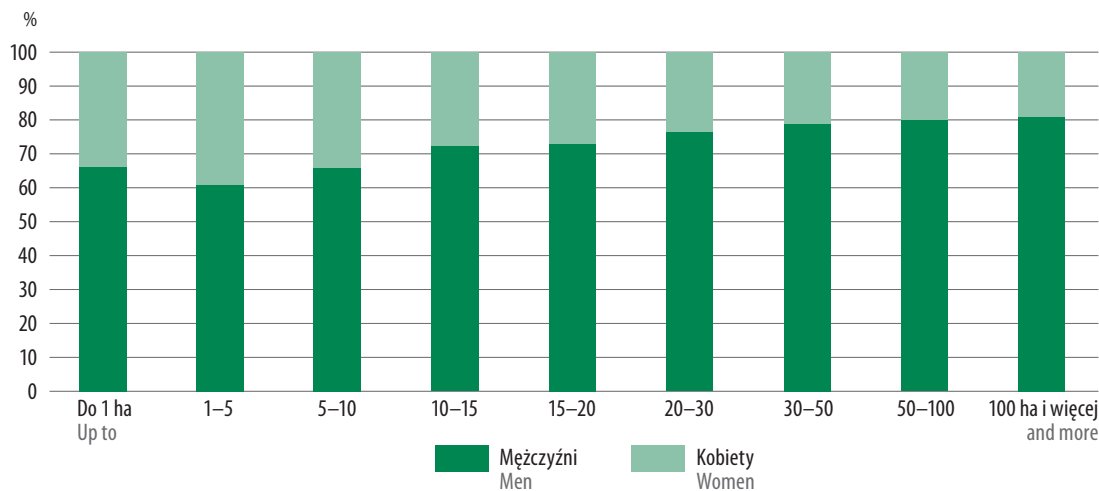
Mapa 15. Nakłady pracy ogółem poniesione na produkcję rolniczą na 1 gospodarstwo rolne według powiatów w 2020 r.

Map 15. Total labour input on agricultural production per 1 agricultural holding by powiats in 2020

Wykres 39. Struktura użytkowników gospodarstw indywidualnych według płci i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

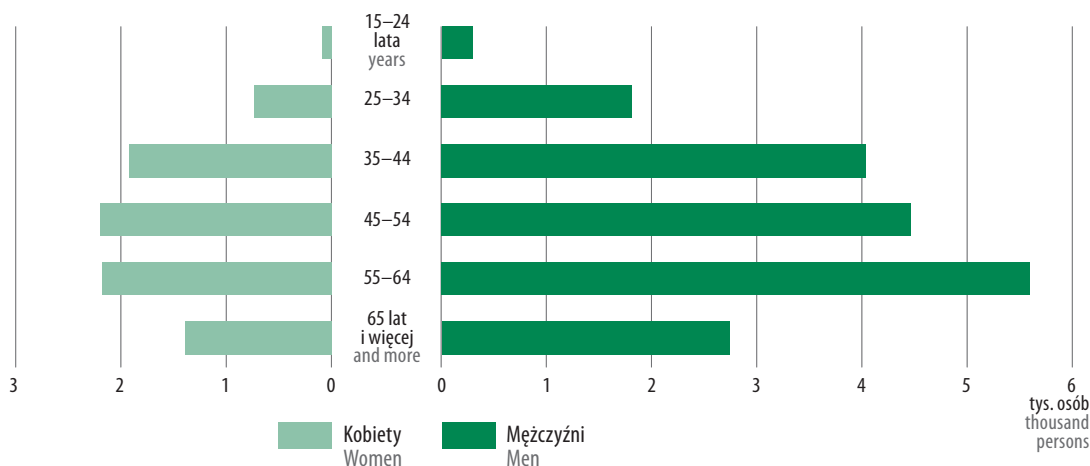
Chart 39. Structure of holders of natural person's agricultural holdings (private farms) by sex and area groups of agricultural land in 2020

Nieco ponad dwie trzecie osób w grupie użytkowników pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych było w wieku 45 lat i więcej. Wiek 65 lat przekroczyło blisko 15,0% pracujących użytkowników.

Wykres 40. Użytkownicy gospodarstw indywidualnych pracujący w gospodarstwie rolnym według płci i wieku w 2020 r.

Chart 40. Holders of natural person's agricultural holdings (private farms) employed on their own agricultural holdings by sex and age in 2020

Wśród kobiet-użytkowników udział osób w wieku 45 lat i więcej wyniósł 67,7% (25,8% w wieku 45–54 lata, 25,6% w wieku 55–64 lata, 16,3% w wieku 65 lat i więcej). Dla mężczyzn odsetek ten ukształtował się na podobnym poziomie (67,6%), a w analogicznych grupach wieku wyniósł odpowiednio: 23,6%, 29,6%, 14,4%. Różnic w poszczególnych grupach wieku mogą wynikać z dłuższego trwania życia kobiet niż mężczyzn.

Ponad dwie trzecie pracujących przy produkcji rolniczej **małżonków/partnerów użytkowników** gospodarstw indywidualnych to kobiety; udział małżonków w wieku 45 lat i więcej wyniósł niecałe 72%.

Młodszy od użytkowników, a także ich współmałżonków, byli **pozostali członkowie rodzin** pracujący w gospodarstwach indywidualnych, wśród których 57,1% nie przekroczyło wieku 44 lat. Potwierdza się też reguła, że im większe gospodarstwo rolne – tym pracowały w nim młodsze osoby.

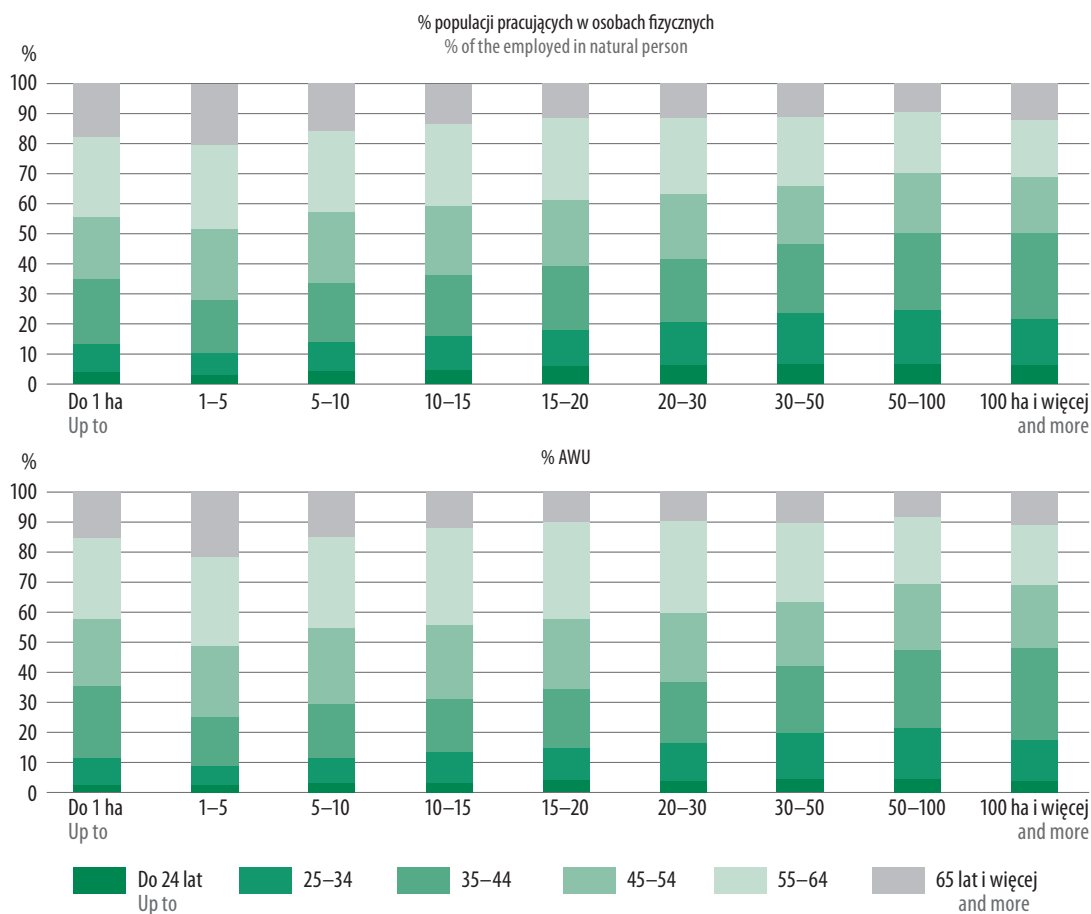
Z ogólnej liczby 48503 członków rodziny pracujących w swoich rodzinnych gospodarstwach rolnych 43,8% **łączyło pracę przy produkcji rolniczej z inną działalnością zarobkową**. Z 21234 osób pracujących w gospodarstwie i posiadających inną pracę blisko 90% wykonywało pracę w gospodarstwie jako dodatkową. Relatywnie częściej prace w gospodarstwie z inną pracą łączyli mężczyźni niż kobiety.

Prawie 78% osób łączących pracę w rolnictwie z inną działalnością pracowało w gospodarstwach indywidualnych o powierzchni 1–20 ha UR, a z tego ponad 39% w małych gospodarstwach (1–5 ha UR).

Praca w gospodarstwie rolnym stanowiła wyłączne lub główne miejsce pracy w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny PSR 2020 dla 60,7% pracujących członków rodzin.

Wykres 41. Struktura rodzinnej siły roboczej w gospodarstwach indywidualnych według wieku i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 41. Structure of the family labour force in natural person's agricultural holdings (private farms) by age and area groups of agricultural land in 2020

Rozdział X.

Chapter X.

Typologia gospodarstw rolnych

Typology of agricultural holdings

Prezentowana w niniejszej publikacji typologia gospodarstw rolnych została przygotowana z wykorzystaniem wyników PSR 2020 oraz zestawów współczynników standardowych produkcji (SP „2017”) opracowanych przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy.

W ramach typologii gospodarstw rolnych, dla każdego gospodarstwa rolnego została obliczona wielkość ekonomiczna i określony typ rolniczy.

1. Wielkość ekonomiczna

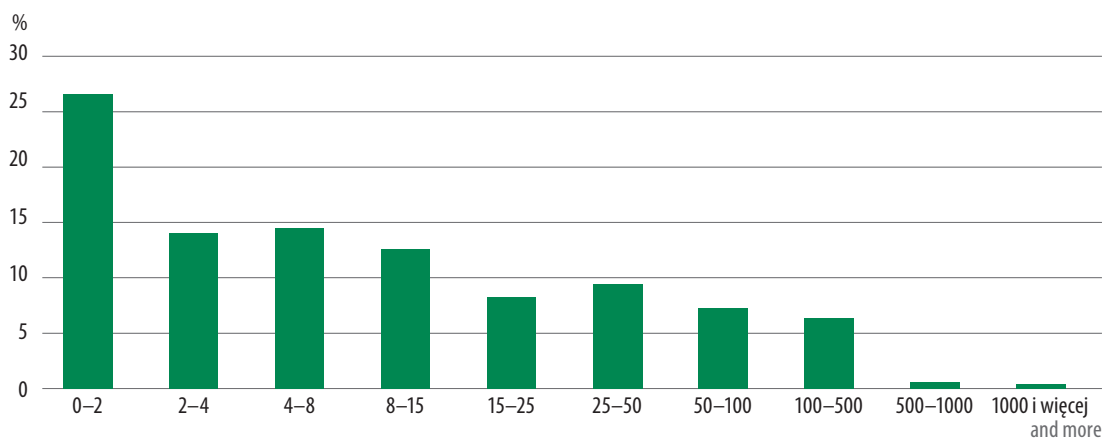
1. Economic size

Z ogólnej liczby 28,8 tys. gospodarstw rolnych, 55,2% charakteryzowało się wielkością ekonomiczną do 8 tys. euro (60,9% w 2010 r.), a 7,3% gospodarstw należało do klas wielkości ekonomicznej 100 tys. i więcej euro (w 2010 r. – 3,8%).

Ogólna wielkość ekonomiczna gospodarstw rolnych w województwie zachodniopomorskim wyniosła w 2020 r. 1,2 mld euro. Udział gospodarstw najsłabszych ekonomicznie (do 2 tys. euro, które stanowiły 26,6% ogółu gospodarstw) i najsilniejszych (500 tys. euro i więcej – 1,0%) w omawianej wielkości ekonomicznej wynosił odpowiednio 0,6% i 36,7%.

Wykres 42. Struktura gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej w 2020 r.

Chart 42. Structure of agricultural holdings by economic size classes in 2020

Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego wynosiła w 2020 r. 40,3 tys. euro (w 2010 r. – 31,0 tys. euro), w tym gospodarstw indywidualnych – 31,5 tys. euro, co oznacza wzrost o 11,9 tys. euro w porównaniu do 2010 r.

Gospodarstwa rolne najsłabsze ekonomicznie w większości należały do najmniejszych grup obszarowych użytków rolnych. Ponad 38% gospodarstw zakwalifikowanych do klasy wielkości ekonomicznej 0–2 tys. euro posiadało powierzchnię UR poniżej 2 ha. Ponad 74% gospodarstw o wielkości ekonomicznej 100–500 tys. euro oraz ok. 68% gospodarstw o wielkości ekonomicznej 500 tys. euro i więcej prowadziło działalność rolniczą na powierzchni co najmniej 100 ha użytków rolnych.

Tablica 9. Wybrane wskaźniki dla gospodarstw indywidualnych według klas wielkości ekonomicznej w 2020 r.
 Table 9. Selected indicators for natural person's agricultural holdings (private farms) by economic size classes in 2020

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Klasy wielkości ekonomicznej w tys. euro Economic size classes in thousand euro							
		0-2	2-4	4-8	8-15	15-25	25-50	50-100	>=100
Struktura liczby gospodarstw w % Structure of the number of agricultural holdings in %	100,0	27,1	14,3	14,7	12,7	8,3	9,5	7,1	6,3
Odsetek kierujących w wieku do 40 lat Percentage of managers up to 40 years old	20,4	13,4	14,6	18,3	22,1	26,4	29,3	32,7	29,9
Odsetek kierujących kobiet Percentage of women managers	33,1	40,4	36,2	31,1	29,9	28,8	27,0	25,8	29,6
Odsetek kierujących z wykształceniem rolniczym Percentage of managers with agricultural education	45,9	33,6	39,0	42,8	48,9	55,7	59,4	64,0	62,7
Odsetek gosp. domowych, gdzie działalność rolnicza jest głównym źródłem utrzymania Percentage of households where agricultural activity is the main source of income	35,6	8,9	13,6	24,3	40,7	56,7	70,4	80,8	84,6
Odsetek gospodarstw domowych produkujących głównie na samozaopatrzenie Percentage of households producing mainly for self-consumption	9,1	13,4	17,4	12,9	6,3	2,2	1,0	0,3	0,2
Odsetek gospodarstw z działalnością inną niż rolnicza Percentage of agricultural holdings conducting other gainful activity	3,1	2,5	2,6	2,3	2,7	3,9	3,1	4,6	7,3
Powierzchnia UR na 1 gospodarstwo w ha Area of agricultural land per 1 agricultural holding in ha	26,09	3,90	4,86	8,78	14,43	23,82	42,26	75,43	157,50
Obsada zwierząt na 1 gospodarstwo w SD Number of livestock per 1 agricultural holding in LSU	7,0	0,1	0,2	0,5	1,5	3,2	5,6	9,5	83,9
Obsada zwierząt na 100 ha UR w SD Number of livestock per 100 ha of agricultural land in LSU	26,9	1,3	3,6	5,3	10,1	13,5	13,2	12,6	53,3
Liczba ciągników na 1 gospodarstwo w szt. Number of tractors per 1 agricultural holding in units	1,0	0,3	0,5	0,8	1,2	1,4	1,8	2,1	2,3
Powierzchnia UR na 1 ciągnik w ha Area of agricultural land per 1 tractor in ha	25,66	12,89	9,13	10,66	12,32	16,47	22,98	36,12	67,95

Analiza liczby gospodarstw rolnych zakwalifikowanych do określonego typu rolniczego w poszczególnych klasach wielkości ekonomicznej wykazała, że:

- w przedziale do 8 tys. euro najwyższy odsetek gospodarstw (75,6%) zanotowano dla typu „specjalizujące się w uprawach polowych”, a najniższy – dla typu „mieszane – różne zwierzęta” (0,4%),
- w przedziale: 8–25 tys. euro najwyższy odsetek stanowiły gospodarstwa typu „specjalizujące się w uprawach polowych” (69,0%), a najniższy – typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywnościowych paszami treściwymi” (0,4%),
- w klasach: 25–50 tys. euro, 50–100 tys. euro oraz od 100 tys. euro i więcej najwyższy odsetek stanowiły gospodarstwa typu „specjalizujące się w uprawach polowych” – odpowiednio 66,8%, 67,7%, i 66,0%, a najniższy – gospodarstwa typu „mieszane – różne zwierzęta” (1,0%) w klasie 25–50 tys. euro, (0,4%) w klasie 50–100 tys. euro i 0,2% w klasie od 100 tys. euro.

Udział gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne w dobrej kulturze rolnej w ogólnej liczbie gospodarstw należących do danej klasy ekonomicznej był najwyższy w klasie 25–100 tys. euro i wynosił 99,6%.

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych posiadających:

- zasiewy – odnotowano w klasie wielkości ekonomicznej 100–500 tys. euro (94,4% ogółu gospodarstw w tej klasie),
- grunty ugorowane – w klasie 500 – 1000 tys. euro (21,6%),
- łąki – w klasie 15–25 tys. euro (64,7%) oraz w klasie 25–50 tys. euro (64,6%),
- pastwiska (18,0%) – w klasie 50–100 tys. euro,
- uprawy trwałe – w klasie najwyższej, tj. 1000 tys. euro i więcej (17,0%).

Średnia powierzchnia użytków rolnych rosła w miarę wzrostu wielkości ekonomicznej gospodarstwa rolnego od 4,15 ha w klasie 0–2 tys. euro i 5,01 ha w klasie 2–4 tys. euro do 401,01 ha w klasie 500–1000 tys. euro oraz ponad 755 ha w klasie 1000 tys. euro i więcej.

We wszystkich klasach wielkości ekonomicznej dominowały gospodarstwa rolne uprawiające zboża (ponad trzy piąte ogółu gospodarstw w danej klasie z wyjątkiem klasy 0–2 tys. euro, gdzie omawiany odsetek wynosił 39,3%). Najwyższy odsetek omawianych gospodarstw wystąpił w klasie wielkości ekonomicznej 50–100 tys. euro (80,9% ogółu gospodarstw w tej klasie).

W gospodarstwach rolnych o wielkości ekonomicznej do 25 tys. euro najczęściej uprawiane (oprócz zbóż) były ziemniaki (produkcję ziemniaków prowadziło ponad 22% gospodarstw o wielkości ekonomicznej 15–25 tys. euro). W gospodarstwach rolnych o wielkości ekonomicznej 25 tys. euro i więcej, poza gospodarstwami uprawiającymi zboża, dominowały gospodarstwa uprawiające rośliny przemysłowe (38,9%).

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych uprawiających:

- rośliny strączkowe jadalne odnotowano wśród gospodarstw o wielkości ekonomicznej 500–1000 tys. euro (17,6% ogółu gospodarstw w tej klasie),
- warzywa gruntowe – wystąpił w klasie 500–1000 tys. euro (9,1%),
- truskawki – w klasie 15–25 tys. euro oraz w klasie najwyższej 1000 tys. euro i więcej (1,9%),
- warzywa pod osłonami – w klasie najwyższej 1000 tys. euro i więcej (1,9%).

Analiza gospodarstw rolnych utrzymujących zwierzęta gospodarskie wykazała, że w gospodarstwach małych ekonomicznie (do 15 tys. euro) i największych (od 500 tys. euro) najczęściej prowadzony był chów drobiu kurzego, a w pozostałych – chów bydła. Drugim najczęściej utrzymywanym gatunkiem zwierząt w gospodarstwach należących do klasy 4–15 i powyżej 500 tys. euro było bydło, a w gospodarstwach z przedziału 15–500 tys. euro – drób kurzy. Trzecim, najczęściej utrzymywanym, gatunkiem zwierząt w gospodarstwach o wielkości od 8 tys. euro były świnię.

Najwyższy odsetek gospodarstw prowadzących chów:

- bydła odnotowano w klasie wielkości ekonomicznej 25–100 tys. euro (29,3% ogółu gospodarstw w tej klasie),
- drobiu kurzego, świń, owiec oraz koni – w klasie 1000 tys. euro i więcej (odpowiednio 31,1%, 13,2%, 2,8% oraz 5,7%),
- kóz – w klasie 15–25 tys. euro (1,2%).

Najwyższą obsadę zwierząt na 100 ha UR odnotowano w przypadku:

- bydła, świń i drobiu – w gospodarstwach najsilniejszych ekonomicznie, tj. o wielkości 1000 tys. euro i więcej (odpowiednio: 36,8 szt., 287,6 szt. i 13205 szt.,
- owiec – w klasie 500–1000 tys. euro (3,0 szt.),
- kóz – w klasie 2–4 tys. euro (0,7 szt.),
- koni – w klasie do 2 tys. euro (2,8 szt.).

Obok prowadzenia produkcji rolniczej ponad 900 gospodarstw rolnych prowadziło także działalność inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym. Analizując liczbę omawianych gospodarstw w poszczególnych klasach wielkości ekonomicznej należy zauważyć, że najczęściej prowadzonym rodzajem działalności innej niż rolnicza były:

- w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej do 15 tys. euro – agroturystyka (46,6 %),
- w gospodarstwach w klasie 15–25 tys. euro – poza agroturystyką (29,2%), tzw. „inne” rodzaje działalności innej niż rolnicza – 26,0% (np. prowadzenie sklepu oferującego produkty wytworzone w gospodarstwie),
- w gospodarstwach o wielkości 25 tys. euro i więcej – rolnicze prace kontraktowe (55,3%).

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych, gdzie przychody z działalności innej niż rolnicza przewyższyły przychody z działalności rolniczej, odnotowano w gospodarstwach o wielkości do 25 tys. euro. Omawiany odsetek był najniższy wśród gospodarstw należących do klasy wielkości ekonomicznej 50–100 tys. euro (9,2%) i w klasie 500–1000 tys. euro (9,5%).

Ciągniki posiadało 27,0% gospodarstw rolnych o wielkości ekonomicznej 0–2 tys. euro oraz ponad 45% gospodarstw o wielkości ekonomicznej 2–4 tys. euro. W pozostałych klasach wielkości ekonomicznej omawiany odsetek wahał się pomiędzy 62% a 63%, osiągając najwyższą wartość w klasie 50–100 tys. euro.

Wśród ogółu gospodarstw rolnych o wielkości ekonomicznej do 2 tys. euro oraz od 4 do 50 tys. euro najpopularniejsze były ciągniki o mocy 40–60 kW, o wielkości 2–4 tys. euro – o mocy 25–40 kW, o wielkości 50–100 tys. euro – o mocy 60–100 kW. Gospodarstwa o wielkości ekonomicznej co najmniej 100 tys. euro najczęściej posiadały ciągniki o mocy 100 kW i więcej.

Odsetek gospodarstw rolnych posiadających ciągniki o największej mocy (100 kW i więcej) rósł wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej od 0,7% w klasie 0–2 tys. euro do 56,3% w klasie 100 tys. euro i więcej.

Najsłabsze ekonomicznie (o wielkości do 8 tys. euro) gospodarstwa rolne użytkujące ciągniki posiadały średnio 1 ciągnik. Omawiany wskaźnik poprawiał się wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej i w poniższych klasach wynosił:

- 8–15 tys. euro – 1,6 ciągnika,
- 15–25 tys. euro i 25–50 tys. euro – ok. 2 ciągniki,
- 50–500 tys. euro – ok. 3 ciągniki,
- 500–1000 tys. euro – ok. 4 ciągniki,
- 1000 tys. euro i więcej – ponad 8 ciągników.

Wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej wzrastała powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik w gospodarstwie rolnym. Dla wielkości ekonomicznej 0–2 tys. euro omawiany wskaźnik wynosił 13,73 ha, natomiast w klasie 25–50 tys. euro osiągał wielkość 23,45 ha. Największą powierzchnię UR przypadającą na 1 ciągnik odnotowano w klasie 500–1000 tys. euro (131,67 ha).

Udział osób kierujących gospodarstwami rolnymi posiadających wykształcenie rolnicze w ogólnej liczbie omawianych osób w danej klasie wielkości ekonomicznej wzrastał od 33,5% w klasie 0–2 tys. euro osiągając najwyższą wartość 74,4% w klasie 500–1000 tys. euro.

Wśród ogółu gospodarstw rolnych o wielkości ekonomicznej do 25 tys. euro wystąpił najwyższy odsetek osób, dla których kurs rolniczy był najwyższym poziomem wykształcenia rolniczego (14,7% ogółu kierujących w omawianej klasie), a najniższy odsetek – w klasie 1000 tys. euro i więcej (10,4%). Jednocześnie we wspomnianej najwyższej klasie wielkości ekonomicznej odnotowano również najwyższy odsetek osób kierujących, które posiadały wyższe wykształcenie rolnicze (49,1%). Omawiany odsetek był najniższy w klasie 0–4 tys. euro, gdzie wyniósł 4,7%.

Spośród gospodarstw indywidualnych, w których gospodarstwa domowe zużywały więcej niż 50% wartości produkcji rolniczej, 67,0% charakteryzowała wielkość ekonomiczna 0–4 tys. euro, a ok. 21% – wielkość ekonomiczna 4–8 tys. euro.

Odsetek gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego, których dochody z działalności rolniczej przekraczały 50% dochodów ogółem, osiągnął najwyższe wartości (77,5%) wśród gospodarstw rolnych o wielkości ekonomicznej co najmniej 25 tys. euro. Omawiany odsetek był najniższy w klasach wielkości ekonomicznej: 0–2 tys. euro (8,9%) oraz 2–4 tys. euro (13,6%).

W klasie wielkości ekonomicznej 100–1000 tys. euro udział gospodarstw domowych, które uzyskiwały główne dochody z działalności rolniczej, wynosił ok. 85%. Jednocześnie w gospodarstwach najstarszych ekonomicznie odsetek gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania była działalność pozarolnicza, wynosił 15,1% w klasie wielkości ekonomicznej 0–2 tys. euro oraz 14,0% – w klasie 2–4 tys. euro.

W miarę wzrostu wielkości ekonomicznej malał odsetek gospodarstw domowych uzyskujących główne dochody z pracy najemnej – z 40,6% w klasie 0–2 tys. euro do 2,0% w klasie 500 tys. euro i więcej oraz emerytur i rent – z 25,4% w klasie najniższej do 1,3% w klasie 500 tys. euro i więcej.

Blisko 59% osób pełnozatrudnionych w rolnictwie liczonych w AWU odnotowano w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej nie przekraczającej 50 tys. euro. Na 1 gospodarstwo o wielkości ekonomicznej 0–8 tys. euro przypadało 0,4–0,8 AWU, 2–8 tys. euro – ok. 1 AWU, w przedziale 8–100 tys. euro – 1,0–1,6 AWU, w klasie 100–1000 tys. euro – 2,5–4,6 AWU, w klasie 1000 tys. euro i więcej – ponad 44 AWU.

W przekroju terytorialnym najwyższy odsetek gospodarstw rolnych najsilniejszych ekonomicznie, tj. o wielkości 1000 tys. euro i więcej odnotowano w powiatach: goleniowskim (12,3% ogółu gospodarstw w województwie), gryfickim oraz stargardzkim (po 11,3%). Jednocześnie najwyższym odsetkiem gospodarstw najsłabszych ekonomicznie (o wielkości do 2 tys. euro) charakteryzowały się powiaty koszaliński (8,3% ogółu gospodarstw w województwie) i sławieński (8,0%).

2. Typy rolnicze

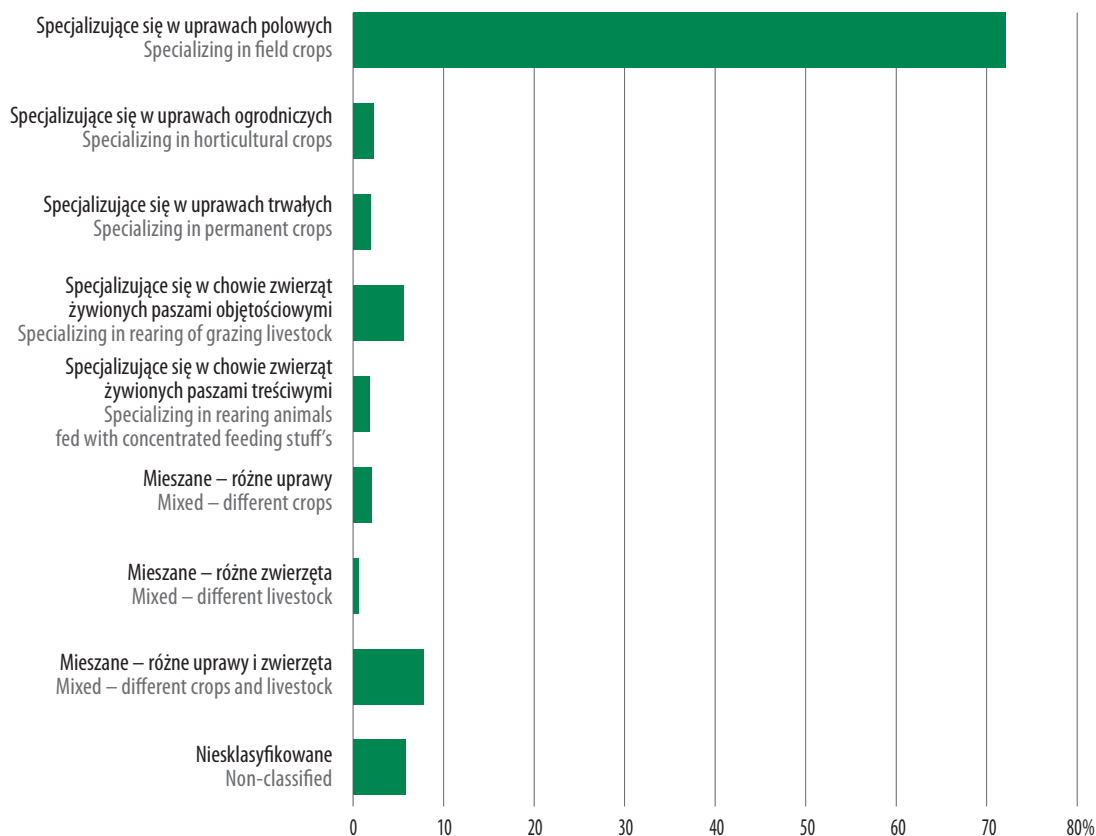
2. Farm types

W 2020 r. do gospodarstw specjalistycznych¹ (z dominującą grupą upraw/chowem) należało 83,8% gospodarstw rolnych (w 2010 r. – 72,5%). W 72,1% gospodarstw specjalistycznych dominowały uprawy polowe (w 2010 r. – 57,0%), a 5,6% gospodarstw zostało zakwalifikowanych do typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywnych paszami objętościowymi” (w 2010 r. – 6,0%). Udział gospodarstw „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych” stanowił 2,3%. Najniższy odsetek gospodarstw rolnych, analogicznie jak w 2010 r. (odpowiednio 3,4% i 3,5%), odnotowano w typie „specjalizujących się w uprawach trwałych” i „specjalizujących się w chowie zwierząt żywnych paszami treściwymi” (po 1,9% ogółu gospodarstw rolnych).

Odsetek gospodarstw niesklasyfikowanych wynosił 5,8% (w 2010 r. – 4,8%).

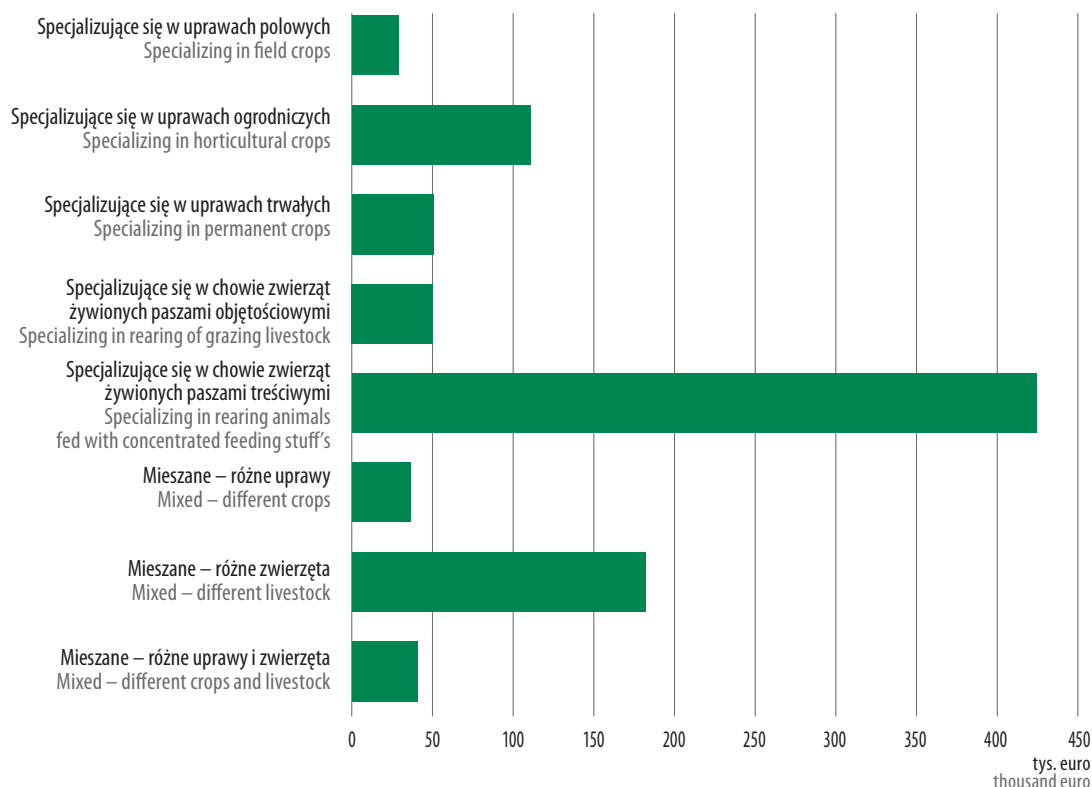
¹ Obejmują gospodarstwa specjalizujące się w uprawach polowych, uprawach ogrodniczych, uprawach trwałych oraz gospodarstwa specjalizujące się w chowie zwierząt żywnymi paszami objętościowymi i treściwymi.

Wykres 43. Struktura gospodarstw rolnych według typu rolniczego w 2020 r.
 Chart 43. Structure of agricultural holdings by farm types in 2020

Gospodarstwa specjalistyczne wytwarzały 87,5% krajowej wielkości ekonomicznej. Średnia wielkość ekonomiczna w poszczególnych typach rolniczych wahała się w zakresie od 29,1 tys. euro dla gospodarstw rolnych typu „specjalizujące się w uprawach polowych”, poprzez 110,9 tys. euro dla typu „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych” do 424,4 tys. euro dla typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi”.

Wykres 44. Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego według typów rolniczych w 2020 r.
 Chart 44. Average economic size of an agricultural holding by farm types in 2020

Tablica 10. Wybrane wskaźniki dla gospodarstw indywidualnych według typów rolniczych w 2020 r.
 Table 10. Selected indicators for natural person's agricultural holdings (private farms) by farm types in 2020

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Typy rolnicze Farm types								
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Struktura liczby gospodarstw w % Structure of the number of agricultural holdings in %	100,0	71,9	2,3	1,9	5,7	1,8	2,0	0,6	7,9	5,9
Odsetek kierujących w wieku do 40 lat Percentage of managers up to 40 years old	20,4	21,3	16,3	16,5	27,5	14,6	15,8	14,5	18,4	12,1
Odsetek kierujących kobiet Percentage of women managers	33,1	33,1	39,2	34,2	30,1	36,0	35,2	31,8	27,4	40,4
Odsetek kierujących z wykształceniem rolniczym Percentage of managers with agricultural education	45,9	45,9	45,9	45,8	53,4	45,9	46,8	47,5	51,9	31,1
Odsetek gosp. domowych, gdzie działalność rolnicza jest głównym źródłem utrzymania Percentage of households where agricultural activity is the main source of income	35,6	33,9	39,0	27,4	65,2	42,4	32,0	50,3	47,8	10,3

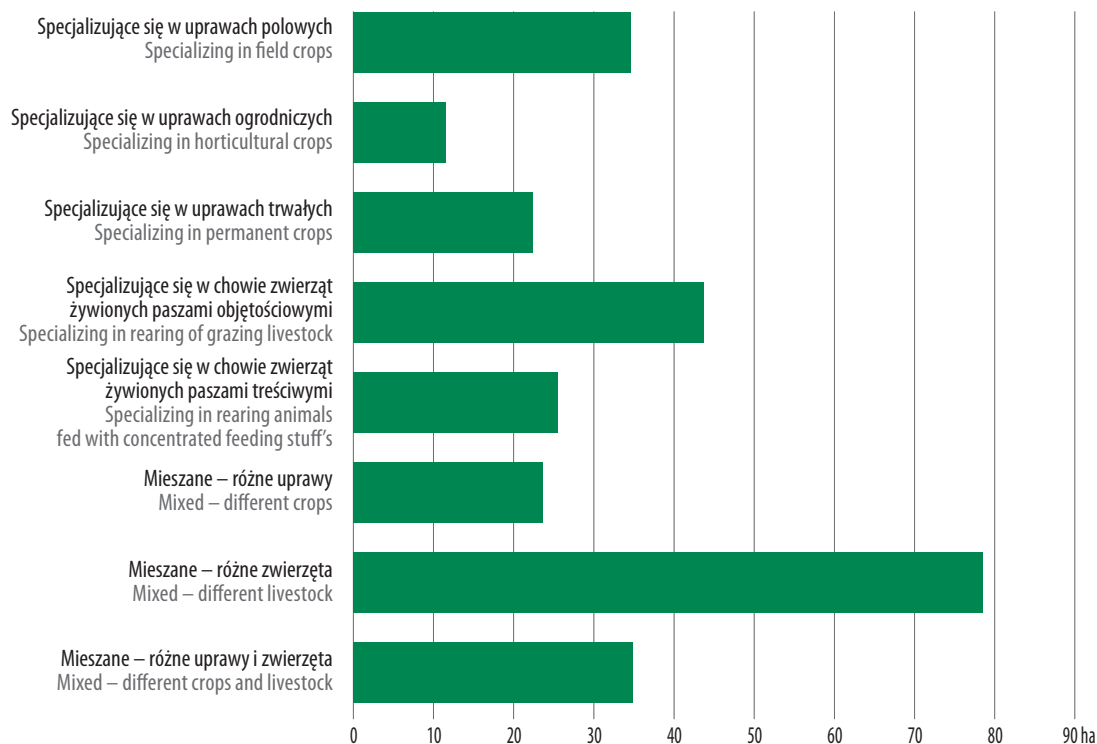
Tablica 10. Wybrane wskaźniki dla gospodarstw indywidualnych według typów rolniczych w 2020 r. (dok.)
 Table 10. Selected indicators for natural person's agricultural holdings (private farms) by farm types in 2020 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Typy rolnicze Farm types								
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Odsetek gospodarstw domowych produkujących głównie na samozaopatrzenie Percentage of households producing mainly for self-consumption	9,1	8,4	11,1	5,9	6,3	24,9	10,5	16,8	17,7	3,4
Odsetek gospodarstw z działalnością inną niż rolnicza Percentage of agricultural holdings conducting other gainful activity	3,1	2,9	6,1	4,2	3,8	3,5	3,3	3,9	3,7	3,5
Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa w tys. euro Average economic size of an agricultural holding in thous. euro	31,5	23,1	107,4	42,2	42,7	336,8	35,5	19,8	27,9	0,0
Powierzchnia UR na 1 gospodarstwo w ha Area of agricultural land per 1 agricultural holding in ha	26,09	27,53	11,33	20,71	40,42	21,55	22,76	14,58	24,42	8,33
Obsada zwierząt na 1 gospodarstwo w SD Number of livestock per 1 agricultural holding in LSU	7,0	0,4	0,6	1,2	24,5	238,0	0,8	13,3	10,4	0,0
Obsada zwierząt na 100 ha UR w SD Number of livestock per 100 ha of agricultural land in LSU	26,9	1,6	5,6	5,9	60,7	1104,3	3,4	91,4	42,5	0,0
Liczba ciągników na 1 gospodarstwo w szt. Number of tractors per 1 agricultural holding in units	1,0	1,0	0,8	0,8	1,8	1,0	1,1	1,6	1,5	0,3
Powierzchnia UR na 1 ciągnik w ha Area of agricultural land per 1 tractor in ha	25,66	28,13	15,06	25,67	22,52	21,68	23,20	9,00	16,70	31,44
Zużycie NPK w kg na 1 ha UR w dobrej kulturze NPK consumption in kg per 1 ha of agricultural land in good condition	110,0	124,6	68,9	28,6	42,1	87,9	75,0	78,7	103,9	1,2

Największe obszarowo gospodarstwa rolne odnotowano w typie „mieszane – różne zwierzęta”, gdzie średnia powierzchnia użytków rolnych wynosiła 78,59 ha. Najmniejsze gospodarstwa wystąpiły w grupie gospodarstw niesklasyfikowanych (9,22 ha), a wśród sklasyfikowanych – w typach „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych” (11,58 ha).

W większości typów rolniczych odsetek gospodarstw posiadających użytki rolne w dobrej kulturze rolnej wynosił od 95,0% do 100,0%, z wyjątkiem „specjalizujące się w chowie zwierząt żywnościowymi”, gdzie udział gospodarstw posiadających użytki rolne w dobrej kulturze w ogólnej liczbie gospodarstw tego typu wynosił 78,6%.

Wykres 45. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych w 2020 r.
 Chart 45. Average area of agricultural land in agricultural holdings by farm types in 2020

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami odnotowano w typie „mieszane – różne uprawy” (89,5%), a najniższy w typie „specjalizujące się w uprawach trwałych” (33,4%). Grunty ugorowało 29,1% gospodarstw niesklasyfikowanych, a wśród sklasyfikowanych, najwięcej (18,0%) w typie „mieszane – różne uprawy”. Najmniejszą liczbę gospodarstw z ugorami odnotowano w typie „mieszane – różne zwierzęta” (3,3%).

Łąki użytkowało 78,5% gospodarstw rolnych należących do typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywnych paszami objętościowymi” oraz 73,5% gospodarstw należących do typu „mieszane – różne zwierzęta”. Wśród gospodarstw omawianych typów odnotowano także najwyższy odsetek gospodarstw z pastwiskami (odpowiednio 44,4% i 40,3%).

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych z uprawami trwałymi (łącznie z sadami) wystąpił w typie „specjalizujące się w uprawach trwałych” (100,0% ogółu gospodarstw tego typu), w typie „mieszane – różne uprawy”, gdzie wyniósł 84,2%. Najrzadziej uprawy trwałe występowały w gospodarstwach typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywnych paszami treściwymi”, gdzie wyniósł 1,5%.

Analiza poszczególnych typów gospodarstw rolnych prowadzących podstawowe grupy upraw wykazała, że najwyższy odsetek:

- gospodarstw produkujących zboża i ziemniaki wystąpił dla typów „mieszane – różne zwierzęta” i „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” (odpowiednio 79,6% i 76,9% gospodarstw uprawiających zboża oraz 34,8% i 28,6% gospodarstw uprawiających ziemniaki),
- producentów roślin strączkowych jadalnych – w typie „specjalizujące się w uprawach polowych (5,1%) oraz „mieszane – różne uprawy” (5,0%),
- gospodarstw uprawiających rośliny przemysłowe – w typie „specjalizujące się w uprawach polowych” (19,9%),
- gospodarstw zajmujących się uprawą warzyw zarówno gruntowych, jak i pod osłonami – w typie „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych” (odpowiednio 16,5% i 11,2%).

Jednocześnie należy zauważyć, że w typie „mieszane – różne zwierzęta” odnotowano najwyższe średnie powierzchnie upraw zbóż i roślin przemysłowych przypadające na 1 gospodarstwo posiadające wymienione uprawy (odpowiednio: 48,47 ha i 303,80 ha). Najwyższą średnią powierzchnię uprawy strączkowych jadalnych i ziemniaków odnotowano w typie „specjalizujące się w uprawach polowych” (15,89 ha i 4,35 ha), jak również truskawek (2,19 ha). Średnie powierzchnie warzyw pod osłonami i warzyw gruntowych były najwyższe w typie „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych” (0,46 ha) oraz specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi (11,07 ha).

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych prowadzących chów poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich odnotowano:

- dla gospodarstw utrzymujących bydło, owce, konie lub kozy w typach: „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” oraz „mieszane – różne zwierzęta” (osiągając odpowiednio dla gospodarstw z bydłem 91,4% i 87,8%, dla gospodarstw z owcami – 7,3% i 5,5%, dla gospodarstw z końmi – 8,1% i 9,9%, dla gospodarstw z kozami – 6,4% i 10,5% ogółu gospodarstw omawianego typu),
- dla gospodarstw utrzymujących świnie lub drób kurzy w typach: „mieszane – różne zwierzęta” oraz „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” (osiągając odpowiednio dla gospodarstw ze świniami 43,1% oraz 17,9% ogółu gospodarstw omawianego typu, dla gospodarstw z drobiem kurzym – 84,0 % i 78,8%).

Działalność inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym najchętniej podejmowały gospodarstwa rolne typu „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych (6,2% ogółu gospodarstw omawianego typu).

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych, gdzie przychody z działalności innej niż rolnicza przewyższyły przychody z działalności rolniczej, odnotowano w gospodarstwach typu „niesklasyfikowane” i „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” (odpowiednio 50,0% i 39,1% ogółu gospodarstw omawianych typów prowadzących działalność inną niż rolnicza), a najniższy – w typie „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” (23,6%).

Ponad 80% gospodarstw należących do typów „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” oraz „mieszane – różne zwierzęta” posiadało ciągniki rolnicze. Spośród gospodarstw sklasyfikowanych najniższy odsetek gospodarstw z ciągnikami odnotowano w gospodarstwach rolnych o typie „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych” (52,2%), a wśród gospodarstwach niesklasyfikowanych odsetek ten wyniósł 22,4%.

W typach „mieszane – różne zwierzęta”, „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” oraz „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” przypadało najwięcej ciągników na 1 gospodarstwo posiadające ciągniki (odpowiednio 3,1 szt., 2,2 szt. i 2,1 szt.).

Największą powierzchnię użytków rolnych przypadającą na 1 ciągnik odnotowano w gospodarstwach niesklasyfikowanych (34,98 ha), a wśród sklasyfikowanych w typie „specjalizujące się w uprawach polowych” (34,70 ha). Najniższy omawiany wskaźnik wystąpił w gospodarstwach „specjalizujących się w uprawach ogrodniczych” (15,26 ha).

Najwyższe nawożenie mineralne w przeliczeniu na 1 ha UR w dobrej kulturze obserwowane było w gospodarstwach rolnych specjalizujących się w uprawach polowych oraz typie mieszanym (różne uprawy i zwierzęta) i wynosiło odpowiednio 129,9 kg/ha oraz 121,4 kg/ha UR w dobrej kulturze rolnej.

Wyższe wykształcenie rolnicze posiadało 11,1% kierujących gospodarstwami rolnymi zaklasyfikowanymi do typu „specjalizujące się w uprawach trwałych” i 10,8% osób kierujących gospodarstwami rolnymi należącymi do typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi”. Omawiany odsetek osiągnął najniższą wartość w typie „mieszane – różne zwierzęta” (3,3%).

Produkcja głównie na samozaopatrzenie gospodarstwa domowego charakteryzowała gospodarstwa indywidualne należące do typów: „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi”, „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” oraz „mieszane – różne zwierzęta” (odpowiednio: 24,9%, 17,7%, 16,8%). Tylko 6,3% gospodarstw zakwalifikowanych do typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywo-

nych paszami objętościowymi” i 5,9% gospodarstw „specjalizujących się w uprawach trwałych” zużywało na potrzeby własne gospodarstwa domowego więcej niż 50% wartości końcowej produkcji rolniczej.

Analiza źródeł dochodów gospodarstw domowych w poszczególnych typach gospodarstw indywidualnych pokazuje, że najwyższy odsetek gospodarstw, dla których głównym źródłem utrzymania była:

- działalność rolnicza – wystąpił wśród gospodarstw zaliczonych do typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” (65,2%) oraz „mieszane – różne zwierzęta” (50,3%),
- praca najemna – wśród gospodarstw niesklasyfikowanych (38,7%) i w typie „specjalizujące się w uprawach polowych” (29,4%),
- emerytury i renty – wśród gospodarstw niesklasyfikowanych (23,1%) i w typach „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” (21,6%).

Liczba pełnozatrudnionych liczona w AWU była najwyższa w gospodarstwach rolnych o typie „specjalizujące się w uprawach polowych” i stanowiła 56,6% ogólnego AWU. Omawiana liczba była najniższa, oprócz grupy gospodarstw niesklasyfikowanych, dla gospodarstw typu „mieszane – różne uprawy” (1,8% ogólnego AWU).

Wśród gospodarstw niesklasyfikowanych i należących do typu „specjalizujące się w uprawach polowych” odnotowano najniższe średnie wartości AWU przypadające na 1 gospodarstwo (odpowiednio 0,4 i 0,9). Omawiany wskaźnik był najwyższy wśród gospodarstw zaklasyfikowanych do typu: „mieszane – różne zwierzęta” – 13,6 AWU).

W ujęciu regionalnym najwyższy odsetek gospodarstw rolnych należących do typu:

- „specjalizujące się w uprawach polowych” odnotowano w powiatach pyrzyckim (84,3% ogółu gospodarstw w powiecie) oraz wałeckim (78,1%),
- „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych” – m. Szczecin (8,0%) oraz polickim (3,6%),
- „specjalizujące się w uprawach trwałych” – świdwińskim (4,5%), m. Świnoujście (3,1%) oraz m. Szczecin (3,0%),
- „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” – polickim (10,4%) i gołębniowskim (9,7%),
- „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” – białogardzkim (3,4%), polickim (2,9%) oraz m. Szczecin (2,8%),
- „mieszane – różne uprawy” – m. Świnoujście (3,1%) i myśliborskim (3,0%),
- „mieszane – różne zwierzęta” – białogardzkim (1,2%) i kołobrzeskim (1,2%),
- „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” odnotowano w powiatach: sławieńskim (9,8%), białogardzkim (9,6%) i świdwińskim (9,5%).

Rozdział XI.

Chapter XI.

Analiza gospodarstw rolnych według siedziby gospodarstwa w przekrojach gminnych

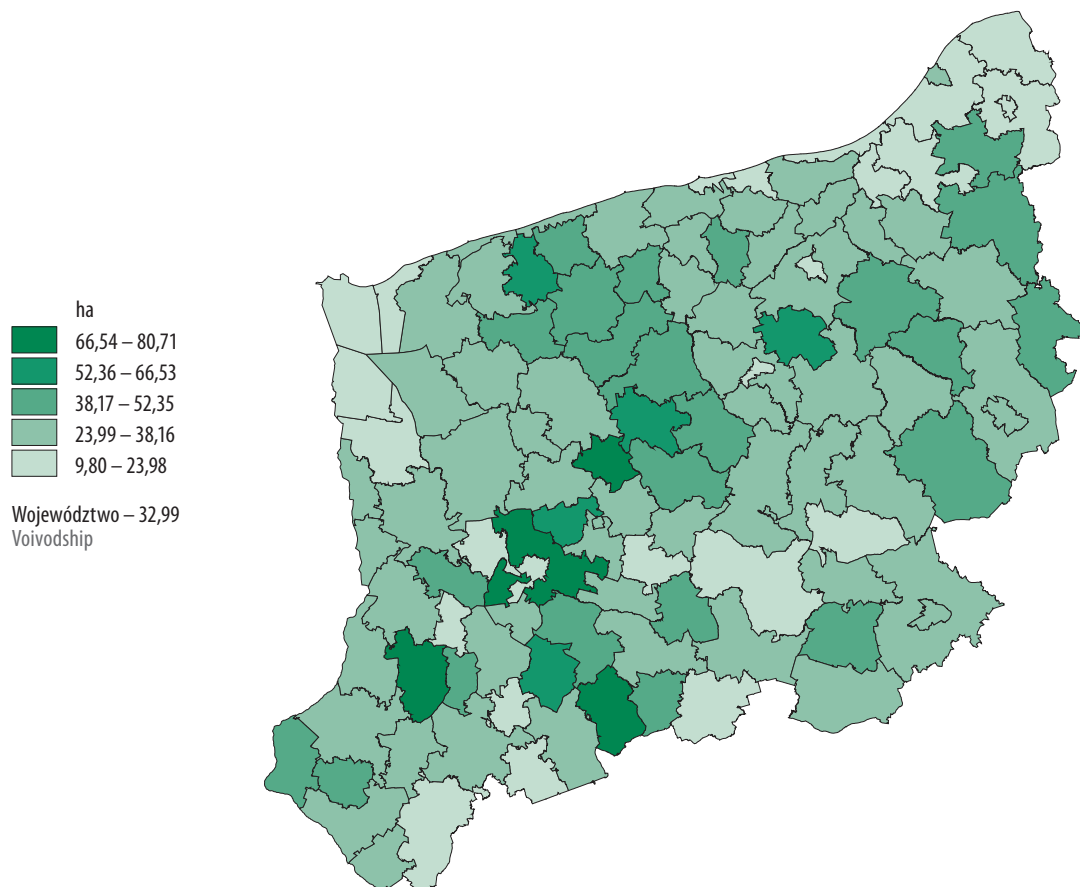
Analysis of agricultural holdings by residence of the agricultural holding in gminas cross-sections

Użytkowanie gruntów

Land use

W 2020 r. **ogólna powierzchnia gruntów** w użytkowaniu gospodarstw rolnych wyniosła 1005608 ha, co stanowiło 6,0% ogólnej powierzchni gruntów w Polsce. **Średnia powierzchnia ogólna** gospodarstwa rolnego w gospodarstwach z powierzchnią ogólną wyniosła 34,91 ha (wobec 12,66 ha w Polsce). Areal **użytków rolnych** w gospodarstwach rolnych wynosił 944812 ha, a liczba gospodarstw użytkujących użytki rolne – 28643.

Mapa 16. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według gmin w 2020 r.
Map 16. Average agricultural land area in agricultural holdings by gminas in 2020

Średnia powierzchnia użytków rolnych ogółem w gospodarstwach rolnych posiadających użytki rolne wyniosła 32,99 ha (w Polsce 11,40 ha), natomiast **średnia powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej w gospodarstwach rolnych posiadających użytki rolne w dobrej kulturze rolnej** ukształtowała się na poziomie 32,66 ha (w Polsce 11,28 ha).

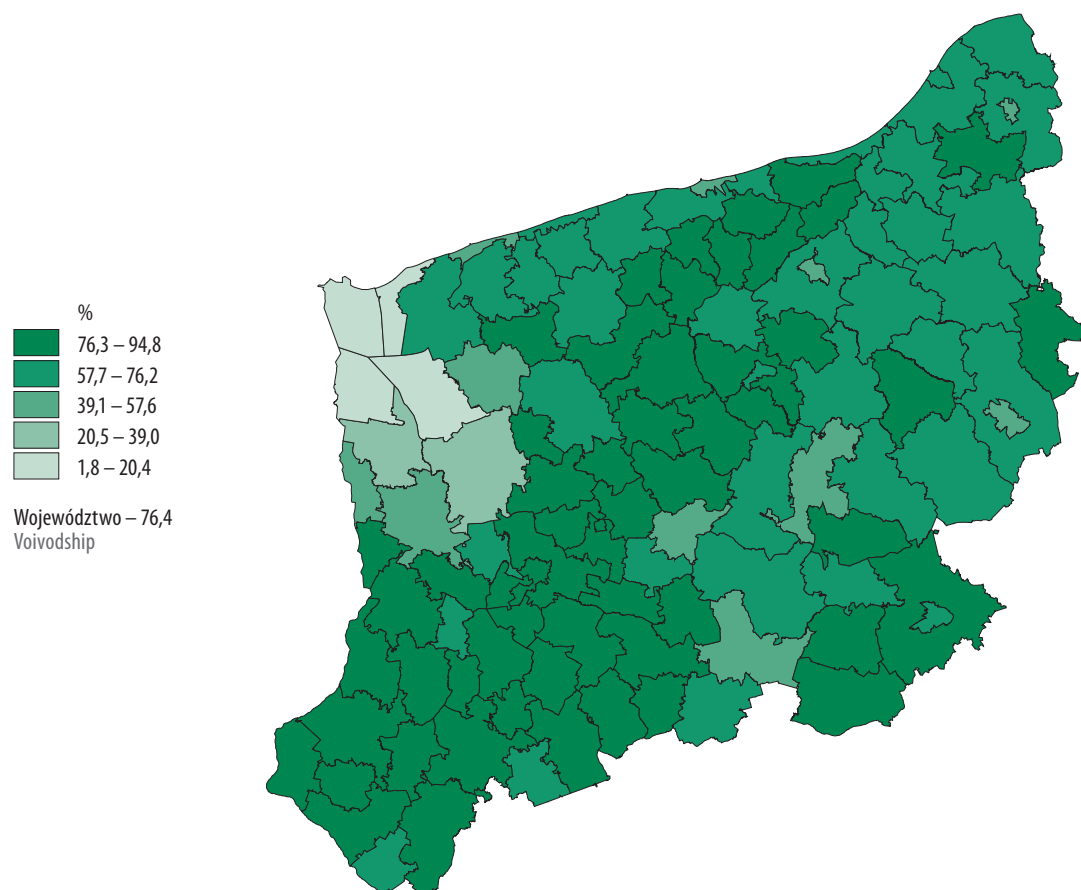
Największą średnią powierzchnię **użytków rolnych ogółem** w gospodarstwach rolnych posiadających użytki rolne odnotowano w gminach: wiejskiej Banie (80,71 ha), miejsko-wiejskiej Dobra (74,71 ha) i wiejskiej Stargard (70,31 ha), a najmniejszą w gminach: miejskiej Sławno (9,80 ha), miejskiej Kołobrzeg (9,92 ha), miejsko-wiejskiej Mielno (11,46 ha) i miejskiej Świnoujście (14,19 ha). Powierzchnia **użytków rolnych w dobrej kulturze** w gospodarstwach rolnych wynosiła 932725 ha, a liczba gospodarstw użytkujących użytki rolne w dobrej kulturze wyniosła 28562.

Powierzchnia zasiewów wyniosła 712256 ha, co stanowiło 76,4% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze (w Polsce odpowiednio 74,3%).

Zróżnicowanie wielkości udziału powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze w poszczególnych gminach było znaczne. W gminach wiejskich: Banie i Przelewice powierzchnia zasiewów stanowiła po 94,8% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze, a odpowiednio 2,0% i 3,9% stanowiły trwałe użytki zielone, natomiast w gminie miejskiej Nowe Warpno pod zasiewami było 1,7% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze, ale trwałe użytki zielone zajmowały łącznie 97,8% powierzchni omawianych użytków rolnych.

Mapa 17. Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze według gmin w 2020 r.

Map 17. Share of sown area in the area of agricultural land in good condition by gminas in 2020

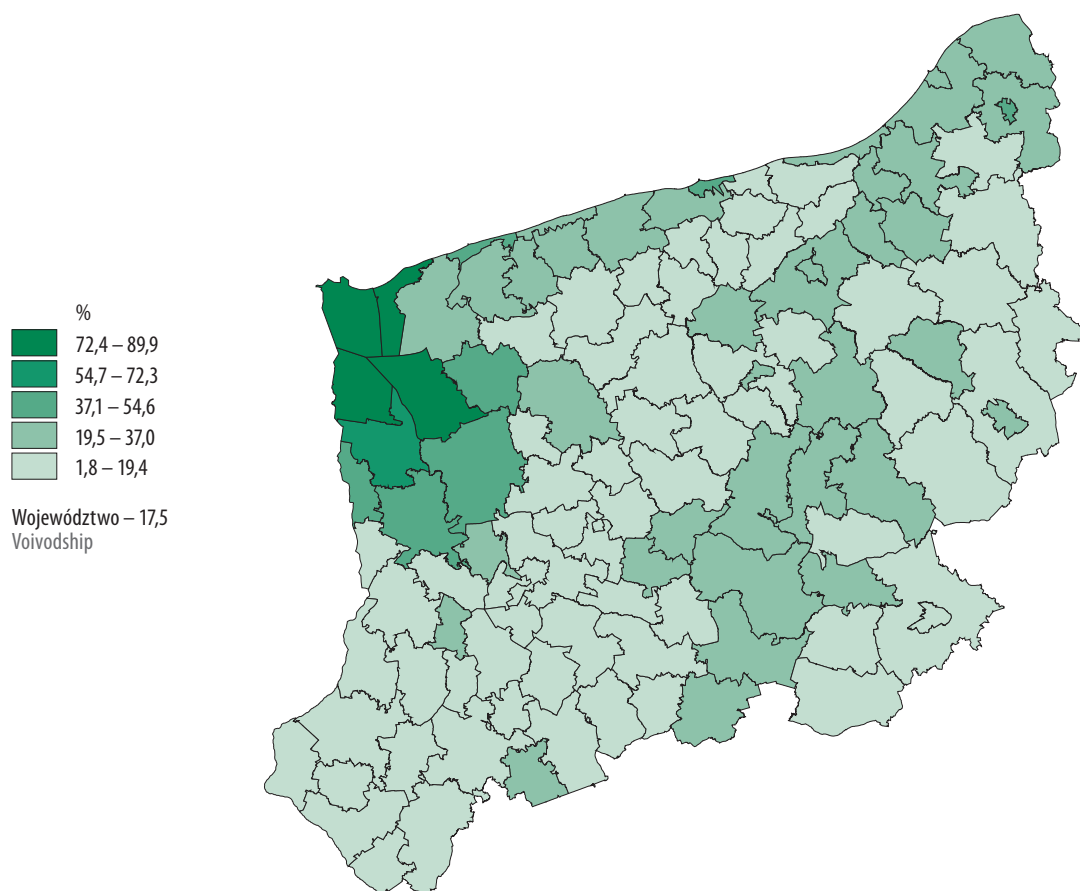
Wyniki PSR 2020 wykazały, że 3008 (10,5%) gospodarstw rolnych z użytkami rolnymi w dobrej kulturze posiadało grunty ugorowane, łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych w plonie głównym, a powierzchnia tych gruntów stanowiła 1,7% ogólnej powierzchni użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej.

Powierzchnia **trwałych użytków zielonych** wyniosła 189833 ha i stanowiła 20,1%, w tym udział łąk ukształtował się na poziomie 86,0%. Powierzchnia **łąk trwałych** w gospodarstwach rolnych wyniosła 163249 ha, a liczba gospodarstw je użytkujących to 16921.

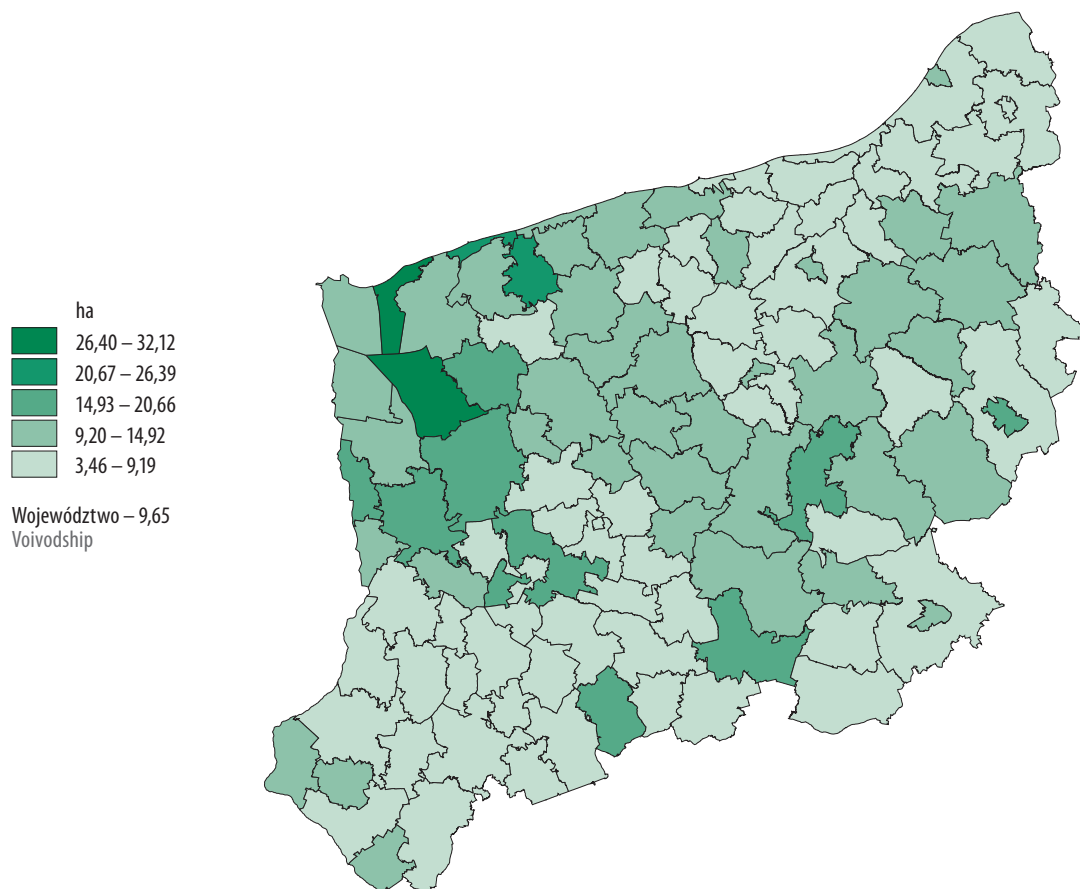
W strukturze użytkowania gruntów łąki trwałe stanowiły 17,5% (w Polsce 18,9%) powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze. Nadal obserwuje się duże zróżnicowanie regionalne omawianego odsetka. Jego wartość przekroczyła 80% w gminach: miejskiej Świnoujście (89,9%), miejsko-wiejskiej Międzyzdroje (89,6%) i miejsko-wiejskiej Stepnica (81,9%), a najniższy poziom osiągnęła w gminach wiejskich: Banie (1,8%), Przelewice (3,7%) i Dolice (4,6%).

Mapa 18. Udział powierzchni łąk trwałych w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze według gmin w 2020 r.

Map 18. Share of permanent meadows in the area of agricultural land in good condition by gminas in 2020

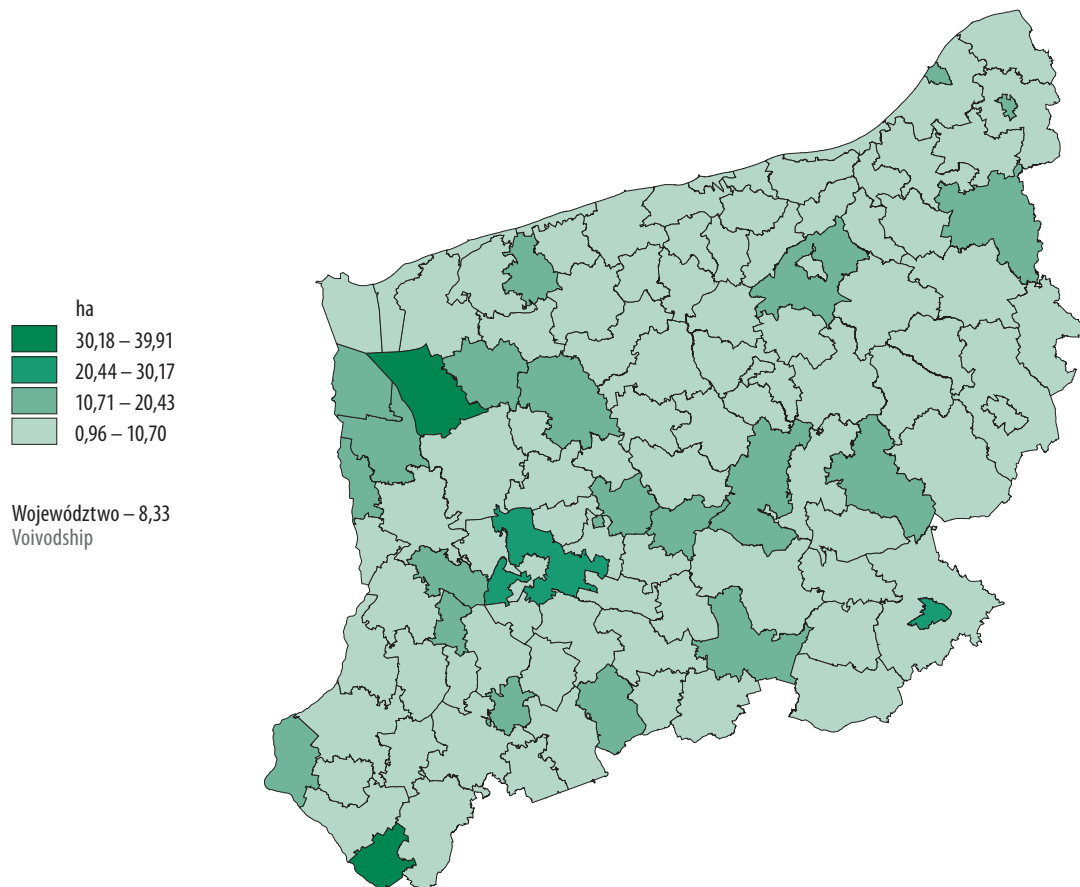
Mapa 19. Powierzchnia łąk trwałych przypadająca na 1 gospodarstwo według gmin w 2020 r.
 Map 19. Area of permanent meadows per 1 agricultural holding by gminas in 2020

Średnia powierzchnia łąk trwałych w gospodarstwach rolnych je utrzymujących wynosiła 9,65 ha (w Polsce 3,38 ha), przy czym największy areal łąk trwałych przypadają na 1 gospodarstwo w gminach: miejskiej Międzyzdroje (32,12 ha), miejsko-wiejskiej Stepnica (28,82 ha), wiejskiej Świerżno (22,63 ha), miejsko-wiejskiej Dziwnów (21,31 ha), a najmniejszy w gminach wiejskich: Siemyśl (3,46 ha), Dolice (3,71 ha) i Ustronie Morskie (3,76 ha).

Powierzchnia **pastwisk trwałych** wyniosła 26584 ha (2,8% ogólnej powierzchni użytków rolnych). Pastwiska trwałymi znajdowały się w 3191 gospodarstwach rolnych, gdzie ich średnia powierzchnia wyniosła 8,33 ha (w Polsce 3,76 ha). Największy areal pastwisk trwałych przypadają na 1 gospodarstwo w gminach: miejsko-wiejskiej Stepnica (39,91 ha), wiejskiej Boleszkowice (34,37 ha) oraz wiejskiej Stargard (23,73 ha), natomiast najmniejszy – w gminach: miejskiej Świdwin (0,96 ha), wiejskiej Marianowo (1,39 ha) oraz wiejskiej Kozielice (1,70 ha).

Mapa 20. Powierzchnia pastwisk trwałych przypadająca na 1 gospodarstwo według gmin w 2020 r.
 Map 20. Area of permanent pastures per 1 agricultural holding by gminas in 2020

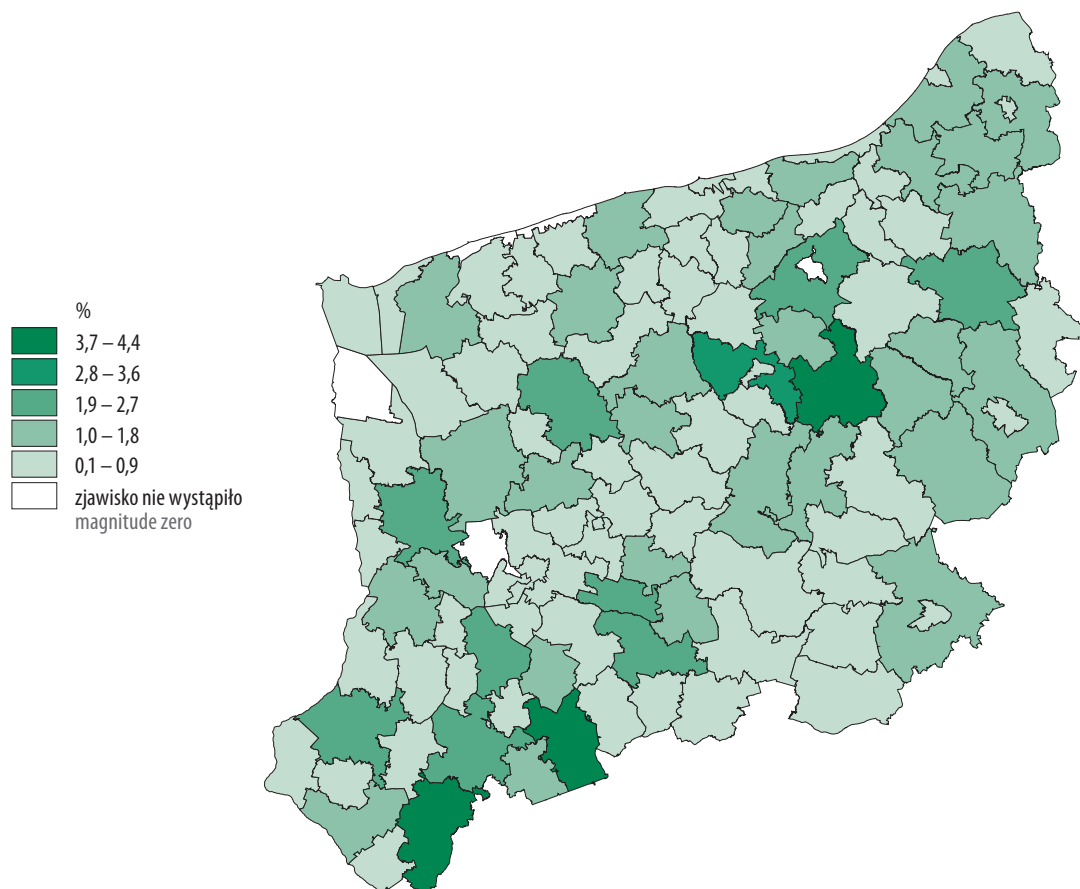
Łączna powierzchnia **upraw trwałych** w gospodarstwach rolnych wyniosła 14532 ha, co stanowiło 1,6% użytków rolnych w dobrej kulturze, w tym powierzchnia sadów (9509 ha) stanowiła 1,0% omawianych użytków rolnych. Uprawy trwałe posiadało 2710 gospodarstw. Średnia powierzchnia upraw trwałych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne z uprawami trwałymi osiągnęła poziom 5,36 ha (w Polsce 2,30 ha).

W strukturze upraw w sadach największy udział miały drzewa owocowe (47,8% łącznej powierzchni sadów), a ich powierzchnia wyniosła 4542 ha. Powierzchnia krzewów owocowych wyniosła 4178 ha, tj. 43,9% powierzchni sadów, natomiast powierzchnia szkółek drzew i krzewów owocowych – 790 ha, co stanowiło 8,3% łącznej powierzchni sadów. Średnia powierzchnia sadów przypadająca na 1 gospodarstwo z sadami była wyższa niż w Polsce (4,03 ha wobec 2,39 ha).

W 2020 r. drzewa owocowe w sadach uprawiano w 1283 gospodarstwach rolnych na powierzchni 4542 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa sadowniczego z uprawą drzew owocowych ukształtowała się na poziomie 3,54 ha (w Polsce 2,39 ha).

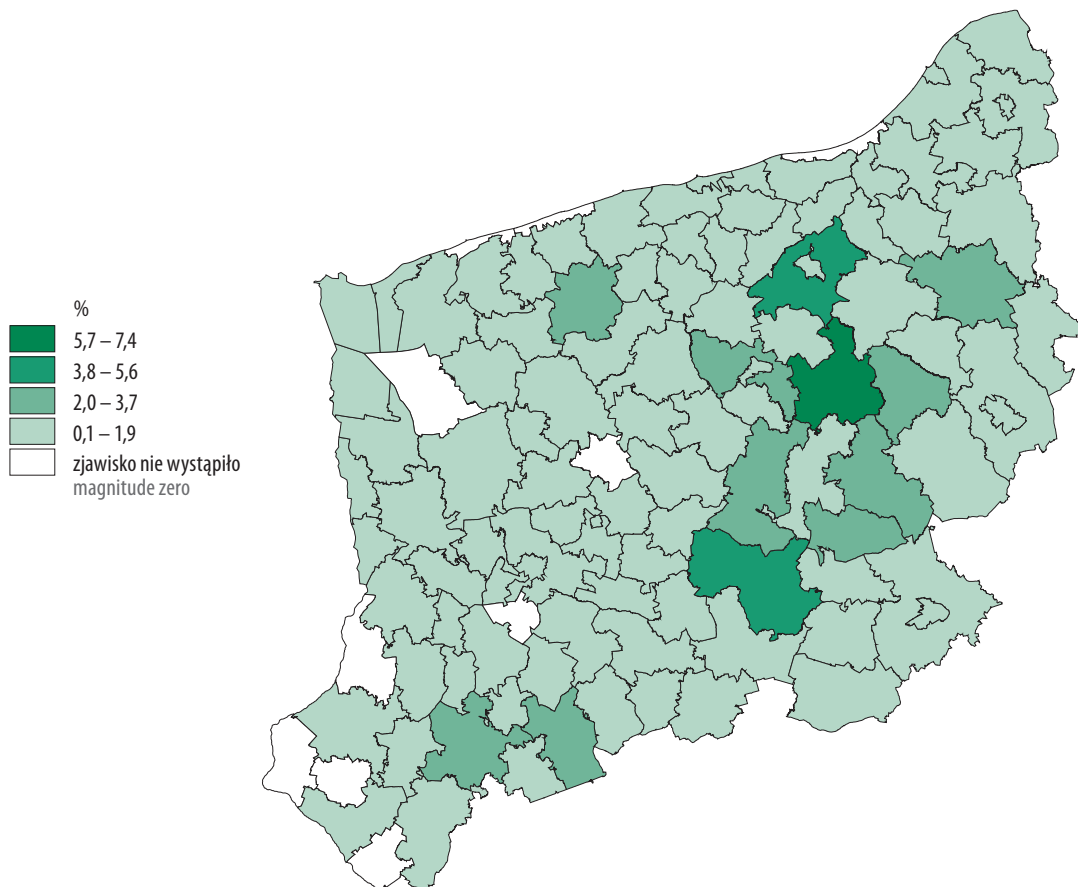
Najwięcej gospodarstw w skali województwa, które zajmowały się uprawą drzew owocowych w sadach, zanotowano w gminach miejsko-wiejskich: Połczyn-Zdrój (4,4%), Dębno (3,7%) i Barlinek (3,7%).

Mapa 21. Udział gospodarstw zajmujących się uprawą drzew owocowych według gmin w 2020 r.
 Map 21. Share of agricultural holdings cultivating fruit trees by gminas in 2020

Krzewy owocowe w sadach uprawiały 861 gospodarstwa rolne. W 2020 r. średnia powierzchnia gospodarstwa sadowniczego z uprawą krzewów owocowych wyniosła 4,85 ha (w Polsce 1,64 ha). Najwięcej gospodarstw w skali województwa, które zajmowały się uprawą krzewów owocowych w sadach, zanotowano w gminach: miejsko-wiejskiej Połczyn-Zdrój (7,4%), wiejskiej Białogard (4,3%) i miejsko-wiejskiej Kalisz Pomorski (3,7%).

Mapa 22. Udział gospodarstw zajmujących się uprawą krzewów owocowych według gmin w 2020 r.
 Map 22. Share of agricultural holdings cultivating fruit bushes by gminas in 2020

Szkółki drzew i krzewów owocowych uprawiali 583 gospodarstwa rolne. Średnia powierzchnia gospodarstwa sadowniczego z uprawą szkółek drzew i krzewów owocowych to 1,35 ha (w Polsce 0,97 ha).

Lasy i grunty leśne w gospodarstwach rolnych zajmowały w 2020 r. 19911 ha, a średnia powierzchnia lasów i gruntów leśnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne z lasami wyniosła 3,38 ha (w Polsce 1,74 ha).

Pozostałe grunty stanowiły 4,0% ogólnej powierzchni gruntów znajdujących się w gospodarstwach rolnych i zajmowały 40885 ha. Średnia powierzchnia pozostałych gruntów w gospodarstwach rolnych je posiadających ukształtowała się na poziomie 1,85 ha (w Polsce 0,64 ha).

Powierzchnia zasiewów

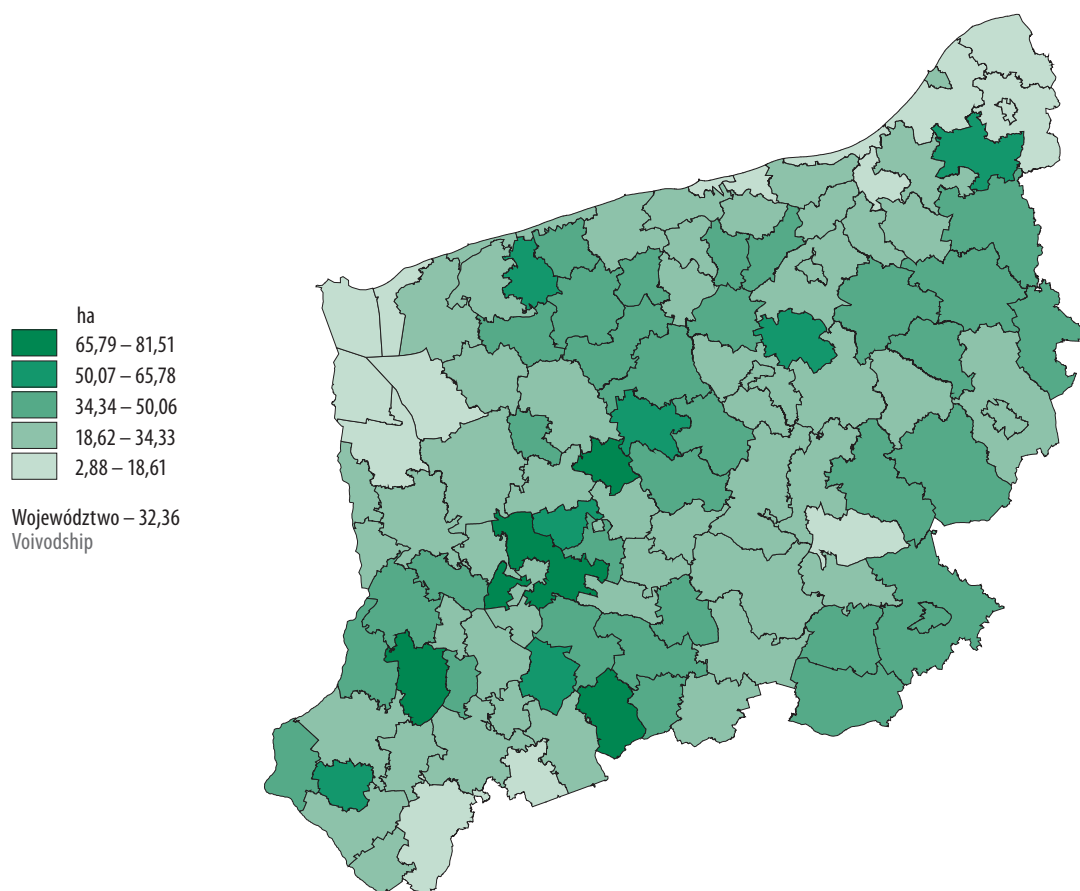
Sown area

W 2020 r. ogólna **powierzchnia zasiewów** wyniosła 712256 ha, a liczba gospodarstw rolnych posiadających powierzchnię zasiewów wyniosła 22009, tj. 96,5% ogólnej liczby gospodarstw posiadających powierzchnię gruntów ogółem w gospodarstwie rolnym.

Średnia powierzchnia zasiewów ogółem w 1 gospodarstwie rolnym posiadającym zasiewy wyniosła 32,36 ha (w Polsce 10,06 ha). Zróżnicowanie tej powierzchni w poszczególnych gminach było dość znaczne. Największą średnią powierzchnię zasiewów odnotowano w gminach: wiejskiej Banie (81,51 ha) oraz w gminach miejsko-wiejskich Dobra (68,36 ha) i Pełczyce (67,56 ha), a najmniejszą – w gminach: miejsko-wiejskiej Nowe Warpno (2,88 ha), miejskiej Świnoujście (3,18 ha) i miejsko-wiejskiej Międzyzdroje (4,82 ha).

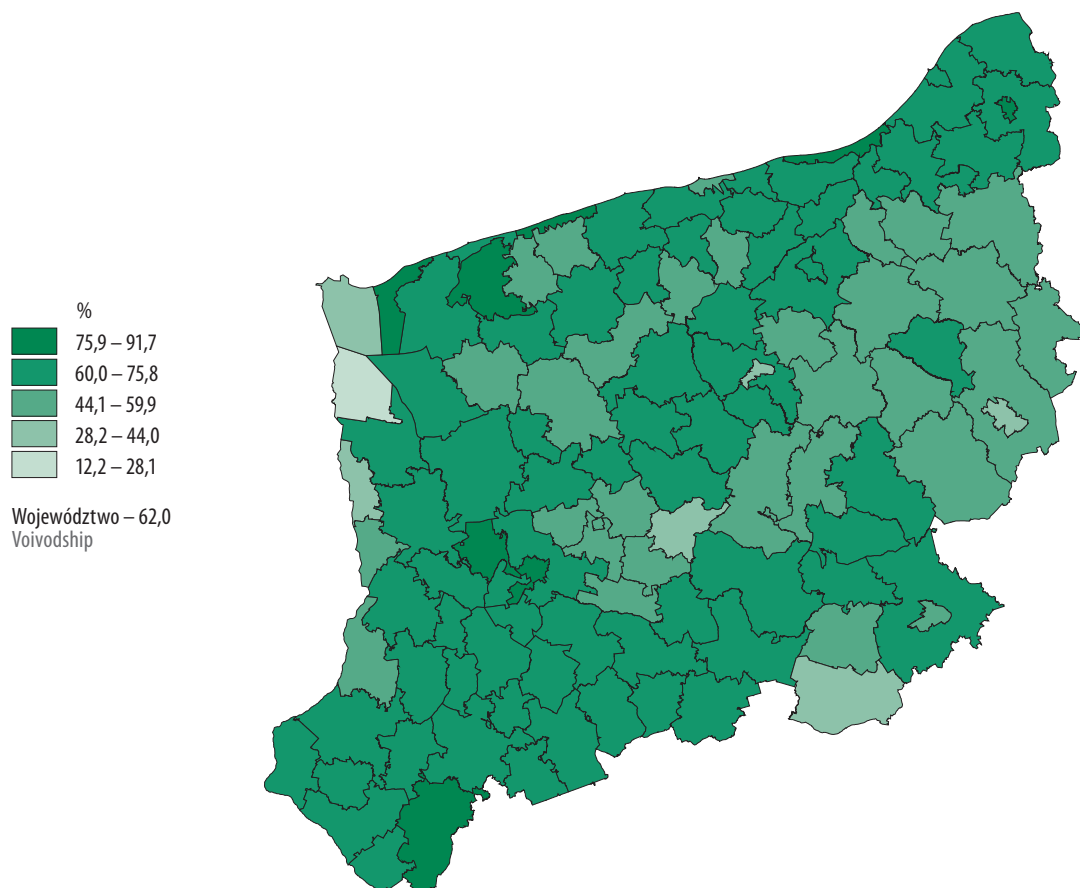
Mapa 23. Średnia powierzchnia zasiewów przypadająca na 1 gospodarstwo rolne posiadające zasiewy według gmin w 2020 r.

Map 23. Average area of sown area per 1 agricultural holding by gminas in 2020

W 2020 r. powierzchnia zasiewów **zbóż ogółem** wyniosła 441746 ha, tj. 62,0% ogólnej powierzchni zasiewów (w Polsce 68,1%), natomiast powierzchnia uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi – 386884 ha. Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą zbóż wyniosła 18383, tj. 83,5% ogółu gospodarstw rolnych, które zajmowały się uprawą ziemiopłodów. Średnia powierzchnia zasiewów zbóż ogółem przypadająca na 1 gospodarstwo rolne zajmujące się ich uprawą wyniosła 24,03 ha (w Polsce 7,76 ha).

Mapa 24. Udział powierzchni zasiewów zbóż w powierzchni zasiewów ogółem według gmin w 2020 r.
Map 24. Share of sown area under cereals in total sown area by gminas in 2020

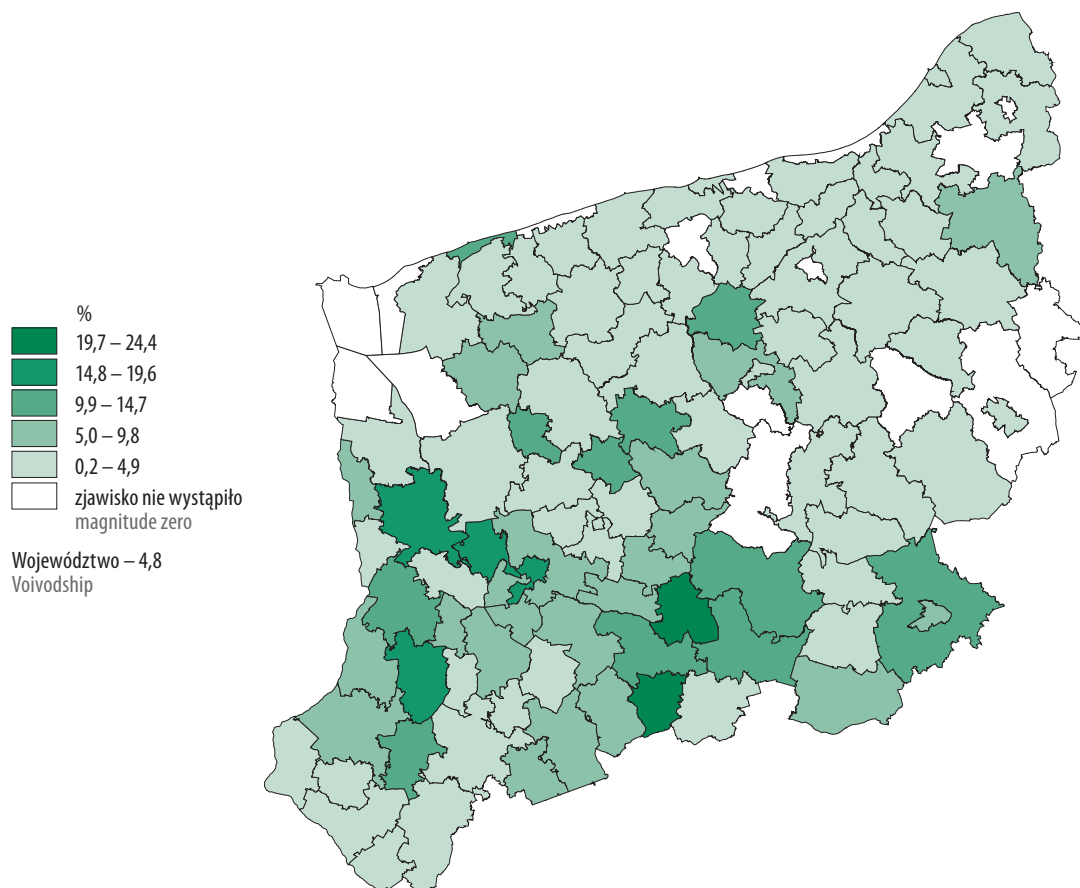
Udział powierzchni zasiewów zbóż w ogólnej powierzchni zasiewów był zróżnicowany w poszczególnych gminach. Największym udziałem charakteryzowały się gminy: miejsko-wiejska Międzyzdroje (91,7%), miejska Sławno (84,3%) i wiejska Rewal (83,1%), zaś najmniejszym – gminy: miejsko-wiejska Nowe Warpno (12,2%), miejska Świdwin (31,6%) i miejsko-wiejska Iłsko (38,1%).

Udział powierzchni zasiewów niektórych upraw w ogólnej powierzchni zasiewów w gminach województwa zachodniopomorskiego kształtował się następująco:

Kukurydza na ziarno – największy udział powierzchni zasiewów kukurydzy na ziarno w ogólnej powierzchni zasiewów zanotowano w gminach: wiejskiej Krzęcin (24,4% ogółu powierzchni zasiewów w gminie), miejsko-wiejskiej Recz (20,8%) oraz w gminie miejskiej Stargard (19,3%).

Mapa 25. Udział powierzchni uprawy kukurydzy na ziarno w powierzchni zasiewów ogółem według gmin w 2020 r.

Map 25. Share of area under grain maize in total sown area by gminas in 2020

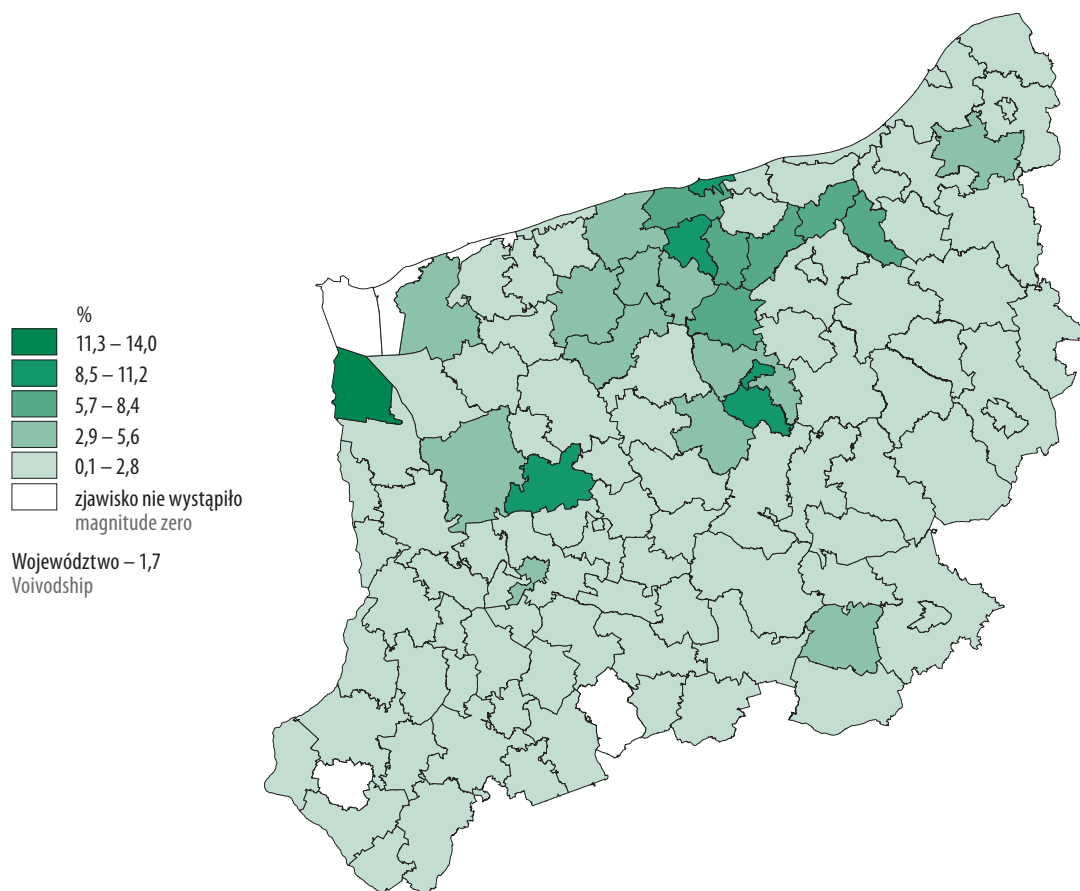

Strączkowe jadalne – udział powierzchni zasiewów strączkowych jadalnych w ogólnej powierzchni zasiewów najwyższy był w gminie miejskiej Szczecinek (15,0% ogółu powierzchni zasiewów w gminie) oraz w gminach wiejskich Manowo (11,7%) i Szczecinek (10,8%).

Strączkowe pastewne na ziarno – największy udział powierzchni zasiewów tej uprawy w ogólnej powierzchni zasiewów zanotowano w gminach: miejskiej Szczecinek (13,8% ogółu powierzchni zasiewów w gminie), wiejskiej Białogard (12,2%) i miejsko-wiejskiej Sianów (11,2%).

Ziemniaki – największy udział powierzchni plantacji ziemniaków w ogólnej powierzchni zasiewów odnotowano w gminach: miejsko-wiejskiej Nowe Warpno (14,0% ogółu powierzchni zasiewów w gminie), wiejskiej Siemyśl (10,2%) i miejskiej Świdwin (10,1%).

Mapa 26. Udział powierzchni uprawy ziemniaków w powierzchni zasiewów ogółem według gmin w 2020 r.
Map 26. Share of area under potatoes in total sown area by gminas in 2020

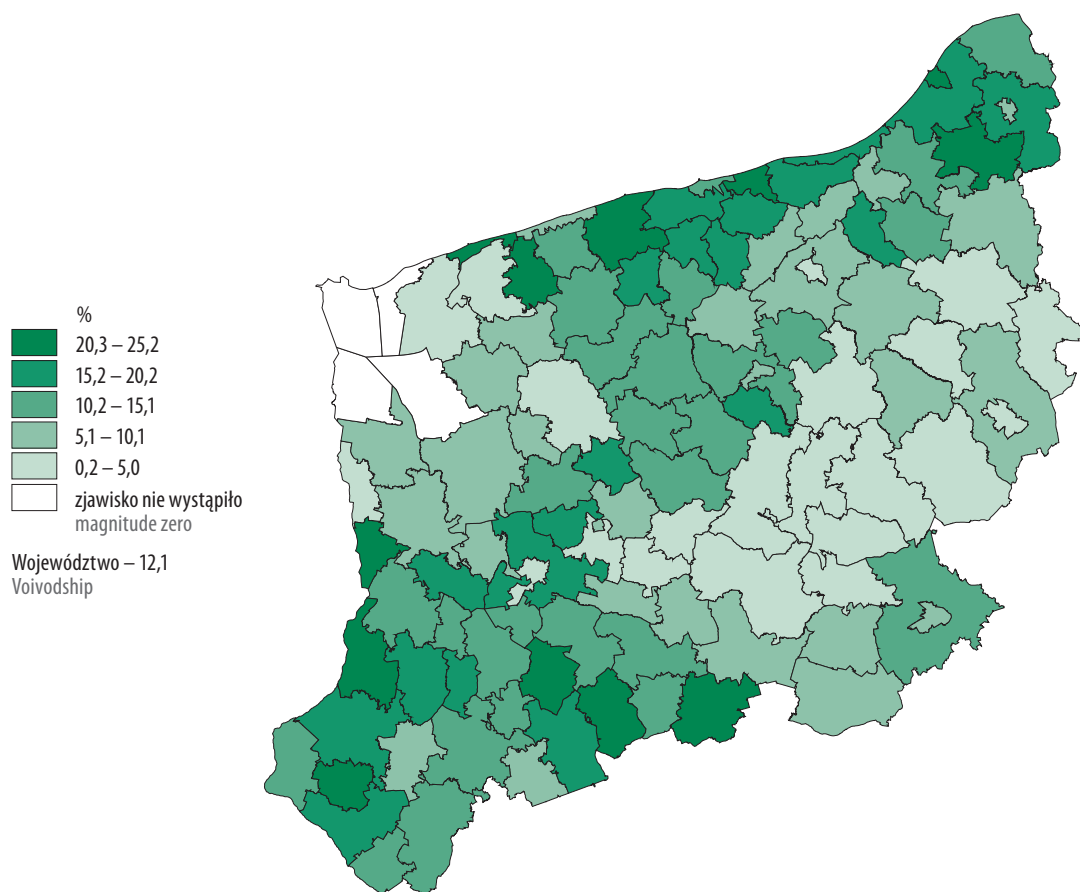

Buraki cukrowe – największy udział powierzchni zasiewów buraków cukrowych w ogólnej powierzchni zasiewów odnotowano w gminie wiejskiej Warnice (13,1% ogółu powierzchni zasiewów w gminie) i w gminach miejsko-wiejskich Pyrzyce i Recz (odpowiednio po 9,9%).

Rzepak i rzepik – udział powierzchni zasiewów tej uprawy w ogólnej powierzchni zasiewów najwyższy był w gminie miejsko-wiejskiej Pełczyce (25,2% ogółu powierzchni zasiewów w gminie) i w gminach wiejskich Przelewice (24,9%) i Malechowo (23,9%).

Mapa 27. Udział powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku w powierzchni zasiewów ogółem według gmin w 2020 r.

Map 27. Share of area under rape and turnip rape in total sown area by gminas in 2020

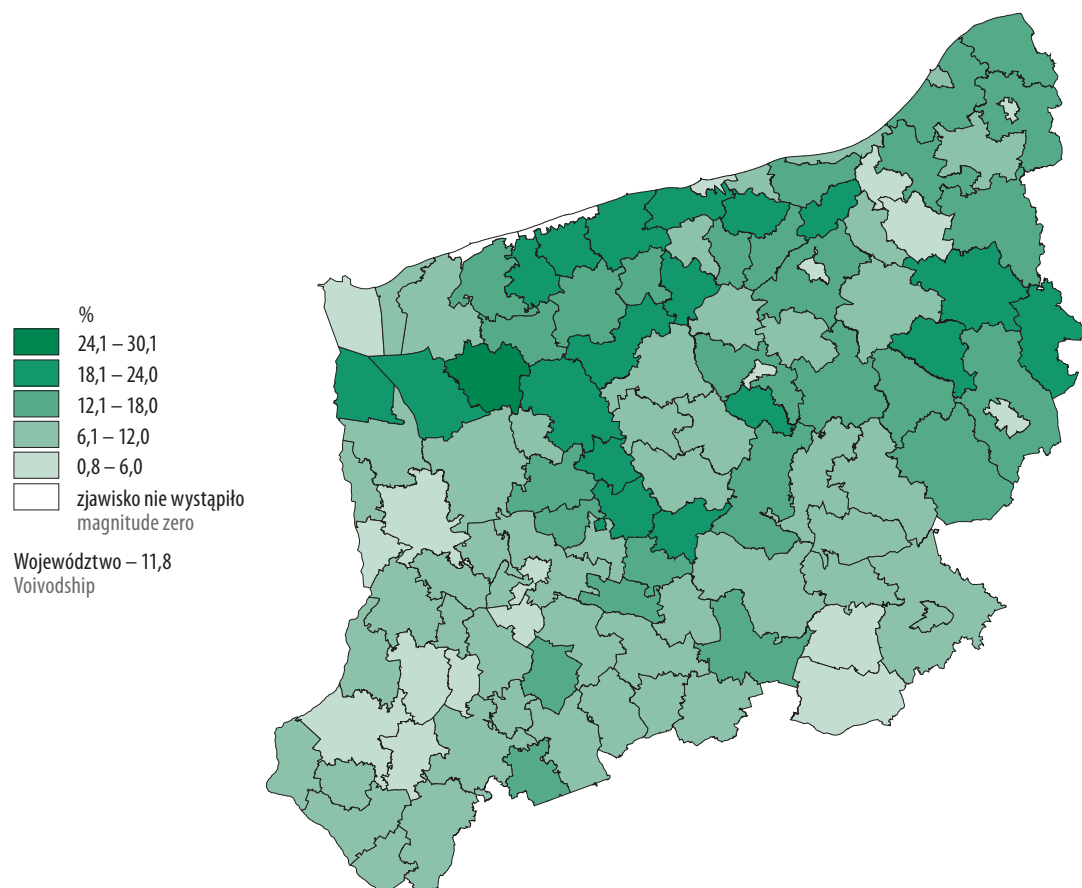
Zwierzęta gospodarskie

Livestock

Według wyników PSR 2020 chowem i hodowlą bydła (według siedziby gospodarstwa) zajmowało się 3401 gospodarstw rolnych, co stanowiło 11,8% ogółu gospodarstw (w Polsce odpowiednio 274093 gospodarstwa, tj. 20,8%).

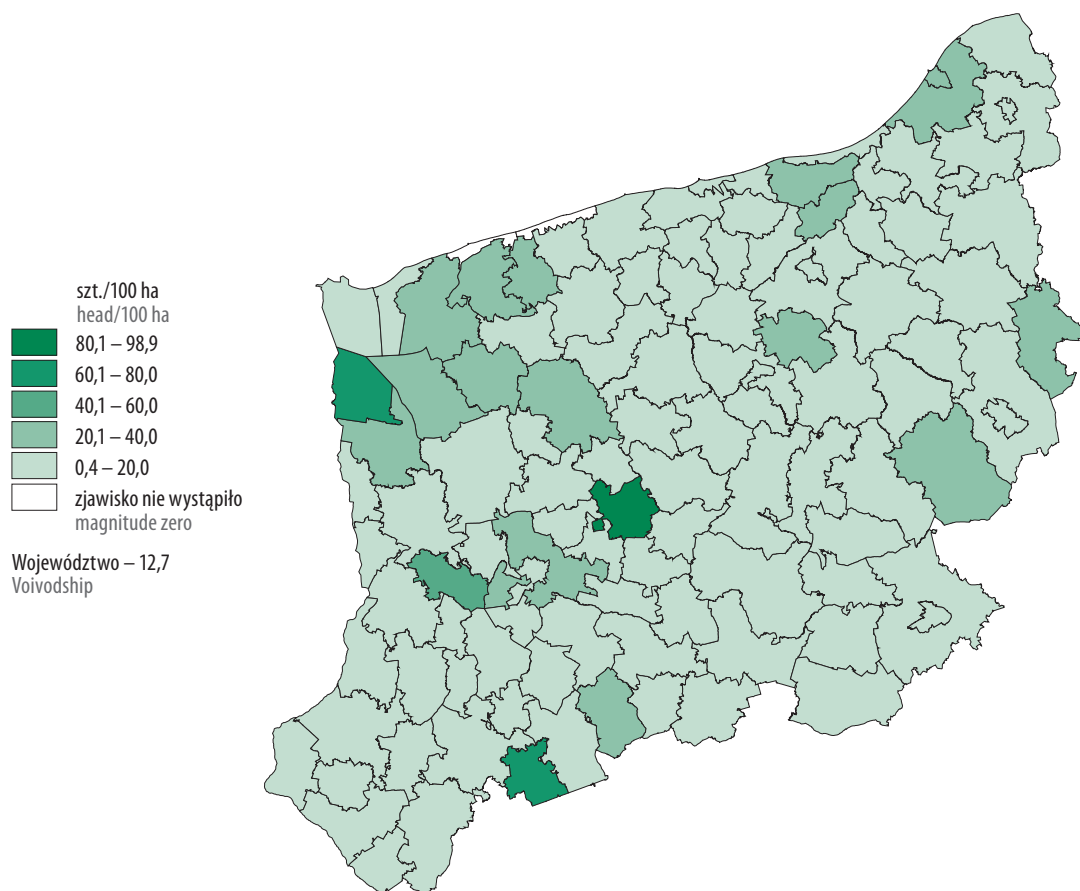
Najwyższy udział gospodarstw rolnych utrzymujących bydło odnotowano w gminach: wiejskich - Przybiernów (30,1% ogółu gospodarstw w gminie), Rymań (22,6%), Brzeźno (21,7%) oraz miejsko-wiejskiej Dobra (21,4%).

Mapa 28. Udział gospodarstw rolnych prowadzących chów/hodowlę bydła według gmin w 2020 r.
Map 28. Share of agricultural conducting breeding/rearing of cattle by gminas in 2020

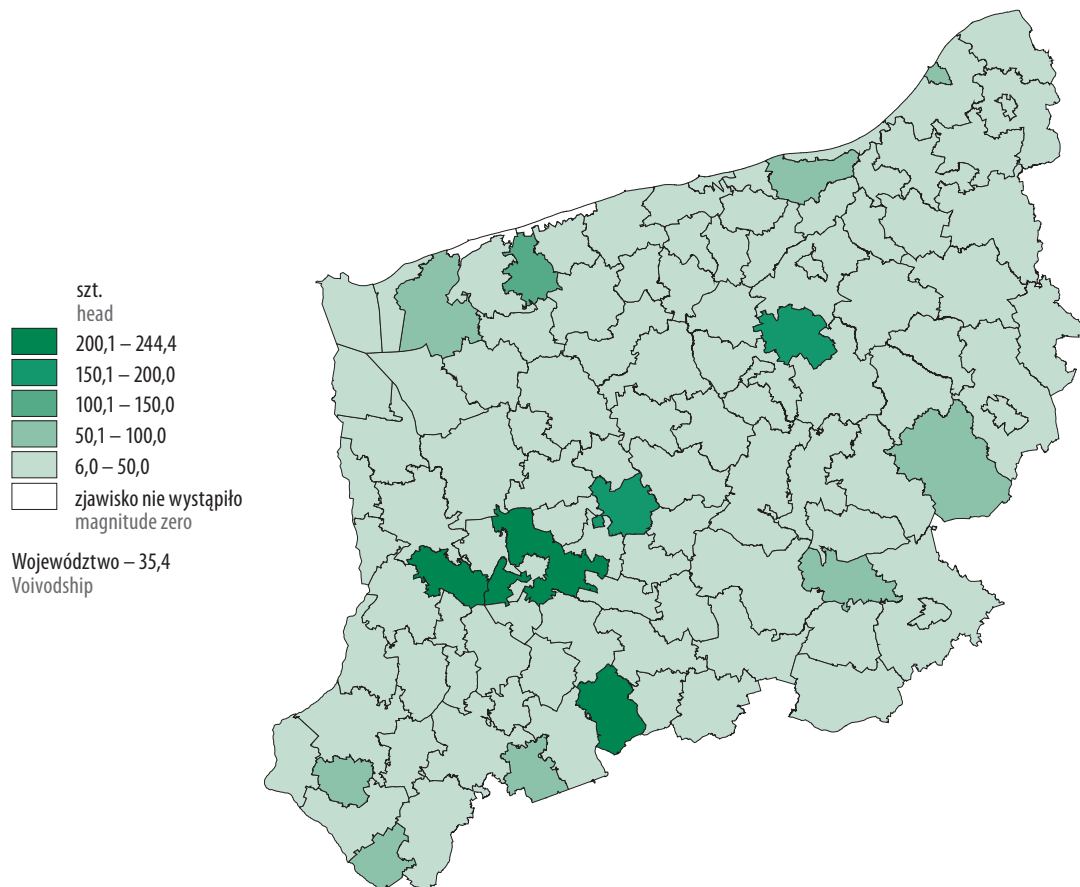

W gospodarstwach rolnych utrzymujących bydło obsada na 100 ha UR w województwie wynosiła 12,7 szt. (w Polsce 42,2 szt.). Najwyższą obsadę na 100 ha UR odnotowano w gminach: miejsko-wiejskiej Chociwel (98,9 szt.), wiejskiej Nowogródek Pomorski (65,5 szt.), miejsko-wiejskiej Nowe Warpno (62,6%). Największa obsada na 1 gospodarstwo utrzymujące bydło przypadła w gminach: wiejskiej Stare Czarnowo (244,4 szt.), wiejskiej Stargard (206,6 szt.) oraz miejsko-wiejskiej Pełczyce (201,9 szt.).

Mapa 29. Obsada bydła na 100 ha UR według gmin w 2020 r.
Map 29. Number of cattle per 100 ha of agricultural land by gminas in 2020

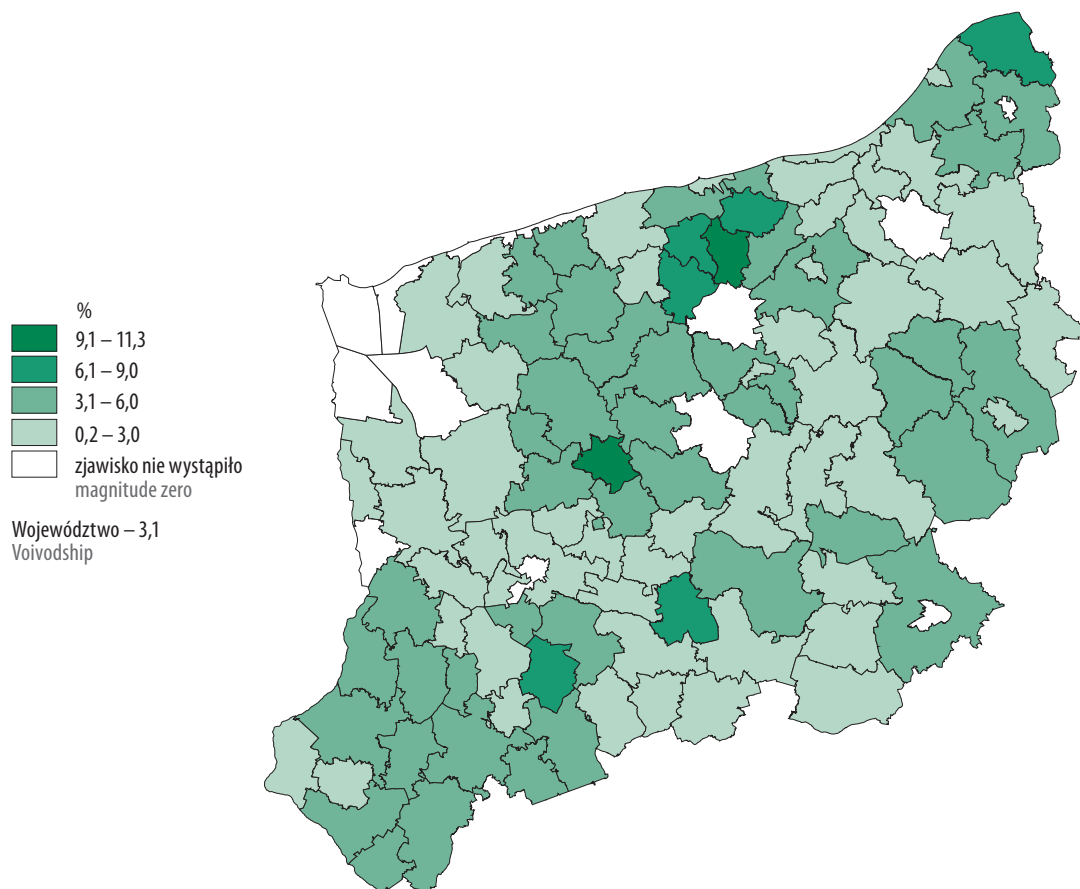

Mapa 30. Obsada bydła na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę bydła według gmin w 2020 r.
 Map 30. Number of cattle per 1 agricultural holding conducting breeding/rearing of cattle by gminas in 2020

Chowem i hodowlą świń (według siedziby gospodarstwa) w województwie zajmowało się 890 gospodarstw; stanowiły one 3,1% ogółu gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą (w Polsce – 6,5%). Najwyższy udział gospodarstw posiadających świnie odnotowano w gminach: miejsko-wiejskich Gościno (11,3%), Dobra (9,5%) oraz wiejskiej Dygowo (8,5%).

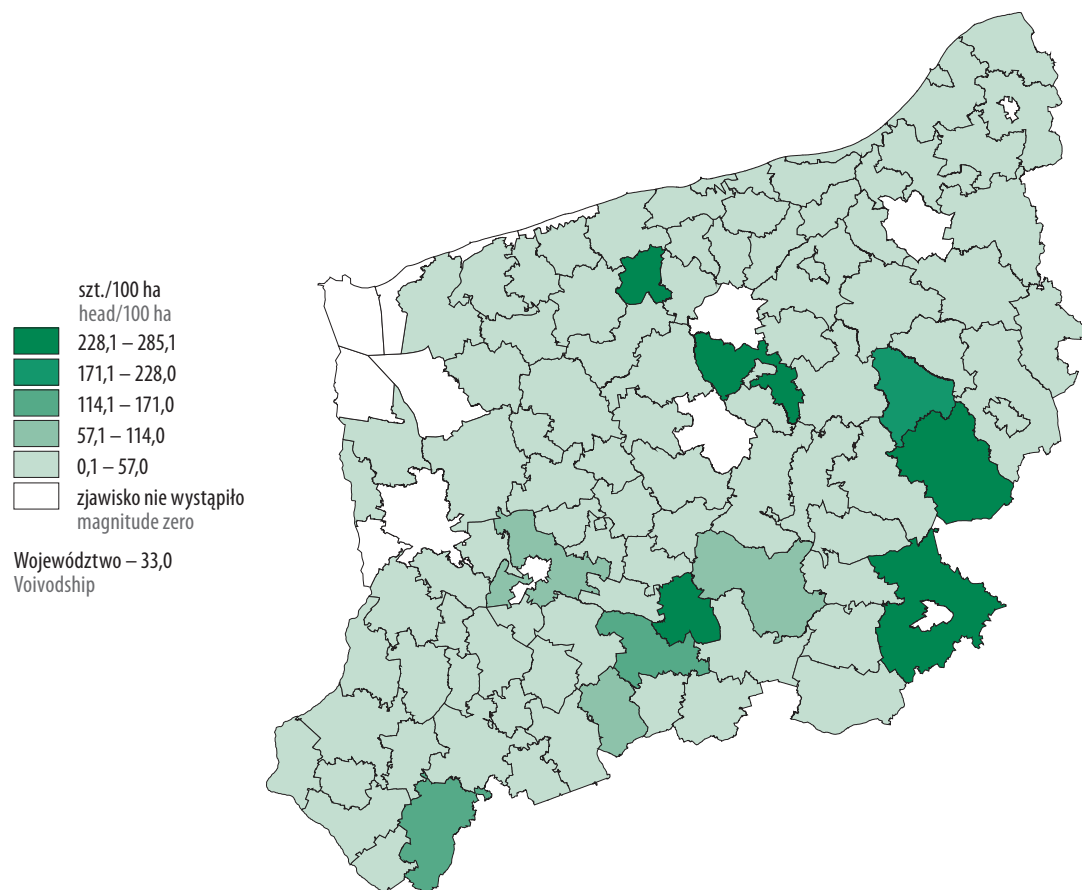
Mapa 31. Udział gospodarstw rolnych prowadzących chów/hodowlę świń według gmin w 2020 r.
Map 31. Share of agricultural conducting breeding/rearing of pigs by gminas in 2020

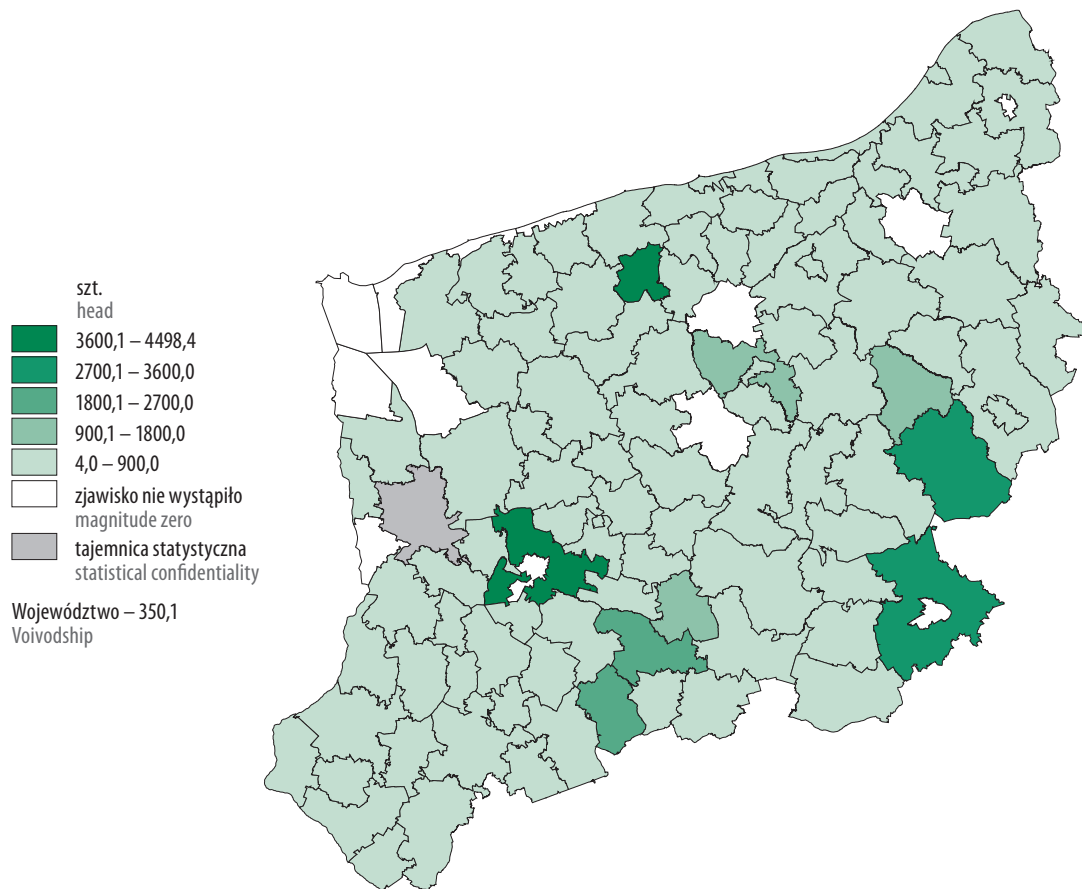
Obsada świń na 100 ha UR w województwie zachodniopomorskim wynosiła 33,0 szt. (w Polsce – 74,6 szt.). Najwyższą obsadą na 100 ha UR charakteryzowały się gminy: wiejskie Wałcz (285,1 szt.), Świdwin (248,7 szt.), Brojce (237,5 szt.), miejsko-wiejskie Recz (234,7 szt.) oraz Borne Sulinowo (231,6 szt.).

Największą obsadę na 1 gospodarstwo utrzymujące świnie odnotowano w gminach: wiejskich Stargard (4498,4 szt.), Brojce (4171,0 szt.), miejsko-wiejskiej Borne Sulinowo (3259,8 szt.), wiejskiej Wałcz (2876,4 szt.) oraz miejsko-wiejskiej Choszczno (2587,0 szt.).

Mapa 32. Obsada świń na 100 ha UR według gmin w 2020 r.
Map 32. Number of pigs per 100 ha of agricultural land by gminas in 2020

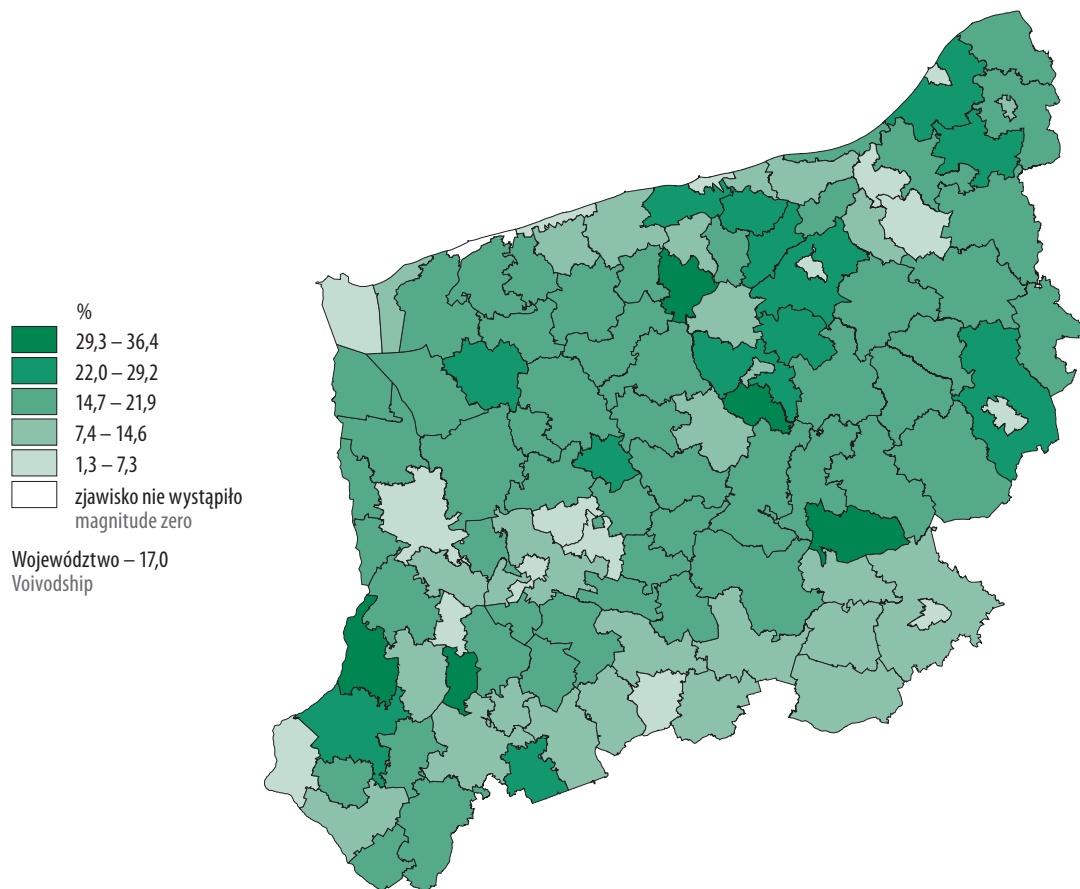

Mapa 33. Obsada świń na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów hodowlę świń w 2020 r.
 Map 33. Number of pigs per 1 agricultural holding conducting breeding/rearing of pigs by gminas in 2020

Gospodarstw rolnych prowadzących chów drobiu ogółem w czerwcu 2020 r. w województwie zachodniopomorskim było 4891 i stanowiły one 17,0% ogółu gospodarstw rolnych (w Polsce – 27,9%). Największy udział gospodarstw posiadających drób ogółem odnotowano w gminach wiejskich: Kozielice (36,4%), Brzeżno (30,9%), Widuchowa i Wierzchowo (po 29,3 %) oraz Rymań (29,2%).

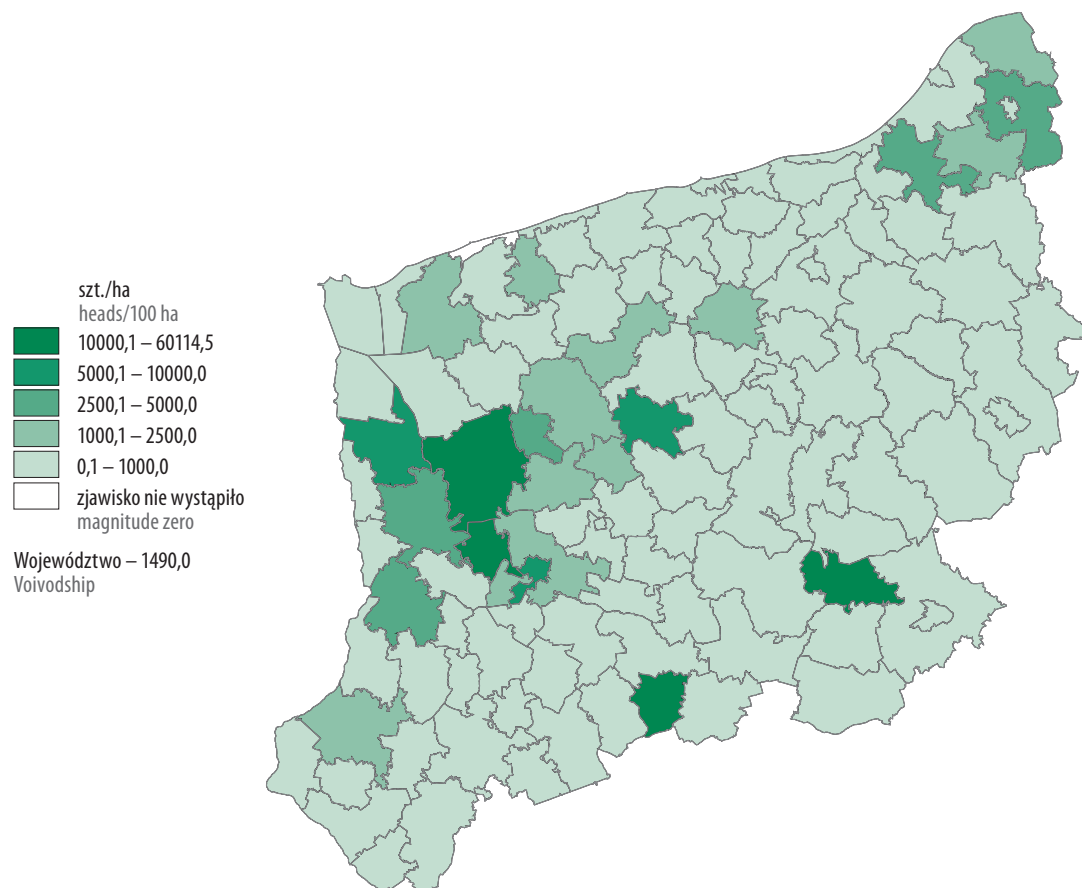
Mapa 34. Udział gospodarstw rolnych prowadzących chów/hodowlę drobiu ogółem według gmin w 2020 r.
Map 34. Share of agricultural conducting breeding/rearing of poultry by gminas in 2020

W gospodarstwach rolnych utrzymujących drób ogółem obsada na 100 ha UR w województwie wynosiła 1490,0 szt. (w Polsce 1510,8 szt.). Najwyższą obsadę na 100 ha UR odnotowano w gminach: wiejskich Kobyłanka (60114,5 szt.), Krzęcin (33641,3 szt.), miejsko-wiejskiej Mirosławiec (20600,6 szt.) oraz miejsko-wiejskiej Goleniów (17407,8 szt.).

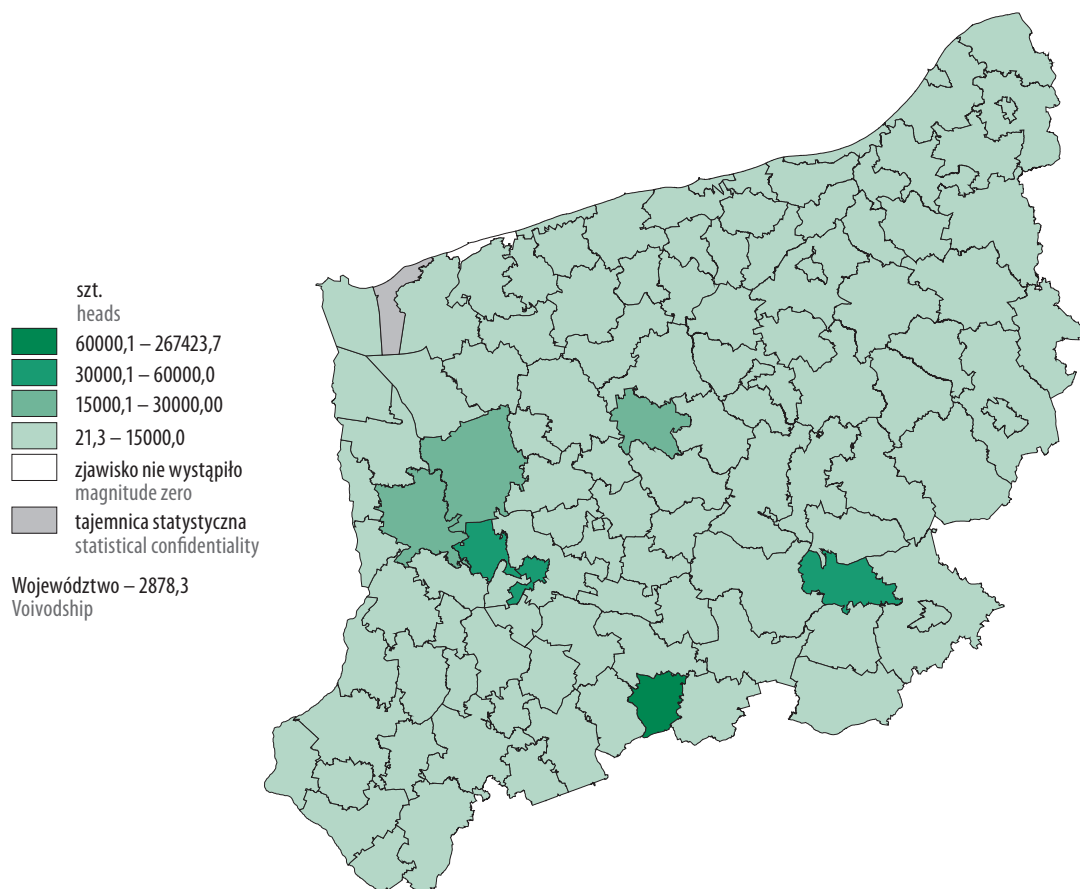
Największa obsada na 1 gospodarstwo utrzymujące drób przypadła w gminach: wiejskich Krzęcin (267423,7 szt.), Kobyłanka (59804,3 szt.) oraz miejsko-wiejskiej Mirosławiec (55989,2 szt.).

Mapa 35. Obsada drobiu ogółem na 100 ha UR według gmin w 2020 r.
Map 35. Number of poultry per 100 ha of agricultural land by gminas in 2020

Mapa 36. Obsada drobiu ogółem na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę drobiu ogółem w 2020 r.

Map 36. Number of poultry per 1 agricultural holding conducting breeding/rearing of poultry by gminas in 2020

Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze

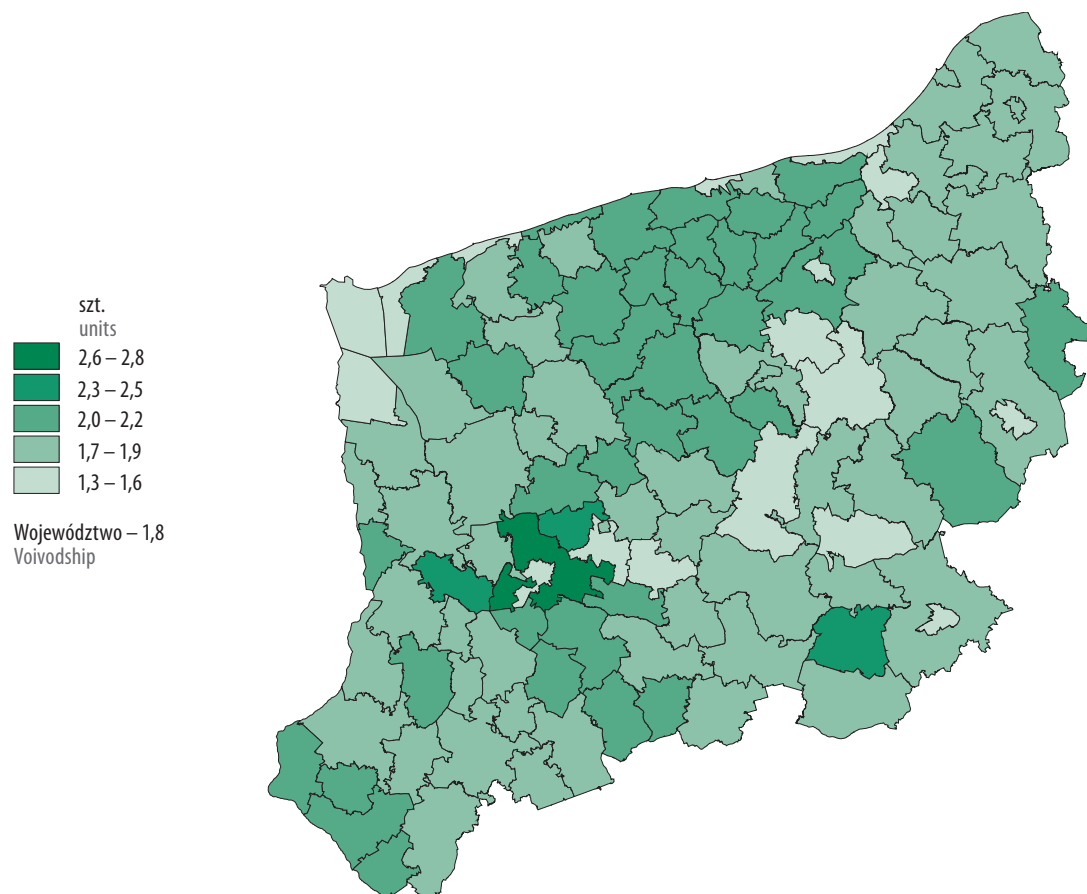
Tractors, machines and agricultural equipment

W 2020 r. w 16579 gospodarstwach rolnych, tj. 57,6% ogólnej liczby gospodarstw (w Polsce 66,9%) wyposażonych było w ciągniki. W gospodarstwach tych znajdowało się 30116 ciągników.

Średnio w województwie na 1 gospodarstwo wyposażone w ciągniki przypadało 1,8 szt. ciągnika (w Polsce 1,6 szt.). Najwięcej ciągników na 1 gospodarstwo posiadające ciągniki odnotowano w gminach: wiejskiej Stargard (2,8), miejsko-wiejskiej Tuczno (2,3) i wiejskiej Stara Dąbrowa (2,2), natomiast najmniej – w gminach: miejsko-wiejskiej Międzyzdroje (1,3), wiejskiej Dziwnów (1,4) i wiejskiej Dobrzany (1,4).

Mapa 37. Liczba ciągników rolniczych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne wyposażone w ciągniki według gmin w 2020 r.

Map 37. Number of tractors per 1 agricultural holding with tractors by gminas in 2020

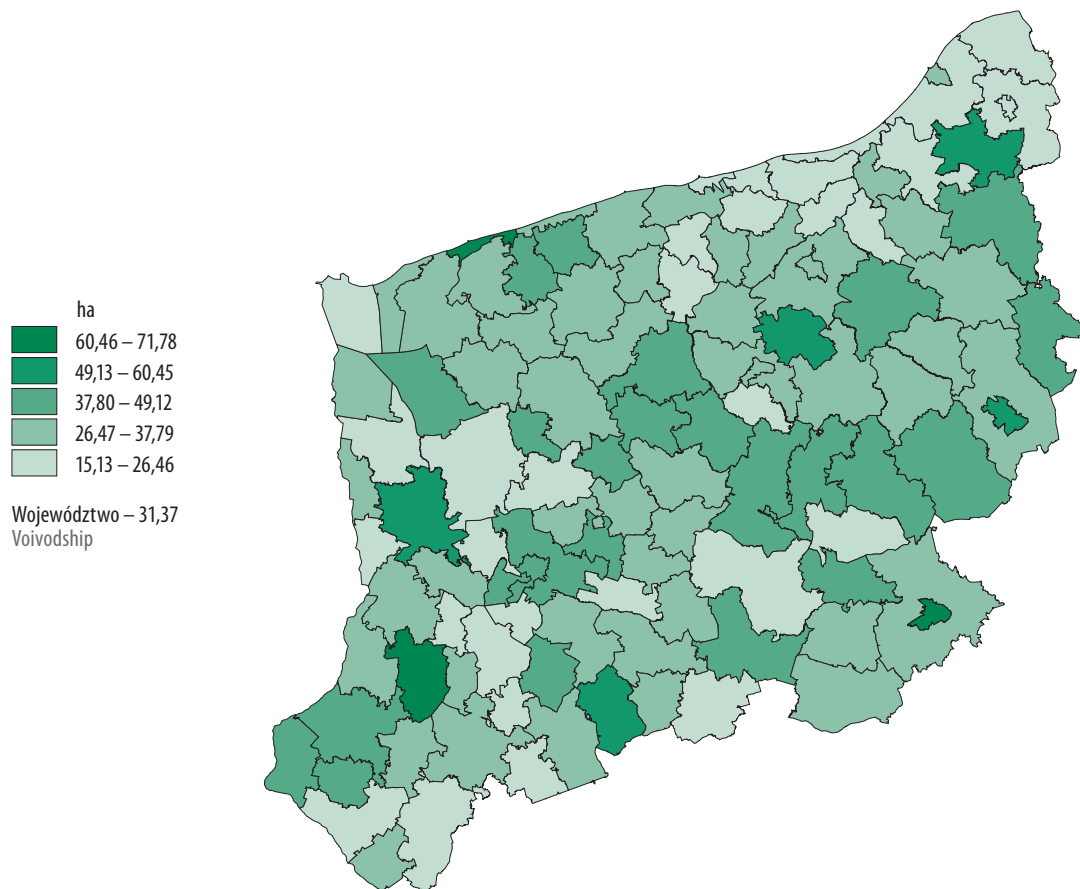

Liczba ciągników rolniczych przypadająca na 100 gospodarstw wynosiła 104,6 (w Polsce 109,9); najwięcej ciągników przypadających na 100 gospodarstw odnotowano w gminach: wiejskiej Brojce (171,7), miejsko-wiejskiej Dobra (152,4) i wiejskiej Przelewice (152,3), najmniej w gminach miejskich: Kołobrzeg (40,9), Stargard (42,6) i Szczecinek (45,3).

Średnia powierzchnia przypadająca na 1 ciągnik wyniosła 31,37 ha UR (w Polsce 10,33 ha). Najwyższą powierzchnię użytków rolnych przypadającą na 1 ciągnik w 2020 r. odnotowano w gminach: miejsko-wiejskiej Dziwnów (71,78 ha), miejskiej Wałcz (69,16 ha) i wiejskiej Banie (67,44 ha), a najmniejszą – w gminach: miejsko-wiejskiej Mielno (15,13 ha) oraz w gminach wiejskich Ustronie Morskie (16,18 ha) i Darłowo (15,13 ha).

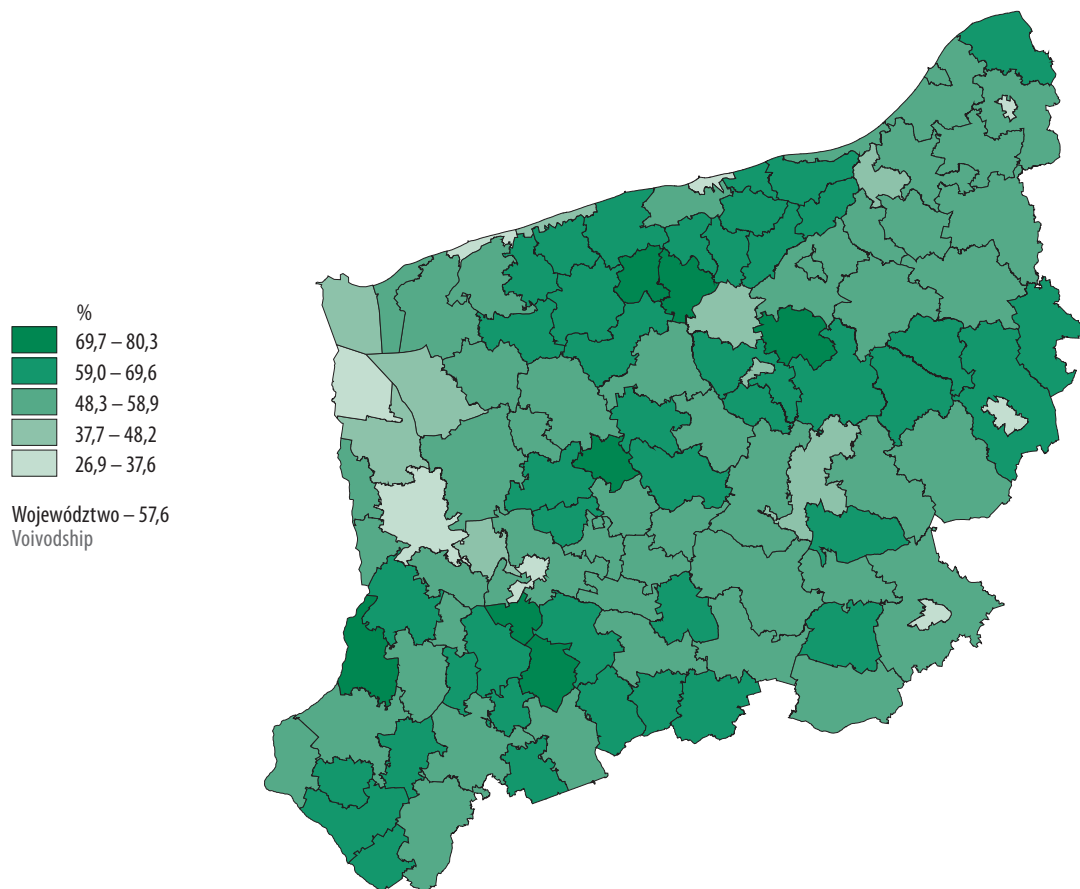
Mapa 38. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik według gmin w 2020 r.

Map 38. Area of agricultural land per 1 tractor by gminas in 2020

W 2020 r. udział gospodarstw z ciągnikami w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych wyniósł 57,6% (w Polsce 66,9%). Największy udział takich gospodarstw odnotowano w gminach: wiejskiej Brojce (80,3%), miejsko-wiejskiej Dobra (77,0%) i wiejskiej Przelewice (73,6%), natomiast najmniejszy w gminach miejskich: Kołobrzeg (26,9%), Stargard (27,1%) i Sławno (27,3%).

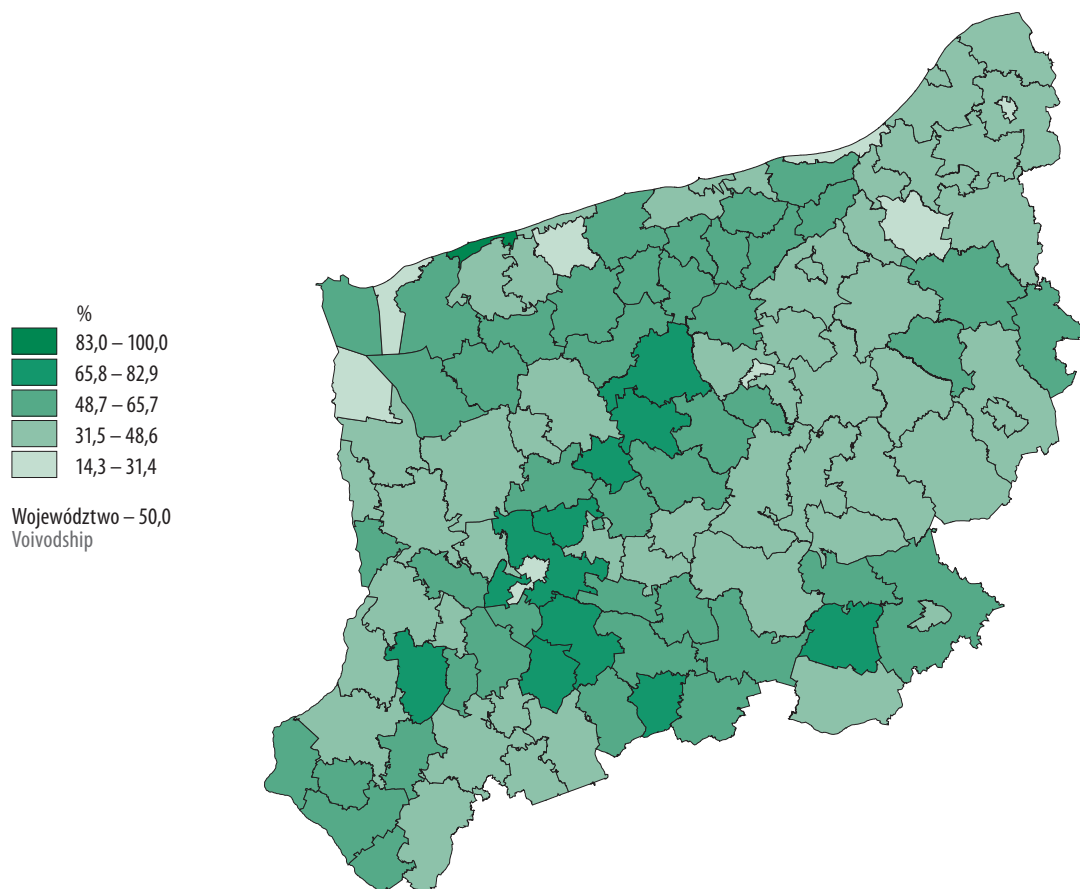
Mapa 39. Udział gospodarstw z ciągnikami w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych według gmin w 2020 r.
Map 39. Share of agricultural holdings with tractors by gminas in 2020

Liczba ciągników rolniczych przypadająca na 100 gospodarstw wynosiła 104,6 (w Polsce 109,9) – najwięcej w gminach: wiejskiej Brojce (171,7), miejsko-wiejskiej Dobra (152,4) i wiejskiej Przelewice (152,3), najmniej – w gminach miejskich: Kołobrzeg (40,9), Stargard (42,6) i Szczecinek (45,3).

Mapa 40. Udział gospodarstw wyposażonych w ciągniki o mocy 60 kW i więcej w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych z ciągnikami według gmin w 2020 r.

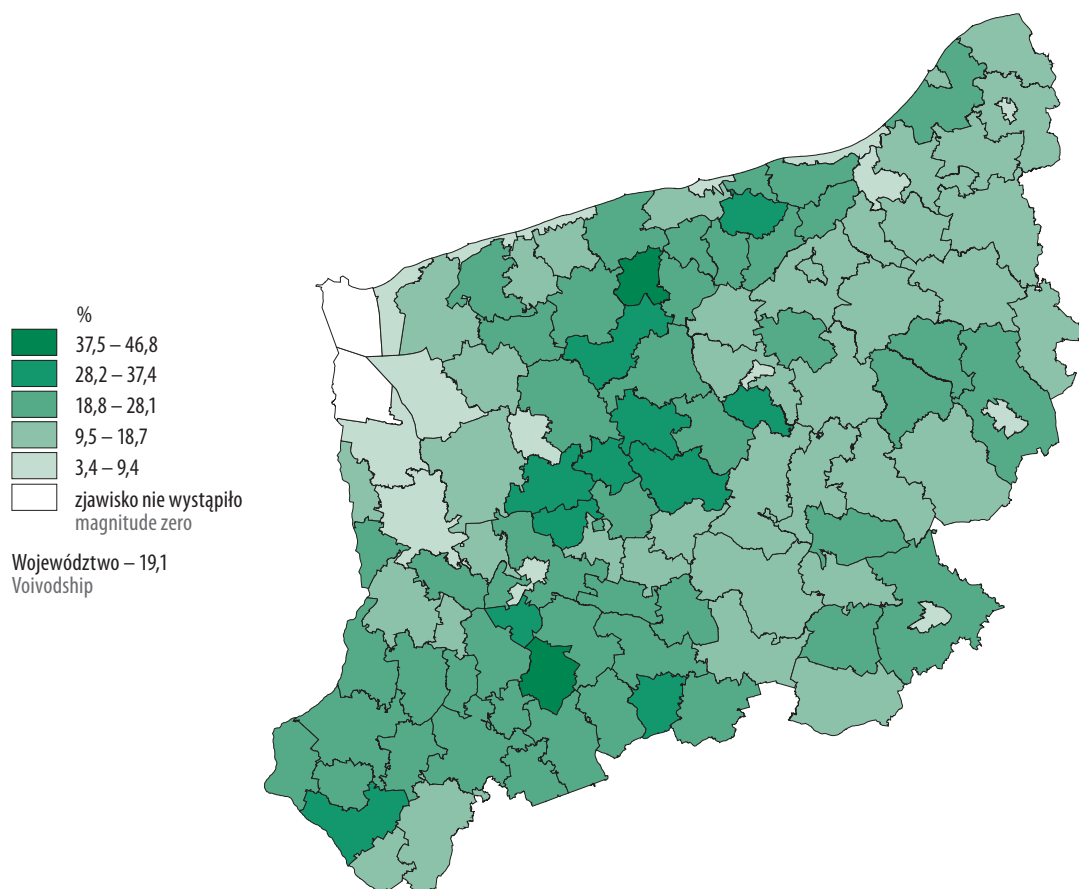
Map 40. Share of agricultural holding with tractors with engine power 60 kW and more in agricultural holdings with tractors by gminas in 2020

Gospodarstwa rolne, w których spisano ciągniki o mocy 60–100 kW i więcej, stanowiły 50,0% ogólnej liczby gospodarstw z ciągnikami (w Polsce 29,2%). Najwięcej takich gospodarstw odnotowano w gminach: miejsko-wiejskiej Dziwnów (100,0%) i w gminach wiejskich Radowo Małe (80,0%) i Przelewice (79,2%), zaś najmniej – w gminach miejsko-wiejskich: Międzyzdroje (14,3%), Nowe Warpno (21,1%) i w gminie wiejskiej Karnice (21,9%).

Mapa 41. Udział gospodarstw wyposażonych w kombajny zbożowe w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych według gmin w 2020 r.

Map 41. Share of agricultural holdings with combine harvesters by gminas in 2020

W 2020 r. w 5509 gospodarstwach znajdowało się 5896 kombajnów do zbioru ziarna. Gospodarstwa rolne wyposażone w **kombajny zbożowe** stanowiły 19,1% ogólnej liczby gospodarstw (w Polsce 12,3%). Średnio w województwie na 100 gospodarstw rolnych przypadało ok. 21 kombajnów (w Polsce 23). Największy udział gospodarstw wyposażonych w kombajny zbożowe w stosunku do liczby gospodarstw ogółem odnotowano w gminach wiejskich: Przelewice (46,8%), Brojce (40,8%) i Warnice (35,5%).

Udział gospodarstw wyposażonych w pozostałe rodzaje maszyn rolniczych w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w gminach województwa zachodniopomorskiego kształtował się następująco:

- **opryskiwacze polowe** – największy udział odnotowano w gminach wiejskich: Warnice (61,5%), Przelewice (52,8%) oraz Brojce (52,6%);
- **kombajny ziemniaczane** – największy udział odnotowano w gminach: wiejskiej Brojce (23,0%) oraz w gminach miejsko-wiejskich Maszewo (22,6%) oraz Dobra (22,2%);
- **kopaczki do zbiorów ziemniaków i innych roślin korzeniowych** – największy udział odnotowano w gminach: wiejskiej Biesiekierz (28,7%), miejsko-wiejskiej Recz (23,2%) oraz w gminie wiejskiej Wierzchowo (22,9%);
- **kombajny buraczane** – największy udział odnotowano w gminach wiejskich: Kobyłanka (3,3%), Dolice (3,2%) oraz Warnice (3,0%);
- **przyczepy zbierające** – największy udział odnotowano w gminach: wiejskiej Kobyłanka (23,7%) oraz w gminach miejsko-wiejskich Gryfino (10,2%) i Stepnica (7,7%);
- **prasy zbierające** – największy udział odnotowano w gminach: miejsko-wiejskiej Dobra (23,0%), w wiejskiej Biesiekierz (20,4%) i miejsko-wiejskiej Stepnica (17,3%);

- **siewniki** – największy udział odnotowano w gminach wiejskich: Warnice (63,5%), Brojce (58,6%) oraz Przelewice (53,7%);
- **rozzrutniki obornika** – największy udział odnotowano w gminach wiejskich: Brzeźno (32,2%), Rymań (27,4%) oraz w gminie miejsko-wiejskiej Barwice (27,2%);
- **rozsiewacze nawozów i wapna** – największy udział odnotowano w gminach wiejskich: Warnice (60,5%), Brojce (58,6%) oraz Przelewice (57,4%);
- **kosiarki polowe** – największy udział odnotowano w gminach: miejsko-wiejskich Ińsko (43,8%) i wiejskich Przybiernów (43,5%) oraz Świerżno (41,0%).

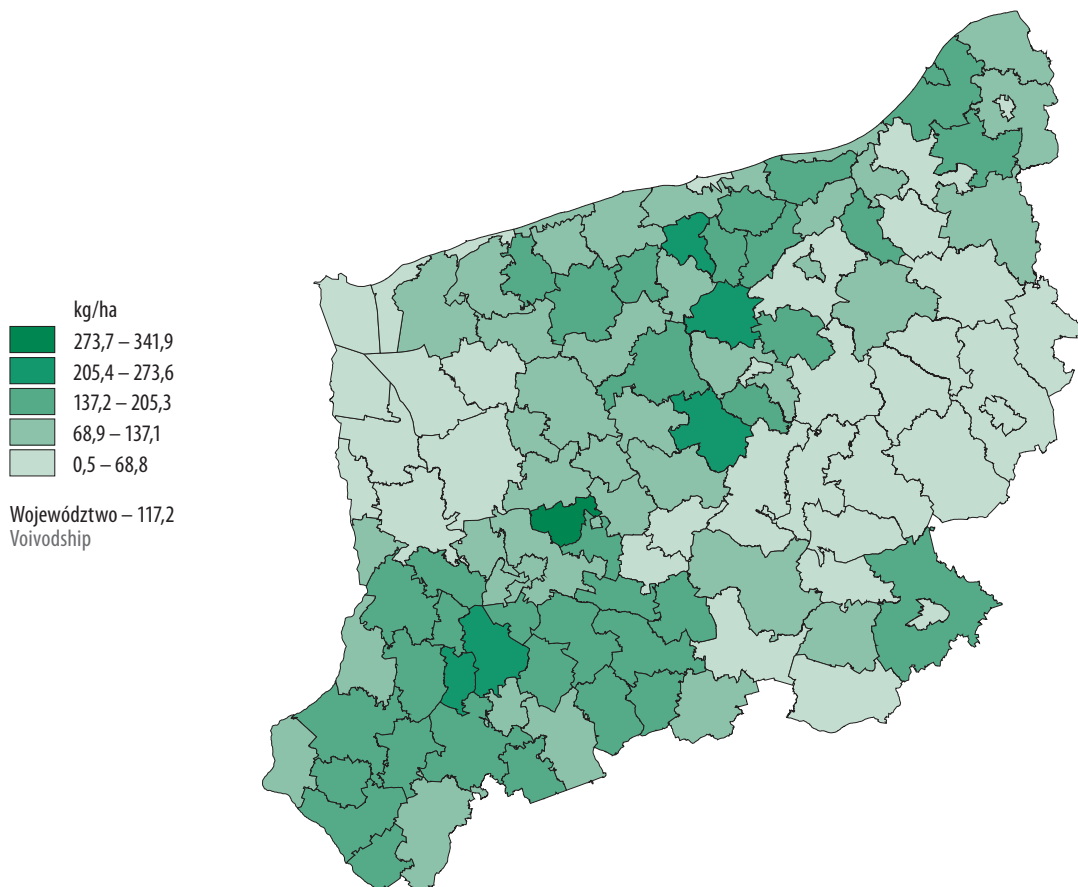
Nawożenie

Fertilization

Zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik, łącznie azotowych, fosforowych i potasowych (NPK), w badanym okresie wyniosło 109329 ton. W 2020 r. na 1 ha użytków rolnych zużyto przeciętnie 115,7 kg NPK (w Polsce 130,5 kg/ha). Zużycie nawozów potasowych (K₂O) wyniosło 31388 ton, co w przeliczeniu na 1 ha UR dało wynik 33,2 kg. Pod uprawy zastosowano 59463 ton nawozów azotowych (N) i 18478 ton nawozów fosforowych (P₂O₅), tj. w przeliczeniu na 1 ha UR odpowiednio 62,9 kg i 19,6 kg.

Mapa 42. Zużycie nawozów mineralnych w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze według gmin w 2020 r.

Map 42. Consumption of mineral fertilizers (in terms of pure ingredient) per ha of agricultural land in good agricultural condition by gminas in 2020

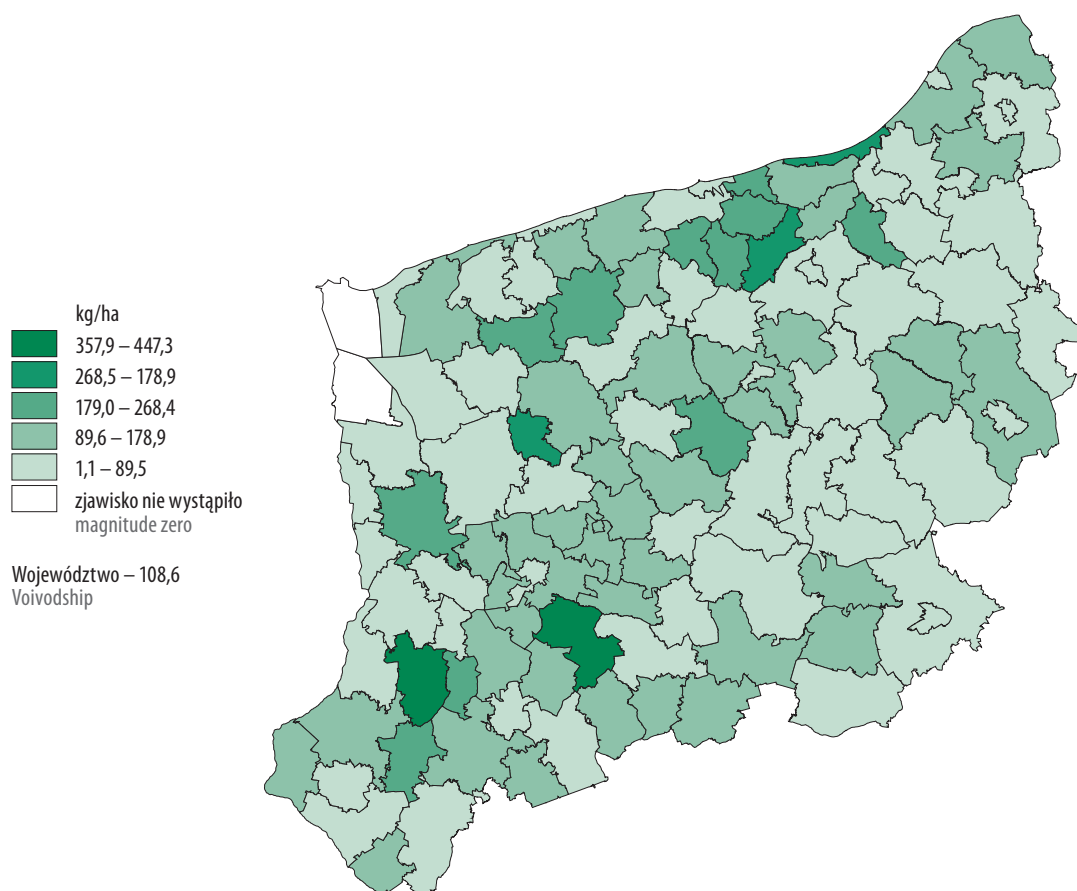
Zużycie nawozów mineralnych pod zbiory w 2020 r. w przeliczeniu na 1 ha UR w dobrej kulturze osiągnęło poziom 117,2 kg (w Polsce 132,2 kg/ha) czystego składnika. Z uwagi na duże regionalne zróżnicowanie intensywności produkcji roślinnej wystąpiły znaczne różnice terytorialne w zużyciu nawozów mineralnych. W ok. 47% gmin nawożenie było wyższe od średniego zużycia w województwie. Największe zużycie odnotowano w gminach: wiejskiej Stara Dąbrowa – 341,9 kg NPK/ha UR w dobrej kulturze rolnej, w wiejskiej Sławoborzu – 272,4 kg NPK/ha, w miejsko-wiejskiej Łobzie – 237,5 kg NPK/ha, a najmniejsze w gminach: miejsko-wiejskiej Nowym Warpnie – 0,5 kg NPK/ha UR w dobrej kulturze rolnej, miejskiej Świnoujściu – 3,5 kg NPK/ha i miejsko-wiejskiej Stepnicy 3,6 kg NPK/ha.

Wyniki PSR 2020 wykazały, że 5371 gospodarstw rolnych (co stanowiło 1,9% gospodarstw w Polsce) stosowało nawozy wapniowe bez magnezu lub wapniowo-magnezowe. Przeciętne zużycie nawozów wapniowych w czystym składniku kształtowało się na poziomie 108,6 kg/ha UR w dobrej kulturze (w kraju 90,8 kg/ha).

Zużycie nawozów wapniowych, podobnie jak nawozów mineralnych, było zróżnicowane terytorialne. W 2020 r. największe jednostkowe zużycie wapna nawozowego w kg na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze odnotowano w gminach wiejskich: Dolice (447,3), Banie (370,4), Osina (324,3). Niski poziom wapnowania gleb wystąpił natomiast w gminach miejsko-wiejskich Stepnicy i Sławnie (odpowiednio 1,1 kg/ha i 1,3 kg/ha UR w dobrej kulturze rolnej), a w gminach miejskiej Nowym Warpnie i miejsko-wiejskiej Świnoujściu w badanym roku nie odnotowano nawożenia nawozami wapniowymi.

Mapa 43. Zużycie nawozów wapniowych i wapniowo-magnezowych w kg na 1 ha UR w dobrej kulturze według gmin w 2020 r.

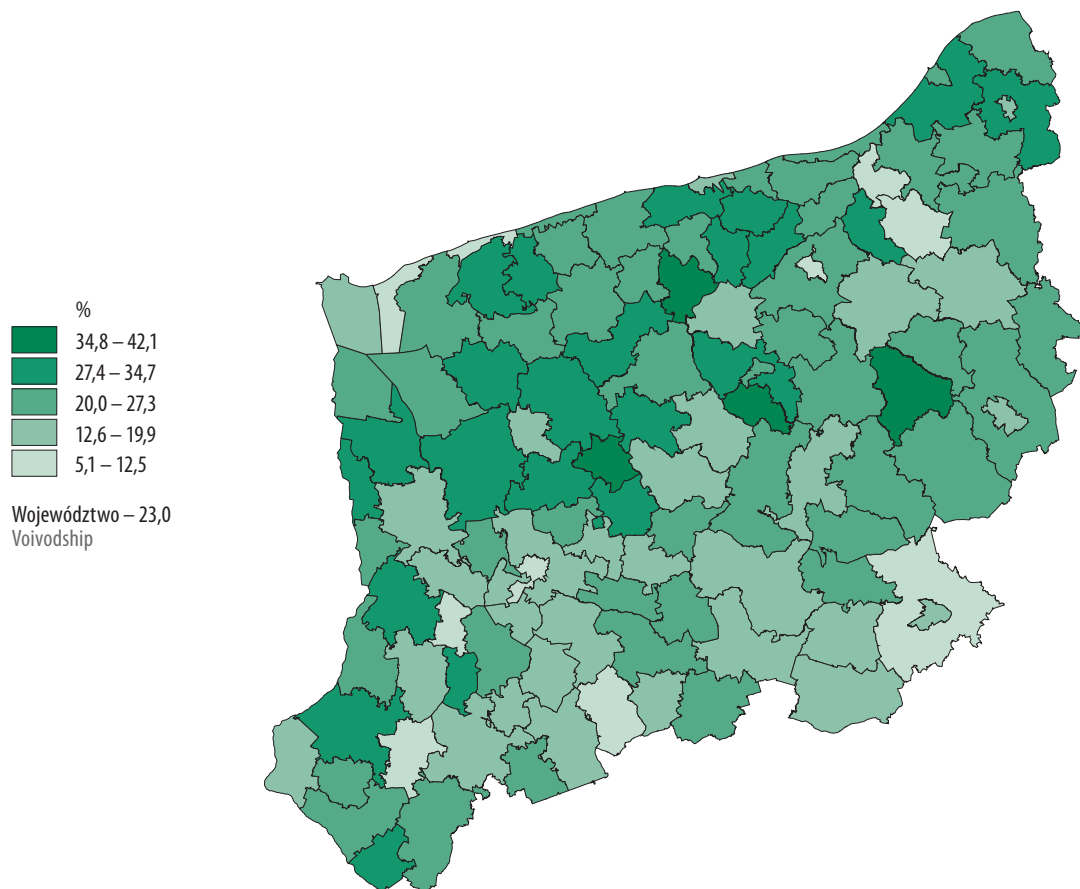
Map 43. Consumption of lime and lime-magnesium fertilizers in kg per 1 ha of agricultural land in good agricultural condition by gminas in 2020

Badanie PSR w 2020 r. wykazało, że w 6583 gospodarstwach rolnych (22,9% ogólnej liczby gospodarstw) stosowało nawozy naturalne pochodzenia zwierzęcego.

Mapa 44. Udział gospodarstw stosujących nawozy naturalne pochodzenia zwierzęcego według gmin w 2020 r.

Map 44. Share of agricultural holdings applying organic fertilizers of animal origin by gminas in 2020

Stosowanie nawozów naturalnych pochodzenia zwierzęcego było również terytorialnie niejednolite. W 2020 r. największy udział gospodarstw stosujących te nawozy w stosunku do gospodarstw ogółem w gminie odnotowano w gminach: miejsko-wiejskiej Dobra (42,1%) i wiejskich Brzeźno (39,1%) i Rymań (35,2%), a najniższy w gminach: miejskiej Białogard (5,1%) i miejsko-wiejskich Dziwnów (6,7%) i Międzyzdroje (8,3%). Wśród gospodarstw stosujących nawożenie obornikiem największy odsetek odnotowano w gminach: miejsko-wiejskiej Nowogard (3,2%), wiejskiej Darłowo (3,0%) i miejsko-wiejskiej Maszewo (2,6%), a w przypadku nawożenia pociotem ptasim w gminach: miejsko-wiejskiej Chojna (5,1%), wiejskiej Szczecinek (4,7%) i miejsko-wiejskiej Pyrzyce (3,7%). Najwięcej gospodarstw stosujących nawożenie gnojówką spisano w gminach: miejsko-wiejskiej Połczyn Zdrój (6,4%), wiejskiej Szczecinek (4,0%) i wiejskiej Białogard (3,8%), natomiast gnojowicę najczęściej stosowano w gminach: wiejskiej Świdwin (4,6%), miejsko-wiejskiej Barwice (4,0%) i wiejskiej Postomino (3,4%).

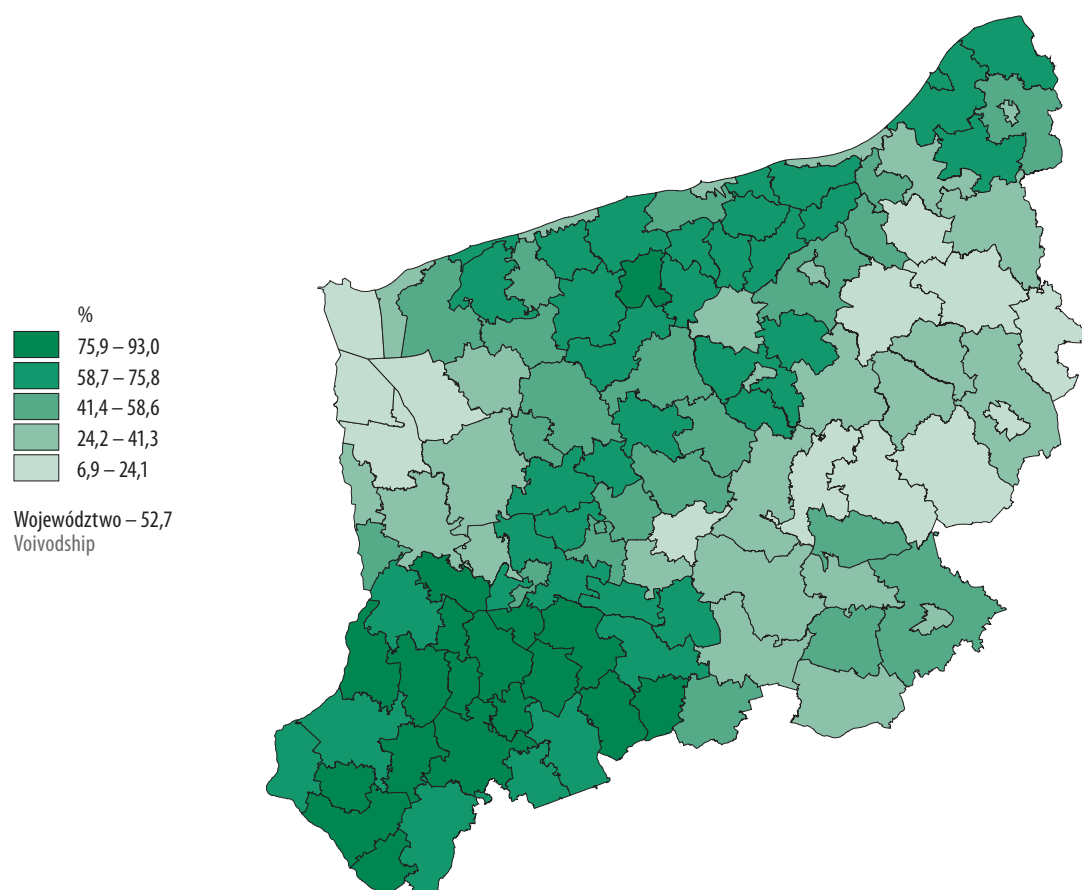
Zabiegi środkami ochrony roślin

Treatments with plant protection products

W 2020 r. zabiegi środkami ochrony roślin stosowało 53,2% (15332) gospodarstw rolnych. Ilość zabiegów wykonana na pozostałą powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze wyniosła 6155, a na powierzchnię magazynową – 649.

Wśród gospodarstw stosujących zabiegi środkami ochrony roślin najwyższy udział odnotowano w gminach: wiejskiej Warnice (93,0%), wiejskiej Przelewice (89,4%), miejsko-wiejskiej Pełczyce (86,3%), natomiast najniższy w gminach: miejsko-wiejskiej Nowe Warpno (6,9%), miejskiej Świnoujście (7,8%), miejsko-wiejskiej Biały Bór (10,8%).

Mapa 45. Udział gospodarstw rolnych stosujących zabiegi środkami ochrony roślin według gmin w 2020 r.
Map 45. Share of agricultural holdings conducting treatments with plant protection products by gminas in 2020

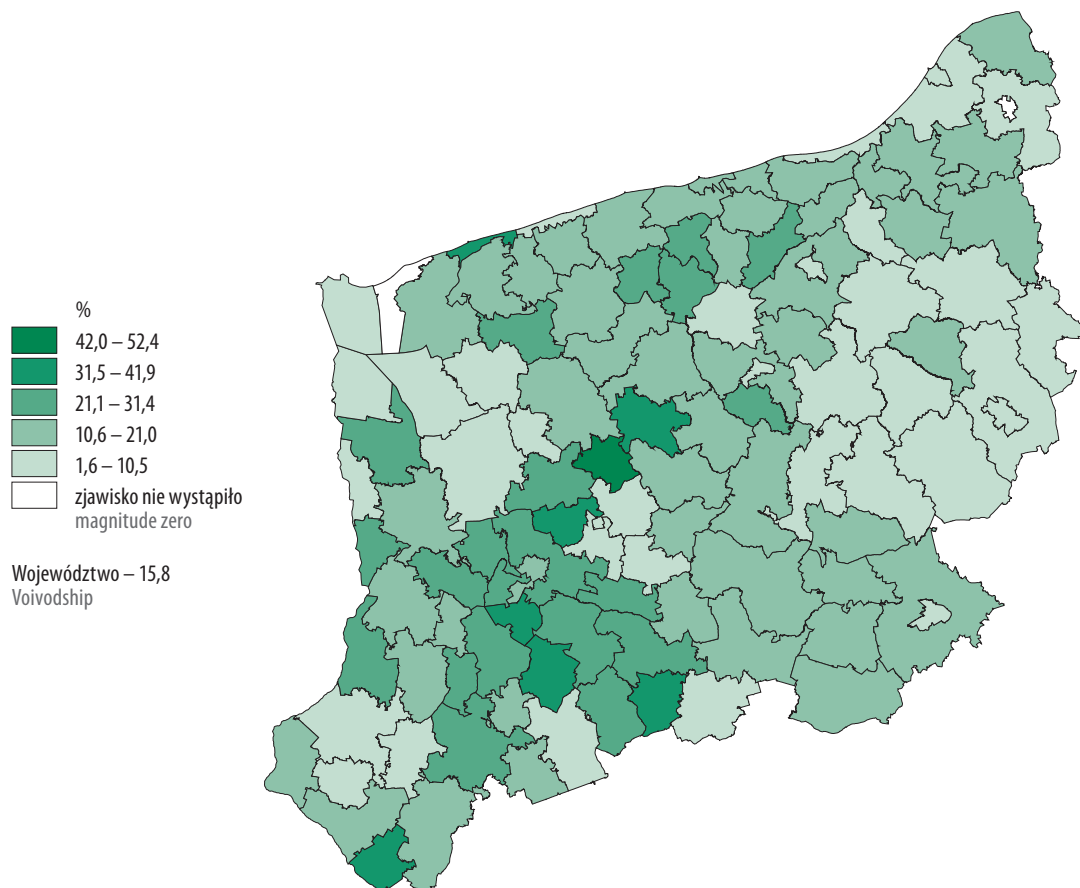

Najwięcej zabiegów wykonano w celu ochrony zbóż (37586), natomiast gminami, w których wykonano je najczęściej, były w gminach miejsko-wiejskich: Pyrzyce (3,8%), Myślibórz (2,8%) i Choszczno (2,6%). Na ochroną warzyw wykonano 3938 zabiegów, a najwyższy odsetek wystąpił w gminach: miejskiej Szczecin (5,3%), miejsko-wiejskiej Goleniów (5,0%) i miejsko-wiejskiej Gryfice (4,7%). W celu ochrony plantacji upraw trwałych, w tym sadów, wykonano 1963 zabiegi – najwyższy odsetek odnotowano w gminach: miejskiej Szczecin (7,3%), miejsko-wiejskiej Barlinek (5,0%) i miejsko-wiejskiej Kalisz Pomorski (4,7%).

W co szóstym gospodarstwie rolnym użytkownik korzystał ze wsparcia w podejmowaniu decyzji w zakresie stosowania środków ochrony roślin. Najczęściej wykorzystywano w tym celu progi ekonomicznej szkodliwości (79,9%) oraz personalne doradztwo rolnicze (79,6%). Najwyższy udział gospodarstw rolnych, w których użytkownik korzystał ze wsparcia w podejmowaniu decyzji w zakresie stosowania środków ochrony roślin, odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Dobra (52,4%), w gminach wiejskich: Radowo Małe (38,0%), Warnice (37,5%) i Krzęcin (35,8%).

Mapa 46. Udział gospodarstwa, w których użytkownik korzystał ze wsparcia w podejmowaniu decyzji w zakresie stosowania środków ochrony roślin według gmin w 2020 r.

Mapa 46. Share of agricultural holdings using assistance in decision-making in the field of plant protection treatments by gminas in 2020

Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego

Income sources of households with the holder of an agricultural holding

W okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. 28109 gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego uzyskiwało dochody z prowadzonej działalności rolniczej. Dla 35,6% z nich działalność rolnicza stanowiła główne źródło utrzymania, czyli źródło dochodów przekraczające 50% dochodów ogółem.

Obok tej działalności źródło dochodów stanowiły również:

- praca najemna – dla 38,6% ogółu omawianych gospodarstw domowych,
- emerytury i renty – dla 25,7%,
- działalność pozarolnicza – dla 18,9%,
- inne niezarobkowe źródła utrzymania (poza emeryturą i rentą) – dla 10,2%.

W przekroju terytorialnym największy udział gospodarstw, dla których działalność rolnicza stanowiła główne źródło utrzymania, odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Dobra (58,7%) oraz w gminach wiejskich Stara Dąbrowa i Warnice (po 55,9%). Najmniejszy odsetek był w gminie miejskiej Sławno (14,0%).

Największy udział wśród ogółu gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego, które uzyskiwały ponad 50% dochodów z prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, odnotowano w gminach miejsko-wiejskich Mielno (35,2%) i Dziwnów (28,6%).

Odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z pracy najemnej przekraczały 50% dochodów ogółem, był największy w gminach wiejskich Stare Czarnowo (39,8%), Bielice (37,8%) i Świeszyno (37,2%), natomiast najmniejszy – w gminie wiejskiej Wałcz (12,7%).

Największy odsetek gospodarstw domowych, dla których dochód z emerytur i rent stanowił główne źródło utrzymania, wystąpił w gminach miejskiej Sławno (30,2%) i miejsko-wiejskiej Nowe Warpno (28,1%), a najmniejszy – w gminach miejsko-wiejskich Tuczno (4,2%) i Dobra (5,0%).

Pracujący i nakłady pracy w gospodarstwach rolnych

Labour force and labour input in agricultural holdings

Zgodnie z wynikami PSR 2020 w ciągu 12 miesięcy przed dniem referencyjnym badania w gospodarstwach indywidualnych pracowało 48870 osób stanowiących rodzinną siłę roboczą, w tym 27720 użytkowników gospodarstw rolnych (tj. 56,7% ogółu pracujących w gospodarstwach indywidualnych; w Polsce – 49,2%). Wsparcie dla rodzinnej siły roboczej stanowili pracownicy najemni stali (3572 osoby) oraz pozostałe grupy pracowników angażowanych do pracy w gospodarstwie rolnym dorywczo w miarę potrzeb.

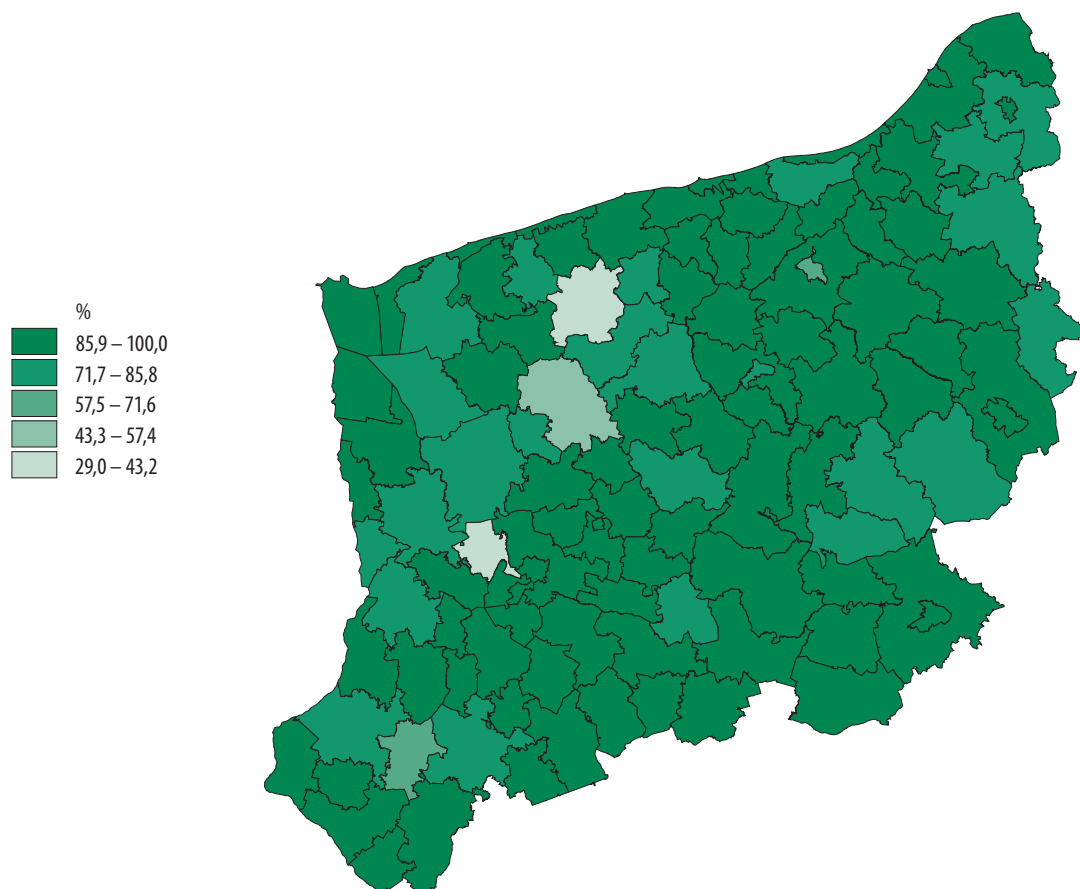
W gospodarstwach osób prawnych przy produkcji rolniczej pracowało 4940 stałych pracowników najemnych.

Nakłady pracy na prowadzenie działalności rolniczej w gospodarstwach rolnych w województwie zachodniopomorskim po przeliczeniu na pełnozatrudnionych wyniosły 32864 AWU, z tego 83,9% (27572 AWU) odnotowano w gospodarstwach indywidualnych).

W **indywidualnych gospodarstwach rolnych praca rodzinnej siły roboczej** wyniosła 23072 AWU, co stanowiło 83,7% ogółu nakładów pracy ponoszonych na prowadzenie działalności rolniczej (w Polsce 92,3%).

Mapa 47. Udział rodzinnej siły roboczej w nakładach pracy gospodarstw indywidualnych według gmin w 2020 r.

Map 47. Share of family labour force in natural person's agricultural holdings (private farms) by gminas in 2020

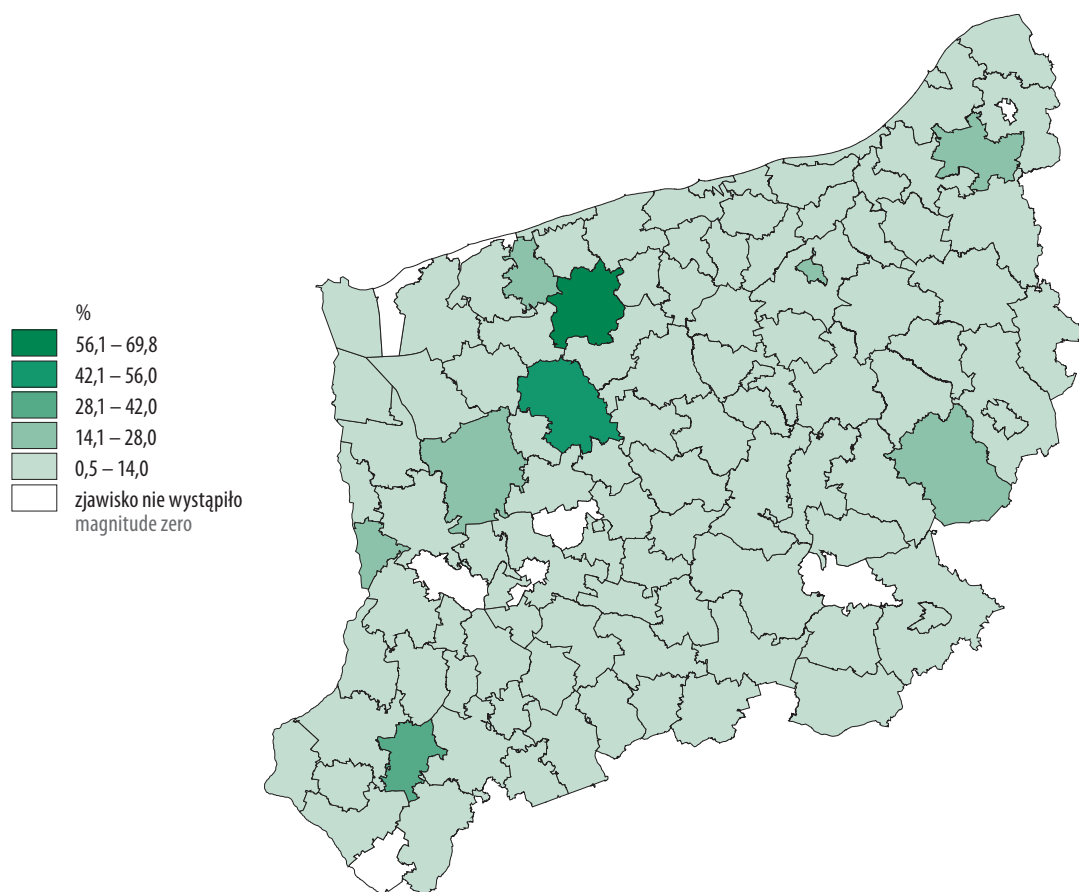
Zróżnicowanie przestrzenne nakładów pracy rodzinnej siły roboczej w gospodarstwach indywidualnych było znaczne i kształtowało się od najwyższego odsetka w gminach: Międzyzdroje (100,0 %), Warnice (97,0%), Rymań (96,6%), Dębno (96,2%) i Kołobrzeg (96,0%) do najniższego w gminach: Gryfice (29,0%), Kobyłanka (31,1%), Nowogard (55,0%) i Trzcińsko-Zdrój (59,4%).

Największy udział w wielkości nakładów pracy rodzinnej siły roboczej miała praca użytkowników gospodarstw rolnych – 14675 AWU, tj. 63,6% (w kraju 55,7%). Nakłady pracy małżonków użytkowników wynosiły 5046 AWU, tj. 21,9% (w Polsce 26,0%), pozostałych członków rodziny mieszkających z użytkownikiem – 2397 AWU, tj. 10,4% (wobec 15,4%). Stosunkowo najmniejszy wkład pracy w gospodarstwo wnosili członkowie rodziny niemieszkający z użytkownikiem – 954 AWU, tj. 4,1% (w Polsce 2,9%).

Pracujący użytkownik i członkowie jego rodziny byli wspomagani przez 2984 pełnozatrudnionych pracowników najemnych stałych (co stanowiło 10,8% nakładów pracy w gospodarstwie, w Polsce 4,0%), 777 pełnozatrudnionych pracowników dorywczych, 334 – kontraktowych, a także 405 pracowników pełnotatowej pomocy sąsiedzkiej.

Mapa 48. Udział pracowników najemnych stałych w nakładach pracy gospodarstw indywidualnych według gmin w 2020 r.

Map 48. Share of permanent employees in natural person's agricultural holdings (private farms) by gminas in 2020

W układzie terytorialnym najwyższy odsetek pełnozatrudnionych pracowników najemnych stałych w gospodarstwach indywidualnych odnotowano w gminach: Gryfice (69,8%), Nowogard (43,1%), Trzcińsko-Zdrój (39,0%) i Świerżno (25,7%).

W gospodarstwach osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, trzon stanowili pracownicy najemni stali (85,9%, w kraju 73,4%) – 4545 osób w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

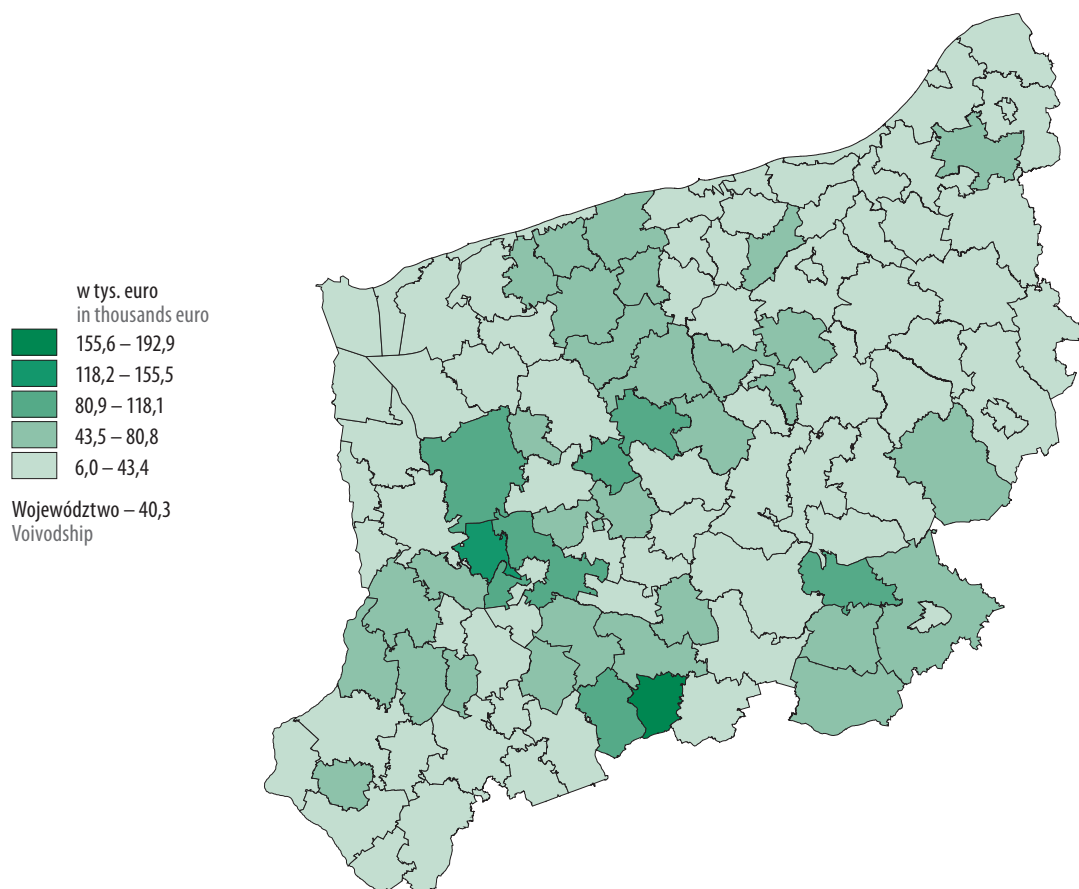
Typologia gospodarstw rolnych

Typology of agricultural holdings

Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego w województwie zachodniopomorskim wynosiła w 2020 r. 40,3 tys. euro (w Polsce – 20,3 tys. euro).

Najwyższą średnią wielkość ekonomiczną odnotowano w gminach: wiejskich Krzęcin (192,9 tys. euro), Kobylanka (141,9 tys. euro), miejsko-wiejskiej Mirosławiec (118,1 tys. euro), wiejskich Radowo Małe (116,3 tys. euro) oraz Stargard (110,0 tys. euro), natomiast najmniejszą – w gminach miejskich Świnoujście (6,0 tys. euro) i Kołobrzeg (6,3 tys. euro).

Mapa 49. Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego według gmin w 2020 r.
 Map 49. Average economic size of an agricultural holding by gminas in 2020

Pod względem typów gospodarstw najwyższe odsetki gospodarstw rolnych należących do danego typu odnotowano w gminach:

- „specjalizujące się w uprawach polowych” – miejsko-wiejskiej Dziwnów (93,3% ogółu gospodarstw w gminie), wiejskiej Rewal (90,6%) oraz miejsko-wiejskiej Pyrzyce (88,5%),
- „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych” – miejskiej Świdwin (8,6%), wiejskiej Manowo (8,5%) oraz m. Szczecin (8,0%),
- „specjalizujące się w uprawach trwałych” – miejsko-wiejskiej Kalisz Pomorski (9,4%), wiejskiej Rąbino (7,7%) oraz miejskiej Świdwin (7,5%),
- „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” – wiejskiej Przybiernów (23,0%), miejsko-wiejskich Nowe Warpno (22,4%) oraz Stepnica (18,4%),
- „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” – wiejskich Kobyłanka (13,3%), Kozielice (7,6%) oraz miejsko-wiejskiej Gryfino (7,1%),
- „mieszane – różne uprawy” – wiejskiej Manowo (5,2%), miejsko-wiejskich Kalisz Pomorski (5,2%) oraz Iłsko (5,0%),
- „mieszane – różne zwierzęta” – wiejskich Dygowo (3,0%), Świerzno (2,8%) oraz Marianowo (2,1%),
- „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” – miejsko-wiejskiej Międzyzdroje (16,7%), wiejskich Brzeźno (16,0%) oraz Nowogródek Pomorski (13,8%).

Uwagi metodologiczne

1. Wprowadzenie

Niniejszą publikację opracowano na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020 (PSR 2020), który przeprowadzono w Polsce w terminie od 1 września do 30 listopada 2020 r.

Spis został przeprowadzony na potrzeby Unii Europejskiej oraz krajowe, a jego podstawę prawną stanowią:

- ustawa z dnia 31 lipca 2019 r. o powszechnym spisie rolnym w 2020 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1728 z późn. zm.). Ustawa ta szczegółowo określiła zasady przeprowadzenia spisu, podmioty podlegające spisowi oraz zakres danych, które należy zebrać,
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2018/1091 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zintegrowanych statystyk dotyczących gospodarstw rolnych oraz uchylenia rozporządzeń (WE) nr 1166/2008 i (UE) nr 1337/2011 (Dz. Urz. L 200 z 7.8.2018),
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE, Euratom) nr 1101/2008 w sprawie przekazywania do Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich danych statystycznych objętych zasadą poufności,
- rozporządzenie Rady (WE) nr 322/97 w sprawie statystyk Wspólnoty oraz decyzji Rady 89/382/EWG, Euratom w sprawie ustanowienia Komitetu ds. Programów Statystycznych Wspólnot Europejskich (tekst mający znaczenie dla Europejskiego Obszaru Gospodarczego – EOG i Szwajcarii) (Dz. Urz. L 87 z 31.3.2009, str. 164), w zakresie zasad opracowywania, tworzenia i rozpowszechniania statystyk oraz poufności informacji statystycznych,
- ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 443 z późn. zm.),
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. (RODO) w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1) w zakresie zasad przetwarzania danych osobowych,
- ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1781).

Dniem referencyjnym spisu był 1 czerwca 2020 r. Część danych, ze względu na ich specyfikę, dotyczyła okresu ostatnich 12 miesięcy kończącego się w dniu referencyjnym badania czyli okresu od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. włącznie.

Dla aktywności ekonomicznej, w części dotyczącej aktywności bieżącej, okresem referencyjnym był dodatkowo tydzień kończący się w dniu referencyjnym badania (tj. okres od 26 maja do 1 czerwca 2020 r.).

2. Uwaga

W związku z wprowadzaniem od 2010 r. zmian w metodologii badań rolniczych, mających na celu dostosowanie do standardów unijnych oraz uwzględnienie przemian dokonujących się w polskim rolnictwie, a także szersze wykorzystanie źródeł administracyjnych, **definicja gospodarstwa rolnego uległa zmianie**. Zgodnie z obowiązującą definicją w spisie rolnym w 2020 r. (podobnie jak w badaniach struktury gospodarstw rolnych w 2013 i 2016 r.) nie ujęto posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy użytków rolnych o powierzchni poniżej 1 ha prowadzących działalność rolniczą o małej skali.

W związku z powyższym, prezentowane w niniejszym opracowaniu dane dla 2020 roku, dotyczące gospodarstw rolnych ogółem oraz gospodarstw rolnych o powierzchni do 1 ha użytków rolnych włącznie są porównywalne z danymi zawartymi w edycji publikacji za lata 2013 i 2016, a nie są porównywalne z informacjami dla lat 2002, 2005, 2007 i 2010 zawartymi we wcześniejszych edycjach publikacji.

Do porównań wykorzystano dane z 2010 r., przeliczone zgodnie z obowiązującą definicją gospodarstwa rolnego.

Dane dla gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych są porównywalne z danymi prezentowanymi w poprzednich edycjach publikacji (dla gospodarstw prowadzących działalność rolniczą).

3. Ważniejsze pojęcia, definicje i zasady spisywania

Gospodarstwo rolne to grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą wraz z prawami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego (art. 553 Kodeksu Cywilnego).

Gospodarstwo rolne osoby fizycznej (gospodarstwo indywidualne) to gospodarstwo użytkowane przez osobę fizyczną obejmujące:

- gospodarstwa rolne o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych,
- gospodarstwa rolne o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące działy specjalne produkcji rolnej lub produkcję rolną (roślinną i/lub zwierzęcą) o znaczącej, określonej następującymi progami skali: 0,5 ha dla: drzew owocowych, krzewów owocowych, warzyw gruntowych, truskawek gruntowych oraz chmielu; 0,3 ha dla szkótek sadowniczych i szkótek ozdobnych; 0,1 ha dla tytoniu; 5 sztuk dla bydła ogółem; 20 sztuk dla świń ogółem; 5 sztuk dla loch; 20 sztuk dla owiec ogółem i kóz ogółem; 100 sztuk dla drobiu ogółem; 10 sztuk dla zwierząt dzikich utrzymywanych w systemie fermowym; 20 pni dla pszczół.

Gospodarstwo rolne osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej to gospodarstwo rolne prowadzone przez osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, którego **podstawowa działalność jest zaliczana według Polskiej Klasyfikacji Działalności do sekcji A**, dział 01, grupy: 01.1 - uprawy rolne inne niż wieloletnie, 01.2 – uprawy roślin wieloletnich, 01.3 – rozmnażanie roślin, 01.4 – chów i hodowla zwierząt (z podklasy 01.49.Z – tylko strusie, króliki i inne zwierzęta futerkowe oraz pszczoły), 01.5 – uprawy rolne połączone z chowem i hodowlą zwierząt (działalność mieszana), 01.6, klasa 01.61, podklasa 01.6.61.Z – działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną (utrzymywanie gruntów w dobrej kulturze rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska), a także niezależnie od zaklasyfikowania działalności podstawowej, gdy w gruntach użytkowanych przez jednostkę powierzchnia **użytków rolnych przekracza 1 ha lub prowadzony jest chów/hodowla zwierząt gospodarskich**.

Użytkownik gospodarstwa rolnego to osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, faktycznie użytkująca gospodarstwo rolne, niezależnie od tego, czy jest właścicielem, dzierżawcą tego gospodarstwa, czy też użytkuje je z innego tytułu i niezależnie od tego, czy grunty wchodzące w skład gospodarstwa rolnego są położone na terenie jednej czy kilku gmin.

Za **osobę kierującą gospodarstwem rolnym** uważa się pełnoletnią osobę fizyczną upoważnioną przez właściciela/użytkownika gospodarstwa rolnego do podejmowania oraz nadzorowania lub wykonywania decyzji bezpośrednio związanych z procesami produkcyjnymi. W gospodarstwach indywidualnych kierujący jest często tą samą osobą co użytkownik.

Poziom wykształcenia rolniczego osoby kierującej gospodarstwem rolnym określa się jako:

- wyższe rolnicze – uzyskanie dyplomu ukończenia szkoły wyższej o kierunku rolniczym np. ogrodnictwo, geodezja urządzeń rolniczych, technika urządzeń rolniczych i leśnych, leśnictwo, technologia drewna, ochrona środowiska – melioracja, rybactwo, zootechnika, technologia żywności – młeczarstwo itp.; do kierunków rolniczych należy zaliczyć także weterynarię,
- policealne rolnicze – uzyskanie dyplomu ukończenia szkoły policealnej lub pomaturalnej o kierunku rolniczym, np. ogrodnictwo, urządzenie terenów zieleni itp.,
- średnie zawodowe rolnicze – uzyskanie świadectwa ukończenia technikum lub liceum zawodowego o kierunku rolniczym np. hodowla zwierząt, uprawa roślin, leśnictwo, melioracja, urządzenie terenów zieleni,
- zasadnicze zawodowe rolnicze – uzyskanie świadectwa ukończenia zasadniczej szkoły rolniczej, szkoły przysposobienia rolniczego, świadectwa ukończenia korespondencyjnego kursu rolniczego o poziomie szkoły zasadniczej, np. ogrodnictwo, hodowla zwierząt, mechanizacja rolnictwa, wiejskie gospodarstwo domowe, rolnik upraw polowych,

- kurs rolniczy – kurs kwalifikacyjny zakończony egzaminem i uzyskaniem tytułu wykwalifikowanego rolnika lub mistrza rolnika,
- brak wykształcenia rolniczego – nieukończenie żadnej szkoły ani kursu o kierunku rolniczym, niezależnie od posiadanego ogólnego poziomu wykształcenia.

Siedziba użytkownika gospodarstwa indywidualnego to adres zamieszkania użytkownika. Adres ten nie zawsze jest taki sam jak adres zameldowania.

Siedziba gospodarstwa indywidualnego to siedlisko gospodarstwa (budynek mieszkalny oraz budynki gospodarskie i urządzenia służące do produkcji rolnej), a w przypadku braku siedliska, największa część gospodarstwa rolnego. Adres siedziby gospodarstwa nie zawsze jest taki sam jak siedziby użytkownika.

Siedziba gospodarstwa rolnego osoby prawnej (lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej) to siedziba osoby prawnej lub jednostki lokalnej prowadzącej działalność rolniczą.

Do **działalności rolniczej** prowadzonej przez gospodarstwo rolne zaliczono:

- uprawę roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym również uprawę grzybów jadalnych), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych,
- chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, świń, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych (np. dziki, sarny, daniele, lamy) i pszczół,
- utrzymanie gruntów rolnych, już niewykorzystywanych do celów produkcyjnych, według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

Za **zarobkową działalność inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym** przyjęto działalność produkcyjną lub usługową prowadzoną na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku, która wykorzystuje zasoby gospodarstwa rolnego (siłę roboczą, teren, budynki, park maszynowy itp.) lub produkty rolne w nim powstałe (np. agroturystyka, przetwórstwo produktów rolnych).

Nie wlicza się tu działalności innej niż rolnicza, jeżeli z zasobów gospodarstwa do jej prowadzenia wykorzystywana jest tylko i wyłącznie siła robocza.

Wartość końcowej produkcji rolniczej to suma wartości sprzedanych oraz zużytych przez gospodarstwo domowe użytkownika (samozaopatrzenie) surowych, nieprzetworzonych produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych).

Wartość **ogólnej sprzedaży produkcji gospodarstwa rolnego** to suma przychodów ze sprzedaży surowych produktów rolnych i zwierząt gospodarskich oraz wyrobów i usług z działalności innej niż rolnicza bezpośrednio związanej z gospodarstwem rolnym, a także płatności bezpośrednich.

Bezpośrednia sprzedaż konsumentom (ostatecznym odbiorcom na ich własne potrzeby) oznacza sprzedaż produktów rolnych, wytworzonych w gospodarstwie rolnym, na targowiskach, we własnych sklepach lub w ramach sprzedaży międzysąsiedzkiej.

Nie zalicza się tu sprzedaży produktów rolnych do punktów skupu oraz zakupów dokonywanych przez właścicieli sklepów, restauracji, itp.

Za **gospodarstwo ekologiczne** uważa się gospodarstwo rolne, które posiada certyfikat nadany przez jednostkę certyfikującą lub jest w trakcie konwersji na ekologiczne metody produkcji rolniczej (pod kontrolą jednostki certyfikującej) na całość lub część produkcji roślinnej/zwierzęcej prowadzonej w gospodarstwie.

Za **gospodarstwo rolne korzystające ze środków wsparcia rozwoju obszarów wiejskich** uważa się gospodarstwo, z którym zawarto umowę/wydano pozytywną decyzję o przyznaniu płatności w okresie 3 lat kończących się 31 grudnia 2020 r. dla przynajmniej jednego z działań/poddziałów wymienionych poniżej:

- usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i zastępstw w gospodarstwie,
- systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych,
- inwestycje w środki trwałe,

- przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzenie odpowiednich środków zaradczych,
- pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników,
- pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw,
- inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów,
- działania rolno-środowiskowo-klimatyczne,
- usługi leśno-środowiskowe i klimatyczne oraz ochrona lasów,
- rolnictwo ekologiczne,
- płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związane z ramową dyrektywą wodną,
- płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami,
- dobrostan zwierząt,
- zarządzanie ryzykiem.

4. Użytkowanie gruntów

Grunty ogółem to wszystkie grunty niezależnie od tytułu władania – własne, dzierżawione od innych (na zasadzie umowy i bezumownie), użytkowane z tytułu zajmowania określonego stanowiska (leśniczy, ksiądz, nauczyciel itp.) oraz wspólne w części przypadającej użytkownikowi, a także użytkowane przez gospodarstwo grunty należące do gospodarstw opuszczonych. Nie zalicza się tu powierzchni gruntów wydzierżawionych innym i gruntów należących do wspólnot gruntowych.

Użytki rolne ogółem to powierzchnia:

- użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej, na którą składają się:
 - zasiewy,
 - łąki trwałe,
 - pastwiska trwałe,
 - uprawy trwałe, w tym sady,
 - ogrody przydomowe (bez powierzchni przeznaczonej na rekreację),
 - grunty ugorowane (łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny),
- użytków rolnych pozostałych.

Powierzchnia **użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej** to użytki rolne, na których stosuje się jakiegokolwiek zabiegi uprawne (np. orka, koszenie, mulczowanie itp.), także grunty objęte płodozmianem. Są to grunty, które mogą kwalifikować się np. do otrzymania dopłat i są utrzymywane zgodnie z wymaganiami dotyczącymi dobrej kultury rolnej znajdującymi się w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 kwietnia 2004 roku – Dz. U. 65, poz. 600. Zalicza się tu także grunty ugorowane.

Powierzchnia **użytków rolnych pozostałych** (tj. nieużytkowanych i nieutrzymywanych w dobrej kulturze rolnej) to powierzchnia użytków rolnych wyłączonych z produkcji, tj. użytków rolnych uprzednio użytkowanych jako zasiewy oraz grunty ugorowane, łąki i pastwiska trwałe, sady i inne uprawy trwałe, ogrody przydomowe, które w dniu 1 czerwca 2020 r. ze względów ekonomicznych, społecznych lub innych, nie były wykorzystywane już rolniczo i wyłączone z płodozmienu. Grunty te znajdowały się jednak w kondycji, pozwalającej w razie zmiany decyzji co do ich przyszłego użytkowania, na ich szybkie przywrócenie do produkcji rolniczej, przy wykorzystaniu zasobów dostępnych w gospodarstwie rolnym. Jeżeli rekultywacja tych gruntów wymagałaby bardzo długiego okresu czasu i dużych nakładów pracy oraz zasobów niedostępnych w gospodarstwie – powierzchnię tę zalicza się do powierzchni pozostałych gruntów.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym (jednorocznych i wieloletnich, ale bez upraw trwałych), prowadzonych zarówno w gruncie (na odkrytym polu lub pod niskim, przykryciem z brakiem dostępu) jak i pod wysokimi, dostępnymi osłoniętymi (w szklarniach, tunelach wysokich lub inspektach).

Łąki trwałe to grunty pokryte trwale trawami (5 lub więcej lat), z zasady koszone, a w rejonach górskich również powierzchnia koszonych hal i połonin. Łąki powinny być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej i przynajmniej raz w roku koszone, a zbiory niekoniecznie wykorzystywane do celów produkcyjnych.

Pastwiska trwałe to grunty pokryte trwale trawami (5 lub więcej lat), które z zasady nie są koszone, lecz wypasane, a w rejonach górskich również powierzchnia wypasanych hal i połonin utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z pastwiskami trwałymi niewykorzystywanymi do celów produkcyjnych oraz z ekstensywnie wypasanymi pastwiskami położonymi na terenach pagórkowatych lub na znacznej wysokości, na glebach niskiej klasy, na których nie stosuje się nawożenia, podsiewów, melioracji itp.).

Powierzchnia upraw trwałych to powierzchnia: plantacji drzew i krzewów owocowych, szkółek drzew i krzewów owocowych oraz ozdobnych, szkółek drzew i krzewów leśnych do celów handlowych, plantacji wikliny oraz innych gruntowych upraw trwałych (np. derenia, tarniny, morwy, wierzby mandżurskiej, głogu, rokitnika, jarzębiny, choinek bożonarodzeniowych uprawianych na użytkach rolnych), a także upraw trwałych pod osłonami (np. malina, winorośl, brzoskwinia).

Sady to uprawy drzew i krzewów owocowych posadzonych na miejscu stałym, w regularnej rozstawie, na powierzchni minimum 10 arów. Do sadów zaliczamy także szkółki drzew i krzewów owocowych.

Ogrody przydomowe to powierzchnia zlokalizowana najczęściej wokół siedziby gospodarstwa, często oddzielona od reszty gospodarstwa, która obejmuje uprawy (rolne, ogrodnicze zarówno jednoroczne jak i wieloletnie oraz drzewa i krzewy owocowe) przeznaczone na spożycie w gospodarstwie domowym użytkownika (samozaopatrzenie). Sporadycznie, nadwyżki zbiorów mogą być sprzedawane.

Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację (należą do gruntów pozostałych).

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska.

Do gruntów ugorowanych zalicza się powierzchnię upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawóz zielony), a także grunty przygotowane pod jesienne nasadzenia np. truskawek oraz obsiane roślinami miododajnymi.

Zaliczamy tu grunty zarówno uprawnione, jak i nieuprawnione do płatności obszarowych.

Do gruntów ugorowanych nie zaliczamy gruntów, które były przygotowane pod tegoroczne zasiewy (np. warzyw), a do 1 czerwca 2020 r. nie zostały jeszcze obsiane lub obsadzone (zaliczamy je do powierzchni zasiewów).

Powierzchnia lasów i gruntów leśnych to powierzchnia o wielkości co najmniej 0,10 ha:

- zalesiona (pokryta roślinnością leśną),
- niezalesiona (przejściowo pozbawiona roślinności leśnej),
- gruntów związanych z gospodarką leśną,
- plantacji o krótkiej rotacji (łącznie z założonymi na użytkach rolnych).

Uwzględnia się tu powierzchnię szkółek drzew leśnych założonych na terenach leśnych i wykorzystywanych na potrzeby własne gospodarstwa (niehandlowe).

Powierzchnia pozostałych gruntów to grunty będące pod zabudowaniami, podwórzami, placami i ogrodami ozdobnymi, parkami, powierzchnia wód śródlądowych (własnych i dzierzawionych), rowów melioracyjnych, powierzchnia porośnięta wikliną w stanie naturalnym, powierzchnia terenów bagiennych, powierzchnia innych gruntów (torfowiska, żwirownie), nieużytków (w tym gruntów zadrzewionych i zakrzaczonych), powierzchnia przeznaczona dla rekreacji (np. zlokalizowana wokół domu, pola golfowe, ogrody ozdobne itp.).

Do pozostałych gruntów zalicza się także powierzchnię gruntów rolnych, które nie są użytkowane rolniczo, jeżeli wiadomo, że grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego np. grunty rolne przeznaczone pod budowę drogi, supermarketu.

5. Powierzchnia zasiewów

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym (jednorocznych i wieloletnich, ale bez upraw trwałych), prowadzonych zarówno w gruncie (na odkrytym polu lub pod niskim, przykryciem z brakiem dostępu) jak i pod wysokimi, dostępnymi osłonami (w szklarniach, tunelach wysokich lub inspektach), które są uprawiane w plonie głównym.

Do powierzchni zasiewów zalicza się również powierzchnię, która była zaplanowana i obsiana/obsadzona po 1 czerwca 2020 r., pod zbiór w bieżącym roku (np. późnych odmian warzyw).

Powierzchnia zasiewów **w gruncie** to powierzchnia upraw prowadzonych zarówno na odkrytym polu, jak również **pod niskim, niedostępnym przykryciem**. Kategoria ta obejmuje powierzchnię upraw przykrytych przy użyciu mat/arkuszy z tworzywa sztucznego ułożonych płasko na ziemi oraz upraw pod tunelami niskimi (poniżej 1,5 m wysokości w szczycie).

Powierzchnia zasiewów w **szklarniach, tunelach foliowych wysokich** oraz inspektach to powierzchnia upraw prowadzonych pod wysokimi osłonami (o wysokości min. 1,5 m w szczycie) oraz pod osłonami niskimi z możliwością stałego dostępu czyli inspektach, tzw. przyspiesznikach („miniaturowe szklarnie”); są to skrzynie nakryte oknami służące np. do produkcji rozsad.

W powierzchni zasiewów ujęto uprawę chmielu oraz plantacje truskawek i poziomek, a także powierzchnię traw polowych.

Do grupy „**zbóż ogółem**” zaliczono zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i pozostałe zbożowe (amarantus, kanar, żyto stuletnie itp.).

W grupie „**zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi**” ujęto zboża podstawowe (pszenica, żyto, jęczmień, owies i pszenżyto) oraz powierzchnię zasiewów mieszanek zbożowych ozimych i jarych.

Grupa „**przemysłowe**” obejmuje buraki cukrowe, rzepak i rzepik, len (łącznie z lnem oleistym), słonecznik na ziarno, konopie, tytoń, chmiel, cykorię oraz inne oleiste (mak, gorczyca, soja, itp.).

Do grupy „**strączkowych na ziarno**” zalicza się strączkowe jadalne (groch, fasolę, bób oraz inne strączkowe jadalne uprawiane na ziarno, np. ciecierzycę), strączkowe pastewne na ziarno oraz mieszanki zbożowo strączkowe na ziarno. Powierzchnię zasianą grochem, fasolą, bobem itp. przewidzianą do zbioru w stanie niedojrzałym zaliczono do warzyw gruntowych.

Grupa „**pastewne**” obejmuje uprawy okopowych pastewnych, kukurydzy na zielonkę, strączkowych pastewnych na zielonkę i motylkowych drobnonasiennych, innych pastewnych i traw na zielonkę (bez upraw przeznaczonych na nawozy zielone).

Grupa „**pozostałe**” obejmuje warzywa gruntowe, truskawki i poziomki gruntowe, uprawy nasienne, kwiaty i rośliny ozdobne gruntowe, pozostałe przemysłowe (np. krokosz barwierski, uprawy wieloletnie na cele energetyczne), zioła i przyprawy, a także uprawy pod osłonami (bez upraw trwałych pod osłonami) oraz pozostałe uprawy.

Do **warzyw** zaliczono: kapustę głowiastą (wczesną i późną, białą, czerwoną i włoską), cebulę, marchew jadalną, buraki ćwikłowe, ogórki, pomidory, kalafiory (wczesne i późne), warzywa pozostałe (pietruszkę, selerę, pory, brukselkę, szczaw, szpinak, sałatę, rzodkiewkę, chrzan, rabarbar, skorzonę, kalarepę, czosnek, dynię, szparagi, brokuły, kapustę pekińską, cykorię liściastą, cukinię, szalotkę itp.). Grupa ta obejmuje również groch, bób i itp. zebrane w stanie niedojrzałym (zielonym), fasolę szparagową, z której zebrano niedojrzałe strąki oraz kukurydzę z przeznaczeniem na zbiór kolb w stanie niedojrzałym, a także rozsady warzyw gruntowych na potrzeby własne gospodarstwa.

Powierzchnia uprawy „**truskawek**” to powierzchnia obsadzona truskawkami i poziomkami (łącznie z nowymi, wiosennymi nasadzeniami) w gruncie oraz pod osłonami. Nie uwzględniono tu powierzchni przygotowanej do nasadzeń jesiennych oraz powierzchni plantacji truskawek przeznaczonych na sadzonki (którą ujęto w grupie „pozostałe”).

Do grupy roślin **przemysłowych** zaliczono buraki cukrowe, rzepak i rzepik, len (łącznie z lnem oleistym), słonecznik na ziarno, konopie, tytoń, chmiel, cykorię oraz inne oleiste (mak, gorczyca, soja, itp.).

Do **ziemniaków** zaliczono sadzeniaki, ziemniaki jadalne oraz uprawiane do przemysłu, odmian zarówno wczesnych, średniowczesnych, jak i późnych. Powierzchnia uprawy ziemniaków nie obejmuje uprawy tej rośliny w ogrodach przydomowych.

Dane o **burakach cukrowych** dotyczą tylko tych upraw, które są przeznaczone do przemysłu. Nie ujmują się tu buraków cukrowych uprawianych na wysadki/nasiona.

Trawy polowe są to krótkotrwałe użytki zielone (uprawiane z reguły mniej niż 5 lat), tj. trawy w czystym siewie (np. rajgras, stokłosa, mozga, wiechlina, kostrzewa, tomka, kupkówka, wyczyniec, mietlica, tymotka, kłosówka, życica i inne) lub mieszanki tych gatunków, wykorzystywane na zielonkę/siano lub nasiona (użytkowane zazwyczaj kośnie) lub wypasane (tzw. pastwiska polowe).

Międzyplony (poplony) jare – rośliny wysiane po zbiorze plonu głównego i przyorane przed zimą, lub wysiane wiosną i przyorane przed zasianiem upraw zbieranych jako plon główny. Poplony jare mogą być także przeznaczone na paszę.

Międzyplony (poplony) ozime – rośliny wysiane jesienią 2019 r., po zbiorze plonu głównego, z przeznaczeniem na paszę dla zwierząt lub na przyoranie jako zielony nawóz wiosną 2020 r. Poplony ozime zimują na polu.

Powierzchnia grzybów jadalnych – powierzchnia zajmowana przez uprawy grzybów jadalnych np. pieczarek, boczniaków, twarziaka jadalnego (shiitake), pierścieniaka uprawnego i innych. Powierzchnia ta obejmuje stanowiska, które co najmniej raz w okresie 12 miesięcy do 1 czerwca 2020 r. włącznie były zajęte pod uprawę grzybów jadalnych.

Powierzchnię uprawy ziemniaków, warzyw gruntowych, truskawek i poziomek gruntowych oraz grupy „pozostałych upraw” od 2007 r. podaje się bez powierzchni w ogrodach przydomowych, która zgodnie z klasyfikacją UE jest odrębną pozycją wyszczególnioną w użytkowaniu gruntów.

6. Zwierzęta gospodarskie

W spisie ujęto zwierzęta gospodarskie, które znajdowały się w gospodarstwie rolnym oraz zwierzęta wysłane na redyki, wypasy i do bacówek. Rejestrowane były wszystkie zwierzęta, tj. zarówno stanowiące własność użytkownika gospodarstwa rolnego lub członków jego gospodarstwa domowego, jak również zwierzęta przetrzymywane czasowo lub stale w gospodarstwie, tj. przyjęte na wychów, opas, tucz (np. umowy kontraktacyjne dla świń), przechowywane (np. hotele dla koni) itp., niezależnie od tego, czy przyjęto je od gospodarstw indywidualnych, czy od jednostek państwowych, spółdzielczych, spółek.

Zwierzęta gospodarskie to zwierzęta utrzymywane w celu osiągnięcia korzyści gospodarczych, np. produkcji mięsa, mleka i innych produktów zwierzęcych, a także w przypadku koni, wykorzystywane jako siła pociągowa i do celów rekreacyjnych oraz sportowych.

Do zwierząt gospodarskich zalicza się następujące gatunki: konie domowe i inne koniowate, bydło, świnie, owce, kozy, drób (tj. brojłery, kury nioski, koguty, indyki, kaczki, gęsi, przepiórki, perliczki, gołębie, strusie i inne gatunki, ale bez ptactwa utrzymywanego do celów łowieckich, a nie do produkcji mięsa), króliki, pozostałe zwierzęta futerkowe, inne zwierzęta utrzymywane w gospodarstwie rolnym dla pozyskania produktów zwierzęcych, np. mięsa czy wełny (tj.: jelenie, sarny, daniele, łosie, renifery, dziki, świniodziki, lamy, alpaki itp.) oraz pszczoły.

Do zwierząt gospodarskich (z wyjątkiem koni) nie zalicza się zwierząt utrzymywanych wyłącznie dla celów rekreacyjnych lub terapeutycznych.

Spisowi podlegały zwierzęta gospodarskie, które **1 czerwca 2020 r. znajdowały się w gospodarstwie rolnym**, niezależnie od tego czy w dniu przeprowadzania spisu nadal w nim przebywały czy już nie.

Nie ujmowano zwierząt, które po północy z 1 na 2 czerwca 2020 r. urodziły się, zostały zakupione lub trafiły do gospodarstwa z innych powodów, pomimo że znajdowały się one w gospodarstwie w czasie przeprowadzania spisu.

Wyjątek stanowiły pnie pszczele (ule), które spisywane były u ich właściciela niezależnie od miejsca gdzie się znajdowały.

W spisie zebrano dane o pogłowie **drobiu** poszczególnych gatunków. Jeżeli 1 czerwca 2020 r. w gospodarstwie rolnym o dużej skali chowu drobiu (ferma wielkotowarowa, np. ferma tuczu brojlerów, ferma niosek jaj konsumpcyjnych, wylęgowych) nie było na stanie drobiu w związku z trwającą właśnie przerwą technologiczną w produkcji (przerwa pomiędzy cyklami produkcyjnymi, jeśli nie przekraczała 8 tygodni), należało wpisać stany drobiu z okresu przed opróżnieniem kurników.

W celu przeliczenia pogłowia zwierząt w sztukach fizycznych na **sztuki przeliczeniowe duże (SD)** wykorzystano następujące współczynniki:

- bydło, tj. cielęta ogółem w wieku poniżej 1 roku – 0,40; bydło w wieku 1–2 lat – 0,70; byki w wieku 2 lat i więcej – 1,00; jałówki w wieku 2 lata i więcej – 0,80; krowy pozostałe – 0,80; krowy mleczne – 1,00,
- świnię, tj. prosięta o wadze do 20 kg – 0,027; lochy ogółem – 0,50; warchlaki, knury rozplodowe i tuczniaki – 0,30,
- owce ogółem – 0,10,
- kozy ogółem – 0,10,
- drób, tj. brojlery kurcze – 0,007; kury nioski – 0,014; indyki – 0,03; gęsi – 0,02; kaczkę – 0,01; drób pozostały (bez strusi) – 0,001; strusie – 0,35,
- króliki ogółem – 0,02.

7. Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze

Badaniem zostały objęte ciągniki (kołowe dwuosiove i gąsienicowe) oraz maszyny i urządzenia rolnicze **własne** (stanowiące wyłączną własność użytkownika gospodarstwa lub członka jego gospodarstwa domowego) i **wspólne** (będące współwłasnością i użytkowane przez więcej niż jedno gospodarstwo rolne), które wykorzystywane były wyłącznie lub częściowo **do prac związanych z rolnictwem**. Ciągniki oraz maszyny i urządzenia rolnicze należące do kilku rolników spisano u tego rolnika, u którego znajdowały się w dniu referencyjnym spisu.

Spisano sprzęt sprawny technicznie, jak również znajdujący się w remoncie oraz przeznaczony do naprawy (niesprawny technicznie przez okres krótszy niż rok).

Nie spisywano ciągników jednoosiowych, używanych często w ogrodnictwie.

8. Nawożenie

Dane o zastosowanych w gospodarstwie rolnym nawozach mineralnych, wapniowych oraz nawozach naturalnych pochodzenia zwierzęcego obejmują okres od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r.

W spisie zbierano dane dla następujących **rodzajów nawozów naturalnych**:

- **obornik** – stała mieszanina odchodów (kału i moczu) zwierząt gospodarskich (świń, bydła, koni, owiec, kóz, królików) wraz ze ściółką,
- **pomiot ptasi** – odchody drobiu,
- **gnojówka** – przefermentowany mocz zwierząt gospodarskich (odciek z obornika),
- **gnojowica** – rozwodniona mieszanina odchodów zwierząt (kału, moczu).

Zużycie nawozów mineralnych (azotowych, fosforowych, potasowych) oraz wapniowych prezentowane jest w przeliczeniu na czysty składnik NPK i CaO. Przeliczeń zużycia nawozów na 1 ha użytków rolnych w roku gospodarczym 2019/2020 dokonano na powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.

9. Zabiegi środkami ochrony roślin

Środki ochrony roślin to substancje lub ich mieszaniny oraz żywe organizmy przeznaczone do ochrony roślin uprawnych przed organizmami szkodliwymi (m.in. przed grzybami, wirusami, bakteriami, insektami, ślimakami, gryzoniami), a także niszczenia roślin niepożądanych (np. chwastów), regulowania rozwoju oraz wzrostu i innych procesów biologicznych w roślinach uprawnych. Do środków ochrony roślin zaliczane są również preparaty wykorzystywane do zabiegów w magazynach, w których przechowywane są pasze, nasiona siewne lub przeznaczone do konsumpcji.

W spisie zebrano informacje o **ilości zabiegów** zastosowanych na zboża, warzywa, sady i inne uprawy trwałe, pozostałą powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze.

Dodatkowo w spisie zebrano informacje dotyczące korzystania z różnych **rodzajów wsparcia przy podejmowaniu decyzji o stosowaniu środków ochrony roślin** oraz oceny stopnia znajomości **zasad integrowanej ochrony roślin**.

10. Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego

Dane dotyczą okresu 12 miesięcy, tj. okresu od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r.

Za **gospodarstwo domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego** uważa się zespół osób mieszkających i utrzymujących się wspólnie, jeżeli wśród nich jest osoba prowadząca gospodarstwo indywidualne.

Za **dochód całkowity gospodarstwa domowego** uważa się łączne dochody (z tytułu prowadzenia działalności rolniczej i pozarolniczej oraz z tytułu: pracy najemnej, pobierania emerytur i rent, zasiłku z pomocy społecznej, zasiłku wychowawczego, alimentów, stypendiów, posiadania lokat kapitałowych, uzyskiwania pomocy zagranicznej, wygranych w grach liczbowych i loteriach itp.) wszystkich osób (spokrewnionych i niespokrewnionych) zamieszkujących wspólnie z użytkownikiem gospodarstwa rolnego i wspólnie się z nim utrzymujących.

Dla potrzeb publikacji przyjęto, że **główne źródło dochodu** to źródło dochodów przekraczające 50% dochodów ogółem gospodarstwa domowego.

Do gospodarstw uzyskujących dochody z działalności rolniczej oraz z działalności pozarolniczej zaliczono również te gospodarstwa, w których omawiane rodzaje działalności nie przyniosły jeszcze dochodów lub przynosiły straty.

11. Pracujący i nakłady pracy w gospodarstwach rolnych

Dane o pracujących w rolnictwie według **aktywności stałej** dotyczą nakładów pracy ponoszonych na wytworzenie produkcji rolnej w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny spisu, a więc uwzględniają cały roczny cykl produkcyjny w gospodarstwie rolnym.

Dane o pracujących w rolnictwie według **aktywności bieżącej** (na podstawie metodologii rekomendowanej dla badań rynku pracy przez Międzynarodową Organizację Pracy i wykorzystywanej m.in. do zbilansowania pracujących w całej Gospodarce Narodowej) dotyczą tylko tej części pracujących, dla których praca w rodzinnych gospodarstwach rolnych jest wyłącznym lub głównym zajęciem użytkownika i osób z nim mieszkających. Z tego względu stosuje się kryterium bieżącej aktywności ekonomicznej poszczególnych osób w określonym odcinku czasu, to jest w tygodniu od 26 maja do 1 czerwca 2020 r.

W **gospodarstwach indywidualnych** zebrano dane o nakładach pracy użytkownika gospodarstwa rolnego i członków jego rodziny oraz o nakładach pracy osób spoza rodziny użytkownika.

Dla **gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej**, zebrano dane o nakładach pracy osób tam zatrudnionych lub pracujących na innych zasadach (np. uczniowie, praktykanci, członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych, zakonnicy) – rozpatrywana była tylko aktywność stała (z uwzględnieniem podziału według płci).

Za **pracę w gospodarstwie rolnym przy produkcji rolniczej** uważa się wykonywanie prac bezpośrednio związanych z produkcją roślinną i zwierzęcą oraz utrzymywaniem gruntów w dobrej kulturze rolnej (działalność rolnicza), a także innych prac, które są niezbędne przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego, takich jak: zakup środków produkcji, sprzedaż produktów i przygotowanie ich do sprzedaży, prace związane z magazynowaniem, transport na potrzeby gospodarstwa rolnego, bieżące naprawy sprzętu rolniczego, prace konserwacyjne budynków, maszyn, instalacji, organizację i zarządzanie pracą w gospodarstwie rolnym, załatwianie spraw urzędowych, prowadzenie rachunków, wypełnianie wniosków o dopłaty bezpośrednie i inne.

Nie zalicza się tu prac związanych z leśnictwem, łowiectwem, połowem lub hodowlą ryb oraz prac wykonywanych w ramach prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej (bez względu na to, czy prowadzone są w gospodarstwie czy poza nim).

Do pracy w gospodarstwie indywidualnym nie zalicza się takich prac jak: przyrządzanie posiłków, pranie, sprząkanie, opieka nad dziećmi oraz innych prac związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego oraz prac rolnych wykonywanych w ramach pomocy sąsiedzkiej na rzecz innego gospodarstwa rolnego.

Za **pracę (działalność zarobkową) inną niż przy produkcji rolniczej w swoim (rodzinnym) gospodarstwie rolnym** uważa się każdą pracę (również dorywczą lub nierejestrowaną) najemną lub na własny rachunek, wykonywaną zarówno w gospodarstwie, jak i poza jego terenem. Zaliczono tu także pracę przy produkcji rolniczej w innym gospodarstwie rolnym.

Praca główna to praca zajmująca najwięcej czasu (dot. osób, które wykonują więcej niż jedną pracę). Jeżeli prace zajmują tyle samo czasu, to pracą główną jest ta, która przynosi największy dochód.

Praca dodatkowa to praca zajmująca najwięcej czasu, poza pracą główną. Jeżeli kilka prac zajmuje tyle samo czasu, to pracą dodatkową jest ta, z której osiągniany jest wyższy dochód.

Spis w zakresie aktywności ekonomicznej dotyczyło wszystkich osób w **wieku 15 lat i więcej** (tzn. urodzonych 1 czerwca 2005 r. i wcześniej).

Ze względu na duży udział pracy w niepełnym wymiarze godzin oraz sezonowego zatrudnienia pracowników dorywczych, kontraktowych, pracujących w ramach pomocy sąsiedzkiej i „pozostałych osób pracujących” nakłady pracy w rolnictwie zostały wyrażone w umownych rocznych jednostkach pracy (Annual Work Unit - AWU).

Roczna jednostka pracy (AWU) oznacza ekwiwalent pełnego etatu. Oblicza się ją przez podzielenie liczby godzin przepracowanych w ciągu roku przez roczną liczbę godzin odpowiadającą pełnemu etatowi. W Polsce jako ekwiwalent pełnego etatu przyjęto 2 120 godzin pracy w roku, tzn. 265 dni roboczych po 8 godzin pracy dziennie. Przy wyliczaniu nakładów pracy wyrażonych w AWU (zgodnie z metodologią Eurostatu) zachowano warunek, że na 1 osobę nie może przypadać więcej niż 1 AWU, nawet jeżeli w rzeczywistości pracuje ona dłużej.

Wymiar rocznego czasu pracy przy produkcji rolniczej określa się w częściach etatu:

- poniżej 0,25 etatu (1–66 dni, 1–530 godzin) oznacza mniej niż 1/4 etatu lub okres do 3 miesięcy,
- od 0,25 do poniżej 0,5 etatu (67–132 dni, 531–1060 godzin) – oznacza 1/4 etatu, ale mniej niż 1/2 etatu lub okres od 3 miesięcy włącznie do 6 miesięcy,
- od 0,5 do poniżej 0,75 etatu (133–198 dni, 1061–1590 godzin) – oznacza 1/2 etatu, ale mniej niż 3/4 etatu lub okres od 6 miesięcy włącznie do 9 miesięcy,
- od 0,75 do poniżej 1 etatu (199–264 dni, 1591–2119 godzin) – oznacza 3/4 etatu, ale mniej niż 1 etat lub okres od 9 miesięcy włącznie do 12 miesięcy,
- 1 etat (265 dni i więcej, 2120 i więcej godzin) – oznacza 1 pełny etat lub 12 miesięcy w roku i przedział ten dotyczy również osób, które przepracowały większą liczbę godzin w ciągu roku niż odpowiadającą 1 etatowi.

Jako **pracowników najemnych** należy rozumieć osoby zatrudnione na podstawie pisemnej lub ustnej umowy o pracę, otrzymujące wynagrodzenie pieniężne lub w naturze. Częścią wynagrodzenia mogą być również koszty utrzymania (np. nocleg, wyżywienie).

Jako **pracowników najemnych stałych** traktuje się osoby, które pracowały za wynagrodzeniem w każdym tygodniu 12 miesięcy do 1 czerwca 2020 r. włącznie, bez względu na liczbę godzin pracy w ciągu tygodnia. Do pracowników najemnych stałych należy również zaliczyć osoby, które przepracowały tylko część tygodni w roku z następujących przyczyn:

- specyfika produkcji rolnej w gospodarstwie (np. uprawa owoców, warzyw gruntowych) wymagająca zatrudniania pracowników tylko w ciągu kilku miesięcy w roku,
- urlop, choroba, wypadek, kwarantanna lub izolacja wywołana zagrożeniem epidemicznym,
- rozpoczęcie lub zakończenie pracy w gospodarstwie (czyli osoby, które zmieniły miejsce pracy w ciągu roku),
- całkowite wstrzymanie pracy w gospodarstwie spowodowane przyczynami naturalnymi (powódź, pożar).

Pracownicy najemni dorywczy – osoby (zatrudnione na podstawie pisemnej lub ustnej umowy o pracę, otrzymujące wynagrodzenie pieniężne lub w naturze; częścią wynagrodzenia mogą być również koszty utrzymania (np. nocleg, wyżywienie), które w ciągu ostatnich 12 miesięcy pracowały tylko w wybranym okresie i nie mają stałej umowy o pracę.

Inni pracownicy – to inne osoby pracujące w **gospodarstwach osób prawnych**, tj. członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych (jeżeli pracowali w gospodarstwie rolnym, ale nie byli zatrudnieni jako pracownicy najemni stali), uczniowie pracujący w szkolnych gospodarstwach rolnych, osoby pracujące (w tym duchowni) w gospodarstwach prowadzonych przez zakony (niebędące pracownikami najemnymi stałymi).

Pracownicy kontraktowi – są to osoby wykonujące określoną usługę w gospodarstwie rolnym, które nie zostały zatrudnione bezpośrednio przez użytkownika/kierującego gospodarstwem rolnym.

Pomoc sąsiedzka – praca w **gospodarstwie indywidualnym** wykonana **przez osoby z innego gospodarstwa rolnego bez wynagrodzenia** (w formie pieniężnej lub w naturze) za tę pracę. Jako pomoc sąsiedzka należy traktować też m.in. pracę wykonywaną przez osoby z innego gospodarstwa rolnego w ramach tzw. „odrobku” (ale bez wynagrodzenia).

12. Typologia gospodarstw rolnych

Podstawę prawną obowiązującej w UE klasyfikacji gospodarstw rolnych (nazywanej Wspólnotową Typologią Gospodarstw Rolnych, w skrócie „typologia”) stanowią:

- rozporządzenie Rady (WE) nr 1217/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. ustanawiające sieć zbierania danych rachunkowych o dochodach i działalności gospodarczej gospodarstw rolnych we Wspólnocie Europejskiej,
- rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 1198/2014 z dnia 1 sierpnia 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Rady (WE) nr 1217/2009,
- rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/220 z dnia 3 lutego 2015 r. ustanawiającym zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1217/2009.

Podstawowym celem typologii jest dostarczenie narzędzia umożliwiającego:

- spełnienie potrzeb informacyjnych Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej,
- sporządzanie analiz porównawczych sytuacji ekonomiczno-produkcyjnej gospodarstw rolnych:
 - pomiędzy różnymi klasami wielkości ekonomicznej i różnymi typami rolniczymi gospodarstw,
 - pomiędzy poszczególnymi krajami członkowskimi i ich regionami,
 - pomiędzy różnymi okresami czasowymi (analizy pionowe).

Dane pochodzące ze spisu rolnego w 2020 r. oraz wartości współczynników standardowej produkcji (opracowane przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy) dla każdej uprawy i kategorii zwierząt, pozwoliły na ustalenie dla każdego objętego spisem gospodarstwa rolnego **wielkości ekonomicznej** oraz **typu rolniczego**.

Produkcja określonej działalności rolniczej jest to wartość produkcji rolnej brutto uzyskanej z jednego hektara uprawy lub od jednego zwierzęcia gospodarskiego. Wartość oblicza się poprzez przemnożenie produkcji z 1 ha lub od 1 zwierzęcia przez cenę na terenie gospodarstwa rolnego, bez VAT, podatków od produktów i dopłat bezpośrednich.

Standardowa produkcja (SP) oznacza wartość produkcji odpowiadającej przeciętnej sytuacji w danym regionie. Jest obliczana jako średnia z pięciu lat wartość produkcji z określonej działalności rolniczej (roślinnej i zwierzęcej).

Całkowita standardowa produkcja gospodarstwa rolnego (GSP) jest sumą wartości uzyskanych dla każdej działalności rolniczej prowadzonej w gospodarstwie przez przemnożenie współczynników SP dla danej działalności przez liczbę hektarów lub liczbę zwierząt.

Wartość SP produktów roślinnych jest odnoszona do 1 ha, z wyjątkiem upraw grzybów, gdzie stosuje się standardową powierzchnię 100 m². W przypadku produkcji zwierzęcej współczynniki SP liczone są na jedną sztukę zwierzęcia.

Wyjątek stanowią drób i pszczoły, dla których SP liczone są odpowiednio na 100 sztuk i 1 pień pszczeli.

Wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego jest to całkowita standardowa produkcja gospodarstwa rolnego wyrażona w euro.

Wielkość ekonomiczna gospodarstwa pozwala na jego zaklasyfikowanie do jednej z poniżej podanych klas:

Klasa wielkości ekonomicznej	Całkowita standardowa produkcja gospodarstwa w euro		
I	<		2 000
II	2 000	- <	4 000
III	4 000	- <	8 000
IV	8 000	- <	15 000
V	15 000	- <	25 000
VI	25 000	- <	50 000
VII	50 000	- <	100 000
VIII	100 000	- <	250 000
IX	250 000	- <	500 000
X	500 000	- <	750 000
XI	750 000	- <	1 000 000
XII	1 000 000	- <	1 500 000
XIII	1 500 000	- <	3 000 000
XIV	> =		3 000 000

Typ rolniczy gospodarstwa określany jest na podstawie wielkości udziału standardowej produkcji poszczególnych działalności rolniczych prowadzonych w gospodarstwie w całkowitej standardowej produkcji gospodarstwa rolnego.

Typologia gospodarstw rolnych ma charakter hierarchiczny. Wyróżnia się 9 typów ogólnych, 22 typy podstawowe oraz 62 typy szczegółowe.

Dla potrzeb definicji typów ogólnych, wskaźnikom standardowej produkcji z działalności rolniczych ujmowanych w spisie zostały nadane następujące symbole:

- **P1** – standardowa produkcja z następujących upraw: zboża (pszenica zwyczajna, pszenica twarda, żyto, pszenżyto, jęczmień, owies, kukurydza na ziarno, gryka, proso, pozostałe zboża), strączkowe łącznie z mieszankami zbóż z roślinami strączkowymi (groch jadalny, fasola jadalna, inne strączkowe jadalne, strączkowe pastewne na ziarno), ziemniaki, buraki cukrowe, rośliny przemysłowe (tytoń, chmiel, rzepak i rzepik, słonecznik, soja, len, konopie, zioła i rośliny aromatyczne, pozostałe uprawy przemysłowe), warzywa i truskawki w uprawie polowej, uprawy nasienne i sadzonki, pastewne na sprzedaż, pozostałe uprawy, grunty ugorowane bez dopłat,
- **P2** – standardowa produkcja z następujących upraw: warzywa i truskawki w uprawie polowej – ogrody towarowe, warzywa i truskawki w uprawie pod osłonami, kwiaty i rośliny ozdobne w uprawie polowej, kwiaty i rośliny ozdobne w uprawie pod osłonami, szkółki drzew i krzewów owocowych, ozdobnych i leśnych oraz uprawy grzybów,
- **P3** – standardowa produkcja z następujących upraw: plantacje drzew i krzewów owocowych, winnice, pozostałe uprawy trwałe (np. wiklina), uprawy trwałe pod osłonami,
- **P4** – standardowa produkcja z następujących gatunków zwierząt: konie, bydło, owce, kozy oraz roślin pastewnych (łąki i pastwiska z wyłączeniem nieuprawianych terenów do wypasu, rośliny okopowe, rośliny na zielonkę: strączkowe, motylkowe, kukurydza, inne pastewne na zielonkę oraz trawy polowe na zielonkę),
- **P5** – standardowa produkcja z następujących gatunków zwierząt: trzoda chlewna, drób, króliki (samice hodowlane).

Wyróżnia się następujące typy ogólne gospodarstw:

1. **Specjalizujące się w uprawach polowych**
Gospodarstwa, dla których: $P1 > 2/3$ całkowitej standardowej produkcji gospodarstwa rolnego (GSP),
2. **Specjalizujące się w uprawach ogrodniczych** (warzyw, truskawek, kwiatów i roślin ozdobnych), grzybów i w szkółkarstwie
Gospodarstwa, dla których: $P2 > 2/3$ GSP,
3. **Specjalizujące się w uprawach trwałych** (drzew i krzewów owocowych)
Gospodarstwa, dla których: $P3 > 2/3$ GSP,
4. **Specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi**
Gospodarstwa, dla których: $P4 > 2/3$ GSP,
5. **Specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi**
Gospodarstwa, dla których: $P5 > 2/3$ GSP,
6. **Mieszane – różne uprawy**
Gospodarstwa, dla których: $(P1 + P2 + P3) > 2/3$ GSP; $P1 \leq 2/3$ GSP; $P2 \leq 2/3$; $P3 \leq 2/3$ GSP,
7. **Mieszane – różne zwierzęta**
Gospodarstwa, dla których: $(P4 + P5) > 2/3$ GSP; $P4 \leq 2/3$ GSP; $P5 \leq 2/3$ GSP,
8. **Mieszane – różne uprawy i zwierzęta**
Gospodarstwa niespełniające warunków klasyfikacji dla typów 1–7,
9. **Gospodarstwa niesklasyfikowane**
Gospodarstwa, dla których $GSP = 0$

13. Ważniejsze grupowania i zakres publikowanych danych

Wyniki spisu zaprezentowano na poziomie kraju i województw.

W tablicach przedstawiono dane dla dwóch grup gospodarstw: gospodarstw rolnych ogółem i gospodarstw indywidualnych.

Dane prezentowane w publikacji opracowano **według siedziby użytkownika gospodarstwa**, z wyjątkiem tablic dotyczących **typologii gospodarstw rolnych**, gdzie dane zaprezentowano **według siedziby gospodarstwa rolnego**.

W zależności od tematyki, dane zostały opracowane według niżej wymienionych grupowań:

- grup obszarowych powierzchni użytków rolnych,
- rodzaju prowadzonej działalności,
- głównego źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego,
- płci i wieku osoby kierującej gospodarstwem rolnym,
- nakładów pracy w AWU,
- wielkości ekonomicznej gospodarstw,
- typu rolniczego gospodarstw rolnych.

*

* *

Przedziały grup obszarowych użytków rolnych są lewostronnie zamknięte, z wyjątkiem grup:

- „0–1”, gdzie przedział jest obustronnie zamknięty,
- „1–2”, gdzie przedział jest obustronnie otwarty.

Wszystkie przedziały grup obszarowych upraw oraz klas wielkości ekonomicznej są lewostronnie zamknięte.

W tablicach zawierających dane sumaryczne mogą wystąpić pewne nieścisłości rachunkowe wynikające z **zaokrągleń automatycznych**.

Methodological notes

1. Introduction

This publication has been prepared on the basis of the results of the 2020 Agricultural Census (AC 2020), which was carried out in Poland from September 1 to November 30, 2020.

The census was carried out for the needs of the European Union and national purposes, and its legal basis were:

- Act of July 31, 2019 on the agricultural census in 2020 (Journal of Laws of 2019, item 1728, as amended). This act defined in details the rules for conducting the census, entities subject to the census and the scope of data to be collected,
- Regulation (EU) 2018/1091 of the European Parliament and of the Council of July 18, 2018 on integrated farm statistics and repealing Regulations (EC) No 1166/2008 and (EU) No 1337/2011 (OJ L 200 of 7.8.2018),
- Regulation (EC) No 223/2009 of the European Parliament and of the Council of March 11, 2009 on European statistics and repealing Regulation (EC, Euratom) No 1101/2008 of the European Parliament and of the Council on the transmission of data subject to statistical confidentiality to the Statistical Office of the European Communities,
- Council Regulation (EC) No 322/97 on Community Statistics and Council Decision 89/382/EEC, Euratom on the establishment of a Statistical Program Committee of the European Communities (text with relevance to the European Economic Area - EEA and Switzerland) (OJ L 87 of 31.3.2009, p. 164) as regards the rules for the development, production and dissemination of statistics and statistical confidentiality,
- Act of June 29, 1995 on public statistics (Journal of Laws of 2020, item 443, as amended),
- Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation),
- Act of May 10, 2018 on the Protection of Personal Data (Journal of Laws of 2019, item 1781).

The census reference date was June 1, 2020. Part of the data, due to its specificity, related to the last 12-month period ending on the reference date of the survey, i.e. the period from June 2, 2019 to June 1, 2020, inclusive.

Additionally for economic activity section, in the part concerning current activity, the reference period was the week ending on the reference date of the survey (i.e. the period from May 26 to June 1, 2020).

2. Note

Due to the introduction of changes in the methodology of agricultural surveys from 2010, aimed at adapting to EU standards and taking into account the changes taking place in Polish agriculture, as well as the wider use of administrative sources, **the definition of an agricultural holding has changed**. According to the current definition in the agricultural census in 2020 (similarly to the Farm Structure Surveys in 2013 and 2016), owners of agricultural land not engaged in agricultural activity and owners of agricultural land with an area of less than 1 ha conducting low-scale agricultural activities were not included.

Therefore, the data presented in this survey for 2020, concerning agricultural holdings in total and agricultural holdings with an area of up to 1 ha of agricultural land, inclusive, are comparable to the data included in the 2013 and 2016 edition of the publication, and are not comparable with the information for the years 2002, 2005, 2007 and 2010 included in previous editions of the publication.

The data from 2010 was used for comparisons, converted in accordance with the binding definition of an agricultural holding.

Data for agricultural holdings with an area of more than 1 ha of agricultural land is comparable with the data presented in previous editions of the publication (for agricultural holdings conducting agricultural activity).

3. Major concepts, definitions and enumeration rules

Agricultural holding is understood as agricultural land together with forest land, buildings or part of them, equipment and livestock, if they constitute or may constitute an organised economic unit with the rights related to conducting an agricultural holding (Article 553 of the Civil Code).

Natural person's agricultural holding (private farms) is understood as a holding used by a natural person, including:

- agricultural holdings with an area of 1 ha and more of agricultural land,
- agricultural holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) running special branches of agricultural production or agricultural production (crop and/or animal) with a significant scale defined by the following thresholds: 0.5 ha for: fruit trees plantation, fruit bushes plantation, field vegetables, field strawberries and hops; 0.3 ha for fruit and ornamental nurseries; 0.1 ha for tobacco; 5 head of cattle in total; 20 head of pigs in total; 5 head of sows; 20 head of sheep in total and of goats in total; 100 head of poultry in total; 10 head of wild animals kept in a farm system; 20 beehives.

An agricultural holding of a legal person or an organisational unit without legal personality is a holding run by a legal person or an organisational unit without legal personality, **the basic activity of which is classified according to the Polish Classification of Activities to section A**, division 01, groups: 01.1 - agricultural crops other than perennial, 01.2 - cultivation of perennial plants, 01.3 - plant propagation, 01.4 - animal breeding and rearing (from subclass 01.49.Z - only ostriches, rabbits and other fur animals and bees), 01.5 - agricultural crops combined with animal breeding and rearing (mixed farming, 01.6, class 01.61, subclass 01.6.61.Z - service activities supporting crop production (maintaining land in good agricultural condition while maintaining environmental protection requirements), as well as, regardless of the classification of the basic activity, **when the area of agricultural land used by the holding exceeds 1 ha or breeding/rearing of livestock is conducted.**

Holder of an agricultural holding is understood as a natural person, a legal person and an organisational unit without legal personality, actually using the agricultural holding, regardless of whether he or she is the owner, leaseholder of the holding or uses the land for some other reason and regardless of whether the land constituting the holding is located in one or in several gminas.

Manager of an agricultural holding is an adult natural person authorised by the owner/holder of the agricultural holding to make and supervise or make decisions directly related to production processes. In natural person's agricultural holdings, the manager is often also the holder.

The level of agricultural education of the manager of an agricultural holding is defined as:

- tertiary agricultural - obtaining a diploma of graduation from a university in agriculture, e.g. horticulture, geodesy of agricultural equipment, agricultural and forestry equipment technology, forestry, wood technology, environmental protection - melioration, fishing, animal husbandry, food technology - dairy, etc. ; agricultural fields of study also include veterinary medicine,
- post-secondary agricultural - obtaining a diploma of graduation from completion of post-secondary school in agriculture, e.g. gardening, landscaping, etc.,
- vocational secondary agricultural - obtaining a certificate of completion of a technical or vocational high school in agriculture, e.g. animal husbandry, plant cultivation, forestry, melioration, landscaping,
- basic agricultural vocational - obtaining a certificate of graduation from basic agricultural school, agricultural training school, certificate of completion of a correspondence agricultural course at the basic school level, e.g. gardening, animal husbandry, agricultural mechanisation, rural household, farmer of field crops,
- agricultural course - a qualification course completed with an examination and obtaining the title of a qualified farmer or master farmer,
- lack of agricultural education - failure to complete any school or course in agriculture, regardless of the general level of education.

The seat of the holder of the natural person's agricultural holding is the holder's residence address. This address is not always the same as the registered address.

The seat of the natural person's agricultural holding is the settlement of the holding (residential building, farm buildings and equipment for agricultural production), and in the case of absence of the settlement, the largest part of the agricultural holding. A holding's seat address is not always the same as that of the holder.

The seat of an agricultural holding of a legal person (or an organisational unit without legal personality) is the seat of a legal person or a local unit conducting agricultural activity.

The agricultural activity conducted by an agricultural holding includes:

- cultivation of crops which includes: all field crops (including the cultivation of edible mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops ,
- breeding and rearing of livestock, i.e. cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur animals, farmed wild animals (e.g. wild boars, does, fallow deer, llamas) and bees,
- maintenance of agricultural land, no longer used for production purposes, in accordance with the principles of good agricultural condition (according to the norms).

The other gainful activity directly connected with an agricultural holding has been assumed as production or service activity carried out on one's own account in order to achieve profit, which uses the resources of the agricultural holding (labour force, land, buildings, machinery, etc.) or agricultural products made within the holding (e.g. agritourism, processing of agricultural products).

Other gainful activity that uses only labour force from the holding's resources to conduct this activity is not included here.

The value of the final output of holding is the sum of the values of raw, unprocessed agricultural (crop and animal) products sold and consumed by the holder's household (self-consumption).

The value of the total sale of an agricultural holding is the sum of revenues from the sale of raw agricultural products and livestock as well as products and services from the other gainful activity directly connected with an agricultural holding, as well as direct payments.

Direct sale to consumers (final users for their own needs) means the sale of agricultural products, produced in an agricultural holding, in marketplaces, in own shops or through sales between neighbours.

It does not include the sale of agricultural products to procurement units and purchases made by owners of shops, restaurants, etc.

An organic agricultural holding is an agricultural holding that has a certificate issued by a certification body or is being converted to organic agricultural production methods (under the control of the certification body) for all or part of crop/animal production carried out in the holding.

Agricultural holding benefiting from rural development support measures is considered a holding with which a contract was concluded/a positive decision on granting payments has been issued during the period of 3 years ending on December 31, 2020 for at least one of the activities/sub-activities listed below:

- advisory services, farm management and farm replacement services,
- quality systems for agricultural products and foodstuffs,
- investments in physical assets,
- restoring agricultural production potential damaged by natural disasters and catastrophic events and introduction of appropriate prevention actions,
- business start-up aid for young farmers,
- business start-up aid for the development of small holdings,
- investments in forest development and improvement the viability of forest,

- agricultural-environment-climate action,
- forest-environmental and climate services and forest protection,
- organic farming,
- payments for Natura 2000 and Water Framework Directive payments,
- payments to areas facing natural or other specific constraints,
- animal welfare,
- risk management.

4. Land use

Land in total is all land regardless of the ownership - own land, leased from others (on a contractual basis and without a contract), used due to holding a specific position (forest officer, priest, teacher, etc.) and shared in the part attributable to the holder, and also land used by the holding that belongs to abandoned holdings. It excludes land leased to others and land belonging to communal land communities.

Total agricultural land is the area of:

- agricultural land in good agricultural condition, which consists of:
 - sown area,
 - permanent meadows,
 - permanent pastures,
 - permanent crops, including orchards,
 - kitchen gardens (without recreational space),
 - fallow land (including crop for ploughing as the main crop),
- other agricultural land.

The area of **agricultural land in good agricultural condition** is the area of agricultural land where any type of cultivation is applied (e.g. ploughing, mowing, mulching, etc.), including land subject to crop rotation. These are lands that may qualify, for example, for subsidies and are maintained in accordance with the requirements of good agricultural condition contained in the regulation of the Minister of Agriculture and Rural Development of April 7, 2004 - Journal Of Laws 65, item 600. Fallow land is also included.

The area of **other agricultural land** (i.e. not used and not maintained in good agricultural condition) is the area of agricultural land excluded from production, i.e. agricultural land previously used as sowing and fallow land, meadows and permanent pastures, orchards and other permanent crops, kitchen gardens that on June 1, 2020, for economic, social or other reasons, were no longer used for agriculture and excluded from crop rotation. However, these lands were in a condition that, in the event of a change in the decision as to their future use, allowed for their quick return to agricultural production, using the resources available in the agricultural holding. If the rehabilitation of this land would require a very long period of time and a lot of work and resources not available in the holding - this area is included in the area of the other land.

Sown area is the area of all crops (annual and perennial, but without permanent crops) sown and planted in the agricultural holding both in the field (in an open field or under a low cover with no access) and under high, accessible covers (in greenhouses, tall tunnels or frames).

Permanent meadows are lands permanently covered with grasses (5 years or more), usually mowed, and in mountainous regions also the area of mown pastures and meadows. Meadows should be kept in good agricultural condition and mowed at least once a year, and the harvest should not necessarily be used for production purposes.

Permanent pastures are lands permanently covered with grasses (5 years or more), which, as a rule, are not mowed but grazed, and in mountainous regions also grazed pastures and meadows kept in good agricultural condition (including permanent pastures not used for production purposes and with extensive grazed pastures located in hilly areas or at high altitudes, on low-class soils, where no fertilization, supplementary sowing, melioration, etc., is applied).

Permanent crops is the area of: plantations of fruit trees and bushes, nurseries of fruit and ornamental trees and bushes, nurseries of forest trees and bushes for commercial purposes, wicker plantations and other permanent field crops (e.g. dogwood, blackthorn, mulberry, Manchurian willow, hawthorn, sea buckthorn, rowan, Christmas trees grown on agricultural land), as well as permanent crops under cover (e.g. raspberry, grape, peach).

Orchards are the cultivation of fruit trees and bushes planted in a permanent place, with a regular spacing, on an area of at least 10 acres. The orchards also include nurseries of fruit trees and bushes.

Kitchen gardens are areas most often located around the seat of the holding, often separated from the rest of the holding, which includes crops (agricultural, horticultural, both annual and perennial, and fruit trees and bushes) intended for consumption in the holder's holding (self-consumption). Occasionally, surplus crops may be sold.

Kitchen gardens do not include the area of lawns and ornamental gardens and areas intended for recreation (they belong to the other land).

Fallow land is arable land not used for production purposes, but maintained in accordance with the principles of good agricultural condition, while respecting environmental protection requirements.

Fallow land includes the area of crops for ploughing cultivated as the main crop (green fertilizer), as well as land prepared for autumn planting, e.g. strawberries and sowing with honey plants.

Here we include land both eligible and not eligible for area payments.

Fallow land does not include land that has been prepared for this year's sowing (e.g. vegetables), and until June 1, 2020, has not yet been sown or planted (it is included in the sown area).

Forests and forest land is an area of at least 0.10 ha:

- forested (covered with forest vegetation),
- non-forested (temporarily devoid of forest vegetation),
- land related to forest management,
- short-rotation plantations (including those established on agricultural land).

The area of forest tree nurseries established in forest areas and used for the needs of the holding (non-commercial) is taken into account here.

Other land is the land with buildings, surrounding courtyards, yards and ornamental gardens, parks, inland water area (own and leased), drainage ditches, the area covered with wicker in its natural state, the area of marshes, the area of other lands (peat bogs, gravel pits), wasteland (including wooded and shrubby land), areas intended for recreation (e.g. around the house, golf courses, ornamental gardens, etc.).

Other land also includes the area of agricultural land that is not used for agriculture, if it is known that this land will not be agriculturally used, e.g. agricultural land intended for the construction of a road or a supermarket.

5. Sown area

The sown area is the area of all crops (annual and perennial, but without permanent crops) sown and planted in the agricultural holding both in the field (in an open field or under a low cover with no access) and under high, accessible covers (in greenhouses, tall tunnels or frames) that are grown in the main crop.

The sown area also includes the area planned to be so and sown/planted after June 1, 2020 for the current year's harvest (e.g. late varieties of vegetables).

The sown area **in the field** is the area of crops grown both in the open field and **under low, inaccessible cover**. This category includes crops covered by plastic mats/sheets laid flat on the ground, and crops under low tunnels (less than 1.5 m high at the top).

The sown area in **greenhouses, high foil tunnels** and **frames** is the area of crops grown under high covers (at least 1.5 m high at the top) and under low covers with the possibility of permanent access, i.e. frames, so-called accelerators ("miniature greenhouses"); these are boxes covered with windows, for example for the production of seedlings.

The sown area includes the cultivation of hops and strawberry and wild strawberry plantations, as well as the area of field grasses.

The group of **'cereals in total'** includes basic cereals with cereal mixtures, grain maize, buckwheat, millet and other cereals (amaranth, canary, 100-year-old rye, etc.).

The group **'basic cereals with cereal mixtures'** includes basic cereals (wheat, rye, barley, oats and triticale) and the sown area of winter and spring cereal mixtures.

The **'industrial'** group includes sugar beet, rape and turnip rape, flax (including oilseed flax), sunflower seeds for grain, hemp, tobacco, hops, chicory and other oil crops (poppy, mustard, soybeans, etc.).

The group of **'pulses for the production of grain'** includes edible pulses (peas, beans, broad beans and other edible pulses grown for the production of grain, e.g. chickpeas), forage pulses for the production of grain and cereal-pulses mixtures for the production of grain. The area sown with peas, beans, broad beans etc., intended for harvesting when unripe, has been classified as field vegetables.

The **'fodder'** group includes fodder root crops, maize for green forage, forage pulses and small-seed legumes for green forage, other fodder plants and grasses designated for green forage (excluding green designated for green fertilizers).

The group **'other'** includes vegetables in the field, field strawberries and wild strawberries, seed crops, field ornamental flowers and plants, other industrial crops (e.g. safflower, perennial crops for energy purposes), herbs and spices, as well as crops under cover (without permanent crops under cover) and other crops.

Vegetables include: cabbage (early and late, white, red and Italian), onions, carrots, beetroot, cucumbers, tomatoes, cauliflowers (early and late), other vegetables (parsley, celery, leeks, Brussels sprouts, sorrel, spinach, lettuce, radish, horseradish, rhubarb, black salsify, kohlrabi, garlic, pumpkin, asparagus, broccoli, Chinese cabbage, leafy endive, zucchini, scallions, etc.). This group also includes peas, broad beans and etc. harvested unripe (green), green beans from which unripe pods have been harvested and maize for harvesting unripe cobs, as well as field vegetable seedlings for the holding's own use.

The area where **'strawberries'** are grown is the area planted with strawberries and wild strawberries (including new spring plantings) in the field and under cover. The area prepared for autumn plantings and the area of strawberry plantations intended for seedlings (included in the group **'other'**) is not included here.

Potatoes include seed, edible and industrial potatoes, both early, middle-early and late varieties. Potato cultivation area does not include the cultivation of this plant in kitchen gardens.

Data on **sugar beets** concern only the crops intended for industry. Sugar beets intended for sets/seeds are not included here.

Field grasses are short-term grasslands (usually cultivated for less than 5 years), i.e. grasses in pure sowing (e.g. ryegrass, brome grass, canary grass, meadow grass, fescue, vernal grass, cocksfoot grass, foxtail, bent-grass, timothy, soft grass, darnel and other) or mixtures of these species, used for green forage/hay or seeds (usually for mowing) or grazed (so-called field pastures).

Edible mushroom area – area occupied by the cultivation of edible mushrooms, e.g. champignons, oyster mushrooms, shiitake, stropharia and others. This area includes stands that were occupied at least once in the period of 12 months up to and including June 1, 2020 for the cultivation of edible mushrooms.

The cultivation areas of potatoes, field vegetables, strawberries and field wild strawberries and the group of **'other crops'** since 2007 is reported excluding kitchen garden area, which according to the EU classification is a separate entry for land use.

6. Livestock

The census includes livestock that were kept in the agricultural holding and animals sent for herding,, grazing and to shepherds' huts. All animals were registered, i.e. those owned by the agricultural holding holder or members of his household, as well as animals kept temporarily or permanently in the holding, i.e. accepted for rearing, fattening (e.g. pig contracting contracts), keeping (e.g. hotels for horses), etc., regardless of whether they were received from private agricultural holdings or from state-owned or co-operative entities, companies. The exception was beehives which were recorded by their owner regardless of where they were located.

Livestock are animals kept for economic gain, such as the production of meat, milk and other animal products, and in the case of horses, that are used for traction and for recreational and sporting purposes.

Livestock includes the following species: horses and other equidae, cattle, pigs, sheep, goats, poultry (i.e. broilers, laying hens, cocks, turkeys, ducks, geese, quails, guinea fowls, pigeons, ostriches and other species, but excluding birds kept for hunting purposes and not for meat production), rabbits, other fur animals, other farm animals kept for the production of animal products, e.g. meat or wool (i.e. deer, roe deer, fallow deer, elks, reindeer, wild boars, hybrids of wild boar and domestic pig, llamas, alpacas etc.) and bees.

Livestock (except horses) excludes animals kept solely for recreational or therapeutic purposes.

Cows include dairy cows and suckling cows.

Dairy cows are understood as adult female cattle which have had calves and which, due to their breed, variety or particular qualities, are kept in a holding exclusively or mainly for the production of milk to be consumed or to be processed into dairy products. Dairy cows culled from breeding herds which at the moment of performing the survey were kept in the holding for the period regarded as pre-slaughter pasturing, after which they are sent to slaughter, are also included in this group.

Suckling cows are understood as adult female cattle which have had calves and which, due to their breed (beef breed cows and cows born from a cross-breed with beef breeds) or particular qualities, are kept in a holding exclusively or mainly for calves for slaughter, and whose milk is used to feed calves or other animals. Suckling cows culled from breeding herds which at the moment of performing the survey were kept in the holding for the period regarded as pre-slaughter pasturing, after which they are sent to slaughter, are also included in this group.

The census contains data on the number of **poultry** of individual species. If on June 1, 2020, in an agricultural holding with large-scale poultry rearing (large-scale farm, e.g. broiler fattening farm, laying hen farm producing eggs for consumption and for hatching) there was no poultry in stock due to the ongoing technological break in production (break between production cycles if it did not exceed 8 weeks), it was necessary to enter the numbers of poultry from the period before emptying the animal houses.

In order to convert the livestock in physical heads into **livestock units (LSU)**, the following coefficients were used:

- bovine animals, i.e. calves in total under the age of 1 year - 0.40; bovine animals aged 1-2 years - 0.70; male bovine animals aged 2 years and more - 1.00; heifers aged 2 years and more - 0.80; other cows - 0.80, dairy cows - 1.00,
- pigs, i.e. piglets weighing up to 20 kg - 0.027; breeding sows in total- 0.50; young pigs, breeding boars and fattening pigs - 0.30,
- sheep in total – 0.10,
- goats in total – 0.10,
- poultry, i.e. broilers - 0.007; laying hens - 0.014; turkeys - 0.03, geese - 0.02, ducks - 0.01, other poultry (without ostriches) - 0.001; ostriches - 0.35;
- rabbits in total – 0.02.

7. Tractors, machines and agricultural equipment

The survey covered tractors (two-axle and tracked wheels) as well as **own** agricultural machines and equipment (being the sole property of the agricultural holding holder or a member of his household) and **shared** (jointly owned and used by more than one agricultural holding), which were used exclusively or partially **for agricultural work**. Tractors and agricultural machines and equipment belonging to several farmers were assigned to the farmer who had them on the census reference date.

The technically functional equipment was taken into account, as well as that under renovation and intended for repair (technically inoperative for a period of less than a year).

Single-axle tractors, often used in horticulture, were not included.

8. Fertilization

Data on mineral and lime fertilizers and natural fertilizers of animal origin (manure) used in the agricultural holding cover the period from June 2, 2019 to June 1, 2020.

The census collected data for the following **types of natural fertilizers (manure)**:

- **solid manure** – a solid mixture of excrements (faeces and urine) of livestock (pigs, cattle, horses, sheep, goats, rabbits) with bedding,
- **poultry manure** – poultry excrements,
- **liquid manure** – fermented urine of livestock (manure leachate),
- **slurry** – a diluted mixture of animal excrements (faeces, urine).

The consumption of mineral (nitrogen, phosphorus, potassium) and lime fertilizers is presented in terms of the pure ingredient of NPK and CaO. Conversions of fertilizer consumption per 1 ha of agricultural land in the farming year 2019/2020 were made to the area of agricultural land in good agricultural condition on June 1, 2020.

9. Treatments with plant protection products

Plant protection products are substances or their mixtures and living organisms intended for the protection of cultivated plants against harmful organisms (e.g. against fungi, viruses, bacteria, insects, snails, rodents), as well as the destruction of undesirable plants (e.g. weeds), and regulating development and growth and other biological processes in crops. Plant protection products also include preparations used for treatments in warehouses where fodder, sowing seeds or seeds intended for consumption are stored.

The census contains information on **the number of treatments** applied to cereals, vegetables, orchards and other permanent crops, and to the other agricultural land in good condition.

In addition, the census contains information on the use of various **types of support when making decisions on the use of plant protection products** and the assessment of the degree of knowledge of **the principles of integrated crop protection**.

10. Income sources of households with the holder of an agricultural holding

The data relates to a period of 12 months, i.e. the period from June 2, 2019 to June 1, 2020.

A household with a holder of an agricultural holding (farm holder) is a group of persons residing together and with a common subsistence, if at least one of them runs a private holding.

Total income of a household is total income (from agricultural and non-agricultural activity as well as from paid work, retirement pays and disability pensions, social assistance benefits, maternity benefit, alimony, scholarships, capital investments, foreign assistance, wins in numerical and other lotteries, etc) of all persons (relatives and non-relatives) living together with the agricultural farm holder and with a common subsistence.

For the purposes of this publication it was assumed that **the main source of income** is the source of income exceeding 50% of total income of a household.

The group of holdings receiving income from agricultural activity or non-agricultural activity contains also the holdings where the above-mentioned types of activity have not yet brought any income or brought losses.

11. Labour force and labour input in agricultural holdings

The data on persons employed in agriculture according to **permanent activity** refer to labour input incurred to agricultural production during the 12 months preceding the census reference date, thus they take into account the entire annual production cycle in an agricultural holding.

The data on persons employed in agriculture according to their **current activity** (based on the methodology recommended for labour market surveys by the International Labour Organisation and used, inter alia, to balance employed persons in the entire National Economy) concern only that part of the employed for whom work in family agricultural holdings is the exclusive or the main job of the holder and those who live with him/her. For this reason, the criterion of the current economic activity of particular persons in a specific period of time, i.e. the week from May 26 to June 1, 2020 is used.

In natural person's agricultural holdings, the data were collected on the labour input of the holder of an agricultural holding and his/her family members, as well as on the labour input of persons from outside the holder's family.

For **agricultural holdings of legal persons and organisational units without legal personality**, the data were collected on the labour input of persons employed there or working on different principles (e.g. students, apprentices, members of agricultural production cooperatives, monks) – only permanent activity was considered (taking into account the division by sex).

As work in an agricultural holding in agricultural production is considered the work directly related to crop and animal production, and maintaining the land in good agricultural condition (agricultural activity), as well as other work that is necessary for running an agricultural holding, such as: purchase of means of production, sale of products and their preparation for sale, work related to storing, transport for the needs of the agricultural holding, ongoing repairs of agricultural equipment, maintenance works on buildings, machines, installations, organisation and management of work in the agricultural holding, dealing with official matters, keeping accounts, filling out applications for direct payments and other.

It does not include work related to forestry, hunting, fishing or fish farming as well as work performed as part of non-agricultural economic activity (regardless of whether it is conducted in the holding or not).

Work in natural person's agricultural holding does not include work such as: preparing meals, washing, cleaning, caring for children and other work related to running a household and agricultural work performed as part of neighbourly assistance for another agricultural holding.

As work (paid activity) other than agricultural production in one's (family) agricultural holding is understood any hired or down-account work (including casual or unregistered), performed both in the holding and outside its area. It also includes work in agricultural production in another agricultural holding.

The main work is the most time consuming work (for persons who perform more than one work). If the work takes the same amount of time, the main work is the one that generates the highest income.

An additional work is work that takes the most time outside of the main work. If several jobs take the same amount of time, an additional work is the work which generates higher income.

Within the scope of economic activity, the census covered all persons **aged 15 and more** (i.e. born on June 1, 2005 and earlier).

Due to the large share of part-time work and seasonal employment of temporary workers, contracted workers, persons working within the confines of neighbourly assistance and other employed persons, labour input in agriculture was expressed in conventional (Annual Work Units AWU).

Annual Work Unit (AWU) is an equivalent of a full-time work. It is calculated by dividing the number of hours worked during a year by the annual number of hours equivalent to a full-time work. In Poland, 2,120 hours of work per year have been assumed as the equivalent of a full-time work, i.e. 265 working days, 8 hours of work per day. When calculating the labour input expressed in AWU (in accordance with the Eurostat methodology), the condition was kept that 1 person may not have more than 1 AWU, even if in reality he/she works longer.

The volume of the annual working time in agricultural production is defined in parts of a full-time work:

- less than 0.25 of a full-time work (1-66 days, 1-530 hours) means less than 1/4 of a full-time work or a period of up to 3 months,
- from 0.25 to less than 0.5 of a full-time work (67-132 days, 531-1060 hours) - means 1/4 of a full-time work, but less than 1/2 of a full-time job or a period from 3 months up to 6 months,
- from 0.5 to less than 0.75 of a full-time work (133-198 days, 1061-1590 hours) - means 1/2 of a full-time work, but less than 3/4 of a full-time job or a period from 6 months up to and including 9 months,
- from 0.75 to less than 1 full-time work (199-264 days, 1591-2119 hours) - means 3/4 of a full-time job, but less than 1 of a full-time work or a period from 9 months up to and including 12 months,
- 1 full-time work (265 days and more, 2120 hours and more) - means 1 full-time work or 12 months of a year, and this range also applies to persons who have worked more hours during a year than the equivalent of 1 full-time work.

Employees are persons employed on the basis of a written or oral employment contract, receiving remuneration in cash or in kind. The living costs of sustenance (e.g. accommodation, meals) may also be part of the remuneration.

Permanent employees are persons who worked for remuneration each week for 12 months until June 1, 2020, regardless of the number of working hours per week. Permanent employees also include persons who worked only some weeks in a year for the following reasons:

- the specificity of agricultural production in a holding (e.g. growing fruit, field vegetables) requiring hiring employees only for a few months of a year,
- vacation, illness, accident, quarantine or isolation due to an epidemic threat,
- starting or ending work in a holding (i.e. persons who changed their place of work during year),
- complete stoppage of work in a holding due to natural causes (flood, fire).

Temporary workers – persons (employed on the basis of a written or oral employment contract, receiving remuneration in cash or in kind; costs of sustenance may also be part of the remuneration (e.g. accommodation, meals) who in the last 12 months have worked only in a selected period and do not have a permanent employment contract.

Other employees – are other persons working in **holdings of legal persons**, i.e. members of agricultural production cooperatives (if they worked in an agricultural holding but were not employed as permanent employees), students working on school agricultural holdings, persons working (including clergy) in holdings run by monasteries (who are not being permanent hired employees).

Contracted workers – are persons who perform a specific service in an agricultural holding, and who are not employed directly by the holder of/the manager of agricultural holding.

Neighbourly assistance – work in the natural person's agricultural holding performed **by persons from another agricultural holding without remuneration** (in cash or in kind) for this work. One should also treat as neighbourly assistance, inter alia, the work performed by persons from another agricultural holding as part of the so-called 'repayment' (but without remuneration).

12. Typology of agricultural holdings

The legal basis for the classification of agricultural holdings in the EU (known as the Community Typology for Agricultural Holdings, abbreviated as 'typology') are:

- Council Regulation (EC) No. 1217/2009 of November 30, 2009 setting up a network for the collection of accountancy data on the incomes and business operation of agricultural holdings in the European Union,
- Commission Delegated Regulation (EU) No. 1198/2014 of August 1, 2014 supplementing Council Regulation (EC) No 1217/2009,
- Commission Implementing Regulation (EU) 2015/220 of February 3, 2015 laying down rules for the application of Council Regulation (EC) No. 1217/2009.

The typology is mainly intended to serve as an instrument that enables:

- satisfying information-related needs arising from the Common Agricultural Policy of the European Union,
- conducting comparative analyses of the economic and output situation of agricultural holdings:
 - between different economic size classes and different types of farming of holdings,
 - between individual Member States and their regions,
 - between different time periods (vertical analyses).

Data from the agricultural census in 2020 and the values of standard production coefficients (prepared by the Institute of Agricultural and Food Economics - National Research Institute) for each crop and livestock category allowed to determine the **economic size** and **type of farming** for each surveyed agricultural holding.

The output of a given type of agricultural activity represents the gross value of agricultural output per 1 hectare of crop or one head of livestock. The value is calculated by multiplying the output per hectare or per head of livestock by the price applicable in the agricultural holding, excluding VAT tax, taxes on products and direct payments.

Standard output (SO, Polish acronym: SP) represents the output value reflecting the average status in a given region. It is calculated as the five-year average of the output value of a specific agricultural activity (crop or livestock).

Total standard output of a holding (Polish acronym: **GSP**) is the sum of the values obtained for each agricultural activity conducted in the holding by multiplying the SO coefficients for a given type of activity by the number of hectares or the number of animals.

The SO value of crop products is referred to 1 ha, except for mushroom cultivation where a standard area of 100 m² is used. In the case of animal production, SO coefficients are calculated for one head of livestock.

The exceptions are poultry and bees, for which the SO is calculated for 100 heads and 1 beehive, respectively.

The economic size of an agricultural holding is the total standard output of an agricultural holding expressed in euro.

The economic size of a holding allows it to be classified into one of the following classes:

Economic size class	Total standard output of a holding in euro		
I	<		2 000
II	2 000	- <	4 000
III	4 000	- <	8 000
IV	8 000	- <	15 000
V	15 000	- <	25 000

Economic size class	Total standard output of a holding in euro		
VI	25 000	- <	50 000
VII	50 000	- <	100 000
VIII	100 000	- <	250 000
IX	250 000	- <	500 000
X	500 000	- <	750 000
XI	750 000	- <	1 000 000
XII	1 000 000	- <	1 500 000
XIII	1 500 000	- <	3 000 000
XIV		> =	3 000 000

The type of farming of the holding is determined through the share of standard outputs from various types of agricultural activity conducted in the holding in the total standard output of this holding.

The typology of agricultural holdings is hierarchical. There are 9 general types, 22 basic types and 62 specific types.

For the purpose of defining general types, the following symbols were assigned to SO indicators for various types of agricultural activity included in the census:

- **P1** – standard output from the following crops: cereals (common wheat, durum wheat, rye, triticale, barley, oats, grain maize, buckwheat, millet, other cereals), pulses including mixtures of cereals with pulses (edible peas, edible beans, other edible pulses, fodder pulses for grain), potatoes, sugar beet, industrial plants (tobacco, hops, rape and turnip rape, sunflower, soybean, flax, hemp, herbs and aromatic plants, other industrial crops), fresh vegetables and strawberries in field cultivation, seeds and seedlings, fodder crops for sale, other crops, fallow land without subsidies,
- **P2** – standard output from the following crops: vegetables and strawberries cultivated in the field - market gardens, vegetables and strawberries cultivated under cover, flowers and ornamental plants grown in the field, flowers and ornamental plants grown under cover, nurseries of fruit, ornamental and forest trees and bushes, and mushroom cultivation areas,
- **P3** – standard output from the following crops: plantations of fruit trees and bushes, vineyards, other permanent crops (e.g. wicker), permanent crops under cover,
- **P4** – standard output from the following animal species: horses, cattle, sheep, goats and fodder crops (meadows and pastures, excluding uncultivated grazing areas, root crops, crops for green forage: leguminous plants, pulses, corn, other fodder plants for green forage and field grasses for green forage),
- **P5** – standard output from the following animal species: pigs, poultry, rabbits (breeding females).

The following general types of holdings are distinguished:

1. **Specialising in field crops**
Holdings for which: P1 > 2/3 of the total standard output of a holding (GSP),
2. **Specialising in horticultural crops** (vegetables, strawberries, flowers and ornamental plants), mushrooms and nurseries
Holdings for which: P2 > 2/3 GSP,
3. **Specialising in permanent crops** (fruit trees and bushes)
Holdings for which: P3 > 2/3 GSP,
4. **Specialising in rearing of grazing livestock**
Holdings for which: P4 > 2/3 GSP,

5. **Specialising in rearing animals fed with concentrated feeding stuff's**
Holdings for which: $P5 > 2/3 \text{ GSP}$,
6. **Mixed – different crops**
Holdings for which: $(P1 + P2 + P3) > 2/3 \text{ TSO}$; $P1 \leq 2/3 \text{ TSO}$; $P2 \leq 2/3$; $P3 \leq 2/3 \text{ GSP}$,
7. **Mixed – different livestock**
Holdings for which: $(P4 + P5) > 2/3 \text{ TSO}$; $P4 \leq 2/3 \text{ TSO}$; $P5 \leq 2/3 \text{ GSP}$,
8. **Mixed – different crops and livestock**
Holdings that do not meet the classification conditions for types 1-7,
9. **Non-classified holdings**
Holdings for which $\text{GSP} = 0$

13. The more important groupings and the scope of published data

The census results are presented at the national and voivodships level.

The tables present data for two groups of holdings: agricultural holdings in total and natural person's agricultural holdings (private farms).

The data presented in the publication has been compiled **according to the seat of the holder of a holding**, with the exception of the tables on **the typology of agricultural holdings**, where the data has been presented **according to the seat of the agricultural holding**.

Depending on the subject matter, the data has been prepared according to the following groupings::

- area groups of agricultural land,
- type of conducted activity,
- main income source for households with a holder of an agricultural holding,
- sex and age of manager of agricultural holding,
- labour input in AWU,
- economic size of holdings,
- farm types of agricultural holdings.

*

* * *

The ranges of area groups of agricultural land are closed on the left side, except for the groups::

- '0-1', where the range is closed on both sides,
- '1-2', where the range is open on both sides.

All ranges of area groups of crops and economic size classes are closed on the left side.

In the tables containing summary data, there may be some arithmetic inaccuracies due to **automatic rounding**.